

Opracowanie koncepcji metodologicznej oraz wykonanie badań ilościowych i jakościowych ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku

RAPORT KOŃCOWY

„Wyniki badań ilościowych i jakościowych ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku”

Zamawiający

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

Departament Rozwoju Społecznego i Rynku Pracy

Wydział Turystyki

ul. Walońska 3-5

50-413 Wrocław

Wykonawca:

EU-CONSULT sp. z o.o.

ul. Toruńska 18C, lokal D

80-747 Gdańsk

Opracował Zespół Badawczy w składzie:

Krzysztof Gutta – Kierownik badania

Karolina Markuszewska

Katarzyna Gutta

Gdańsk 2019

Spis treści

1.	Wprowadzenie	5
2.	Metodologia badania	7
2.1.	Cel i założenia badania	7
2.2.	Metody badawcze	8
2.1.1.	Analiza desk research	8
2.1.2.	Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo (CATI)	9
2.1.3.	Wywiad bezpośredni kwestionariuszowy (PAPI)	9
2.1.4.	Indywidualny wywiad pogłębiony (IDI)	10
2.1.5.	Ankieta internetowa (CAWI)	11
3.	Diagnoza ruchu turystycznego w województwie dolnośląskim – pomiar ilościowy i jakościowy	12
3.1.	Potencjał turystyczny regionu	12
3.2.	Wielkość przyjazdowego ruchu turystycznego	16
3.3.	Stopień zadowolenia z oferty turystycznej i produktów turystycznych.....	33
3.4.	Oczekiwania w zakresie oferty i produktów turystycznych	36
3.5.	Długość pobytu i wielkość wydatków turystów odwiedzających Dolny Śląsk	39
3.6.	Baza noclegowa	45
3.7.	Atrakcje turystyczne na terenie województwa dolnośląskiego	58
3.8.	Docelowe grupy respondentów	71
3.9.	Dochody z tytułu turystyki	74
4.	Wyszczególnienie obszarów o największym potencjale turystycznym	76
4.1.	Wrocław.....	76
4.1.1.	Baza noclegowa we Wrocławiu.....	76
4.1.2.	Charakterystyka obiektów noclegowych we Wrocławiu	82
4.1.3.	Ruch turystyczny we Wrocławiu	85

4.2.	Miejscowości uzdrowiskowe	94
4.2.1.	Informacje ogólne	94
4.2.2.	Baza noclegowa w miejscowościach uzdrowiskowych Dolnego Śląska.....	95
4.2.3.	Charakterystyka obiektów noclegowych w miejscowościach uzdrowiskowych Dolnego Śląska	100
4.2.4.	Ruch turystyczny w miejscowościach uzdrowiskowych Dolnego Śląska	105
4.3.	Park Narodowy Gór Stołowych.....	111
5.	Wnioski z badań ilościowych i jakościowych ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku ..	118
6.	Źródła danych	128
7.	Spis rysunków.....	130
8.	Spis tabel	134
9.	Aneks 1. Wzory narzędzi badawczych.....	137
10.	Wzór kwestionariusza PAPI - turyści krajowi i zagraniczni.....	137
11.	Wzór kwestionariusza CATI – potencjalni turyści.....	154
12.	Wzór kwestionariusza CAWI - przedstawiciele obiektów zbiorowego zakwaterowania	163
13.	Wzór scenariusza wywiadu IDI - przedstawiciele biur podróży oraz kluczowych podmiotów wspierających turystykę województwa dolnośląskiego.....	170

1. Wprowadzenie

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego we Wrocławiu zlecił realizację badania pn. „Opracowanie koncepcji metodologicznej oraz wykonanie badań ilościowych i jakościowych ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku w układzie powiatowym”. Niniejszy dokument został opracowany w wyniku zrealizowania badań stanowiących kontynuację analizy ruchu turystycznego województwa dolnośląskiego. Zakończone badanie pozwoliło na poddanie analizie ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku wraz z oszacowaniem jego wielkości i zachodzących w czasie zmian w okresie od 2014 roku do listopada 2019 roku. Celem badania była również diagnoza stopnia zadowolenia oraz potrzeb i oczekiwań głównych grup docelowych turystów krajowych z oferty turystycznej regionu i jego produktów turystycznych.

Rozwój turystyki stanowi istotny potencjał rozwoju województwa, obszar ten uwzględniony został jako jeden z filarów społecznego i gospodarczego rozwoju regionu, określonych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020¹ i Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030². Potrzeba realizacji badania opiera się na fakcie, iż potencjał regionu związany z położeniem geograficznym i bogatym dziedzictwem kulturowym może być właściwie wykorzystany w celu rozwinięcia produktów turystycznych i wzmocnienia znaczenia województwa w obszarze turystyki w kraju i za granicą.

Niniejszy dokument dotyczy poszczególnych obszarów tematycznych, omawiając także metodologię badania, gdzie prócz analizy danych zastanych wykorzystano również szereg metod ilościowych i jakościowych. W zrealizowanym badaniu udział wzięły następujące grupy respondentów:

- turystów krajowych i zagranicznych przebywających w momencie badania na terenie województwa dolnośląskiego,
- potencjalnych turystów ze wszystkich województw kraju,
- przedstawicieli obiektów zbiorowego zakwaterowania z terenu województwa dolnośląskiego,

---

¹ Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, str. 2.

² Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 – projekt, str. 33.

- biur podróży, których oferta uwzględnia województwo dolnośląskie,
- kluczowych podmiotów wspierających turystykę województwa dolnośląskiego.

Wyniki badania, w układzie powiatowym, przedstawione zostały uwzględniając poszczególne aspekty turystyki Dolnego Śląska: potencjał turystyczny regionu, wielkość przyjazdowego ruchu turystycznego, stopień zadowolenia z oferty turystycznej i z produktów turystycznych, oczekiwania turystów w zakresie oferty i produktów turystycznych, długość pobytu i wielkość wydatków turystów odwiedzających Dolny Śląsk, bazę noclegową, atrakcje turystyczne na terenie województwa, docelowe grupy respondentów oraz dochody z tytułu turystyki.

2. Metodologia badania

2.1. Cel i założenia badania

Zrealizowane badanie pozwoliło na poddanie analizie ruchu turystycznego w województwie dolnośląskim wraz z oszacowaniem jego wielkości i zachodzących w czasie zmian w okresie od 2014 roku. Zrealizowano badanie ilościowe ruchu turystycznego przyjazdowego do województwa (zarówno krajowego jak i zagranicznego), wydatków turystów odwiedzających województwo dolnośląskie oraz przychodów z tego tytułu. Drugim celem badania była diagnoza stopnia zadowolenia oraz potrzeb i oczekiwań głównych grup docelowych turystów krajowych z oferty turystycznej regionu i jego produktów turystycznych, jak również ich wpływu na gospodarkę lokalną.

Zakres czasowy badania objął okres od 2014 r. do listopada 2019 roku. W zakresie przedmiotowym należy wyszczególnić dwa główne cele badania, tj. analizę ruchu turystycznego w okresie od 2014 r. oraz analizę stopnia zadowolenia oraz oczekiwań potencjalnych turystów (z uwzględnieniem głównych grup docelowych turystów krajowych).

W kontekście zakresu podmiotowego, badaniem objęci zostali:

- Turyści krajowi (przebywający w momencie badania na terenie województwa dolnośląskiego);
- Turyści zagraniczni (przebywający w momencie badania na terenie województwa dolnośląskiego);
- Potencjalni turyści (badanie ogólnopolskie obejmujące wszystkie województwa);
- Przedstawiciele obiektów zbiorowego zakwaterowania z terenu województwa dolnośląskiego;
- Przedstawiciele biur podróży, których oferta uwzględnia województwo dolnośląskie oraz przedstawicielami kluczowych podmiotów wspierających turystykę województwa dolnośląskiego.

2.2. Metody badawcze

2.1.1. Analiza desk research

Analiza danych zastanych to metoda badań społecznych, która zakłada szczegółową analizę istniejących już i dostępnych danych. W jej wyniku następuje scalanie, przetwarzanie i analiza danych rozproszonych dotychczas wśród rozmaitych źródeł. Analiza danych zastanych zapewni zdobycie informacji, które można otrzymać drogą analizy opracowań i ekspertyz. Analizie poddane zostały materiały źródłowe dotyczące ilościowego i jakościowego ruchu turystycznego wg zagadnień objętych przedmiotem zamówienia pochodzących z ogólnodostępnych źródeł:

- ✓ Dane GUS, w tym Bank Danych Lokalnych;
- ✓ Aktualizacja Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego, Warszawa 2009;
- ✓ „Badanie ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku w ujęciu powiatowym i subregionalnym wg Aktualizacji Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego”, kwiecień 2015 ;
- ✓ Strategia Rozwoju Dolnośląskiego Klastra Turystyki do roku 2020, 2013 r.;
- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020;
- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030;
- ✓ Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego 2020;
- ✓ Dane Polskiej Organizacji Turystycznej;
- ✓ Dane Dolnośląskiej Organizacji Turystycznej;
- ✓ Dane Biura Promocji Miasta i Turystyki Urzędu Miejskiego Wrocławia;
- ✓ Dane Parku Narodowego Gór Stołowych.

2.1.2. Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo (CATI)

Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo to doskonała technika służąca do realizacji badań ankietowych, gdyż pozwala ona w krótkim czasie dotrzeć do znacznej liczby respondentów w celu uzyskania niezbędnych informacji. Jej główną przewagą nad osobistym wywiadem kwestionariuszowym jest znacznie ułatwiony kontakt z respondentem, który może być nieobecny w swoim mieszkaniu w danym terminie.

Populacja badana: potencjalni turyści krajowi - respondenci zostali wyłonieni na podstawie zaimplementowanego w kwestionariusz ankiety pytania filtrującego: *Czy planuje Pan(i) podróż w rejony Dolnego Śląska lub jest zainteresowany(a) odbyciem takiej podróży?*

Dobór próby: losowo-warstwowy – badanie przeprowadzone zostało w sposób losowy na próbie ogólnopolskiej z uwzględnieniem warstw, tj. liczebność próby w podziale na poszczególne województwa była proporcjonalna do liczby ich mieszkańców. Dobór próby celowo oparty został wyłącznie w odniesieniu do liczby mieszkańców, bez podziału na płeć, wiek, czy inne cechy społeczno-demograficzne. Takie podejście (przy założeniu wykorzystania do badania zróżnicowanej bazy kontaktowej, tj. m.in. uwzględniającej respondentów ze wszystkich kategorii wiekowych) pozwoliło jednocześnie na określenie profilu potencjalnego turysty krajowego.

Liczebność próby: 1 000 osób

2.1.3. Wywiad bezpośredni kwestionariuszowy (PAPI)

Badanie bezpośrednie z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety jest najbardziej popularną techniką zbierania danych wśród metod ilościowych. Polega ona na zbieraniu informacji przy pomocy standaryzowanego kwestionariusza ankiety. Pytania zawarte w kwestionariuszu są opracowane na podstawie problemów badawczych. Badanie ankietowe charakteryzuje się dużym wskaźnikiem responsu, niskimi kosztami przeprowadzenia i dużą szybkością analizowania danych.

Populacja badana: turyści krajowi i zagraniczni przebywający na terenie województwa dolnośląskiego w momencie przeprowadzenia badania (listopad 2019 r.)

Dobór próby: losowo-warstwowy. Respondenci dobierani byli w sposób losowy z zachowaniem warstw, tj. miejsc prowadzenia badania. Badanie zrealizowane zostało na terenie 45 miast ze wszystkich powiatów województwa. Ankietyzacja prowadzona była

z uwzględnieniem centrów miast, atrakcji turystycznych oraz obiektów zbiorowego zakwaterowania, celem łatwiejszego dostępu do turystów przebywających na badanym terenie.

Liczba próby: 1035 osób (45 miast x 23 ankiety).

2.1.4. Indywidualny wywiad pogłębiony (IDI)

IDI polega na przeprowadzeniu z daną osobą ustrukturyzowanej rozmowy, która ma na celu uzyskanie konkretnych informacji w sposób planowy i metodyczny według określonego schematu, zwanego scenariuszem wywiadu.

Populacja badana: przedstawiciele biur podróży, których oferta uwzględnia województwo dolnośląskie oraz przedstawiciele kluczowych podmiotów wspierających turystykę województwa dolnośląskiego.

Dobór próby: celowy – wywiady przeprowadzone zostały z przedstawicielami:

- ✓ Dolnośląskiej Izby Turystyki;
- ✓ Dolnośląskiej Organizacji Turystycznej;
- ✓ Dolnośląski oddział Polskiej Izby Turystyki;
- ✓ Urzędu Miasta we Wrocławiu (Biuro Promocji);
- ✓ 3 biur podróży, których oferta uwzględnia województwo dolnośląskie;
- ✓ 3 przedstawicieli branży hotelarskiej (większych podmiotów zlokalizowanych na terenie województwa dolnośląskiego, tj. na obszarze miast Szklarska Poręba, Karpacz i Wrocław).

Liczba wywiadów: 10

2.1.5. Ankieta internetowa (CAWI)

Ankieta CAWI polega na umieszczeniu kwestionariusza na stronie internetowej tak, aby był dostępny z poziomu przeglądarki internetowej. Uczestnicy badania otrzymują drogą mailową zaproszenie do udziału w badaniu. W zaproszeniu znajduje się specjalnie wygenerowany link do ankiety. Respondent wypełnia ankietę z poziomu strony www, co zapewnia mu pełną anonimowość.

Populacja badana: przedstawiciele obiektów zbiorowego zakwaterowania zlokalizowanych na terenie województwa dolnośląskiego (z uwzględnieniem przedstawienia wyników w układzie powiatowym)

Dobór próby: losowy – prośba o wypełnienie ankiety (wraz z linkiem do niej) wysłana została do przedstawicieli obiektów zbiorowego zakwaterowania na terenie Dolnego Śląska. Response rate w przypadku badania CAWI jest zwykle niższy, niż w przypadku tradycyjnych ankiet, stąd też liczba wystosowanych próśb była znacznie wyższa niż liczebność próby.

Liczebność próby: 100.

3. Diagnoza ruchu turystycznego w województwie dolnośląskim – pomiar ilościowy i jakościowy

3.1. Potencjał turystyczny regionu

Turystyka stanowi jeden z głównych filarów, na których oparty został społeczny i gospodarczy rozwój województwa dolnośląskiego. Potencjał turystyczny w kontekście rozwoju regionu zauważony został w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 oraz w aktualizacji Strategii do roku 2030, która również zakłada realizację zadań w tym zakresie. Działania wykazane w dokumentach na celu mają zwiększenie zakresu usług w tej branży przy właściwym wykorzystaniu potencjału, jakim są walory przyrodnicze i kulturowe regionu. Istotne znaczenie turystyki w kontekście rozwoju regionu wykazane zostało w wojewódzkim dokumencie strategicznym, Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, w którym turystyka scharakteryzowana została jako działanie horyzontalne, obejmujące całe województwo, zgodnie z priorytetem: „wykorzystanie potencjału środowiska i jego ochrona (turystyka i ochrona dziedzictwa kulturowego)”³. Potencjał regionu opierający się na położeniu geograficznym i bogatym dziedzictwie kulturowym wykorzystany może być w celu rozwinięcia produktów turystycznych i wzmocnienia znaczenia tego obszaru, nie tylko w kontekście turystyki krajowej, lecz również dla turystów zagranicznych. Holistyczne podejście do tego aspektu pozwala również na zaadoptowanie turystycznego potencjału województwa w zakresie edukacji oraz medycyny.

Niezbędne w tym celu było określenie zadań, które w kompleksowy sposób ujętyby działania dążące do wykorzystania potencjału turystycznego regionu i rozwoju turystyki na terenie województwa. W Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 zaplanowano realizację m.in. takich zadań jak⁴:

- Promowanie regionu jako atrakcyjnego miejsca dla turystyki, wypoczynku i poprawy stanu zdrowia;
- Promocja gospodarcza i turystyczna regionu;

---

³ Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, str. 55.

⁴ Lista działań określona w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, str. 48-49.

- Wzmocnienie potencjału uzdrowiskowego i turystycznego, w tym rozwój nowych gałęzi turystyki;
- Wsparcie zagospodarowywania i udostępnienia na cele turystyki lub kultury najważniejszych obiektów zabytkowych oraz miejsc historycznych o znaczeniu ponadregionalnym;
- Modernizacja i rozbudowa linii kolejowych na terenie województwa, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju linii kolejowych łączących główne ośrodki regionu oraz przejmowania i uruchamiania nieczynnych linii obsługujących ośrodki miejskie, główne obszary turystyczne i obszary wydobywania surowców mineralnych;
- Wykorzystanie dróg wodnych, w szczególności Odry do żeglugi turystycznej i pasażerskiej oraz transportu wodnego.

W związku z rozwiniętą funkcją turystyczną, województwo dolnośląskie stanowi trzeci pod względem liczby turystów region w Polsce⁵. Dolny Śląsk to szczególnie atrakcyjny region turystyczny – należy wskazać w tym zakresie przede wszystkim korzystne położenie (na granicy Czech i Niemiec), liczne walory kulturowe, krajobrazowe i przyrodnicze. W regionie występują wszystkie formy ochrony przyrody ujęte w polskim prawodawstwie: 2 parki narodowe, 12 parków krajobrazowych, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu, obszary sieci NATURA 2000 i obszary objęte porozumieniami międzynarodowymi⁶. Natomiast dziedzictwo kulturowe w województwie dolnośląskim charakteryzuje się najwyższą w kraju liczbą obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Powołując się na „Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego 2020, podkreślić należy, że liczba obiektów zabytkowych wynosi:

- Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków w województwie dolnośląskim – 40 697;
- Zabytki nieruchome – 7 689;
- Stanowiska archeologiczne – 1 492;
- Zabytki ruchome – 31 516⁷.

---

⁵ Wg. danych BDL GUS, Liczba udzielonych noclegów turystom krajowym na tle województw Polski w roku 2018.

⁶ Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, str. 10.

⁷ Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego 2020, s. 6

Istotnym czynnikiem jest również fakt, iż rozwój infrastruktury turystycznej i usług towarzyszących stanowi jeden z filarów rozwoju województwa, założonych w Strategii Rozwoju do 2020 roku i ważny cel w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030. Ma to przełożenie na wysoki wskaźnik zatrudnienia w tej branży na terenie województwa, cechując się wartością wyższą niż średnia ogólnokrajowa⁸. Rokrocznie odnotowywany jest również wzrost liczby podmiotów wpisanych do systemu REGON, prowadzących działalność związaną z branżą turystyki, w tym szczególnie w zakresie działalności usługowej związanej z wyżywieniem; działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz rezerwacji i działalności z nią związanych⁹. W województwie obserwuje się również wzrost znaczenia turystyki uzdrowskiej z uwagi na wysoką w skali kraju liczbę zakładów uzdrowskich¹⁰. Rokrocznie (szybciej niż ogólnokrajowa średnia) rozwija się także baza noclegowa Dolnego Śląska, zarówno w przypadku ośrodków jak i miejsc noclegowych możliwych do wykorzystania¹¹. Najliczniejszymi obiektami są hotele, pozostałe obiekty hotelowe oraz pokoje gościnne/kwatery prywatne.

Istotny potencjał turystyczny w rozwoju turystyki oraz regionu należy rozumieć biorąc pod uwagę takie aspekty jak¹²:

- Położenie regionu w obszarze transgranicznym;
- Bogate i zróżnicowane walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe.
- Korzystne warunki klimatyczne;
- Bazę uzdrowską i wypoczynkową przystosowaną do obsługi ruchu turystycznego w okresie całorocznym o różnym standardzie;
- Dużą aktywność społeczną i gospodarczą mieszkańców i przedsiębiorców, skierowaną na kreowanie nowych produktów turystycznych;
- Istnienie w regionie wielu atrakcyjnych produktów turystycznych o znaczeniu ponadregionalnym;

---

⁸ Wg. Danych BDL GUS, Odsetek pracujących wg grup sekcji w roku 2018: liczba osób zatrudnionych w sekcji N (wg. PKD) w województwie dolnośląskim wyniosła w 2018 r. 57 845 osób (średnia zatrudnienia dla wszystkich województw wynosi 35 501 osób).

⁹ Turystyka w województwie dolnośląskim w latach 2015-2017, Wrocław 2018, str. 14.

¹⁰ Wg. Danych BDL GUS, Stopień wykorzystania miejsc noclegowych wg. rodzaju obiektów: w roku 2018, Wskaźnik wyniósł 77,6% (wzrost o 7,3 pp. w porównaniu do roku 2015).

¹¹ Wg. Danych BDL GUS, Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych (rok poprzedni = 100): w roku 2018 wskaźnik wyniósł 105,6%.

¹² Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, str. 18.

- Tworzenie wspólnych transgranicznych kompleksów turystycznych;
- Rozwój turystyki kwalifikowanej, uzdrowiskowej, kulturowej, wiejskiej oraz biznesowej i kongresowej;
- Powstające nowe usługi turystyczne i uzdrowiskowe związane ze starzeniem się populacji;
- Możliwość wykorzystania Odry oraz cieków i zbiorników wodnych do turystyki kwalifikowanej;
- Wzrost rozpoznawalności dolnośląskich produktów turystycznych w Polsce, w Europie i na świecie.

Wskaźniki potencjału turystycznego wg danych Głównego Urzędu Statystycznego wskazują wysokie wartości w przypadku województwa dolnośląskiego. Niemal wszystkie z osiągniętych wartości przewyższają średnie krajowe, potwierdzając wysokie znaczenie regionu w ujęciu krajowej turystyki. Jedyna kategoria, która w negatywny sposób odbiega od średniej krajowej, dotyczy stanu infrastrukturalnego dróg krajowych. W poniższej tabeli przedstawiono dane zastane, które pozwoliły na porównanie wskaźników potencjału turystycznego w województwie dolnośląskim do wartości ogólnopolskich.

Tabela 1. Wskaźniki potencjału turystycznego – województwo dolnośląskie i Polska

Wskaźnik	Wartość	
	Województwo dolnośląskie	Polska
Szlaki turystyczne na 100 km ²	34.7	25.3
Wskaźnik gęstości bazy noclegowej (miejsce noclegowe na 1 km ²):	3.2	2.3
Placówki gastronomiczne na 100 km ²	8.2	6.3
Obiekty nieruchome wpisane do rejestru zabytków na 100 km ²	42.4	22.7
Drogi krajowe o złym stanie nawierzchni (w %):	20.2	16.1
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ²	97.8	94.1
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (w %)	18.6	32.5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych portalu <https://zarabiajnaturystyce.pl/regiony/turystyka-w-regionie/> [dostęp: 12.11.2019].

Podsumowanie:

- W 2018 roku wskaźniki potencjału turystycznego w województwie dolnośląskim przewyższały wartości dla kraju:
    - Szlaki turystyczne na 100 km² - 34.7 (wartość dla Polski: 25.3);
    - Wskaźnik gęstości bazy noclegowej (miejsce noclegowe na 1 km²): 3.2 (wartość dla Polski: 2.3);
    - Placówki gastronomiczne na 100 km²: 8.2 (wartość dla Polski: 6.3);
    - Obiekty nieruchome wpisane do rejestru zabytków na 100 km²: 42.4 (wartość dla Polski: 22.7);
    - Drogi krajowe o złym stanie nawierzchni (w %): 20.2 (wartość dla Polski: 16.1);
    - Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km²: 97.8 (wartość dla Polski: 94.1).
-

3.2. Wielkość przyjazdowego ruchu turystycznego

Jak wynika z analizy danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2018 roku 3 654 787 turystów skorzystało z bazy noclegowej na terenie województwa dolnośląskiego [Rys. 2]. Zaobserwować można rokroczny wzrost liczby turystów, który na przestrzeni lat 2014-2018 wyniósł aż 66% względem pierwszego i ostatniego roku pomiaru. Pośród osób odwiedzających województwo dolnośląskie w celach turystycznych wyodrębnić można główne grupy uwzględniające ich preferencje oraz cele wizyty. Główną grupę turystów stanowią turyści weekendowi¹³, przede wszystkim mieszkańcy województwa oraz województw położonych w relatywnie bliskiej odległości, tj. opolskiego, lubuskiego, wielkopolskiego. Na tak duży udział turystów weekendowych w ogólnej liczbie turystów wpływa różnorodność przyrodnicza i kulturalna województwa oraz bliskość granicy z Czechami i Niemcami¹⁴, dzięki czemu możliwe było przygotowanie interesującej i unikatowej w skali kraju oferty dla turysty weekendowego. Pozostałymi grupami turystów w województwie dolnośląskim są¹⁵:

---

¹³ Turystyka weekendowa rozumiana jest jako krótkotrwałe wyjazdy wypoczynkowe w dniach wolnych od pracy, realizowane najczęściej w relatywnie niedalekiej odległości od miejsca zamieszkania turysty.

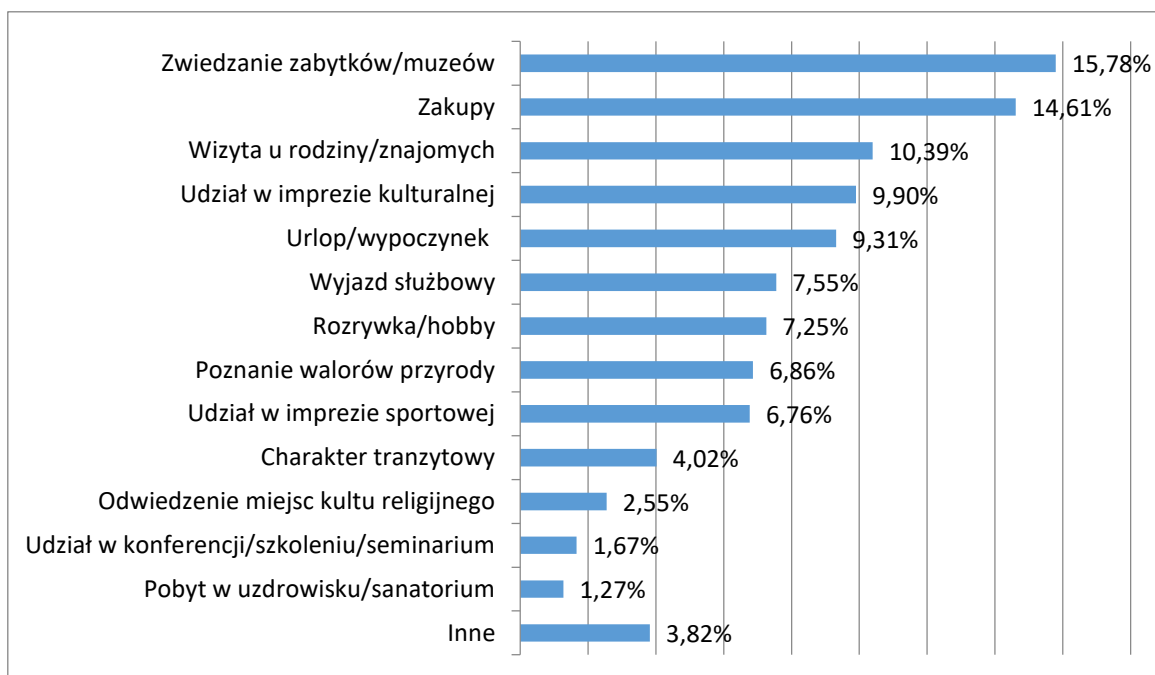
¹⁴ <http://www.umwd.dolnyslask.pl/turystyka/dla-turysty/turystyka-weekendowa/> [dostęp: 12.11.2019].

¹⁵ Strategia Rozwoju Dolnośląskiego Klastra Turystyki do roku 2020, str. 31.

- Mieszkańcy pozostałych obszarów kraju - przyjazdy urlopowe w góry;
- Turyści korzystający z agroturystyki;
- Turyści biznesowi - interesy, zjazdy, konferencje;
- Turyści biznesowi - wyjazdy integracyjne (team building);
- Dzieci i młodzież - zielone szkoły;
- Turyści sentymentalni - głównie obywatele Niemiec;
- Posiadacze „drugich domów”, w szczególności na obszarach górskich i podgórskich;
- Turyści aktywni - uprawiający m.in. turystykę pieszą, turystykę rowerową, nordic walking, narciarstwo;
- Osoby niepełnosprawne i ukierunkowane na turystykę leczniczą (kuracjusze uzdrowisk);
- Poszukiwacze skarbów i „łowcy adrenaliny” – w myśl hasła „Tajemniczy Dolny Śląsk”.

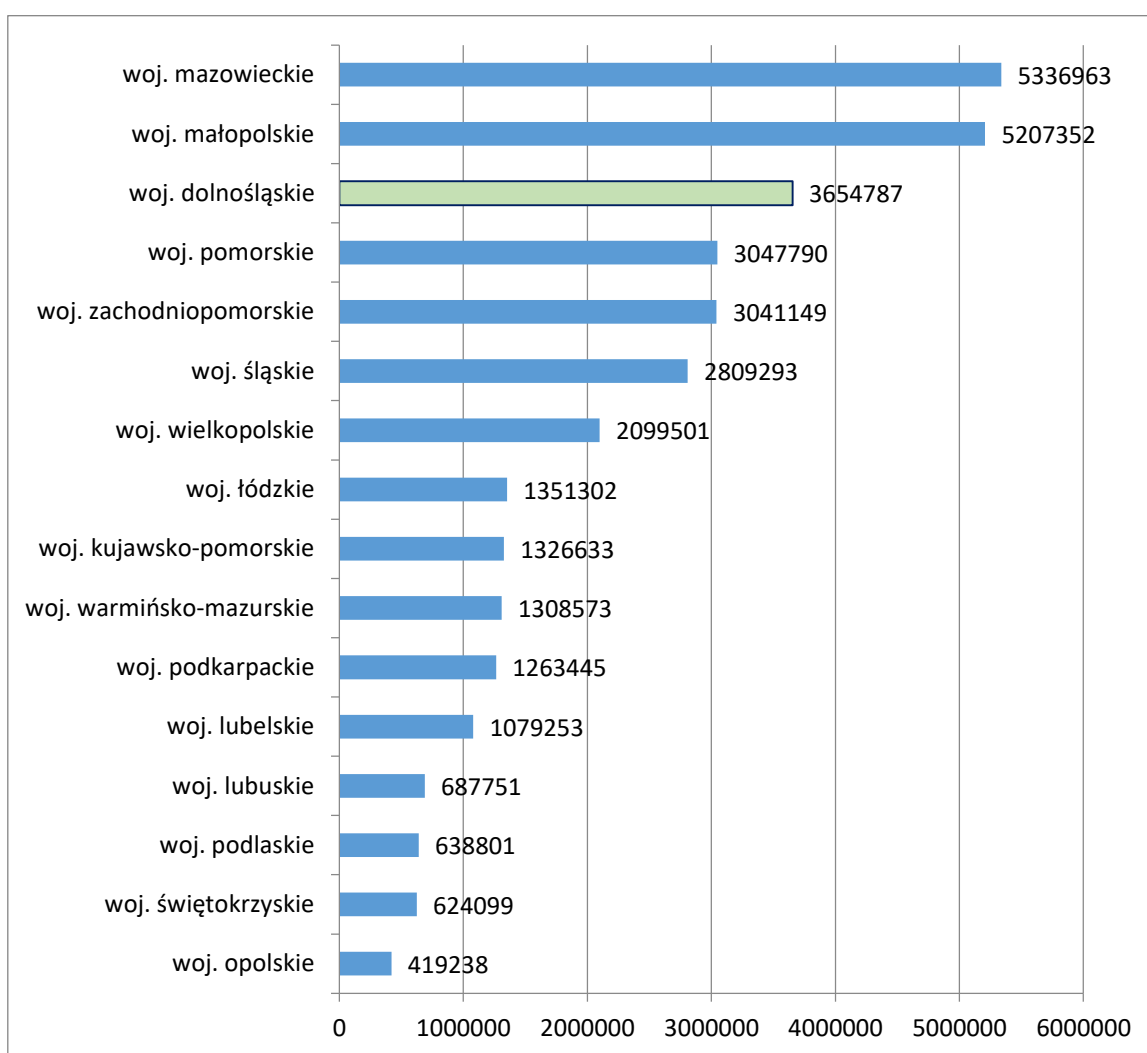
W celu zbadania wielkości ruchu turystycznego, przeprowadzone zostały także badania terenowe z turystami odwiedzającymi województwo dolnośląskie. Jak wynika z analizy danych, turyści najczęściej wybierają Dolny Śląsk w celu poznania atrakcji turystycznych (zwiedzanie zabytków, muzeów, tj. 15,71% wskazań), zrobienia zakupów (14,61%), wizyty u rodziny i znajomych (10,39%). Wśród odpowiedzi „inne” najczęściej pojawiało się wskazanie: zwiedzanie ZOO we Wrocławiu.

Rysunek 1. Charakter podróży do województwa dolnośląskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

Istotne znaczenie turystyki dla rozwoju regionu poparte jest faktem, iż pod względem liczby turystów korzystających z bazy noclegowej na Dolnym Śląsku, województwo jest trzecim najliczniej odwiedzanym regionem w kraju. Analizując źródła wtórne, podkreślić należy, że większa liczba udzielonych noclegów przypada wyłącznie na województwa mazowieckie i małopolskie, przede wszystkim z uwagi na popularność Warszawy oraz Krakowa, jako głównych miejskich ośrodków turystycznych, cenionych również przez turystów zagranicznych¹⁶.

Rysunek 2. Liczba udzielonych noclegów turystom krajowym na tle województw Polski w roku 2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Liczba udzielonych noclegów turystom krajowym w podziale na województwo, rok 2018.

¹⁶ Wypoczynek w miastach jest najczęściej wskazywanym powodem odwiedzin Polski przez turystów zagranicznych – dane Polskiej Organizacji Turystycznej, https://www.pot.gov.pl/attachments/article/1804/Obcokrajowcy%20o%20Polsce_2018.pdf [dostęp: 11.12.2019]/.

W 2018 roku na terenie województwa dolnośląskiego udzielono 3 654 787 noclegów. Liczba ta jest o ponad 1 milion wyższa od odnotowanej zaledwie cztery lata wcześniej, co wskazuje na stały i istotny wzrost znaczenia województwa dolnośląskiego w kontekście turystyki krajowej.

Tabela 2. Liczba udzielonych turystom noclegów na terenie województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018

Liczba udzielonych noclegów					
	2014	2015	2016	2017	2018
Województwo dolnośląskie	2 416 382	2 620 386	3 071 407	3 322 396	3 654 787

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Znaczący odsetek odwiedzin na terenie województwa (35%) przypada na miasto powiatowe Wrocław, gdzie w 2018 r. udzielono ponad dwa miliony noclegów wszystkim turystom. Wrocław, obok Warszawy i Krakowa, stanowi jeden z najistotniejszych ośrodków turystycznych. Związane jest to z bogatą ofertą kulturalną, licznymi obiektami zabytkowymi, szlakami oraz intensywną promocją miasta. Wysokie wartości, w zakresie liczby udzielonych turystom noclegów, na przestrzeni lat 2014-2018 przypadają również na powiat jeleniogórski, kłodzki oraz lubański.

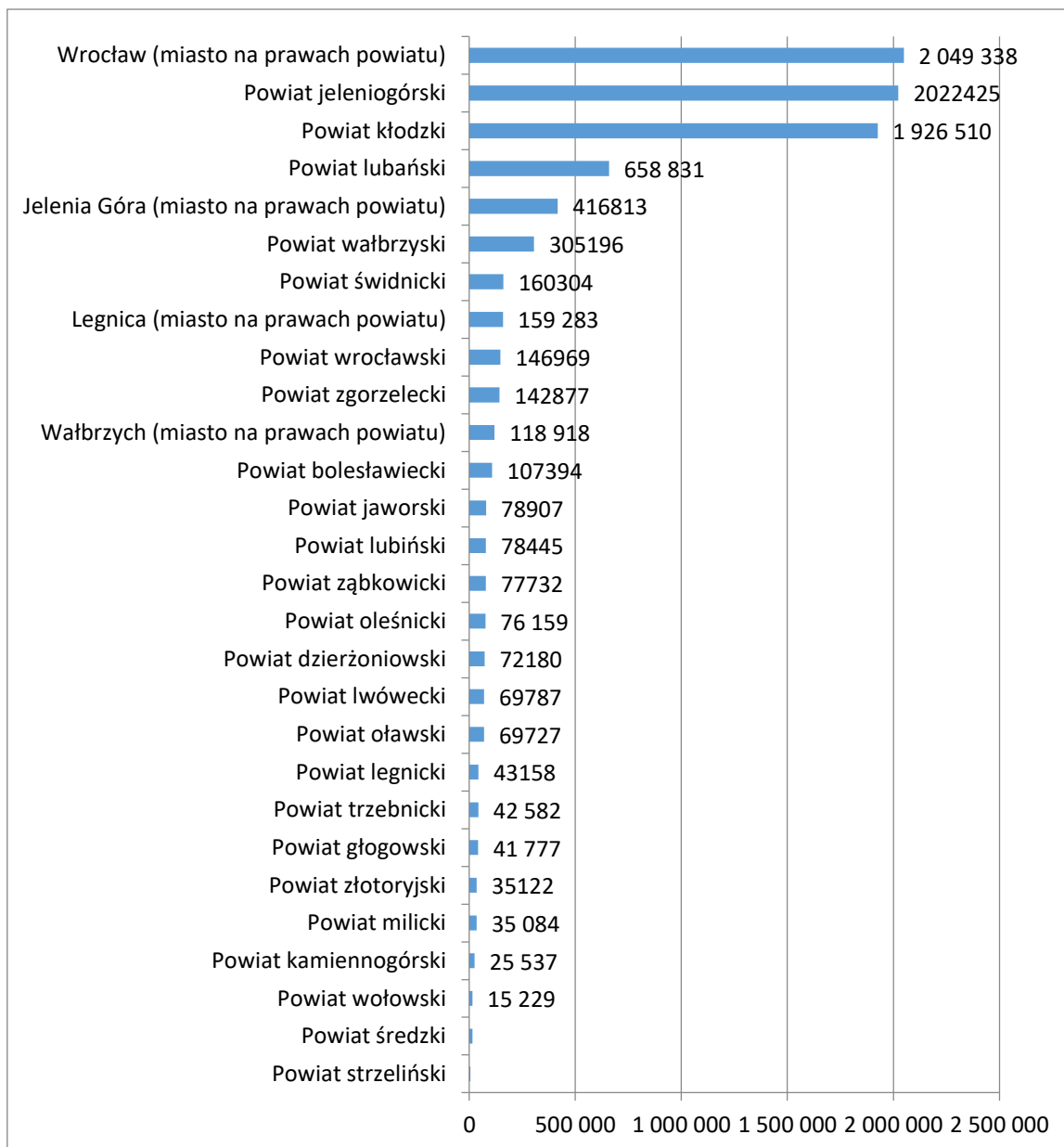
Tabela 3. Liczba udzielonych turystom noclegów w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Powiat bolesławiecki	57 635	64 381	77 037	82 127	107 394
Powiat dzierżoniowski	67 144	74 941	82 415	84 722	72 180
Powiat głogowski	43 013	bd	bd	41 515	41 777
Powiat górowski	1 723	bd	bd	bd	bd
Powiat jaworski	9 588	5 585	36 414	58 428	78 907
Powiat jeleniogórski	1 486 460	1 536 719	1 890 557	1 893 991	2 022 425
Powiat kamiennogórski	18 847	20 962	24 820	26 398	25 537
Powiat kłodzki	1 296 822	1 360 763	1 674 890	1 787 463	1 926 510
Powiat legnicki	25 404	24 846	28 695	29 122	43 158
Powiat lubański	390 639	498 597	600 317	602 560	658 831
Powiat lubiński	59 139	53 492	72 007	79 636	78 445
Powiat lwówecki	39 167	39 484	52 789	57 493	69 787
Powiat milicki	32 525	32 090	31 423	32 886	35 084

	2014	2015	2016	2017	2018
Powiat oleśnicki	30 209	30 487	50 727	65 849	76 159
Powiat oławski	48 714	43 261	51 156	60 161	69 727
Powiat polkowicki	49 129	42 806	42 650	bd	bd
Powiat strzeliński	10 975	9 698	3 915	4 529	4 544
Powiat średzki	30 011	19 774	23 483	22 928	15 122
Powiat świdnicki	108 057	127 909	140 330	141 910	160 304
Powiat trzebnicki	38 203	39 874	39 796	40 779	42 582
Powiat wałbrzyski	270 784	269 000	294 362	311 408	305 196
Powiat wołowski	13 947	14 041	14 188	13 986	15 229
Powiat wrocławski	89 655	87 062	138 081	155 983	146 969
Powiat ząbkowicki	41 898	44 892	58 876	59 864	77 732
Powiat zgorzelecki	76 764	75 244	93 637	133 316	142 877
Powiat złotoryjski	18 497	18 114	15 998	21 309	35 122
Wrocław (miasto na prawach powiatu)	1 551 056	1 745 937	1 931 210	1 962 928	2 049 338
Jelenia Góra (miasto na prawach powiatu)	305 255	296 851	350 587	408 487	416 813
Legnica (miasto na prawach powiatu)	96 743	93 937	127 910	148 580	159 283
Wałbrzych (miasto na prawach powiatu)	89 925	103 022	106 025	119 921	118 918

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na poniższym rysunku przedstawiono także wskaźnik związany z liczbą udzielonych noclegów w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego. Taka forma prezentacji danych pozwala na porównanie wielkości wskaźnika w 2018 r. Na rysunku nie ujęto powiatów górowskiego oraz polkowickiego z uwagi na fakt, iż dane za rok 2018 dla obu powiatów nie były dostępne.

Rysunek 3. Liczba udzielonych turystom noclegów w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w roku 2018 – porównanie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Liczba udzielonych turystom noclegów w województwo dolnośląskim (w ujęciu powiatowym), rok 2018. Na rysunku nie ujęto powiatów górowskiego oraz polkowickiego z uwagi na fakt, iż dane za rok 2018 dla obu powiatów nie były dostępne.

Podobnie jak w przypadku stale rosnącej liczby odwiedzin turystów krajowych, w latach 2014-2018 zwiększała się także liczba turystów zagranicznych, którzy odwiedzili województwo dolnośląskie. W 2018 roku odnotowano wzrost liczby udzielonych noclegów względem roku 2017. Turyści zagraniczni w 2018 roku stanowili 19% wszystkich turystów w województwie. Szczegółowe dane zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 4. Liczba udzielonych turystom zagranicznym noclegów na terenie województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018

Liczba turystów zagranicznych					
	2014	2015	2016	2017	2018
Województwo dolnośląskie	510 072	500 637	593 482	654 991	696 726

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Powyższe wartości można poddać analizie w podziale na poszczególne powiaty województwa dolnośląskiego. Z analizy danych zastanych wynika, że powiat jeleniogórski charakteryzuje się najwyższą liczbą udzielonych noclegów turystom zagranicznym. Jednak podkreślić należy, że większość powiatów w województwie dolnośląskim udzieliło więcej noclegów turystom zagranicznym w 2018 r. niż w latach ubiegłych.

Tabela 5. Liczba udzielonych turystom zagranicznym noclegów w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018

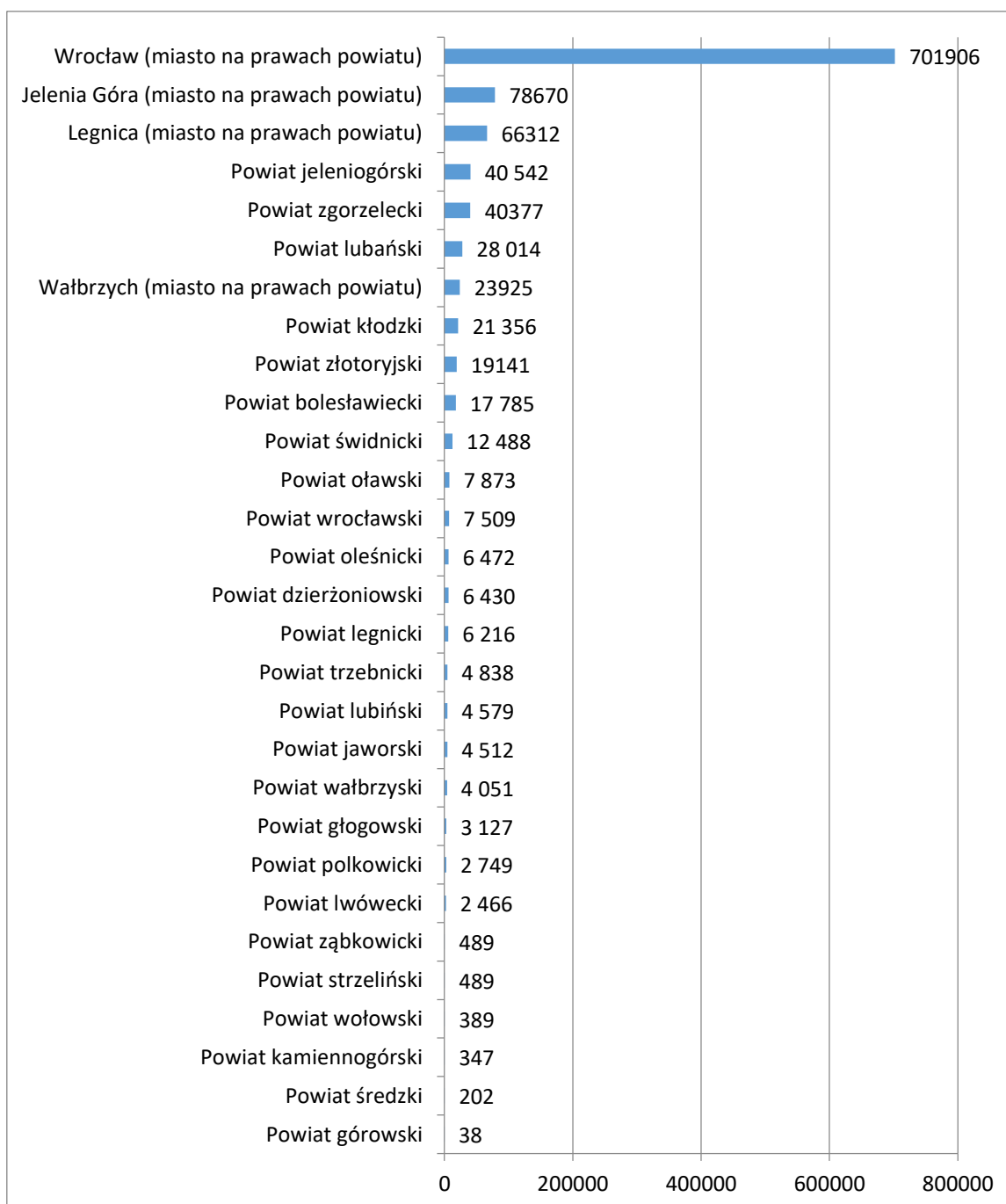
Liczba turystów zagranicznych					
	2014	2015	2016	2017	2018
Powiat bolesławiecki	8 616	8 784	12 260	12 543	17 785
Powiat dzierżoniowski	3 855	2 726	4 930	8 487	6 430
Powiat głogowski	2 979	3 151	2 445	2 579	3 127
Powiat górowski	9	28	29	14	38
Powiat jaworski	451	359	2 895	3 385	4 512
Powiat jeleniogórski	25 969	30 176	35 756	33 964	40 542
Powiat kamiennogórski	84	191	471	543	347
Powiat kłodzki	41 174	27 691	21 110	21 198	21 356
Powiat legnicki	2 371	2 710	2 817	4 459	6 216
Powiat lubański	17 045	19 725	22 733	22 797	28 014
Powiat lubiński	2 575	2 129	3 045	2 881	4 579
Powiat lwówecki	1 505	1 153	1 704	2 575	2 466
Powiat milicki					
Powiat oleśnicki	4 498	2 806	3 958	6 633	6 472
Powiat oławski	3 099	3 273	4 602	7 215	7 873
Powiat polkowicki	3 232	2 668	2 607	2 471	2 749
Powiat strzeliński	684	619	488	512	489
Powiat średzki	2 888	755	444	910	202
Powiat świdnicki	11 080	12 526	11 619	13 477	12 488
Powiat trzebnicki	1 481	1 502	2 056	3 239	4 838

Liczba turystów zagranicznych					
	2014	2015	2016	2017	2018
Powiat wałbrzyski	2 718	3 076	5 092	6 262	4 051
Powiat wołowski	283	289	339	207	389
Powiat wrocławski	3 103	5 201	6 272	5 912	7 509
Powiat ząbkowicki	173	151	323	283	489
Powiat zgorzelecki	27 077	23 119	28 259	38 477	40 377
Powiat złotoryjski	10 292	8 193	7 818	12 968	19 141
Wrocław (miasto na prawach powiatu)	547 306	548 734	698 382	728 047	701 906
Jelenia Góra (miasto na prawach powiatu)	68 604	67 167	83 261	82 059	78 670
Legnica (miasto na prawach powiatu)	33 314	32 371	37 766	50 729	66 312
Wałbrzych (miasto na prawach powiatu)	18 295	19 634	20 001	24 493	23 925

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na poniższym rysunku przedstawione zostało porównanie danych zastanych w 2018 roku w ujęciu powiatowym, biorąc pod uwagę liczbę udzielonych turystom zagranicznym noclegów. W 2018 roku powiatami najczęściej odwiedzanymi przez turystów zagranicznych były:

- Powiat jeleniogórski (40 542);
- Powiat lubański (28 014);
- Powiat kłodzki (21 356);
- Powiat bolesławiecki (17 785);
- Powiat świdnicki (12 488).

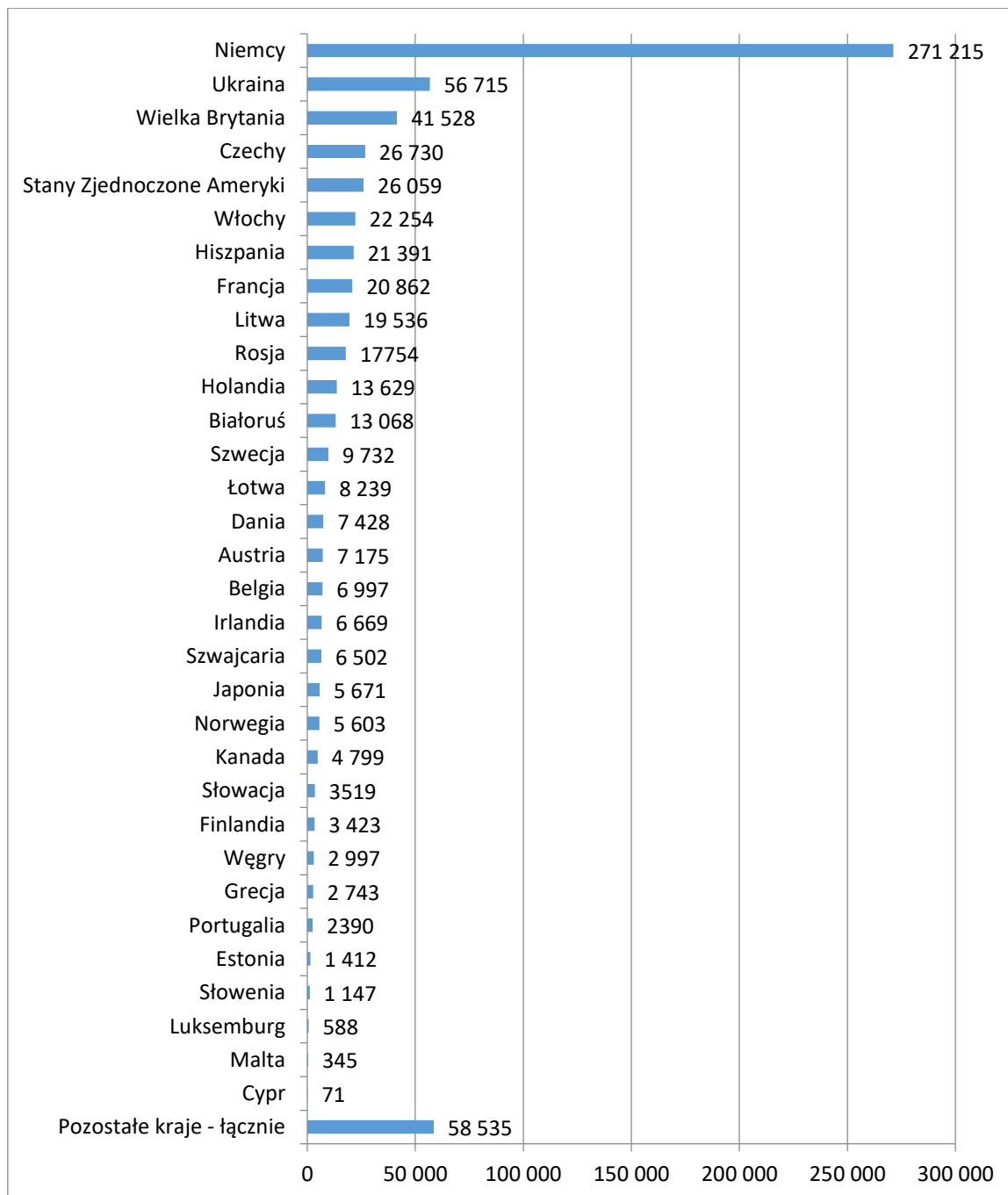
Rysunek 4. Liczba udzielonych turystom zagranicznym noclegów w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w roku 2018 – porównanie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Liczba udzielonych turystom zagranicznym noclegów w województwie dolnośląskim (w ujęciu powiatowym), rok 2018.

W 2018 roku województwo dolnośląskie odwiedzone zostało przez turystów z różnych krajów, również spoza Europy. Zdecydowanie najliczniejsza grupa turystów zagranicznych pochodziła jednakże z Niemiec, z uwagi na fakt usytuowania województwa w pobliżu granicy,

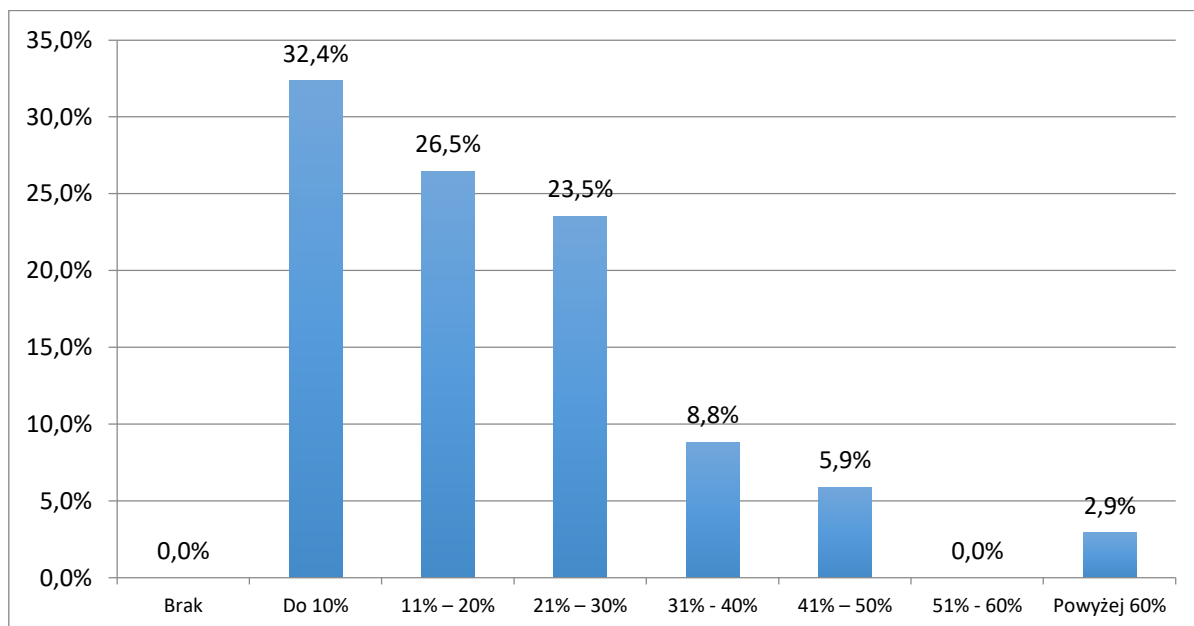
a także podróże sentymentalne¹⁷. Uwagę należy zwrócić również na licznie reprezentowaną Ukrainę oraz Wielką Brytanię. Na poniższym rysunku przedstawiono udział turystów zagranicznych w roku 2018.

Rysunek 5. Kraje pochodzenia turystów zagranicznych odwiedzających województwo dolnośląskie w 2018 roku
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Kraj pochodzenia turystów odwiedzających województwo dolnośląskie, rok 2018.

¹⁷ Strategia komunikacji wizerunkowej województwa dolnośląskiego w kraju i za granicą na lata 2016-2020.

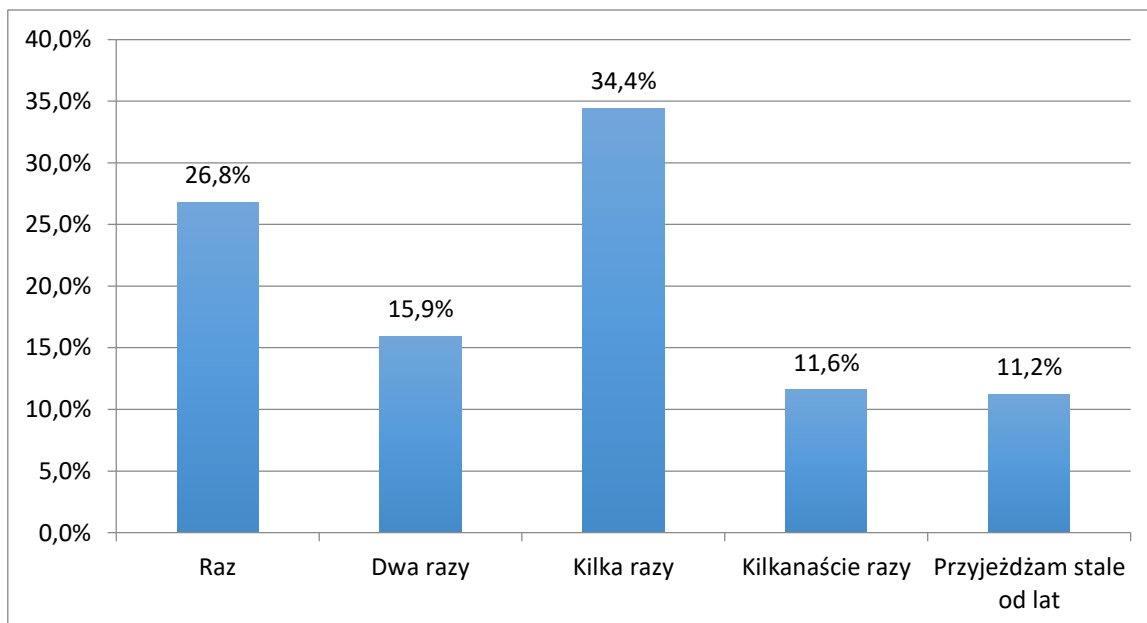
Udział turystów zagranicznych był również elementem badania CAWI, zrealizowanego z przedstawicielami obiektów zbiorowego zakwaterowania. Respondenci oszacowali, jaki odsetek spośród zatrzymujących się w ich ośrodkach turystów stanowili turyści zagraniczni. Zdecydowana większość odpowiedzi dotyczyła odsetka do 10%, oraz przedziału od 11% do 20% i od 21% do 30%. Warto jednakże zauważyć, że w przypadku niektórych podmiotów udział turystów zagranicznych był znacznie większy, sięgając nawet 50%. Ponadto, nikt nie zaznaczył, iż zagraniczni turyści nie korzystają z usług zakwaterowania w prowadzonych przez respondentów działalnościach. Uczestnicy badania, poproszeni o wskazanie krajów, z których pochodzili zakwaterowani turyści zagraniczni, w większości wskazywali Niemcy. Pozostałe, nieliczne odpowiedzi dotyczyły turystów z Ukrainy oraz Czech.

Rysunek 6. Proszę oszacować, jaki udział spośród ogółu zatrzymujących się u Państwa turystów od 2014 r. stanowili turyści zagraniczni?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CAWI przeprowadzonego w roku 2019. Dane dotyczą szacunkowego ogólnego udziału turystów zagranicznych w liczbie turystów ogółem odwiedzających obiekty respondentów w okresie lat 2014-2019.

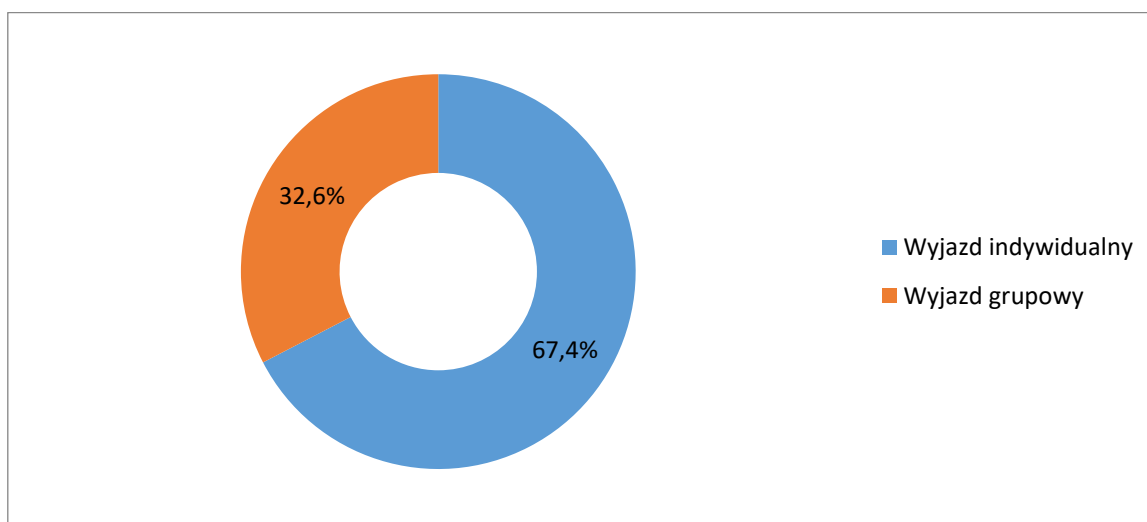
W celu uzupełnienia informacji o wielkości przyjazdowego ruchu turystycznego turystów odwiedzających województwo dolnośląskie w ramach realizowanego badania PAPI, respondentów zapytano o to, ile razy odwiedzili oni województwo dolnośląskie w charakterze turysty od 2014 roku. Z odpowiedzi większości respondentów wynika, że po pierwszej wizycie na terenie województwa ponownie odwiedzają oni region w celach turystycznych (odpowiedź „kilka razy” – 34%).

Rysunek 7. Ile razy odwiedzał(a) Pan(i) woj. dolnośląskie w charakterze turysty w okresie od 2014 r.?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019. Przedstawione dane dotyczą liczby, w jakiej respondenci badania odwiedzili teren Dolnego Śląska w okresie lat 2014-2019.

Ponad połowa badanych turystów wskazała, że pobyt na terenie województwa w celach turystycznych miał charakter wyjazdu indywidualnego. Natomiast 33% respondentów wskazała na wyjazd grupowy.

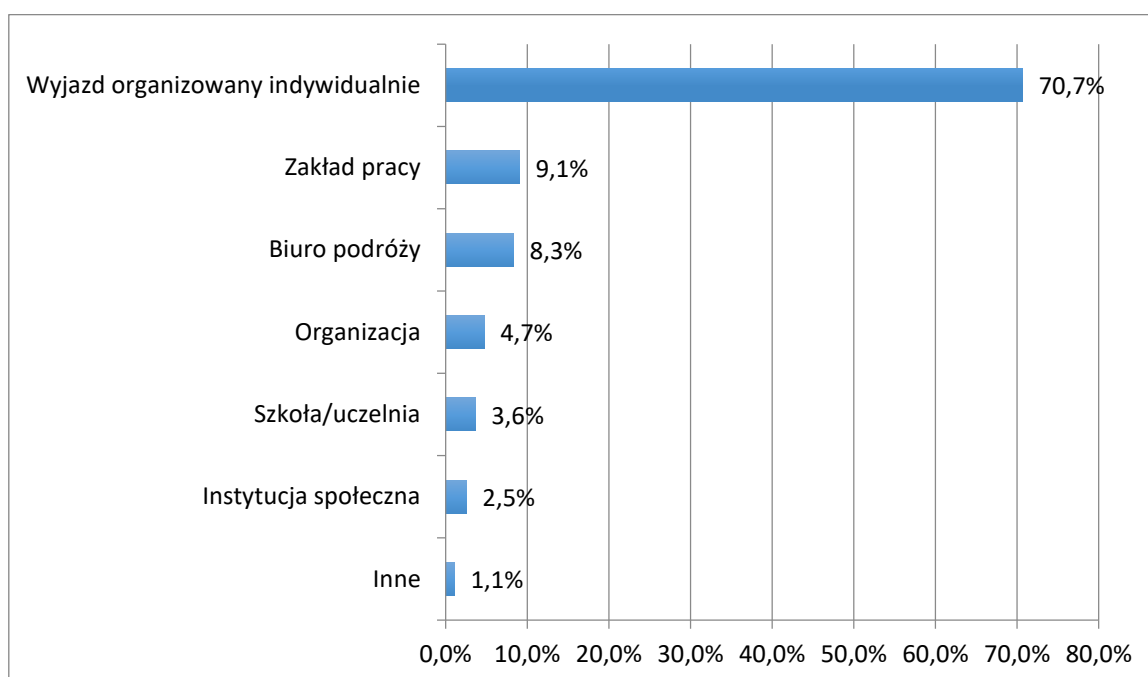
Rysunek 8. Jaki charakter ma Pana/Pani obecny wyjazd?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

Zgodnie z odpowiedziami respondentów, organizatorami wyjazdów grupowych były przede wszystkim zakłady pracy oraz biura podróży. Niższy odsetek badanych wskazał natomiast

organizacje, jak również szkoły/uczelnie. Najniższy udział odpowiedzi przypadł na instytucje społeczne.

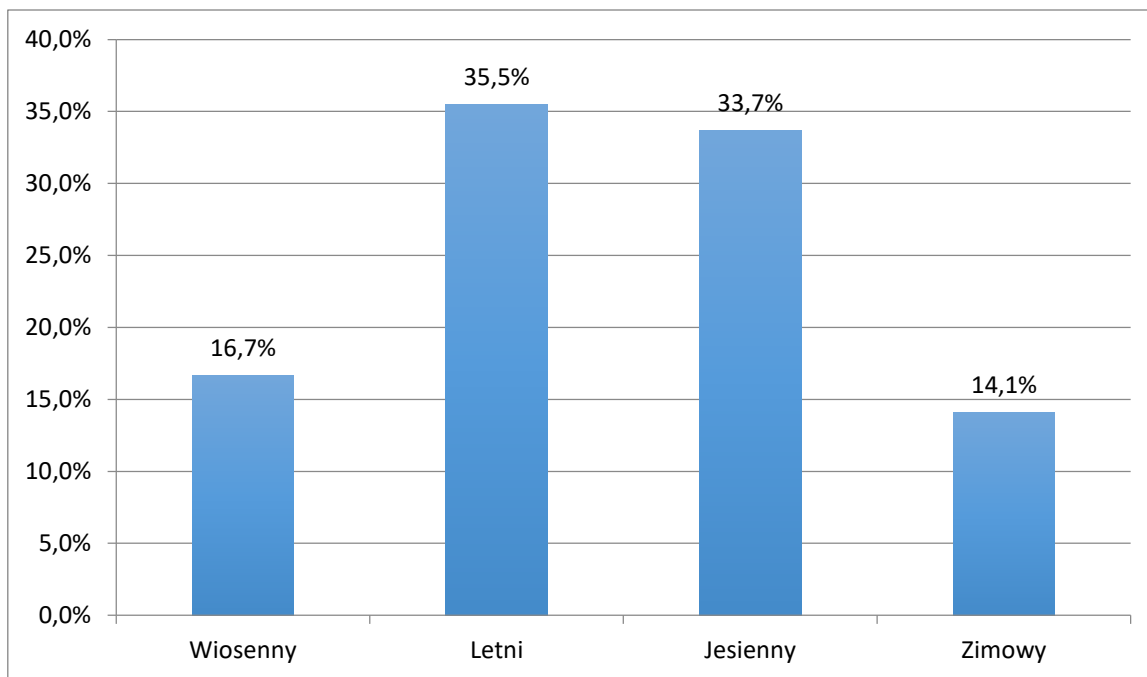
Respondenci, którzy wskazywali organizacje oraz odpowiedź „inne”, poproszeni zostali o udzielenie dodatkowych informacji na temat formy organizacji swego wyjazdu. Zdecydowana większość odpowiedzi wskazywała na zorganizowanie wyjazdu przez klub seniora. Wskazywano również inne stowarzyszenia: koło emerytów i rencistów, koło diabetyków, koło łowieckie, koło gospodyń wiejskich, klub sportowy, a także wspólnotę kościelną oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Rysunek 9. Kto jest organizatorem Pana/Pani obecnego wyjazdu?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

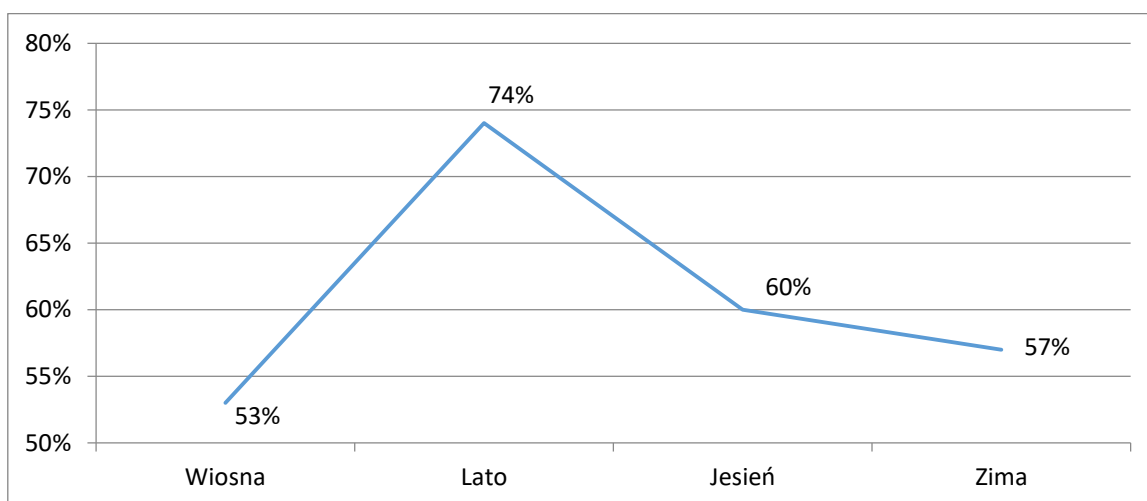
W celu wykonania dokładnej analizy ruchu turystycznego na terenie województwa dolnośląskiego konieczne było zbadanie sezonowości wykorzystywania obiektów turystycznych. Poddając analizie dostępne dane stwierdzić można, iż uczestniczący w badaniu turyści najczęściej odwiedzają województwo dolnośląskie w sezonach letnim i jesiennym, co jednocześnie odzwierciedla zjawisko odnotowywane również w skali kraju.

Rysunek 10. W jakim sezonie zwykle odwiedza Pan/Pani województwo dolnośląskie?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019. Badanie obejmowało okres od 2014 roku do listopada 2019 roku.

Zdecydowanie największe wykorzystanie obiektów turystycznych w okresie lata potwierdzone zostało również przez właścicieli obiektów zbiorowego zakwaterowania, biorących udział w badaniu CAWI. Oszacowali oni obłożenie obiektów w podziale na poszczególne sezony, wykazując wzmożony ruch turystyczny przypadający właśnie na sezon letni.

Rysunek 11. Jakie jest szacunkowe obłożenie Pana/Pani obiektu w poszczególnych sezonach?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CAWI przeprowadzonego w roku 2019. Badanie obejmowało okres od 2014 roku do listopada 2019 roku.

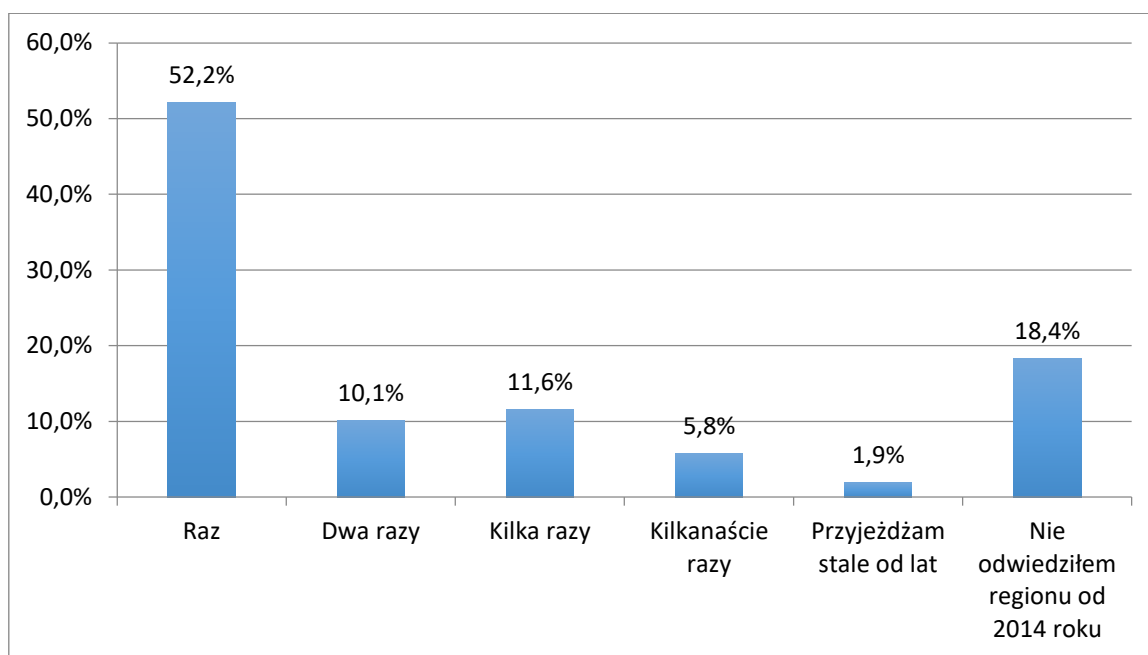
Biorąc pod uwagę sezony (pory roku) określono również szacunkowe obłożenie obiektów zbiorowego zakwaterowania w poszczególnych powiatach, z terenu których respondenci wzięli udział w badaniu metodą CAWI. Średnie wartości przedstawiono w tabeli poniżej, przy czym 100% oznaczało maksymalne obłożenie dostępnych miejsc (brak wolnych miejsc noclegowych), zaś wartości niższe – niższe obłożenie obiektów.

Tabela 6. Jakie jest szacunkowe obłożenie Pana/Pani obiektu w poszczególnych sezonach? – w podziale na powiaty

	Sezon wiosenny	Sezon letni	Sezon jesienny	Sezon zimowy
Powiat bolesławiecki	70%	90%	50%	50%
Powiat dzierzoniowski	30%	90%	35%	90%
Powiat głogowski	bd	bd	bd	bd
Powiat górowski	40%	50%	40%	40%
Powiat jaworski	20%	40%	30%	20%
Powiat jeleniogórski	45%	58%	48%	86%
Powiat kamiennogórski	35%	60%	40%	60%
Powiat kłodzki	44%	71%	39%	54%
Powiat legnicki	bd	bd	bd	bd
Powiat lubański	80%	90%	85%	93%
Powiat lubiński	75%	69%	86%	80%
Powiat lwówecki	30%	40%	30%	30%
Powiat milicki	68%	68%	49%	49%
Powiat oleśnicki	30%	70%	20%	30%
Powiat oławski	80%	90%	100%	80%
Powiat polkowicki	bd	bd	bd	bd
Powiat strzeliński	50%	90%	40%	20%
Powiat średzki	bd	bd	bd	bd
Powiat świdnicki	50%	71%	47%	39%
Powiat trzebnicki	bd	bd	bd	bd
Powiat wałbrzyski	60%	99%	50%	99%
Powiat wołowski	bd	bd	bd	bd
Powiat wrocławski	35%	45%	35%	30%
Powiat ząbkowicki	43%	63%	46%	46%
Powiat zgorzelecki	40%	40%	40%	40%
Powiat złotoryjski	23%	30%	23%	20%
Wrocław (miasto na prawach powiatu)	63%	77%	68%	48%
Jelenia Góra (miasto na prawach powiatu)	62%	93%	63%	68%
Legnica (miasto na prawach powiatu)	80%	70%	100%	80%
Wałbrzych (miasto na prawach powiatu)	33%	55%	30%	17%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CAWI przeprowadzonego w roku 2019. Badanie obejmowało okres od 2014 roku do listopada 2019 roku.

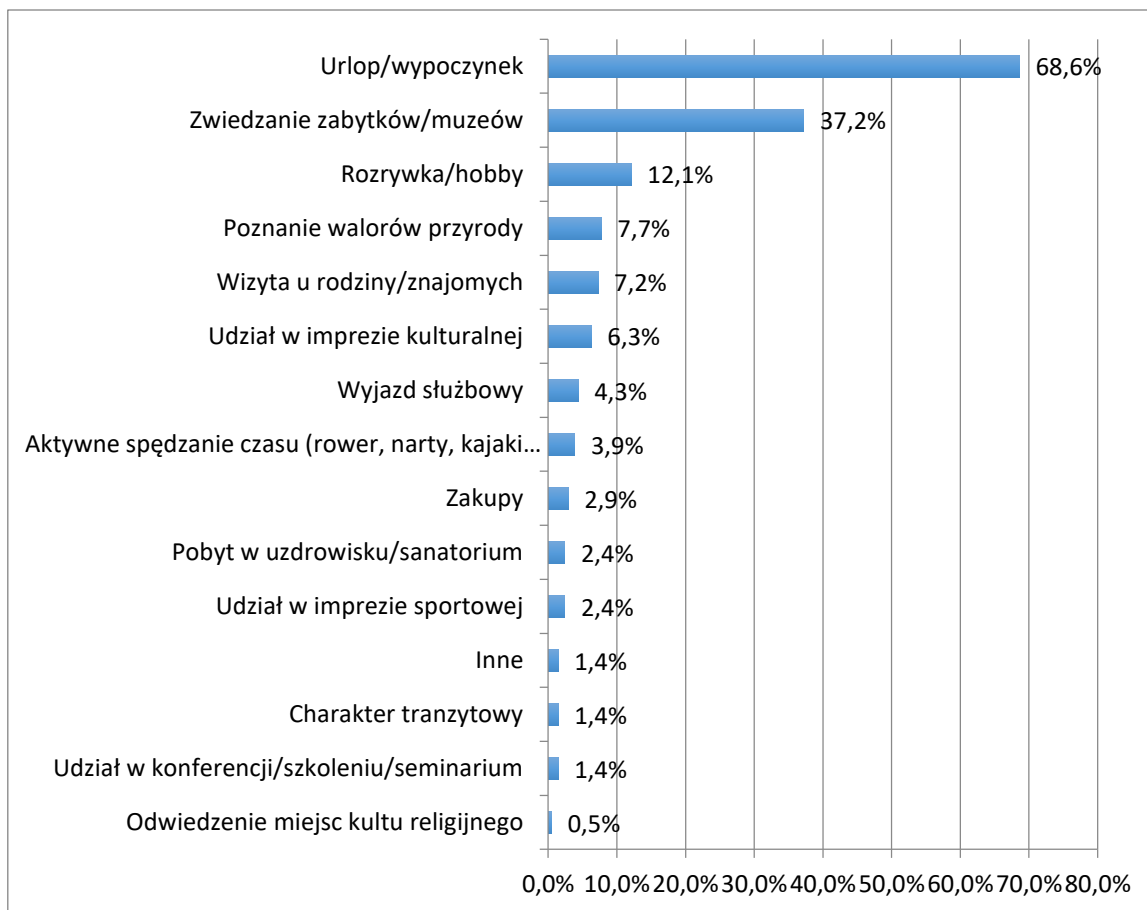
W kontekście analizy wielkości przyjazdowego ruchu turystycznego użyteczne są również informacje udzielone przez potencjalnych turystów (badanie CATI), którzy każdorazowo wyrazili chęć odwiedzenia województwa w celach turystycznych, jednocześnie w zdecydowanej większości przebywali już w przeszłości na terenie regionu w charakterze turysty. Dla ponad połowy badanych osób od 2014 był to jednorazowy pobyt, choć część respondentów przyjeżdżała częściej niż jeden raz. Ponad połowa badanych turystów od 2014 roku odwiedziła Dolny Śląsk jeden raz, choć część respondentów badania (łącznie 29%) wskazywała, iż przyjeżdżali oni wielokrotnie.

Rysunek 12. Ile razy odwiedzał(a) Pan(i) woj. dolnośląskie w charakterze turysty w okresie od 2014 r.?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI przeprowadzonego w roku 2019. Badanie obejmowało okres od 2014 roku do listopada 2019 roku.

W ramach przeprowadzonych badań, potencjalni turyści deklarowali planowany rodzaj podróży na Dolny Śląsk. Z analizy danych wynika, że blisko 70% potencjalnych turystów wybierze Dolny Śląsk w celu wypoczynku w tym regionie (urlop/wypoczynek). Co więcej, 37,2% potencjalnych turystów wskazała także na chęć zwiedzania zabytków i muzeów, a 12,1% na skorzystanie z oferowanych rozrywek w województwie.

Rysunek 13. Jakiego rodzaju podróż planuje Pan/Pani na Dolny Śląsk?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI przeprowadzonego w roku 2019.

Podsumowanie:

- W latach 2014-2018 turystom w województwie dolnośląskim udzielono 15 085 358 noclegów;
- Liczba udzielonych noclegów w roku 2018 wynosiła 3 654 787, stanowiąc liczbę o 332 391 większą, niż w 2017;
- W latach 2014-2018 wzrost liczby turystów odwiedzających Dolny Śląsk wynosił 51%;
- Największa liczba udzielonych noclegów w 2018 roku przypadała na powiaty:
  - Wrocław (miasto na prawach powiatu) – 2 049 338;
  - Jeleniogórski - (2 022 425);
  - Kłodzki - (1 926 510);
- W 2018 roku 19% noclegów udzielono turystom zagranicznym (696 726);
- W latach 2014-2018 wzrost liczby turystów zagranicznych odwiedzających Dolny

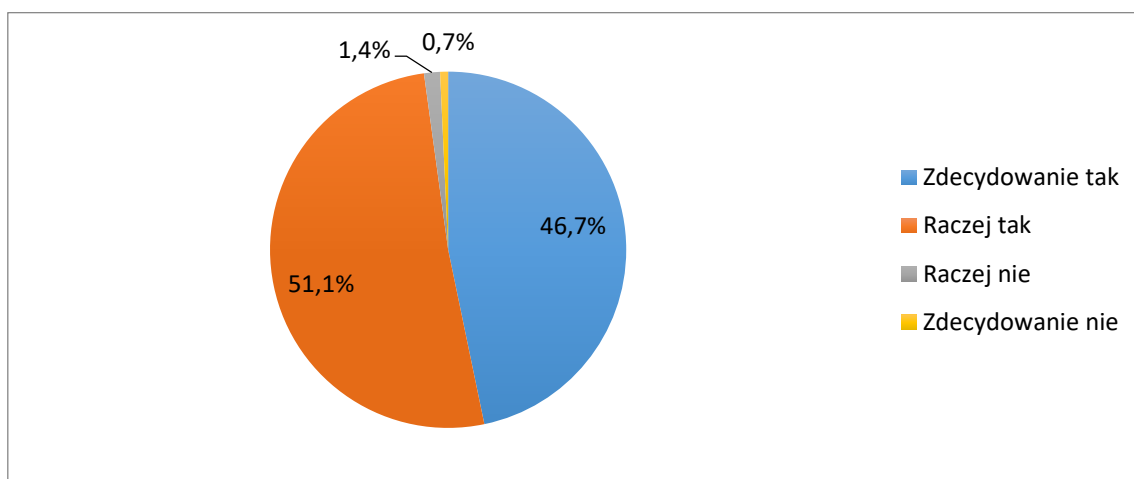

Śląsk wynosił 36%;

- W 2018 roku najwięcej turystów zagranicznych pochodziło z Niemiec (271 215 osób), Ukrainy (56 715 osób) oraz Wielkiej Brytanii (41 528 osób).
-

3.3. Stopień zadowolenia z oferty turystycznej i produktów turystycznych

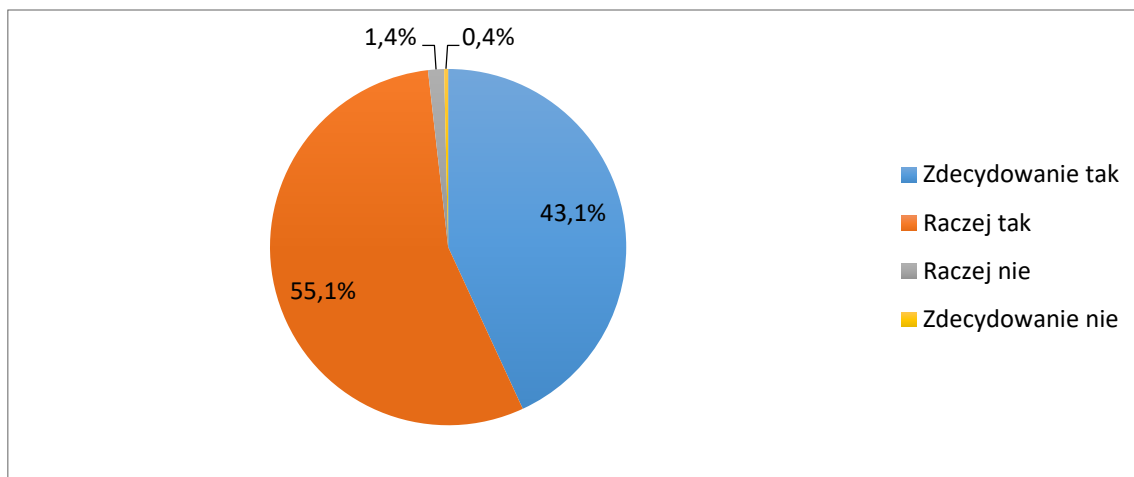
Respondenci biorący udział w badaniu zostali także poproszeni o zadeklarowanie chęci powtórzenia wyjazdu na Dolny Śląsk w przyszłości. Zdecydowana większość uczestników badania wskazała, że odwiedzi województwo dolnośląskie w przyszłości (46,7% odpowiedzi „zdecydowanie tak” i 51,1% odpowiedzi „raczej tak”). Duże zainteresowanie Dolnym Śląskiem może wynikać z szerokiej oferty turystycznej, która kierowana jest do różnych grup turystów.

Rysunek 14. Czy chciałby/ałaby Pan/Pani w przyszłości powtórzyć wyjazd na Dolny Śląsk?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

Zadowolenie z oferty turystycznej regionu potwierdza również fakt, że ponad 98% zapytanych turystów poleciłoby swojej rodzinie i znajomym wyjazd na Dolny Śląsk. Odpowiedzi przeczącej udzielił jedynie marginalny odsetek respondentów, za powód podając osobiste doświadczenie (napotkane niemiłe osoby, wysokie ceny) oraz nieurozmaicone atrakcje turystyczne (opinia dwóch respondentów).

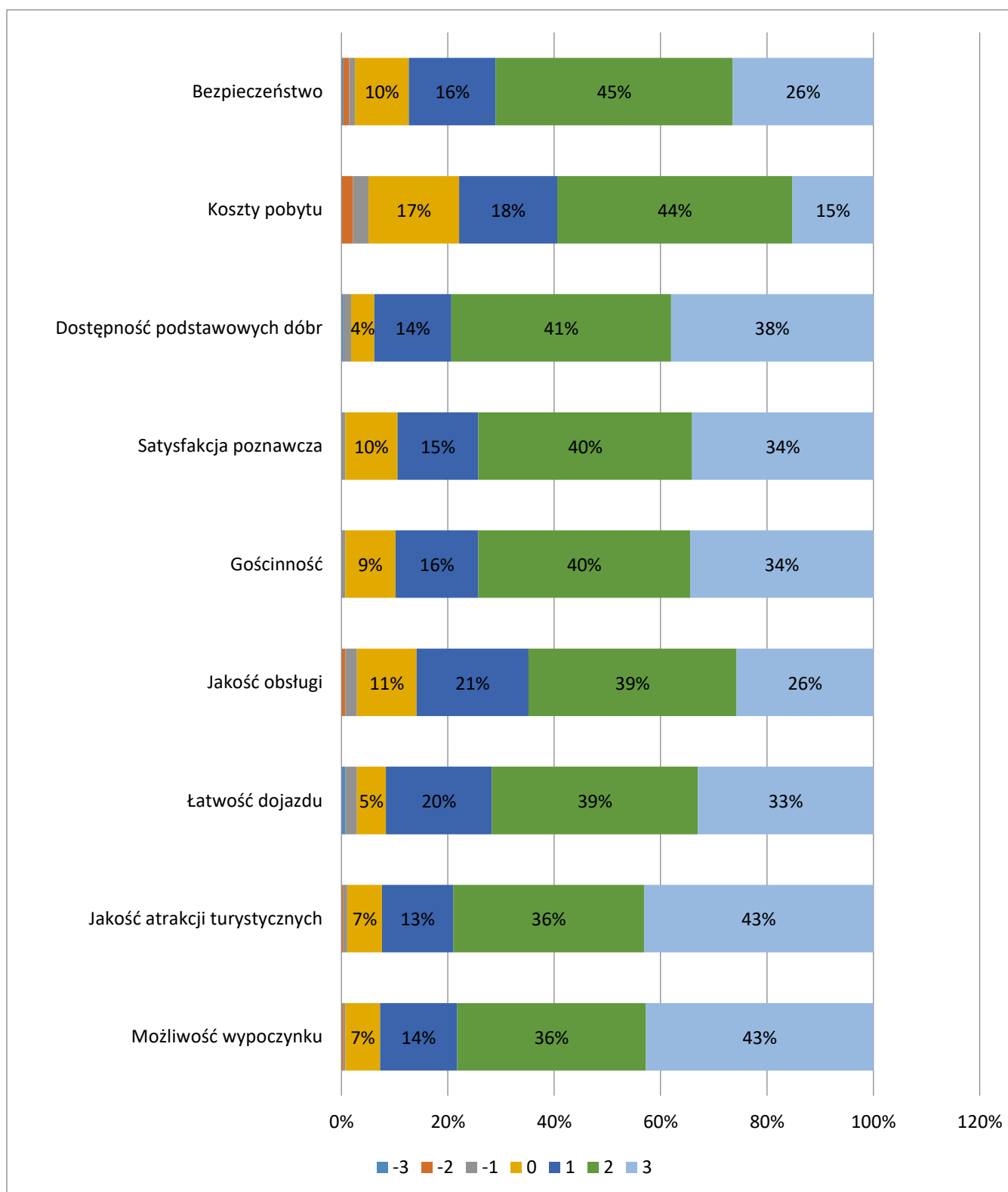
Rysunek 15. Czy polecisz Pan/Pani wyjazd na Dolny Śląsk swojej rodzinie/znajomym?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

Poddając analizie odpowiedzi respondentów stwierdzić należy, że turyści przebywający na terenie województwa dolnośląskiego zdecydowanie zadowoleni są z jakości oferty turystycznej Dolnego Śląska. Respondenci badania ocenili szereg aspektów mając do dyspozycji siedmiostopniową skalę (od -3 do 3, gdzie -3 oznacza ocenę najgorszą a 3 – najlepszą). Każdorazowo najczęściej przyznawano najwyższe oceny (2 oraz 3), zaś odpowiedzi negatywne, niższe niż „1” stanowiły jedynie marginalny odsetek wszystkich odpowiedzi. Zdecydowanie najlepiej oceniono jakość atrakcji turystycznych, gdzie 41% wszystkich przyznanych ocen przypadało na odpowiedź najwyższą.

Suma odpowiedzi najwyższych (2 oraz 3) w przypadku każdego analizowanego aspektu wahała się od 59% do 79% wszystkich odpowiedzi respondentów:

- Dostępność podstawowych dóbr - 79,3% odpowiedzi możliwie najwyższych;
- Jakość atrakcji turystycznych - 79%;
- Możliwość wypoczynku - 78,2%;
- Gościnność - 74,3%;
- Satysfakcja poznawcza - 74,3%;
- Łatwość dojazdu - 71,7%;
- Bezpieczeństwo - 71%;
- Jakość obsługi - 64,9%;
- Koszty pobytu - 59,4%.

Rysunek 16. Proszę określić ogólny stan swojego zadowolenia z pobytu na terenie woj. dolnośląskiego w zakresie wymienionych poniżej obszarów (w skali od -3 do 3, gdzie -3 oznacza ocenę najgorszą a 3 – najlepszą)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019. Badanie obejmowało okres od 2014 roku do listopada 2019 roku.

Podsumowanie:

- W 2019 roku 98% badanych turystów zadeklarowało, że powtórzą oni wyjazd na Dolny Śląsk (46,7% odpowiedzi „zdecydowanie tak” i 51,1% odpowiedzi „raczej tak”);
- W 2019 roku 98% badanych turystów poleciliby wyjazd na Dolny Śląsk swojej rodzinie/znajomym (43,1% odpowiedzi „zdecydowanie tak”, 55,1% odpowiedzi „raczej tak”);
- W 2019 roku turyści ocenili ofertę turystyczną Dolnego Śląska zdecydowanie wysoko. W skali od -3 do 3 średnia ocen poszczególnych aspektów oferty turystycznej województwa wynosiła:
  - Transport lokalny: 2;
  - Baza noclegowa: 2;
  - Baza gastronomiczna: 2,3;
  - Obiekty rozrywkowe: 2;
  - Obiekty sportowo-rekreacyjne: 2;
  - Usługi przewodników: 2,3;
  - Imprezy kulturalne: 2;
  - Atrakcje i walory turystyczne: 2;
  - Atmosfera: 2;
  - Gościnność: 2;
  - Bezpieczeństwo: 2.

3.4. Oczekiwania w zakresie oferty i produktów turystycznych

Stopień zadowolenia z oferty turystycznej i produktów turystycznych Dolnego Śląska zestawiono z oczekiwaniami turystów w tym zakresie. Turystów zapytano, z których usług korzystali oni podczas swego wycieczki na Dolnym Śląsku. Osoby wskazujące daną usługę poproszono o jej ocenę oraz określenie swych oczekiwań w skali od -3 (ocena najniższa) do 3 (ocena najwyższa). W celu porównania odpowiedzi respondentów przedstawiono średnie ze wskazywanych wartości.

Oferta turystyczna województwa dolnośląskiego oceniana została wysoko, odpowiadając na oczekiwania turystów odwiedzających region. Respondenci zdecydowanie wysoko

oceniali usługi, z których skorzystali w trakcie wypoczynku w województwie dolnośląskim – średnia odpowiedzi wynosiła 2 w skali od -3 do 3, a więc była to ocena prawie najwyższa. Co więcej, oceniany poziom otrzymanej usługi nie odbiegał szczególnie od poziomu, którego turyści oczekiwali po danej usłudze.

Najwyżej oceniono trzy aspekty, które tym samym w pełni sprostały oczekiwaniom turystów (oceny „3” w przypadku otrzymanego oraz spodziewanego poziomu usługi):

- gościnność i otwartość mieszkańców;
- jakość usług przewodników;
- dostępność bazy gastronomicznej.

Szczegółowe oceny otrzymanych usług i spodziewanego poziomu ich realizacji zawarto w poniższej tabeli. Poziom otrzymanej usługi oznaczony został kolorem czerwonym (w przypadku gdy był niższy od spodziewanego poziomu usługi) oraz kolorem zielonym (w przypadku gdy był równy lub wyższy od spodziewanego poziomu usług).

Tabela 7. Jak ocenia Pan/i poziom usługi jaki spodziewał(a) się Pan(i) otrzymać oraz poziom faktycznie otrzymanej usługi podczas swojego pobytu?

	Poziom otrzymanej usługi (średnia odpowiedzi w skali od -3 do 3)	Spodziewany poziom usługi (średnia odpowiedzi w skali od -3 do 3)
Transport lokalny		
Dostępność	2	2
Cena	2	2
Jakość	2	3
Baza noclegowa		
dostępność	2	3
cena	2	3
jakość	2	3
Baza gastronomiczna		
dostępność	3	3
cena	2	3
jakość	2	3
Obiekty rozrywkowe		
dostępność	2	3
cena	2	3
jakość	2	3
Obiekty (urządzenia) sportowo-rekreacyjne		
dostępność	2	3
cena	2	3

	Poziom otrzymanej usługi (średnia odpowiedzi w skali od -3 do 3)	Spodziewany poziom usługi (średnia odpowiedzi w skali od -3 do 3)
jakość	2	3
Usługi przewodników		
dostępność	2	2
cena	2	3
jakość	3	3
Imprezy kulturalne		
ilość	2	2
atrakcyjność	2	2
Atrakcje i walory turystyczne województwa		
ilość	2	3
cena	2	3
Oznakowanie turystyczne		
czytelność	2	3
Atmosfera turystyczna		
gościnność i otwartość mieszkańców	3	3
Informacja turystyczna		
jakość obsługi	2	3
dostępność	2	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

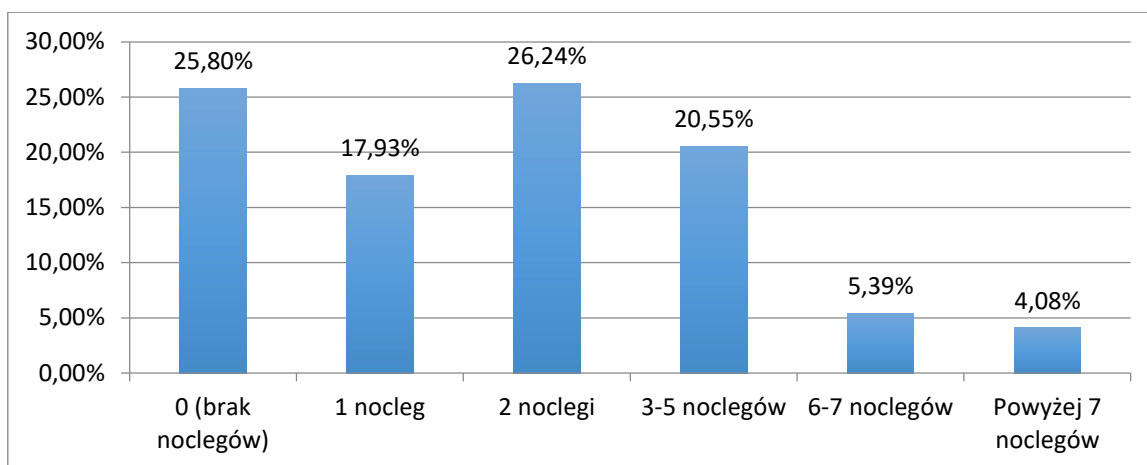
Podsumowanie:

- Szereg aspektów oferty turystycznej w pełni spełnił oczekiwania turystów odwiedzających Dolny Śląsk w 2019 roku¹⁸:
  - Dostępność i cena transportu lokalnego (oczekiwania: 2, poziom otrzymanej usługi: 2);
  - Dostępność bazy gastronomicznej (oczekiwania: 3, poziom otrzymanej usługi: 3);
  - Dostępność i jakość usług przewodników (oczekiwania: 3, poziom otrzymanej usługi: 3);
  - Ilość i atrakcyjność imprez kulturalnych (oczekiwania: 2, poziom otrzymanej usługi: 2);
  - Atmosfera turystyczna (oczekiwania: 3, poziom otrzymanej usługi: 3).

¹⁸ Średnia odpowiedzi turystów w skali od -3 do 3.

3.5. Długość pobytu i wielkość wydatków turystów odwiedzających Dolny Śląsk

Turyści uczestniczący w badaniu określili średnią długość pobytu na terenie województwa dolnośląskiego - zdecydowana większość respondentów w województwie spędziła na jego terenie od dwóch do pięciu dni (łącznie niemal połowa wszystkich udzielonych odpowiedzi). 18% odpowiedzi przypadła na jeden nocleg. Warto jednakże zwrócić uwagę na fakt, iż 25% badanych turystów w ogóle nie korzystało z bazy noclegowej na Dolnym Śląsku.

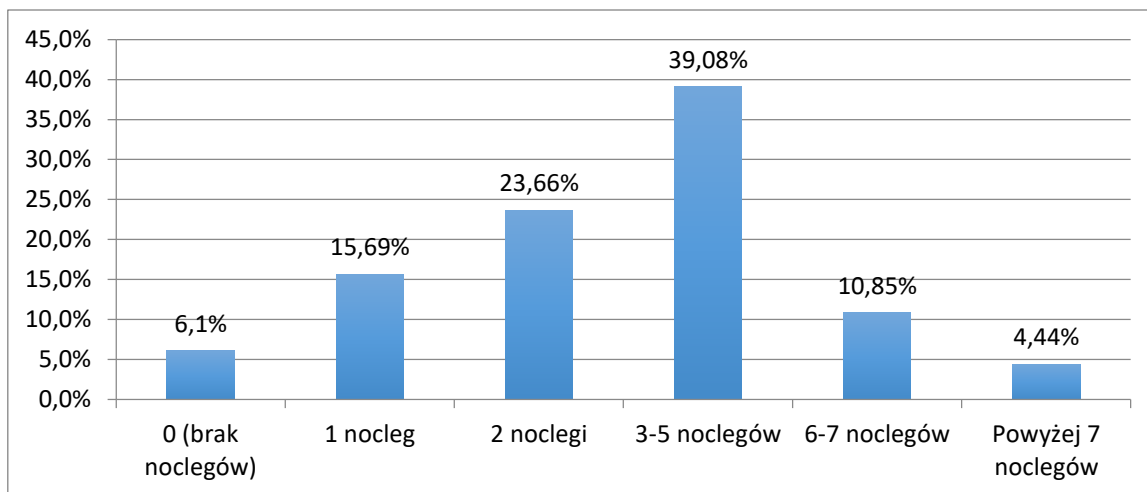

Rysunek 17. Jaki jest przewidywany, łączny czas Pana/Pani pobytu na terenie woj. dolnośląskiego? - w rozumieniu liczby noclegów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

Respondenci, którzy wskazali odpowiedź powyżej 7 noclegów zaznaczali, iż było to od 8 do 21 noclegów, przy czym średnia odpowiedzi wynosiła 13.

Na to samo pytanie odpowiedzieli również potencjalni turyści, którzy planują ponowną podróż na teren województwa, a którzy przebywali już w celach turystycznych na Dolnym Śląsku. W przypadku badania CATI respondenci wskazywali, iż zdecydowanie częściej korzystali oni z noclegów – 6% respondentów zdecydowało się na odpowiedź „0”. Podobnie jak w przypadku odpowiedzi turystów, potencjalni turyści najczęściej szacowali czas swego pobytu na od dwóch do pięciu noclegów.

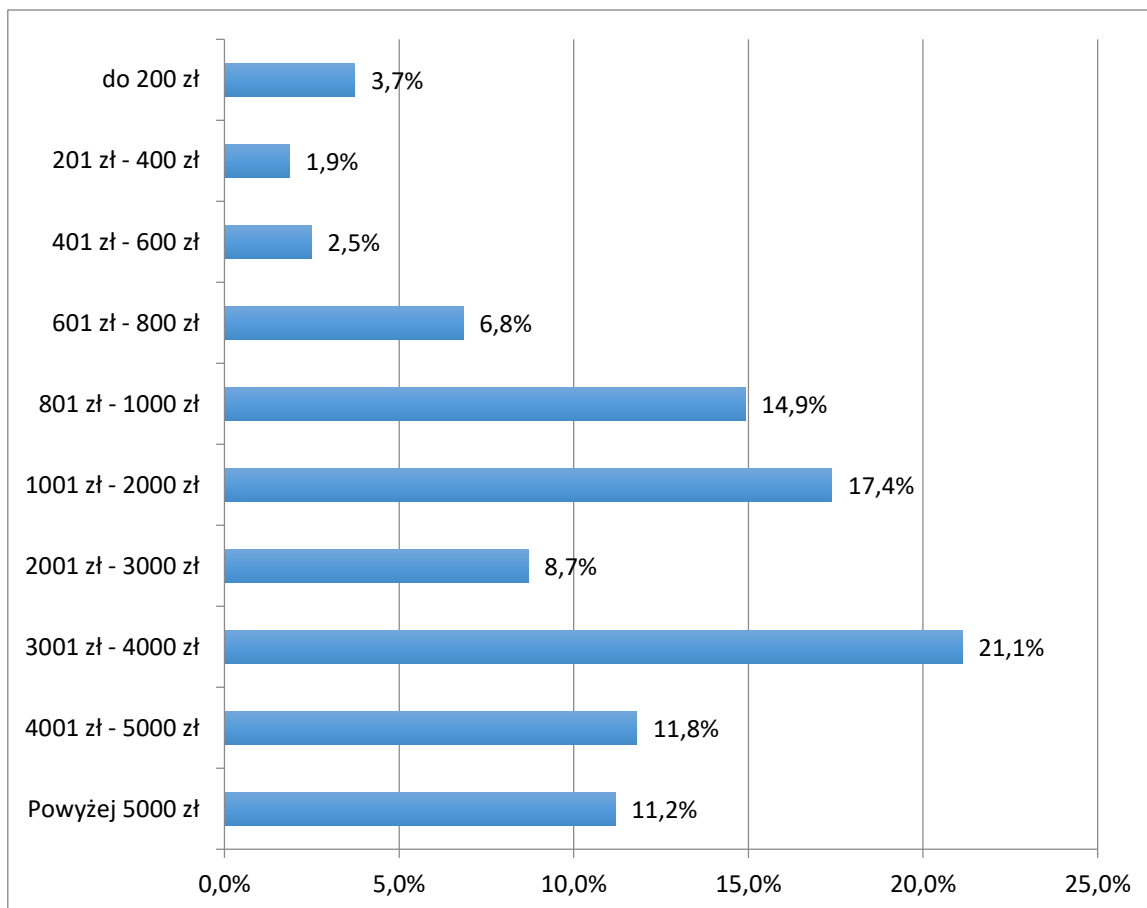
Rysunek 18. Ile wynosił średni czas Pana/Pani pobytu na terenie woj. dolnośląskiego? - w rozumieniu liczby noclegów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI przeprowadzonego w roku 2019.

Średnia wielkość wydatków turystów możliwa jest do określenia poddając analizie odpowiedzi badanych turystów, którzy poproszeni zostali o podanie przewidywanej kwoty, którą są skłonni wydać podczas pobytu na Dolnym Śląsku, uwzględniając cenę noclegu. Średnia kwota wydatków ponoszonych przez turystów wynosiła 1482 złote.

Jak wynika z odpowiedzi respondentów, ponoszone wydatki związane z wypoczynkiem na Dolnym Śląsku mieszczą się w kwocie przekraczającej 1000 zł – największa liczba odpowiedzi dotyczyła zakresu pomiędzy 3000 zł a 4000 zł. Część turystów szacowała swoje wydatki znacznie wyżej, wskazując sumę przekraczającą 5000 zł – najwyższymi wskazanymi kwotami były szacowane wydatki rzędu 12000 zł, 18000 zł oraz 24000 zł.

Rysunek 19. Czy zna Pan/Pani przewidywaną kwotę, którą szacuje Pan/Pani wydać podczas pobytu na Dolnym Śląsku? (wliczając cenę noclegu)

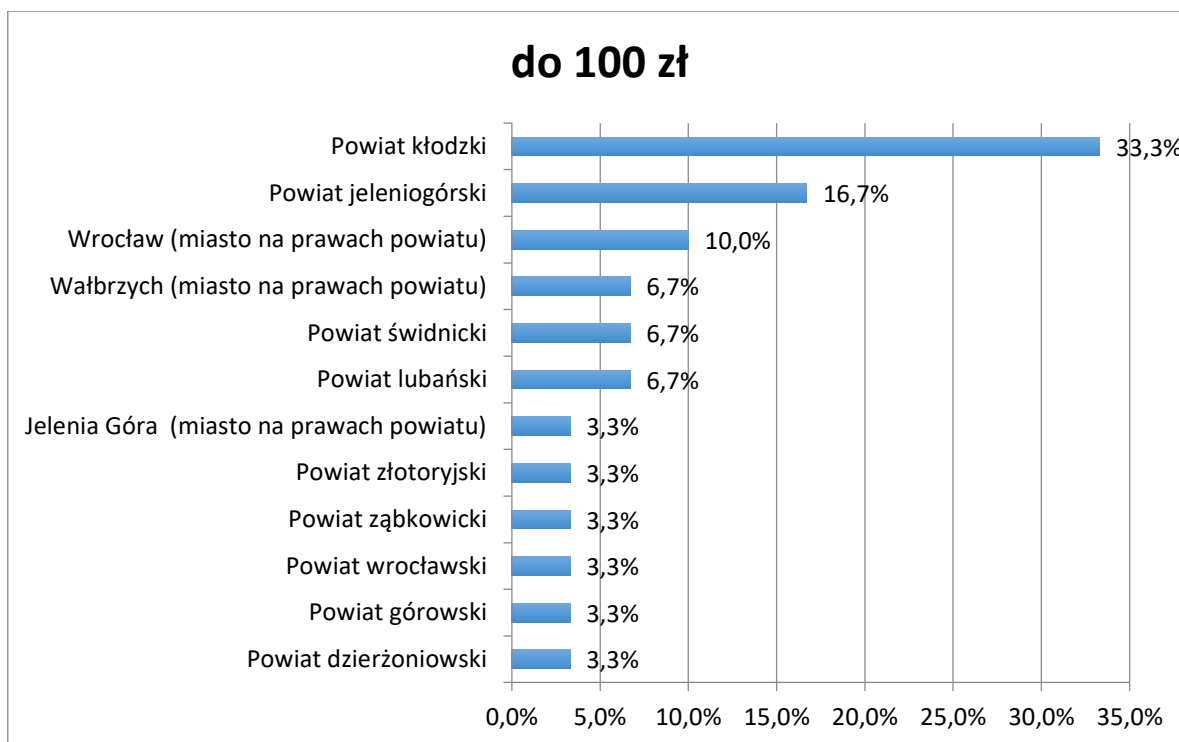
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

Podobne pytanie zadane zostało potencjalnym turystom (badanie CATI), a udzielane odpowiedzi były porównywalne do wskazań turystów uczestniczących w badaniu PAPI. Podobnie jak w przypadku powyżej analizowanych odpowiedzi, średnia kwota wydatków ponoszonych przez potencjalnych turystów wynosiła 1436 zł.

Warto również zwrócić uwagę na wydatki ponoszone na sam nocleg. Przedstawiciele obiektów zbiorowego zakwaterowania zlokalizowanych na terenie województwa dolnośląskiego wskazywali szacunkowy wydatek, który ponosi w ciągu doby pojedynczy turysta na oferowane przez nich usługi (dane w podziale na powiaty). Odpowiedzi wskazywane przez największą liczbę podmiotów dotyczyły zakresu do 100 zł oraz do 150 zł. Wydatki (związane z dziennym kosztem noclegu) poniżej 100 zł wskazywano na terenie powiatów dzierżoniowskiego, górowskiego, jeleniogórskiego, kłodzkiego, lubańskiego, świdnickiego, wrocławskiego, ząbkowickiego, złotoryjskiego, a także w Jeleniej Górze,

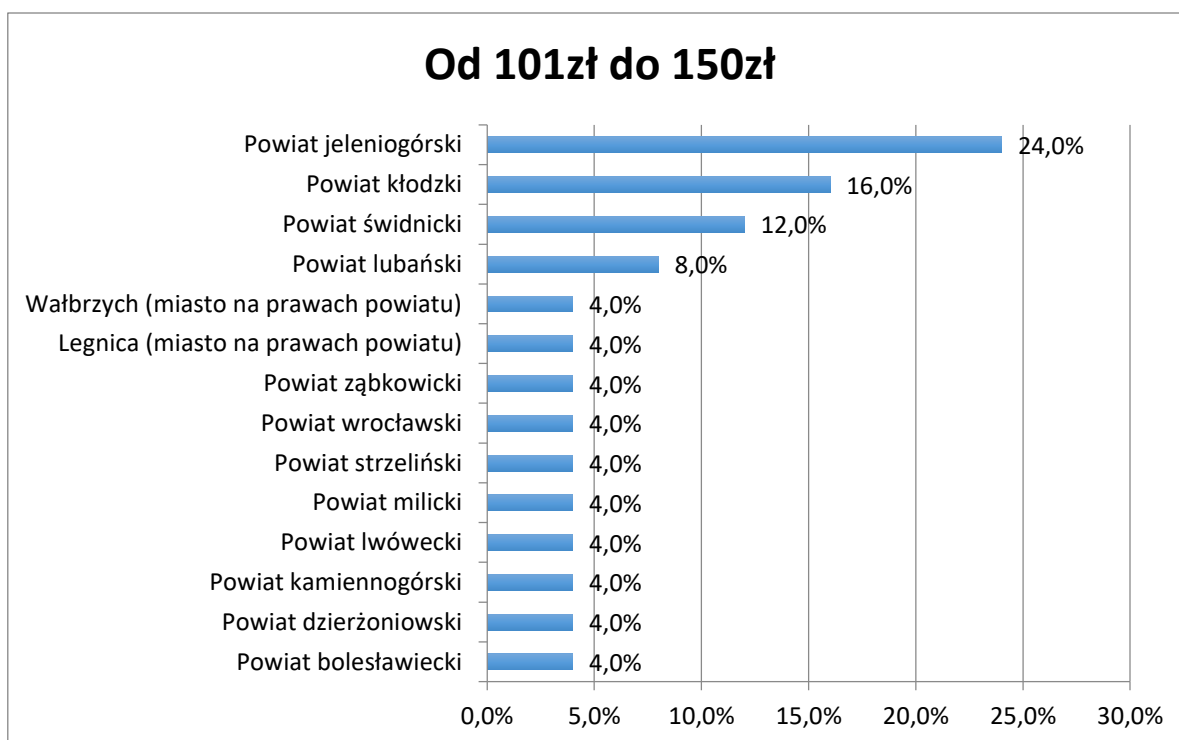
Wrocławiu oraz Wałbrzychu. Najwyższe kwoty (ponad 300 zł) wskazane zostały przez respondentów na terenie dwóch powiatów: kłodzkiego oraz Wrocławia.

Poniższe rysunki wskazują udział procentowy poszczególnych powiatów, które wskazywały dany zakres wydatków.

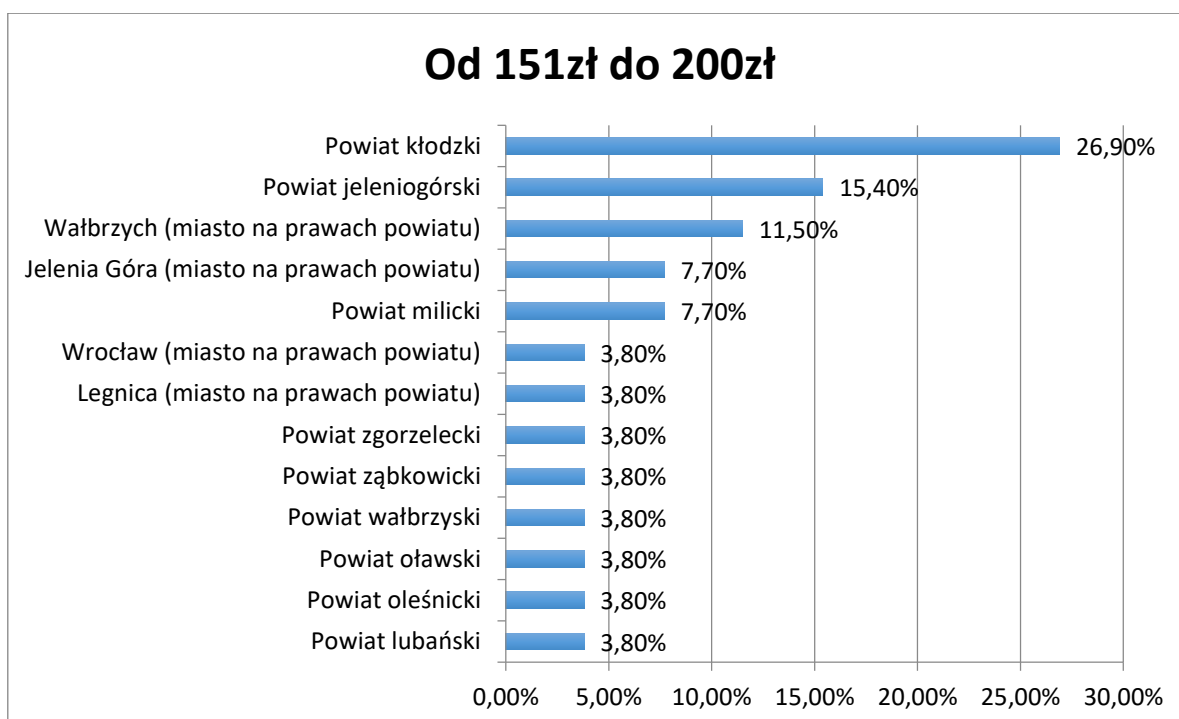
Rysunek 20. Ile wynosi szacunkowy wydatek, który ponosi w ciągu doby pojedynczy turysta na usługi oferowane przez Państwa? – do 100 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

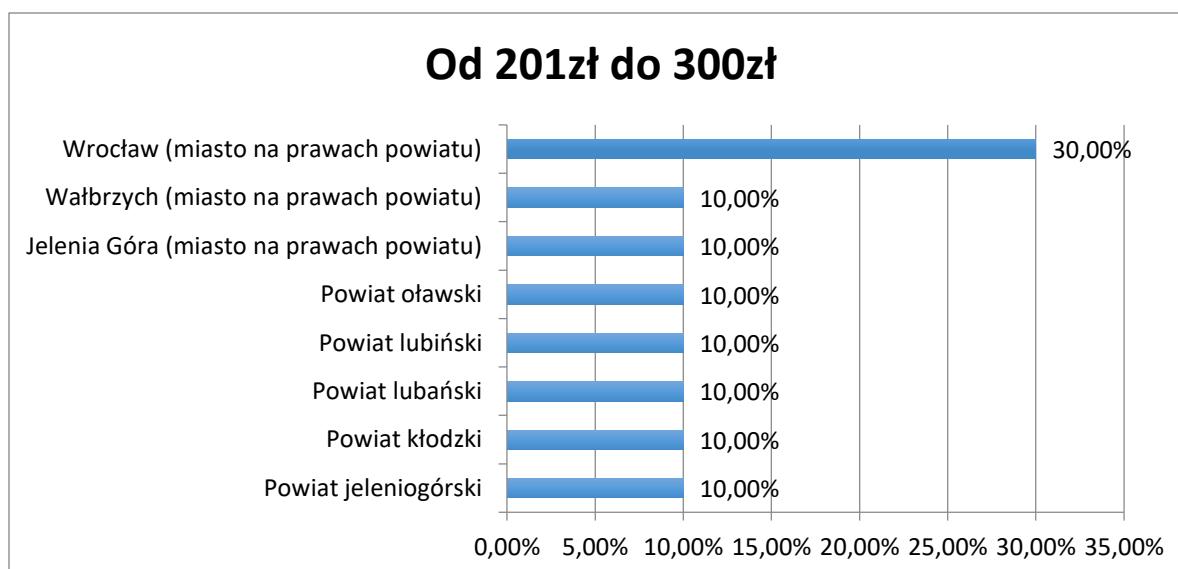
Rysunek 21. Ile wynosi szacunkowy wydatek, który ponosi w ciągu doby pojedynczy turysta na usługi oferowane przez Państwa? – od 101 zł do 150 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

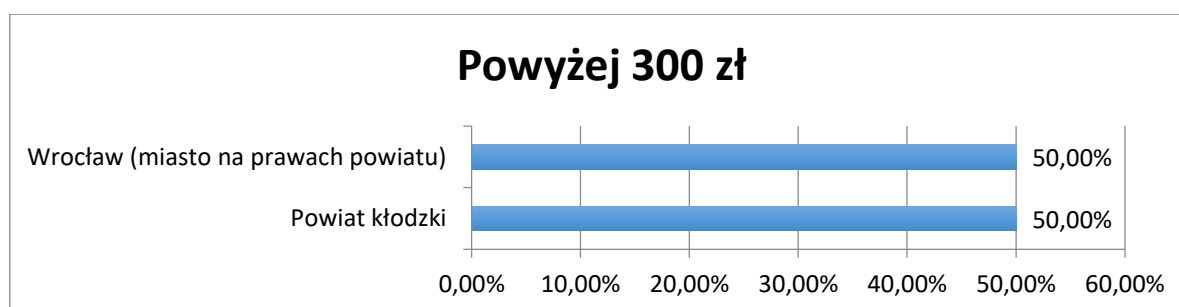
Rysunek 22. Ile wynosi szacunkowy wydatek, który ponosi w ciągu doby pojedynczy turysta na usługi oferowane przez Państwa? – od 151 zł do 200 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

Rysunek 23. Ile wynosi szacunkowy wydatek, który ponosi w ciągu doby pojedynczy turysta na usługi oferowane przez Państwa? – od 201 zł do 300 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

Rysunek 24. Ile wynosi szacunkowy wydatek, który ponosi w ciągu doby pojedynczy turysta na usługi oferowane przez Państwa? – Powyżej 300 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

Podsumowanie:

- W 2019 roku średnia długość pobytu większości turystów na terenie województwa dolnośląskiego wynosiła 2 noclegi (26,2% odpowiedzi);
- W 2019 roku osoby, które planują odwiedzić województwo dolnośląskie w celach turystycznych planowały skorzystać z od 3 do 5 noclegów (39%);
- 25,8% turystów odwiedzających Dolny Śląsk w 2019 roku stanowili turyści jednodniowi.

3.6. Baza noclegowa

Bazę noclegową województwa dolnośląskiego stanowią liczne obiekty - w 2018 roku na terenie województwa zlokalizowanych było 1 046 turystycznych obiektów noclegowych, w tym 447 obiektów hotelowych (hotele, motele oraz pensjonaty) i 599 pozostałych obiektów¹⁹. Na przestrzeni lat 2014-2018 w województwie rokrocznie odnotowywany jest wzrost liczby obiektów stanowiących turystyczną bazę noclegową regionu, tym samym każdego roku województwo oferuje większą liczbę miejsc noclegowych [Tabela 8]. Jak wynika z danych BDL GUS, liczba obiektów w bazie noclegowej województwa dolnośląskiego zwiększyła się o 16%, przy czym aż dziesięcioprocentowy wzrost odnotowano w porównaniu z rokiem poprzednim.

Największa liczba obiektów bazy noclegowej turystyki Dolnego Śląska skoncentrowana jest w powiecie jeleniogórskim (300 obiektów w bazie noclegowej w 2018 r.) i kłodzkim (217 obiektów w bazie noclegowej w 2018 r.). Wysoka ich liczba funkcjonuje również we Wrocławiu, gdzie liczba hoteli stanowi niemal 66% wszystkich hoteli w województwie. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w tabeli oraz na rysunku poniżej.

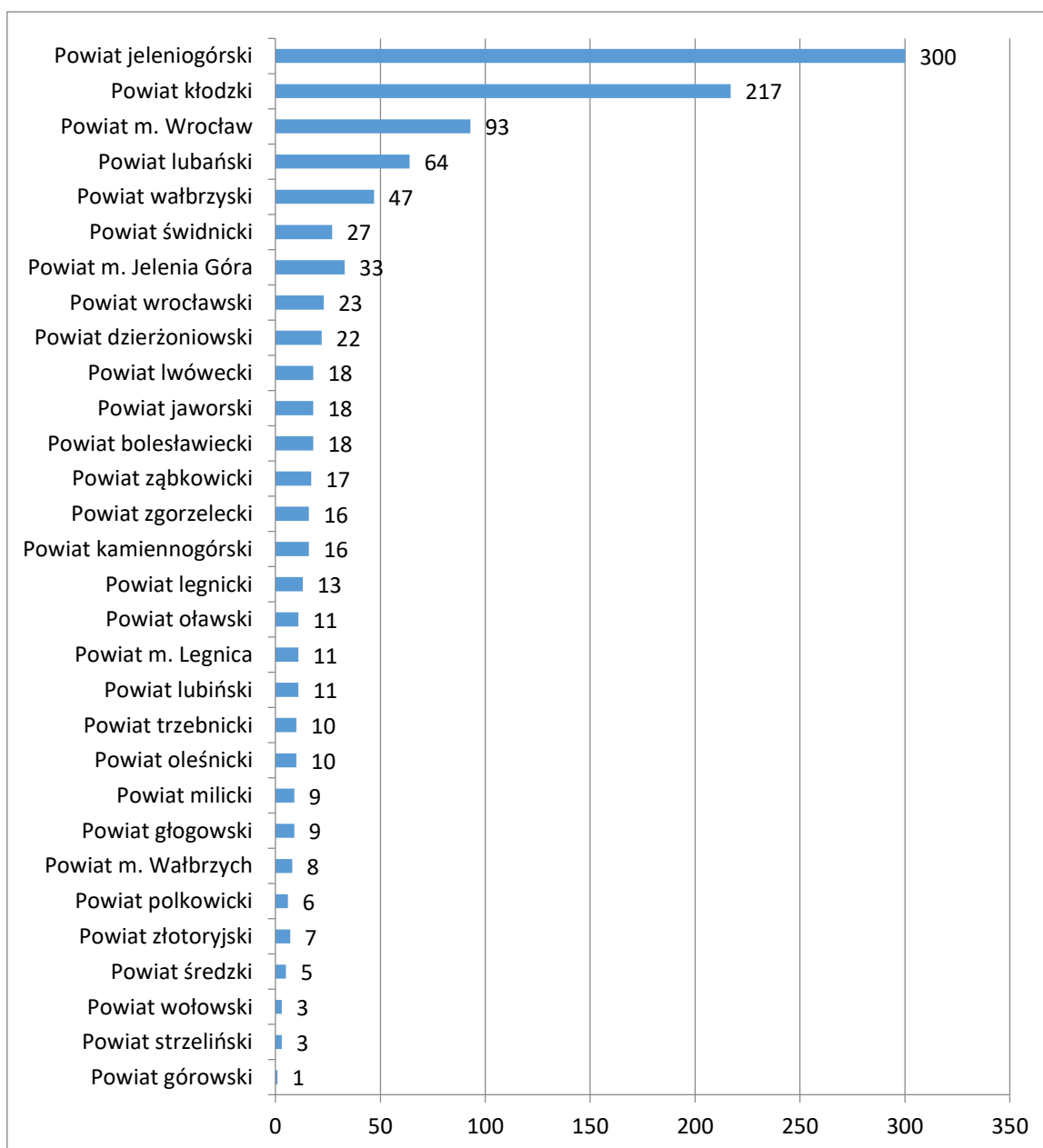
---

¹⁹ W tym: domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, hostele, zakłady uzdrowiskowe, pokoje gościnne (kwatery prywatne), kwatery agroturystyczne oraz pozostałe turystyczne obiekty noclegowe. Terminologia zgodna z BDL GUS, liczba obiektów w bazie noclegowej województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018.

Tabela 8. Liczba obiektów w bazie noclegowej w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018

Liczba obiektów w bazie noclegowej województwa dolnośląskiego					
	2014	2015	2016	2017	2018
DOLNOŚLĄSKIE	903	867	950	951	1046
Powiat bolesławiecki	13	13	12	12	18
Powiat dzierżoniowski	10	11	14	17	22
Powiat głogowski	5	5	5	6	9
Powiat górowski	2	1	2	1	1
Powiat jaworski	8	8	11	13	18
Powiat jeleniogórski	299	270	289	284	300
Powiat kamiennogórski	11	14	14	13	16
Powiat kłodzki	169	169	200	202	217
Powiat legnicki	11	11	11	11	13
Powiat lubański	51	51	60	54	64
Powiat lubiński	11	10	11	11	11
Powiat lwówecki	18	17	18	17	18
Powiat milicki	9	10	9	9	9
Powiat oleśnicki	6	7	7	8	10
Powiat oławski	10	10	10	10	11
Powiat polkowicki	7	7	6	7	6
Powiat strzeliński	4	4	3	3	3
Powiat średzki	6	5	6	6	5
Powiat świdnicki	20	21	21	26	27
Powiat trzebnicki	12	11	11	11	10
Powiat wałbrzyski	39	36	41	43	47
Powiat wołowski	6	4	3	3	3
Powiat wrocławski	15	16	20	21	23
Powiat ząbkowicki	13	12	14	13	17
Powiat zgorzelecki	15	14	15	15	16
Powiat złotoryjski	5	5	5	6	7
Wrocław (miasto na prawach powiatu)	76	77	83	82	93
Jelenia Góra (miasto na prawach powiatu)	30	30	30	28	33
Legnica (miasto na prawach powiatu)	10	9	10	10	11
Wałbrzych (miasto na prawach powiatu)	12	9	9	9	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rysunek 25. Liczba obiektów w bazie noclegowej w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w roku 2018 - porównanie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Liczba obiektów w bazie noclegowej w województwie dolnośląskim (w ujęciu powiatowym), rok 2018.

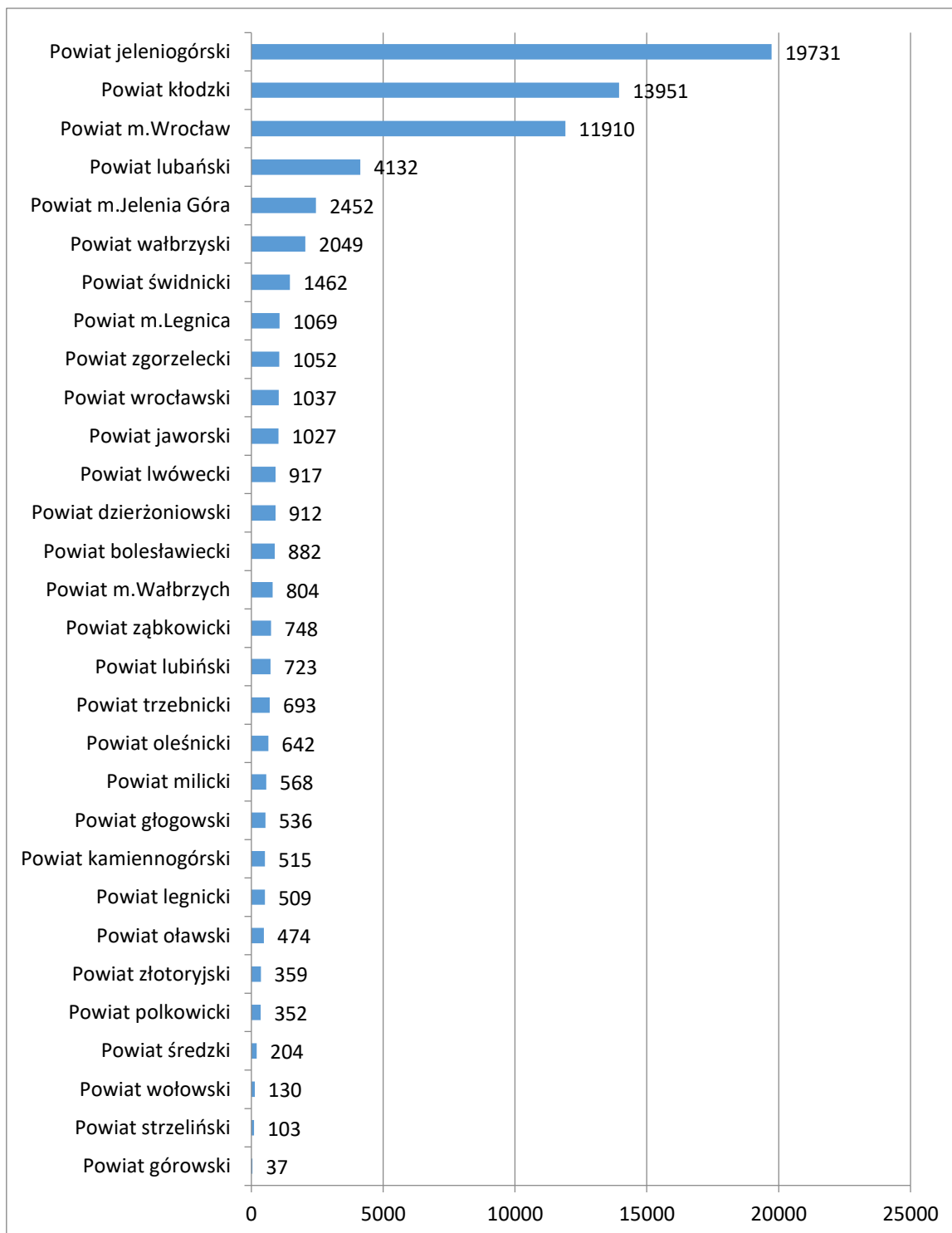
Wraz ze wzrostem liczby obiektów noclegowych corocznie wzrasta także liczba dostępnych miejsc noclegowych, odpowiadając na potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej w regionie. Na przestrzeni lat 2014-2018 odnotowano szesnastoprocentowy wzrost w stosunku do roku bazowego. Na terenie powiatów, w których funkcjonuje najwyższa liczba obiektów dostępnych jest również najwięcej miejsc noclegowych – najwyższe wartości odnotowano na terenie powiatu jeleniogórskiego, kłodzkiego oraz we Wrocławiu.

Tabela 9. Liczba dostępnych miejsc noclegowych w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018

Liczba dostępnych miejsc noclegowych w bazie noclegowej województwa dolnośląskiego					
	2014	2015	2016	2017	2018
DOLNOŚLĄSKIE	60320	60147	65896	67861	69980
Powiat bolesławiecki	704	760	772	775	882
Powiat dzierzoniowski	629	678	870	962	912
Powiat głogowski	409	404	404	532	536
Powiat górowski	56	37	56	37	37
Powiat jaworski	522	521	719	888	1027
Powiat jeleniogórski	18025	17367	19322	19218	19731
Powiat kamiennogórski	376	496	483	419	515
Powiat kłodzki	11007	11134	12887	13054	13951
Powiat legnicki	450	358	396	391	509
Powiat lubański	3108	3357	3787	3454	4132
Powiat lubiński	725	655	712	727	723
Powiat lwówecki	772	712	927	811	917
Powiat milicki	529	571	551	565	568
Powiat oleśnicki	389	404	477	575	642
Powiat oławski	356	367	392	470	474
Powiat polkowicki	402	396	360	392	352
Powiat strzeliński	173	178	98	98	103
Powiat średzki	258	218	258	212	204
Powiat świdnicki	1210	1305	1348	1447	1462
Powiat trzebnicki	932	711	703	708	693
Powiat wałbrzyski	1745	1533	1789	1897	2049
Powiat wołowski	255	133	134	134	130
Powiat wrocławski	893	1007	1266	1281	1037
Powiat ząbkowicki	538	529	668	657	748
Powiat zgorzelecki	921	879	950	1 001	1 052
Powiat złotoryjski	225	225	222	247	359
Wrocław (miasto na prawach powiatu)	10 395	11 007	11 083	12 553	11 910
Jelenia Góra (miasto na prawach powiatu)	2 225	2 265	2 310	2 346	2 452
Legnica (miasto na prawach powiatu)	1 135	1 094	1 107	1 186	1 069
Wałbrzych (miasto na prawach powiatu)	956	846	845	824	804

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

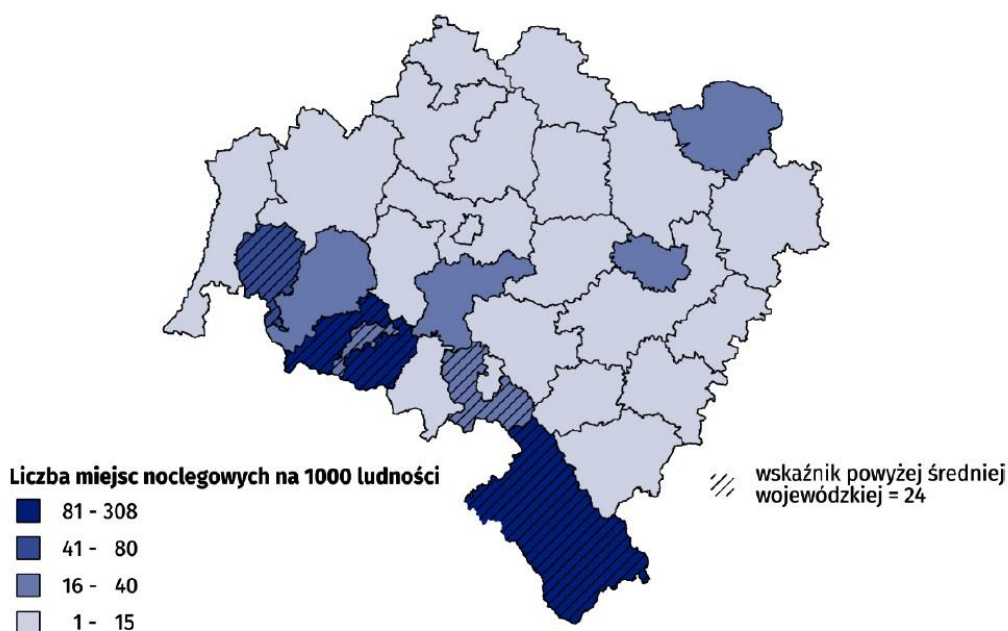

Rysunek 26. Liczba dostępnych miejsc noclegowych w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w roku 2018 - porównanie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Liczba dostępnych miejsc noclegowych w województwie dolnośląskim (w ujęciu powiatowym), rok 2018.

O dobrze rozwiniętej turystycznej bazie noclegowej województwa świadczy również wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a-Deferta²⁰, dotyczący liczby dostępnych miejsc noclegowych w przeliczeniu na 1000 ludności. W 2018 r. wartość wskaźnika Baretje'a-Deferta dla województwa dolnośląskiego równa była 24,1, stanowiąc wzrost w porównaniu do roku poprzedniego (w 2017 roku wskaźnik równy był 23,4), przy czym uwagę zwrócić należy na fakt, że wskazana wartość jest średnią wyliczoną uwzględniając zarówno powiaty cechujące się silnie rozwiniętą funkcją turystyczną, jak i te rzadziej odwiedzane przez turystów, z bazą noclegową rozwiniętą w niższym stopniu. Zauważyć można dysproporcję w wartości wskaźnika na poziomie poszczególnych powiatów województwa – najwyższą wartość odnotowano w powiecie jeleniogórskim (308 miejsc na 1000 mieszkańców), najniższą zaś w powiecie górskim (1 miejsce noclegowe na 1000 ludności)²¹.

Rysunek 27. Wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a-Deferta w 2018 r.

Źródło: *Turystyka w województwie dolnośląskim w 2018 r. Informacje sygnałowe. Urząd statystyczny we Wrocławiu, str. 2*

W przypadku liczby wynajętych pokoi również zaobserwować można znaczny wzrost – w 2018 roku ich liczba zwiększyła się aż 2 859 323 obiekty w porównaniu do roku 2017. Zdecydowanie

²⁰ Cyt. za A. R. Szromek, Pomiar funkcji turystycznej obszarów za pomocą wskaźników funkcji turystycznej na przykładzie państw europejskich: „Wskaźnik Baretje'a-Deferta (BD) jest zaliczany do grupy mierników zagospodarowania turystycznego. Oblicza się go poprzez odniesienie wielkości określającej liczbę miejsc noclegowych do liczby rezydentów obszaru”, s. 3.

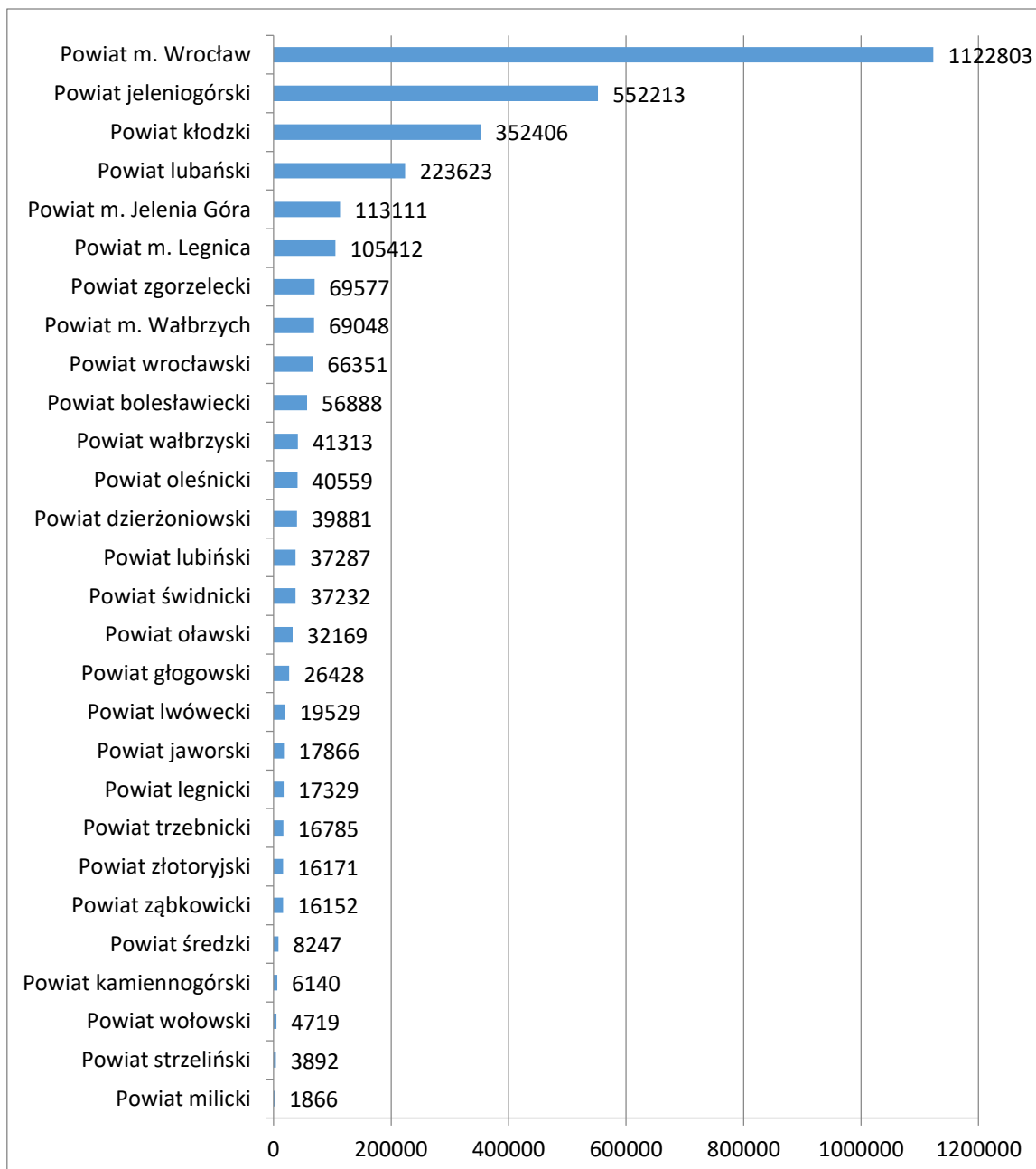
²¹ Turystyka w województwie dolnośląskim w 2018 r. Informacje sygnałowe, Urząd statystyczny we Wrocławiu.

największa liczba pokoi wynajęta została we Wrocławiu, co wiąże się z koncentracją na terenie miasta większości obiektów hotelowych z wojewódzkiego zasobu.

Tabela 10. Liczba wynajętych pokoi w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018

Liczba wynajętych pokoi w bazie noclegowej województwa dolnośląskiego	2014	2015	2016	2017	2018
DOLNOŚLĄSKIE	2147220	2294117	2781257	2859323	3130165
Powiat bolesławiecki	28223	31413	38864	44918	56888
Powiat dzierzoniowski	17090	21938	35436	48121	39881
Powiat głogowski	27826	bd	bd	26195	26428
Powiat górowski	0	bd	bd	bd	Bd
Powiat jaworski	1615	1203	12714	13349	17866
Powiat jeleniogórski	368321	384696	514829	496296	552213
Powiat kamiennogórski	4113	3696	5152	6539	6140
Powiat kłodzki	187858	195357	261043	289742	352406
Powiat legnicki	7296	7668	11375	10490	17329
Powiat lubański	141246	157958	181801	189251	223623
Powiat lubiński	33316	30625	46348	39957	37287
Powiat lwówecki	3496	4528	11414	13980	19529
Powiat milicki	3338	4898	2419	2972	1866
Powiat oleśnicki	16809	17231	31661	36654	40559
Powiat oławski	21572	19510	22718	26822	32169
Powiat polkowicki	20175	13225	13942	bd	Bd
Powiat strzeliński	3063	3119	2848	3295	3892
Powiat średzki	14685	8170	9428	10723	8247
Powiat świdnicki	29714	31424	34058	32205	37232
Powiat trzebnicki	13415	16370	16226	15210	16785
Powiat wałbrzyski	23886	27674	34108	37923	41313
Powiat wołowski	4552	5312	5332	4900	4719
Powiat wrocławski	36401	37805	57333	70640	66351
Powiat ząbkowicki	5371	6164	10966	12616	16152
Powiat zgorzelecki	37 970	39 213	49 197	67 909	69 577
Powiat złotoryjski	6 576	6 355	5 235	9 012	16 171
Wrocław (miasto na prawach powiatu)	906 592	986 927	1 089 765	1 072 153	1 122 803
Jelenia Góra (miasto na prawach powiatu)	77 712	79 466	101 048	105 874	113 111
Legnica (miasto na prawach powiatu)	51 678	54 979	82 264	90 948	105 412
Wałbrzych (miasto na prawach powiatu)	53 311	59 439	57 864	66 388	69 048

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rysunek 28. Liczba wynajętych pokoi w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w roku 2018 - porównanie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Liczba wynajętych pokoi w województwie dolnośląskim (w ujęciu powiatowym), rok 2018.

Analizując dynamikę liczby miejsc noclegowych całorocznych w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w 2018 roku, wzrost względem roku poprzedniego odnotowano na terenie następujących powiatów:

- legnicki – wzrost o 72,5;
- górowski - 33,9;
- kamiennogórski - 31,4;
- lubański - 26,9;
- ząbkowicki - 21,8;
- bolesławiecki - 14,3;
- średzki – 14;
- jaworski - 13,6;
- lwówecki - 8,6;
- kłodzki- 6,4;
- strzeliński - 5,1;
- miasto Wrocław - 4,2;
- jeleniogórski – 4;
- wałbrzyski – 2;
- trzebnicki - 0,7;
- miasto Wałbrzych - 0,1.

Tabela 11. Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018 (rok poprzedni = 100)

Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego					
	2014	2015	2016	2017	2018
DOLNOŚLĄSKIE	104,2	99	110,1	101,5	105,6
Powiat bolesławiecki	111,1	108,1	101,6	100,4	114,7
Powiat dzierżoniowski	114,6	107,2	129,1	107,1	95,7
Powiat głogowski	104,6	98,8	100	131,7	100,8
Powiat górowski	100	66,1	151,4	66,1	100
Powiat jaworski	56,5	99	335	120	133,6
Powiat jeleniogórski	103,7	96,3	110,2	99,8	103,8
Powiat kamiennogórski	94,2	131,9	97,4	86,7	118,1
Powiat kłodzki	100,2	97,3	117,6	100,5	106,9
Powiat legnicki	99,7	85,8	113,7	85,8	158,3
Powiat lubański	96,7	108,2	109,3	93,4	120,3
Powiat lubiński	139	91	109,1	102,2	99,4

Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego					
	2014	2015	2016	2017	2018
Powiat lwówecki	110,4	89,2	119,9	98,3	106,9
Powiat milicki	85,2	113,1	94,5	104,1	100,8
Powiat oleśnicki	100	103,9	118,1	120,5	111,7
Powiat oławski	101,9	103,5	108,3	123,7	100,9
Powiat polkowicki	91,2	98,5	90,9	108,9	89,8
Powiat strzeliński	100	105,4	100	100	105,1
Powiat średzki	100,8	84,5	118,3	82,2	96,2
Powiat świdnicki	100,6	110	104,1	118,8	101,2
Powiat trzebnicki	101	66,9	99,3	100	100,7
Powiat wałbrzyski	108,2	87,9	116,7	106	108
Powiat wołowski	93,9	45,5	130,8	105,9	85,7
Powiat wrocławski	106,4	112,8	125,7	101,2	79,5
Powiat ząbkowicki	97,5	98,3	126,3	93	114,8
Powiat zgorzelecki	144,7	94,7	122,0	105,5	105,3
Powiat złotoryjski	87,9	100,0	98,7	111,3	145,3
Wrocław (miasto na prawach powiatu)	106,4	106,2	101,8	102,2	106,4
Jelenia Góra (miasto na prawach powiatu)	99,7	97,5	102,1	108,1	104,1
Legnica (miasto na prawach powiatu)	99,1	96,4	101,2	107,1	90,1
Wałbrzych (miasto na prawach powiatu)	226	88,5	99,9	97,5	97,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W celu uzupełnienia informacji w zakresie bazy noclegowej województwa dolnośląskiego w poniższej tabeli zawarto szczegółowe dane dotyczące liczby obiektów w podziale na ich rodzaje, poszczególne powiaty województwa oraz lata (2014-2018).

Tabela 12. Liczba obiektów wg kategorii w bazie noclegowej w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018

	Obiekty hotelowe					Obiekty noclegowe krótkotrwałego zakwaterowania				Pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne				Pozostałe obiekty niesklasyfikowane				
	2014	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
DOLNOŚLĄSKIE	381	374	414	416	447	478	520	515	582	194	213	212	272	70	61	57	54	49
Powiat bolesławiecki	8	8	9	9	9	5	3	3	9	4	2	2	8	0	0	0	0	0
Powiat dzierzoniowski	6	7	11	13	12	4	3	4	10	1	1	3	8	1	0	0	0	0
Powiat głogowski	4	4	4	4	5	1	1	2	4	1	1	2	3	0	0	0	0	0
Powiat górowski	0	0	0	0	0	1	2	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0
Powiat jaworski	3	3	4	4	5	3	5	6	10	2	2	4	7	0	0	0	0	0
Powiat jeleniogórski	100	94	104	103	106	175	183	178	191	79	83	80	97	24	21	18	17	17
Powiat kamiennogórski	3	4	4	4	4	10	10	9	12	6	6	6	9	3	3	3	2	2
Powiat kłodzki	58	60	66	72	79	106	131	126	135	46	57	51	55	4	3	3	3	3
Powiat legnicki	3	3	3	3	4	7	7	7	8	3	3	4	5	1	1	1	0	0
Powiat lubański	26	28	29	26	30	23	31	28	34	8	10	8	15	6	3	5	5	4
Powiat lubiński	7	6	7	7	7	4	4	4	4	2	2	2	2	1	1	1	1	1
Powiat lwówecki	5	4	5	4	5	13	13	13	13	4	4	4	4	2	3	3	3	3
Powiat milicki	3	4	3	3	3	6	6	6	6	1	1	1	1	2	2	2	2	1
Powiat oleśnicki	6	7	7	7	8	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Powiat oławski	5	5	6	6	7	4	3	3	3	3	2	2	2	1	1	1	1	1

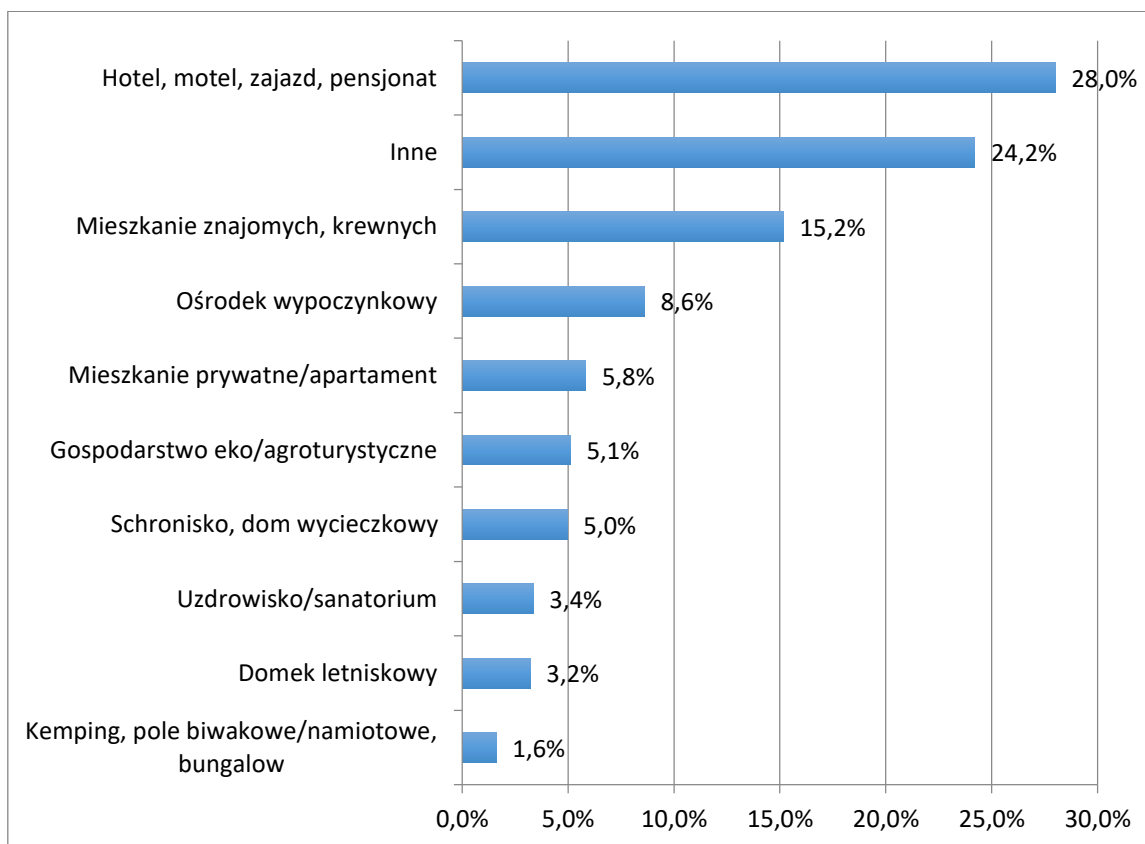
	Obiekty hotelowe					Obiekty noclegowe krótkotrwałego zakwaterowania				Pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne				Pozostałe obiekty niesklasyfikowane				
	2014	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Powiat polkowicki	4	3	3	3	3	4	3	4	3	0	0	0	0	2	2	2	3	2
Powiat strzeliński	1	1	1	1	1	3	2	2	2	2	2	2	2	1	0	0	0	0
Powiat średzki	4	3	4	4	4	2	2	2	1	0	0	0	0	2	2	2	2	1
Powiat świdnicki	12	11	9	12	12	9	11	13	14	3	4	6	7	1	2	1	1	1
Powiat trzebnicki	5	5	5	5	5	4	4	4	4	0	0	0	0	2	2	2	2	2
Powiat wałbrzyski	9	9	10	10	10	27	31	33	37	13	17	18	20	3	2	1	1	2
Powiat wołowski	2	1	1	1	1	3	2	2	2	2	2	2	2	1	1	0	0	0
Powiat wrocławski	9	10	14	12	14	5	5	8	8	4	4	4	5	1	1	1	1	0
Powiat ząbkowicki	4	3	5	5	6	9	9	8	11	1	1	1	3	3	3	3	2	3
Powiat zgorzelecki	7	7	9	9	10	-	6	5	5	-	1	1	1	2	2	2	2	2
Powiat złotoryjski	1	1	1	1	2	-	4	4	5	-	3	3	4	4	0	0	0	0
Wrocław (miasto na prawach powiatu)	54	52	58	56	60	24	24	25	33	1	2	2	3	4	4	3	5	4
Jelenia Góra (miasto na prawach powiatu)	16	17	16	16	19	12	13	11	13	3	3	2	5	0	1	1	0	0
Legnica (miasto na prawach powiatu)	7	7	9	9	9	2	1	1	2	1	0	0	1	1	0	0	0	0
Wałbrzych (miasto na prawach powiatu)	9	7	7	7	7	2	2	2	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W ramach zrealizowanego badania turyści wskazywali miejsce swego zakwaterowania w trakcie pobytu na Dolnym Śląsku w celach turystycznych. Bazę noclegową, z której najczęściej korzystali badani turyści, stanowiły hotele, motele, zajazdy i pensjonaty, wskazane jako miejsce zakwaterowania przez 28% respondentów. Następnym wskazywanym miejscem zakwaterowania były noclegi organizowane prywatnie – mieszkania rodziny, przyjaciół (15%). W ośrodku wypoczynkowym zakwaterowanych było 9% badanych turystów. Pozostałe możliwe do wskazania odpowiedzi wybierane były zdecydowanie rzadziej, nie przekraczając 6% wszystkich udzielonych odpowiedzi. Najniższa liczba turystów uczestniczących w badaniu nocowała na kempingach, polach biwakowych/namiotowych i bungalowach (niecałe 2% respondentów).

Wysoki odsetek odpowiedzi przypadł na odpowiedź „inne” wskazywaną przez osoby, które zdecydowały się odpowiedzieć na pytanie o zakwaterowanie, lecz nie korzystały z miejsc noclegowych na terenie województwa dolnośląskiego – odpowiedzi dotyczyły bowiem braku noclegu.

Rysunek 29. W jakim miejscu jest Pan/Pani zakwaterowany/a?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019. Dane dotyczą pobytu turystów w województwie dolnośląskim w czasie realizowanego badania, tj. listopad 2019.

Podsumowanie:

- Liczba obiektów w bazie noclegowej województwa dolnośląskiego w 2018 roku wynosiła 1046 obiektów;
  - Na przestrzeni lat 2014-2018 odnotowano szesnastoprocentowy wzrost w liczbie obiektów bazy noclegowej województwa;
  - Najwięcej obiektów znajduje się w bazie noclegowej powiatu jeleniogórskiego – 30;
  - W województwie dolnośląskim w 2018 roku wynajęto 3 130 165 pokoi, stanowiąc 46% wzrost w porównaniu do roku 2014.
-

3.7. Atrakcje turystyczne na terenie województwa dolnośląskiego

Walory przyrodnicze

Województwo dolnośląskie cechuje się licznymi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi, czyniąc region unikatowym w skali kraju. Wpływ mają na to takie elementy środowiska naturalnego jak zróżnicowane ukształtowanie terenu (góry, wzniesienia, równiny) i walory krajobrazowe, bogaty świat roślin i zwierząt, wysoka lesistość i zróżnicowana sieć hydrograficzna oraz specyficzny klimat²².

Najważniejsze walory przyrodnicze przypadają na obszary turystyczne o znaczeniu krajowym i międzynarodowym, w tym przede wszystkim na Sudety wraz z Przedgórzem Sudeckim i Doliną Odry. W Sudetach występują również liczne jaskinie, których część udostępniona została do zwiedzania. Znaczenie turystyczne tego obszaru wynika z faktu, iż Sudety cechują się rozwiniętą siecią pieszych szlaków, stanowiąc niemal połowę długości wszystkich szlaków w kraju. Obszarami cechującymi się ponadlokalnym i lokalnym znaczeniem są Bory Dolnośląskie, Dolina Baryczy ze Stawami Milickimi, Pogórze Izerskie i Kaczawskie, Dolina Bystrzycy i Bobru oraz Wzgórze Trzebnickie. Zróżnicowany krajobraz województwa sprzyja rozwojowi turystyki górskiej, wśród popularnych atrakcji turystycznych Dolnego Śląska znajdują się bowiem tereny górskie²³:

---

²² Turystyka w województwie dolnośląskim w 2018 r. Informacje sygnałowe, Urząd statystyczny we Wrocławiu, str. 10.

²³ Turystyka w województwie dolnośląskim w latach 2015-2017, Wrocław 2018, str. 19.

- Karkonosze: Śnieżka (1603 m n.p.m), Wielki Szyszak (1509), Smogornia (1489), Łabski Szczyt (1471), Mały Szyszak (1436);
- Masyw Śnieżnika: Śnieżnik (1425) i Goworek (1314);
- Góry Izerskie: Wysoka Kopa (1126), Smrek (1124), Kamienica (973);
- Góry Bialskie: Postawna (1124) i Smrek (1109);
- Góry Orlickie: Orlica (1084) i Zielony Garb (1026);
- Góry Sowie: Wielka Sowa (1015), Kalenica (964), Słoneczna (950);
- Góry Złote: Kowadło (987) i Czortowiec (944);
- Góry Bystrzyckie: Sasanka (980) i Jagodna (975);
- Rudawy Janowickie: Skalnik (935);
- Góry Kamienne: Waligóra (934) i Suchawa (928);
- Góry Stołowe: Szczeliniec Wielki (919) i Skalniak (915).

Niewątpliwym walorem przyrodniczym są obszary objęte prawną formą ochrony przyrody, które licznie występują na terenie województwa, stanowiąc niemal 19% jego powierzchni. W regionie znajdują się 2 parki narodowe, 12 parków krajobrazowych, 67 rezerwatów przyrody, 16 obszarów chronionego krajobrazu, obszary NATURA 2000, 18 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i 2 521 pomniki przyrody.

Walory kulturowe

Wśród licznych, wspomnianych wcześniej walorów kulturowych stanowiących o atrakcjach turystycznych regionu wskazać należy fakt, iż województwo dolnośląskie cechuje się najwyższym udziałem w zasobach krajowych (24%) zespołów rezydencjonalnych - zamków i pałaców, w tym największym w skali regionalnej zamkiem Książ, oraz towarzyszącym im zabytkowym założeniom kształtowanej zieleni – parkami i ogrodami (12%).

W zakresie obszaru turystyki nie bez znaczenia jest również fakt, że obiekty zabytkowe zlokalizowane w województwie, znalazły się na liście światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego UNESCO, na którą wpisane zostały kościoły Pokoju w Jaworze i Świdnicy oraz Hala Stulecia we Wrocławiu²⁴. Przez teren województwa dolnośląskiego przebiegają także liczne szlaki związane z kulturą, archeologią, wydarzeniami historycznymi i współczesnymi

²⁴ <http://www.umwd.dolnyslask.pl/turystyka/> [dostęp: 12.11.2019]. Warto podkreślić, że nie wszystkie trasy są oznakowane.

oraz miejscami martyrologii regionu, stanowiąc atrakcje turystyczne znaczące w ujęciu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Szlaki o największym znaczeniu zawarte zostały w poniższej tabeli.

Tabela 13. Wybrane szlaki turystyczne województwa dolnośląskiego

Wybrane szlaki turystyczne województwa dolnośląskiego	
•	Trasa Książęca (Świdnica);
•	Czerwona Trasa Turystyczna (Kłodzko);
•	Zielona Trasa Turystyczna (Kłodzko);
•	Niebieska Trasa Turystyczna (Kłodzko);
•	Miejska Trasa Turystyczna Wzgórze Różańcowe (Bardo);
•	Miejska Trasa Turystyczna Kalwaria (Bardo);
•	Sudecka Droga św. Jakuba;
•	Ślężańska Droga św. Jakuba;
•	Kłodzka Droga św. Jakuba;
•	Szlak Sanktuariów i Ośrodków Pielgrzymkowych;
•	Szlak Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej;
•	Droga św. Jakuba Via Regia;
•	Szlak Zamków Piastowskich;
•	Szlak Waloński;
•	Szlak Zabytków Dawnego Prawa;
•	Via Sacra;
•	Rowerowy Szlak Odry;
•	Szlakiem Uzdrowisk Kłodzkich;
•	Szlak Ułanów Legii Nadwiślańskiej;
•	Trasa rowerowa im. T. G. Masaryka;
•	Obiekty militarne Wrocławia – Trasa rowerowa Twierdzy Wrocław;
•	Szlak św. Jana Nepomucena;
•	Śladami Tajemnic Dolnego Śląska;
•	Śladami Eberharda Mocka;
•	Szlak Sudecki im. Mieczysława Orłowicza;
•	Sanktuaria Dolnośląskie;
•	Szlakiem Starych Kapliczek do Sanktuarium Maryjnego;
•	Szlak Romański;
•	Podziemny Dolny Śląsk;
•	Podziemna Trasa Turystyczna im 1000-lecia Państwa Polskiego w Kłodzku;
•	Szlak Pereł Architektury Dolnośląskiej;
•	Szlak Papieski na ziemi kłodzkiej;
•	Szlak Obiektów Dziedzictwa Techniki Przemysłowej;
•	Szlak Historii i Tradycji Przemysłowej;
•	Mosty i przeprawy Wrocławia;
•	Mityczny Wrocław;
•	Szlak Martyrologii;
•	Szlak Kultury Łużyckiej;
•	Szlak Historycznych Parków i Ogrodów Borów Dolnośląskich;
•	Szlak Historii i Tradycji Wrocławia;
•	Szlak Fryderyka Chopina;
•	Szlak Fortyfikacji Nowożytnych;

- Szlak Tajemniczych podziemi;
- Szlak Dolnośląskich Zamków i Pałaców;
- Dolnośląski Szlak UNESCO;
- Szlak Marianny Orańskiej;
- Budowle hydrotechniczne Wrocławskiego Węzła Wodnego;
- Szlak Zabytków Architektury Drewnianej (woj. dolnośląskie);
- Szlak Cysterski (woj. dolnośląskie, fragment Południowo–zachodniego Szlaku Cysterskiego);
- Szlak Górnictwa Złota (Śląskie Eldorado);
- Szlak historii i tradycji Wrocławia;
- Lubuski Szlak Wina i Miodu;
- Szlak Sakralnej Sztuki Barokowej im Michaela Willmanna;
- Europejski Szlak Reformacji;
- Europejski Szlak Zamków i Pałaców;
- Dolnośląski Szlak Piwa i Wina;
- Szlak kulinarny „Smaki Dolnego Śląska”.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych projektu „Szlaki kulturowe jako medium zmian w kulturze”, <http://www.szlaki.sgpm.krakow.pl/category/województwo/dolnoslaskie/> [dostęp: 12.11.2019], dane Dolnośląskiej Organizacji Turystycznej, <http://dot.org.pl/dzialalnosc/> [dostęp: 12.11.2019].

Powiaty województwa cechują się ponadto występowaniem istotnych z punktu widzenia turystyki obiektów odwiedzanych przez turystów. Listę tychże obiektów w podziale na poszczególne powiaty zawarto w tabeli poniżej.

Tabela 14. Atrakcje turystyczne województwa dolnośląskiego

Atrakcje turystyczne	
Powiat bolesławiecki	Bory Dolnośląskie; Domy przystępowe na Górnych Łużycach; Muzeum Ceramiki w Bolesławcu; Kamienny wiadukt kolejowy w Bolesławcu; Kościół Wniebowzięcia NMP i Kościół św. Mikołaja w Bolesławcu; Zamek w Kliczkowie; Wiadukt Kolejowy nad Bobrem; Przemkowski Park Krajobrazowy.
Powiat dzierzoniowski	Arboretum w Wojstawicach; Uroczysko Siedmiu Stawów; Zabytki Dzierżoniowa (m.in. mury obronne, kamienice, ratusz); Zabytki architektoniczne w Niemczy (m.in. baszta, mury, kościół św. Piotra i Pawła); Ślężański Park Krajobrazowy; Park Krajobrazowy Gór Sowich.
Powiat głogowski	Twierdza Głogów; Pozostałości średniowiecznych zabudowań w Głogowie.
Powiat jaworski	Zamek Bolków; Park Krajobrazowy „Chełmy”; Kościół Pokoju w Jaworze.
Powiat jeleniogórski	Dawna Huta Szkła w Szklarskiej Porębie; Huta Julia w Piechowicach;

Atrakcje turystyczne	
	Pałac Pakoszków; Ośrodek narciarski - Szklarska Poręba; Pałac Staniszków; Pałac w Wojanowie; Pałac w Łomnicy; Kościół Wang w Karpaczu; Western City; Wodospad Szklarki w Piechowicach; Wodospad Kamieńczyk w Szklarskiej Porębie; Wieża rycerska w Siedlęcinie; Śnieżka; Rezerwat Krokusów w Piechowicach; Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska w Kowarach; Park Krajobrazowy Doliny Bobru; Ośrodek sportów zimowych w Szklarskiej Porębie; Ośrodek sportów zimowych w Karpaczu; Ośrodek narciarski - Karpacz; Muzeum Sportu Zimowego w Karpaczu; Międzynarodowy Ośrodek Narciarstwa Biegowego w Jakuszycach; Miasteczko Western City w Ściegnym; Łysa Góra; Kopalnia Uranu w Kowarach; Karkonoski Park Narodowy; Dolina Pałaców i Ogrodów.
Powiat kamiennogórski	Domy Tkaczy w Chełmsku Śląskim; Opactwo Cystersów w Krzeszowie.
Powiat kłodzki	Dwór w Międzylesiu; Pałac Żelazno; Zamek na Skale Hotel; Góry Bardzkie i przełom Nisy Kłodzkiej; Wodospad Wilczki; Dom Zdrojowy w Łądku Zdroju; Bazylika w Wambierzycach; Zamek Międzylesie; Wzgórza Orlickie; Wieża widokowa na Górze Wszystkich Świętych; Wieża na Górze Świętej Anny; Uzdrowisko Kudowa Zdrój; Twierdza Kłodzko; Ścieżka Skalnej Rzeźby z Karlowa; Spływy Pontonowe Ski Raft; Solna Jama na zboczach Czerńca; Sanatorium Wielka Pieniawa w Polanicy Zdrój; Rezerwat Wodospad „Wilczki” w Międzygórzu; Rezerwat Szczeliniec; Rezerwat przyrody bagiennej – Topielisko koło Dusznik Zdrój; Rezerwat Błędne Skały; Park Narodowy Gór Stołowych; Park Krajobrazowy Gór Sowich; Kaplica Czaszek w Cermnej; Ośrodek narciarski - Zieleniec; Ośrodek narciarski - Czarna Góra; Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Czerwonej Wody; Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju; Muzeum Górnictwa w Nowej Rudzie; Kryty Most nad Białą Łądecką; Kościół Nawiedzenia NMP w Wambierzycach; Kościół gotycki w Bystrzycy Kłodzkiej; Kościół barokowy w Dusznikach Zdrój.
Powiat legnicki	Bory Dolnośląskie; Park Krajobrazowy „Chełmy”.
Powiat lubański	Domy przystępowe na Górnych Łużycach; Zamek Rajsko; Dom Zdrojowy w Świeradowie Zdroju; Zamek Czocho we wsi Czocho;

Atrakcje turystyczne	
	Uzdrowisko w Świeradowie Zdroju; Ośrodek sportów zimowych w Świeradowie.
Powiat lubiński	Bory Dolnośląskie; Jezioro Leśniańskie i Jezioro Złotnickie w okolicach miejscowości Leśna.
Powiat lwówecki	Agatowe Pole w Płóczkach Górnych; Pałac Brunów Lwówek Śląski; Zapora na Bobrze; Park Krajobrazowy Doliny Bobru; Dolina Pałaców i Ogrodów.
Powiat milicki	Dolina Baryczy; Drewniany kościół w Trzebicku; Fabryka bombek w Krośnicach; Kościół Łaski w Miliczu; Pałac w Miliczu; Stawy Milickie Centrum Edukacyjno-Turystyczne; Kolej wąskotorowa w Krośnicach.
Powiat oleśnicki	Zamek Książąt Oleśnickich w Oleśnicy.
Powiat oławski	Zamek w Oławie; Rezerwat Przyrody „Zwierzyniec”; Rezerwat Przyrody „Łacha Jelcz”; Rezerwat Przyrody „Leśna woda”; Rezerwat Przyrody „Kanigóra”; Rezerwat Przyrody „Grodzisko Ryczyńskie”; Kompleks Pałacowy w Oleśnicy Małej.
Powiat polkowicki	Bory Dolnośląskie; Przemkowski Park Krajobrazowy.
Powiat średzki	Zamek Wojnowice; Zagroda turystyczna Ślężański Młyn; Skarb Średzki; Park Krajobrazowy Doliny Bystrzycy.
Powiat świdnicki	Ślężański Park Krajobrazowy; Skansen parowozów w Jaworzynie Śląskiej; Pałac w Krzyżowej; Muzeum Przemysłu i Kolejnictwa w Jaworzynie Śląskiej; Muzeum Dawnego Kupiectwa w Świdnicy; Książański Park Krajobrazowy; Kościół Pokoju w Świdnicy.
Powiat trzebnicki	Dolina Baryczy; Bazylika św. Jadwigi w Trzebnicy; Zamek w Żmigrodzie; Winna Góra („Kocia Góra”) w okolicach Trzebnicy; Uzdrowisko w Trzebnicy; Uzdrowisko w Obornikach Śląskich; Pocysterski klasztor SS Boromeuszek w Trzebnicy; Pałac w Bagnie; Międzynarodowe Sanktuarium św. Jadwigi Śląskiej w Trzebnicy.
Powiat wałbrzyski	Pałac Jugowice; Zamek Grodno w Zagórzcu Śląskim; Uzdrowisko w Jedlinie Zdroju; Uzdrowisko i Park Zdrojowy w Szczawnie Zdroju; Ruiny Zamku Cisy; Podziemny Kompleks Osówka; Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich; Park Krajobrazowy Gór Sowich; 58-320 Rzeczka; Książański Park Krajobrazowy; Kompleks RIESE.

Atrakcje turystyczne	
Powiat wołowski	Głaz Roemera w okolicach Brzegu Dolnego; Zamek w Wołowie; Rezerwat jodeł – „Jodłowice” niedaleko Obornik; Opactwo Cystersów w Lubiążu.
Powiat wrocławski	Dawna osada targowa – Sobótka; Góra Ślęza; Zamek Leśnica; Zamek Topacz; Ślężański Park Krajobrazowy; Rezerwat Archeologiczny w Będkowicach; Pozostałości grodziska średniowiecznego w Parku Złotnickim; Park Pokoju w Nadolicach Wielkich; Park Krajobrazowy Doliny Bystrzycy; Pałac w Krobielowicach; Ośrodek Sportów Lotniczych w Mirosławicach; Muzeum Motoryzacji w Ślęzie; Masyw Ślęży; Krajobrazowy Park Szczytnicki; Kościół św. Trójcy w Żórawinie.
Powiat ząbkowicki	Pałac w Kamieniu Ząbkowickim; Góry Bardzkie i przełom Nisy Kłodzkiej; Krzywa Wieża w Ząbkowicach Śląskich; Opactwo Cystersów w Henrykowie; Twierdza Srebrnogórska; Rezerwat „Skałki Stołeckie” w okolicach Ząbkowic Śląskich; Rezerwat „Muszkowicki Las Bukowy” w okolicach Ząbkowic Śląskich; Park Krajobrazowy Gór Sowich; Pałac Marianny Orańskiej w Kamieńcu Ząbkowickim; Kopalnia Żłota w Żłotym Stoku; Klasztor Cystersów w Henrykowie.
Powiat zgorzelecki	Bory Dolnośląskie; Cmentarz Żołnierzy II Armii Wojska Polskiego w Zgorzelcu; Domy przysłupowe na Górnych Łużycach; Dom Jakuba Bohme w Zgorzelcu; Stalag VIIIA – obóz jeńców wojennych w Zgorzelcu; Pałac w Zgorzelcu (obecnie MDK); Pałac w Lasowie; Muzeum Górnictwa w Bogatyni; Kościół w Starym Węglińcu.
Powiat złotoryjski	Baszta Kowalska w Złotorzy; Górnicza osada w Leszczynie; Kopalnia Żłota w Złotorzy; Zamek Grodziec; Park Krajobrazowy Doliny Bobru; Jaskinie i kamieniołomy w Wojcieszowie; Park Krajobrazowy „Chełmy”; Kościół Jana Chrzciciela i Katarzyny Aleksandryjskiej w Świerzawie.
Wrocław (miasto na prawach powiatu)	Dworzec Główny we Wrocławiu; Gmach Główny Uniwersytetu; Hydropolis; Hala Stulecia we Wrocławiu; Zatoka gondoli we Wrocławiu; Kamienice mieszczańskie na Rynku Głównym; Kolejkowo we Wrocławiu; Zbiornik Mietkowski; Wrocławski Węzeł Wodny; Opera Wrocławska; Ratusz i rynek we Wrocławiu; Panorama

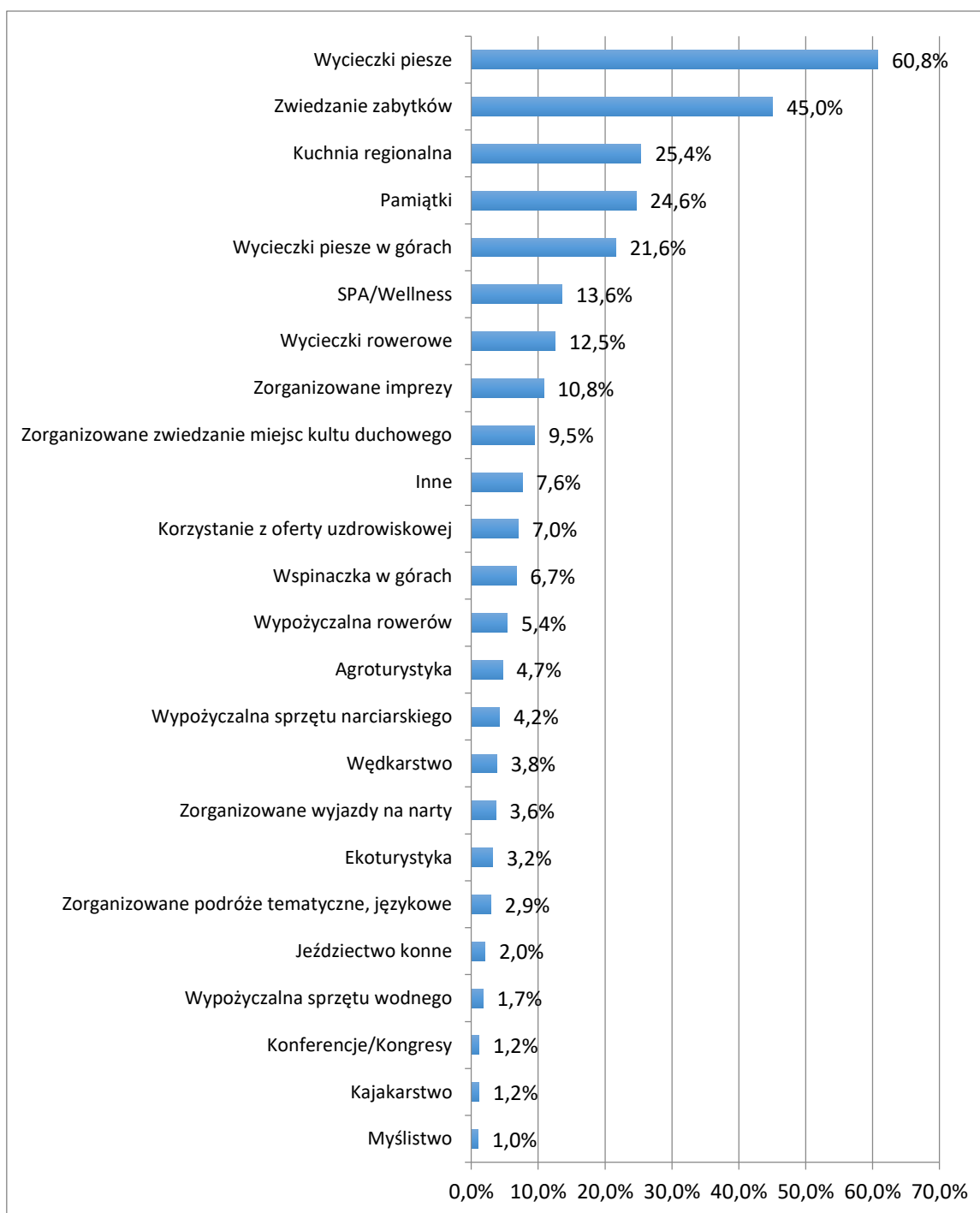
Atrakcje turystyczne	
	Raławicka; Ostrów Tumski; Ostrów Piaskowy; Ogród Zoologiczny we Wrocławiu; Ogród Japoński; Ogród Botaniczny; Muzeum Przyrodnicze; Muzeum Narodowe; Krajobrazowy Park Południowy; Muzeum Historyczne; Most Grunwaldzki.
Jelenia Góra (miasto na prawach powiatu)	Rynek w Jeleniej Górze; Uzdrawisko Cieplice w Jeleniej Górze; Park Zdrojowy w Jeleniej Górze.
Legnica (miasto na prawach powiatu)	Zamek Piastów Śląskich w Legnicy.
Wałbrzych (miasto na prawach powiatu)	Centrum Nauki i Sztuki Stara Kopalnia w Wałbrzychu; Europejskie Centrum Ceramiki Unikatowej w Wałbrzychu; Zamek Książ w Wałbrzychu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

Turyści oraz potencjalni turyści posiadają wiedzę na temat walorów i atrakcji turystycznych Dolnego Śląska i nie mieli oni problemów ze wskazaniem atrakcji, z których korzystają bądź chcieliby skorzystać.

Jak wynika z odpowiedzi respondentów, w trakcie swego pobytu na Dolnym Śląsku najczęściej wybierają oni aktywną formę wypoczynku, korzystając z wycieczek pieszych (odpowiedź tę wskazało 61% respondentów) oraz zwiedzając liczne zabytki województwa (45%).

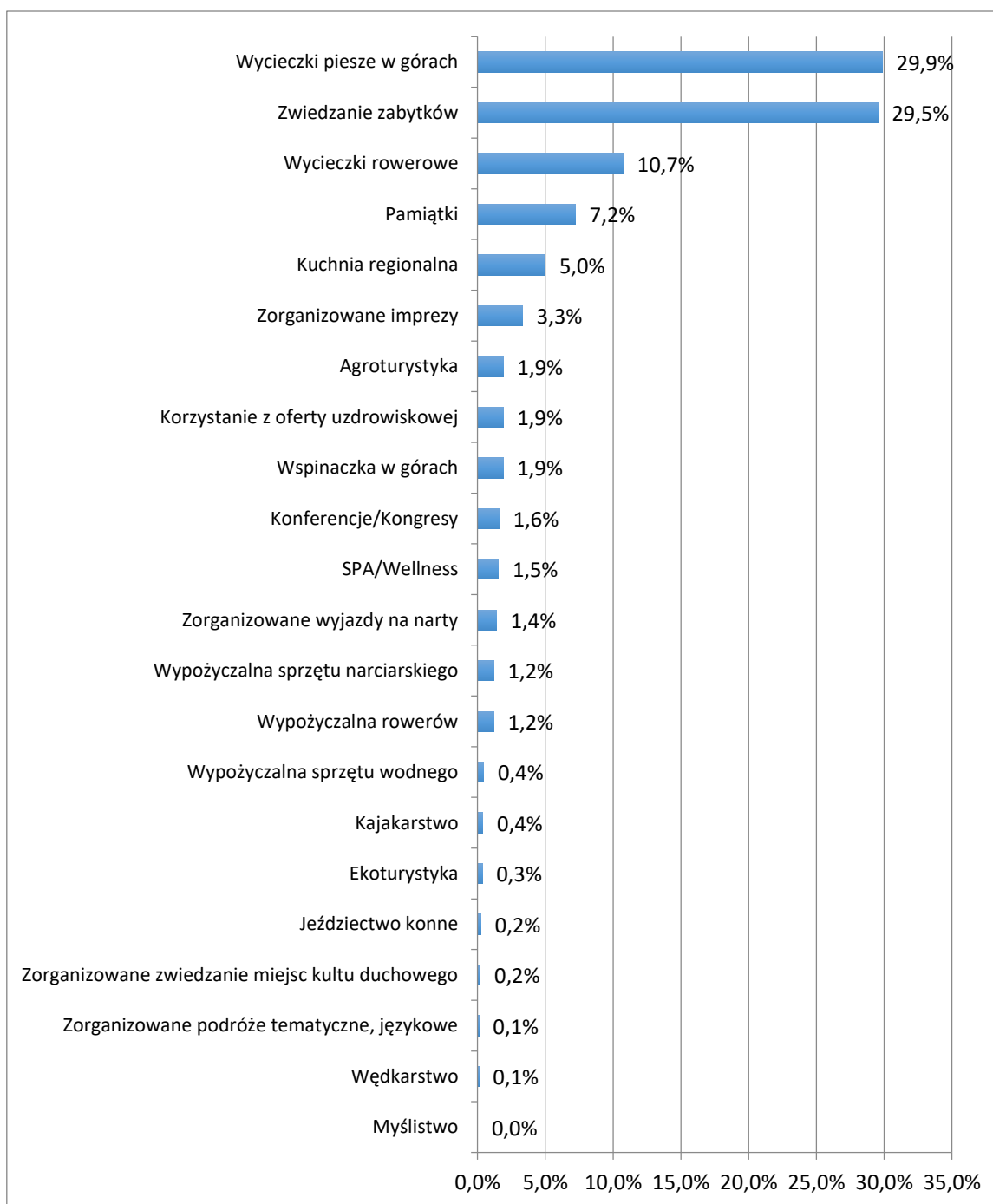
25% respondentów korzysta z takich produktów regionalnych jak kuchnia regionalna oraz pamiątki, zaś 22% badanych wskazało piesze wycieczki górskie. 14% korzysta z usług SPA/Wellness, zaś 15% uczestniczy w wycieczkach rowerowych. Wśród wskazanych atrakcji województwa myślistwo charakteryzuje się zdecydowanie najniższą popularnością – odpowiedź ta wskazana została przez zaledwie 1% badanych osób. Szczegółowe odpowiedzi turystów przedstawiono na rysunku poniżej.

Rysunek 30. Proszę wskazać usługi i produkty turystyczne, z których zamierza Pan/Pani skorzystać podczas aktualnego pobytu w województwie dolnośląskim – turyści przebywający w województwie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019. Dane dotyczą pobytu turystów w województwie dolnośląskim w czasie realizowanego badania, tj. listopad 2019.

Porównywalnie kształtowały się odpowiedzi potencjalnych turystów, którzy planują odwiedzić województwo dolnośląskie. Najczęściej będą oni chcieli skorzystać z pieszych wycieczek oraz zwiedzania zabytków, część wskazała również odpowiedzi związane z wycieczką rowerową, pamiątkami oraz kuchnią regionalną.

Rysunek 31. Proszę wskazać usługi i produkty turystyczne, z których zamierza Pan/Pani skorzystać podczas aktualnego pobytu w województwie dolnośląskim – potencjalni turyści

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI przeprowadzonego w roku 2019. Dane dotyczą pobytu turystów w województwie dolnośląskim w czasie realizowanego badania, tj. listopad 2019.

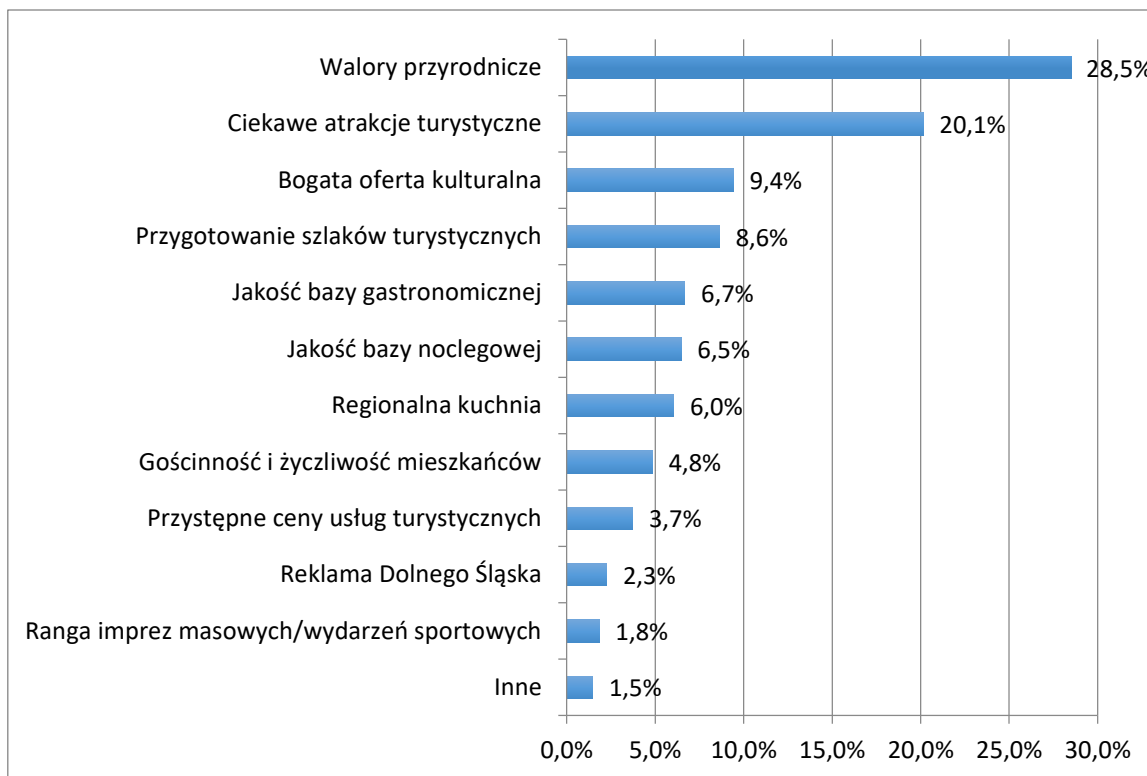
Potencjalni turyści wykazali się również znajomością mocnych stron oferty turystycznej Dolnego Śląska. Liczne unikatowe walory przyrodnicze regionu wskazane zostały przez największy odsetek respondentów (28%), choć znaczna część potencjalnych turystów poddanych badaniu uwagę zwróciła również na ciekawe atrakcje turystyczne (20%). Kolejnymi mocnymi stronami województwa w kontekście turystyki, wskazywanymi przez

respondentów były bogata oferta kulturalna i przygotowanie szlaków turystycznych (po 9%). Potencjalni turyści uwagę swą zwrócili również na wysoką jakość bazy gastronomicznej i noclegowej Dolnego Śląska, oraz na regionalną kuchnię. Niewielki odsetek respondentów za mocne strony oferty turystycznej uznał niewymienione aspekty, wskazując uzdrowiska, infrastrukturę - w tym galerie handlowe i szeroki wybór obiektów gastronomicznych, rozwiniętą komunikację, usytuowanie województwa w pobliżu granicy, punkty widokowe, dynamikę rozwoju Wrocławia oraz jego przyjazną i dynamiczną atmosferę.

Wśród słabych stron oferty turystycznej regionu respondenci w zdecydowanej większości wskazali wysokie ceny usług turystycznych, choć wskazać należy, iż uwaga ta dotyczyć może sektora turystyki ogółem, nie zaś samego województwa dolnośląskiego. Część badanych za słabe strony uznała również:

- utrudniony dojazd (w szczególności zorganizowanym transportem zbiorowym) pomiędzy mniejszymi ośrodkami województwa;
- niewystarczającą liczbę miejsc parkingowych w miastach;
- natężony ruch samochodowy w miastach;
- braki w zakresie małej infrastruktury miejskiej – niedostateczna liczba śmietników;
- niewystarczająca liczba publicznych toalet;
- niedostateczne oznakowanie miejsc turystycznych.

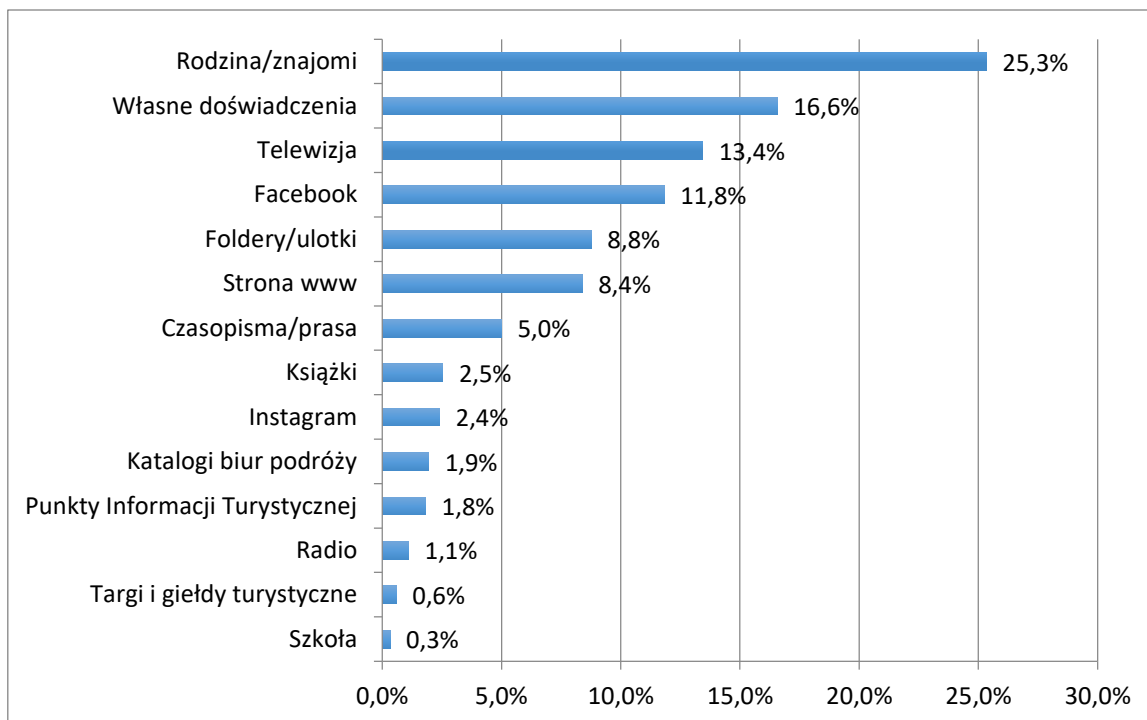
Znaczna liczba osób odpowiadających na to pytanie stwierdziła także, że nie zauważają oni żadnych słabych stron oferty turystycznej województwa dolnośląskiego.

Rysunek 32. Jakie są Pana/Pani zdaniem mocne strony oferty turystycznej Dolnego Śląska?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI przeprowadzonego w roku 2019.

Turyści odwiedzający Dolny Śląsk pozyskują wiedzę o województwie i ofercie turystycznej regionu z szeregu różnych źródeł, w tym z tradycyjnych mediów, źródeł internetowych oraz tzw. „poczty pantoflowej”. Informacje przekazane przez rodzinę i znajomych były zdecydowanie najczęściej wskazywaną przez respondentów odpowiedzią, chociaż znaczny udział badanych wskazał, że posiada już wiedzę na ten temat z własnych doświadczeń. Najczęściej wykorzystywanym źródłem danych była telewizja, założyć więc należy, że znaczna część turystów czerpie wiedzę o ofercie turystycznej i walorach regionu z programów informacyjnych i publicystycznych oraz programów przyrodniczych. Drugim najczęściej wykorzystywanym źródłem informacji był Facebook – skuteczność informacji zamieszczanych na portalu polega na tym, że treści zamieszczane tą drogą mogą dotrzeć do bardzo wielu odbiorców w krótkim czasie. Wskazać należy również skuteczną promocję województwa przy wykorzystaniu folderów i ulotek, uznanych za źródło wiedzy przez znaczny odsetek badanych. Strony internetowe wskazane zostały dopiero w następnej kolejności. Uwagę zwrócić należy na fakt niskiej liczby odpowiedzi dotyczących Punktów Informacji Turystycznej, z których wiedzę o Dolnym Śląsku czerpało mniej niż 2% respondentów.

Rysunek 33. Z jakich źródeł korzysta Pan/Pani, aby zdobyć informacje na temat walorów turystycznych Dolnego Śląska?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI przeprowadzonego w roku 2019.

Wśród wskazywanych stron internetowych zdecydowanie najczęściej wymieniano wyszukiwarke, portal województwa dolnośląskiego, strony związane z planowaniem podróży, tj. tripadvisor i booking.com, blogi związane z podróżami i turystyką²⁵, oferty na stronie groupon.com, strony urzędów miast. Ogólnie wskazano również strony, które dotyczą tematyki turystyki i walorów Dolnego Śląska, w tym przede wszystkim Wrocławia.

Podsumowanie:

- W 2019 roku turyści odwiedzający województwo dolnośląskie korzystali głównie z takich atrakcji turystycznych jak:
  - wycieczki piesze na dolnośląskich szlakach (61% badanych turystów);
  - zwiedzanie zabytków województwa (45%);
  - produkty regionalne (kuchnia regionalna oraz pamiątki) (25%);
  - piesze wycieczki górskie (22%);
  - usługi SPA/Wellness (14%).

²⁵ Respondenci badania CATI wskazywali blogi prowadzone przez osoby prywatne, dzielące się spostrzeżeniami z odbytych podróży.

3.8. Docelowe grupy respondentów

W celu określenia grup docelowych oferty turystycznej województwa dolnośląskiego przedstawiciele obiektów zbiorowego zakwaterowania biorący udział w badaniu określili grupy najliczniej odwiedzające Dolny Śląsk w celach turystycznych w poszczególnych sezonach roku.

Zdaniem respondentów uczestniczących w badaniu w 2019 roku w okresie wiosennym dominujące grupy stanowiły:

- Osoby podróżujące w sprawach służbowych – 29,4%;
- Pary – 20,6%.

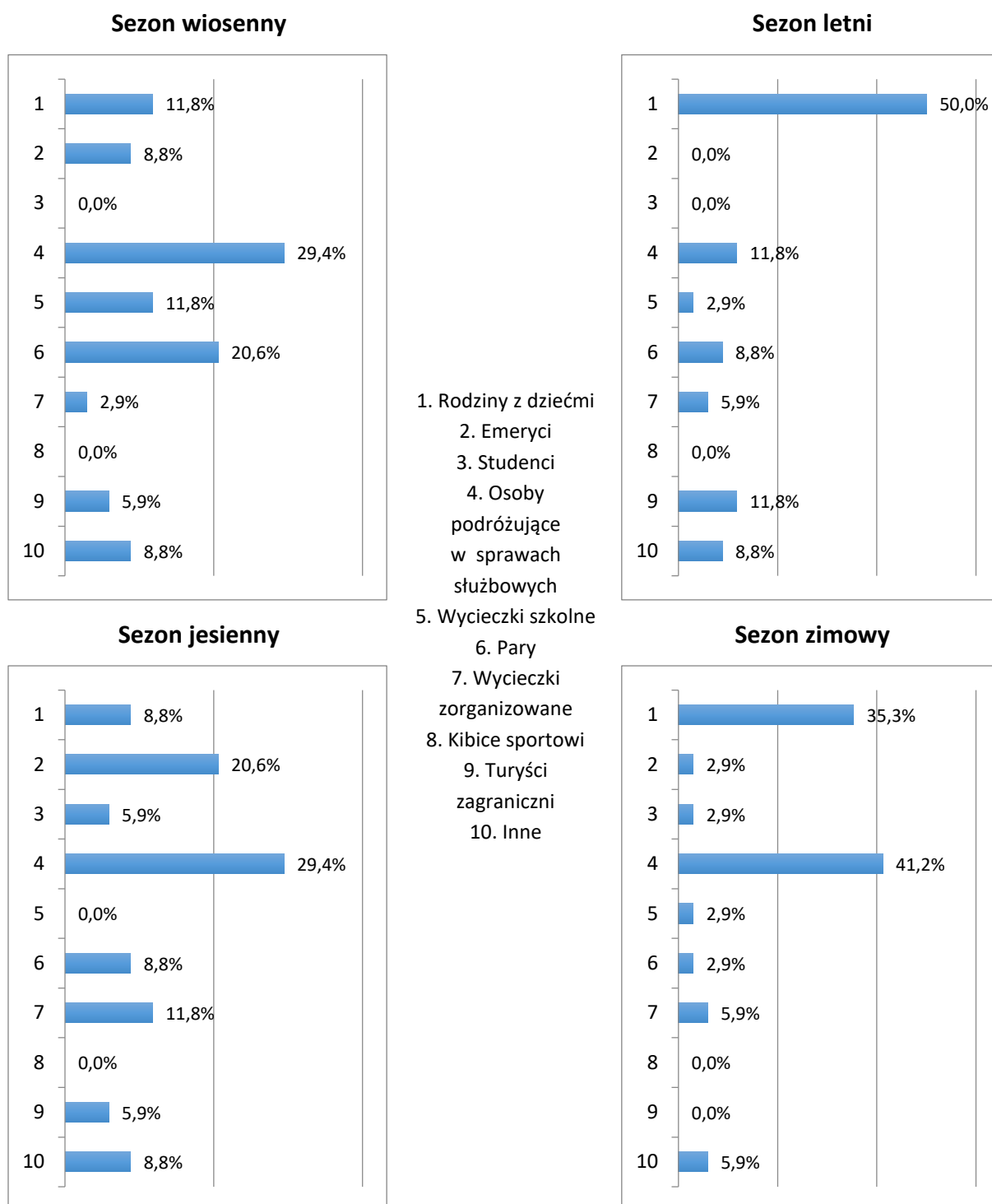
W 2019 roku w okresie letnim grupami, które najliczniej odwiedzają województwo były:

- Rodziny z dziećmi – aż 50% wszystkich wskazań.

W sezonie jesiennym, podobnie jak w wiosennym, najliczniej wskazywaną w 2019 roku grupą były osoby podróżujące w sprawach służbowych (29%), choć wysoki odsetek respondentów wskazał również emerytów (20,6%).

W przypadku sezonu zimowego w 2019 roku zdecydowanie największy odsetek odpowiedzi przypadła z kolei na dwie grupy:

- Osoby podróżujące w sprawach służbowych – 29,4%;
- Rodziny z dziećmi – 35%.

Rysunek 34. Biorąc pod uwagę poszczególne sezony, jakie grupy turystów najczęściej korzystają z usług Państwa obiektu?

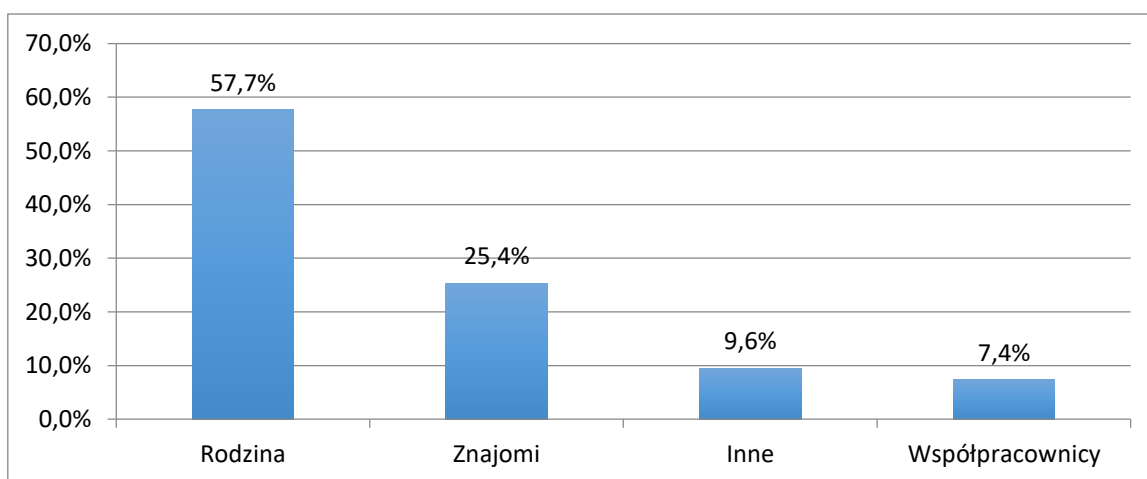
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

Na podobne pytanie odpowiedzieli także turyści odwiedzający Dolny Śląsk, którzy scharakteryzowali swą grupę wyjazdową. Zdecydowanie najwięcej osób podróżowało w gronie rodzinnym (58% respondentów). Drugą najczęściej reprezentowaną wśród badanych grupą była grupa znajomych (25%). 9% respondentów zdecydowało się na inne

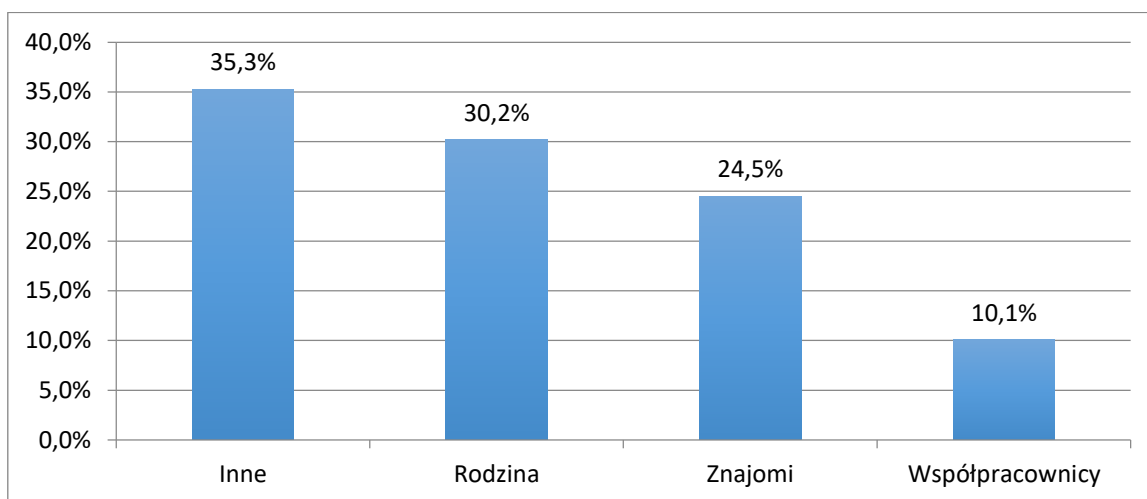
odpowiedzi, wskazując grupy takie jak wycieczka (w tym szkolna oraz z klubem seniora), koło gospodyń wiejskich, podróż w pojedynkę, parafia, zespół muzyczny, podróż służbowa, klub sportowy, przedszkole. Najrzadziej wskazywaną grupą wyjazdową na Dolnym Śląsku byli współpracownicy (7%).

Respondenci uszczegółowili informację określając również liczbę osób we wskazanej grupie. Najlichniesze były grupy „inne” z uwagi na fakt, iż często wskazywane były wycieczki, liczące więcej uczestników niż wyjazdy np. w gronie rodziny bądź znajomych.

Rysunek 35. Proszę o scharakteryzowanie grupy wyjazdowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

Rysunek 36. Proszę o scharakteryzowanie grupy wyjazdowej – liczebność osób w danych grupach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania PAPI przeprowadzonego w roku 2019.

Podsumowanie:

- W 2019 roku grupy odwiedzające województwo dolnośląskie stanowiły przede wszystkim:
    - Rodziny (58%);
    - Znajomi (25%).
  - W 2019 roku w sezonie wiosennym, jesiennym oraz zimowym z obiektów bazy noclegowej najczęściej korzystały osoby podróżujące w sprawach służbowych;
  - W 2019 roku w sezonie letnim z obiektów bazy noclegowej najczęściej korzystały rodziny z dziećmi.
-

3.9. Dochody z tytułu turystyki

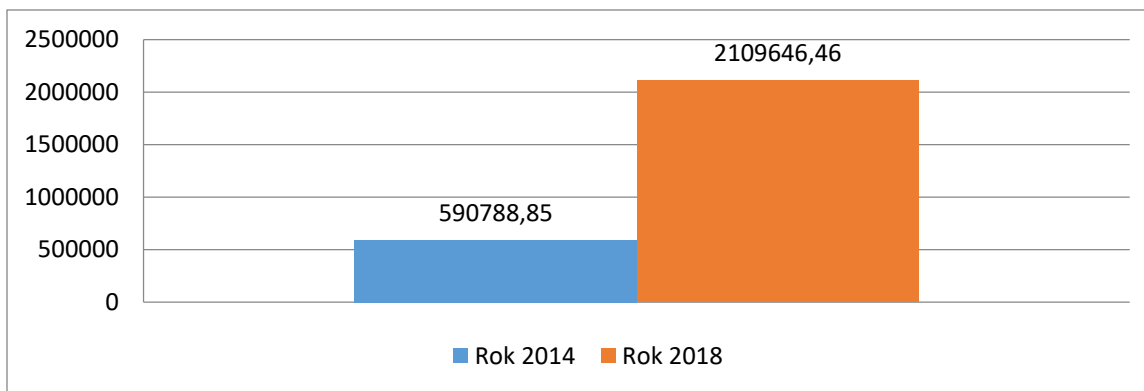
Turystyka stanowi istotne źródło dochodów ludności regionów o szczególnych walorach turystycznych, do których bezspornie należy zaliczyć Dolny Śląsk. Dochody z tytułu turystyki warunkowane są jednak nie tylko ofertą turystyczną województwa, ale również poprawiającą się sytuacją materialną mieszkańców kraju oraz promocją krajowej turystyki za granicą (co ma swoje przełożenie na stale rosnący odsetek turystów zagranicznych odwiedzających m.in. województwo dolnośląskie).

Wielkość dochodów z branży turystycznej uzależniona jest przede wszystkim od liczby turystów i odwiedzających dany region kraju. W związku z natężonym ruchem turystycznym w okresie letnim i jesiennym, dochody te osiągają najwyższy poziom w miesiącach od lipca do października.

Zgodnie z danymi BDL GUS²⁶ w roku 2018 budżet województwa dolnośląskiego, na który złożyły się: dochody własne, dotacje, subwencje oraz środki na dofinansowanie zadań, wyniósł 1 254 548 692,73 zł. Rozpatrując dochody uzyskane ogółem przez województwo przy uwzględnieniu działów Klasyfikacji Budżetowej, dochód z tytułu turystyki wyniósł z kolei 2 109 646,46 zł, co stanowiło 0,17% ogółu dochodów Dolnego Śląska. W porównaniu do danych z roku 2014 (dochód w wysokości 590 788,85 zł) odnotowano niemal czterokrotny wzrost (o 357,1%).

---

²⁶ Dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego [data dostępu: 11.12.2019]

Rysunek 37. Dochody z tytułu turystyki – dane GUS, woj. dolnośląskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS [data dostępu: 11.12.2019]

Najbardziej aktualne dane dotyczące dochodów z tytułu turystyki w układzie powiatowym przedstawiają się następująco:

- Powiat dzierżoniowski - 415 051,30 zł (dane za rok 2018);
- Powiat jaworski - 41 600,00 zł (dane za rok 2018);
- Powiat jeleniogórski - 22 924,35 zł (dane za rok 2016);
- Powiat kłodzki - 54 744,35 zł (dane za rok 2016);
- Powiat lubański - 76 729,50 zł (dane za rok 2014);
- Powiat milicki - 381 671,64 zł (dane za rok 2014);
- Powiat średzki - 647 354,00 zł (dane za rok 2018)²⁷.

Warto w tym miejscu przytoczyć również wyniki ze zrealizowanego badania turystów (PAPI), zgodnie z którymi określone zostały szacunkowe koszty poniesione przez respondentów na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2018. Średnia kwota wydatków ponoszonych przez turystów wynosiła 1482 złote. Potencjalni turyści (badanie CATI) szacowali kwotę, którą planują wydać na terenie województwa dolnośląskiego na porównywalnym poziomie, tj. 1436 zł.

Podsumowanie:

- Turyści jednodniowi wydawali na nocleg terenie województwa dolnośląskiego średnio od 100 do 150 zł. Najwyższe kwoty wskazywane były przez respondentów odwiedzających Wrocław – kwota ta wynosiła około 300 zł.

²⁷ Dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego [data dostępu: 11.12.2019]

- Średnia kwota wydatków ponoszonych podczas pobytu przez turystów wynosiła 1482 złote. Potencjalni turyści szacowali kwotę, którą planują wydać na terenie województwa dolnośląskiego na porównywalnym poziomie, tj. 1436 zł.

4. Wyszczególnienie obszarów o największym potencjale turystycznym

4.1. Wrocław

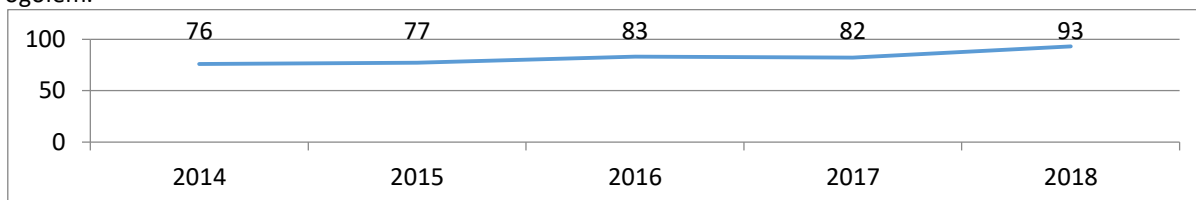
4.1.1. Baza noclegowa we Wrocławiu

Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2014-2018 systematycznie zwiększeniu ulegała liczba turystycznych obiektów noclegowych we Wrocławiu. W 2014 r. na terenie stolicy Dolnego Śląska funkcjonowało 76 obiektów, natomiast w 2018 r. – 93. Oznacza to wzrost na poziomie ponad 22% w skali czterech lat.

Tabela 15. Turystyczne obiekty noclegowe ogółem

2014	2015	2016	2017	2018
76	77	83	82	93

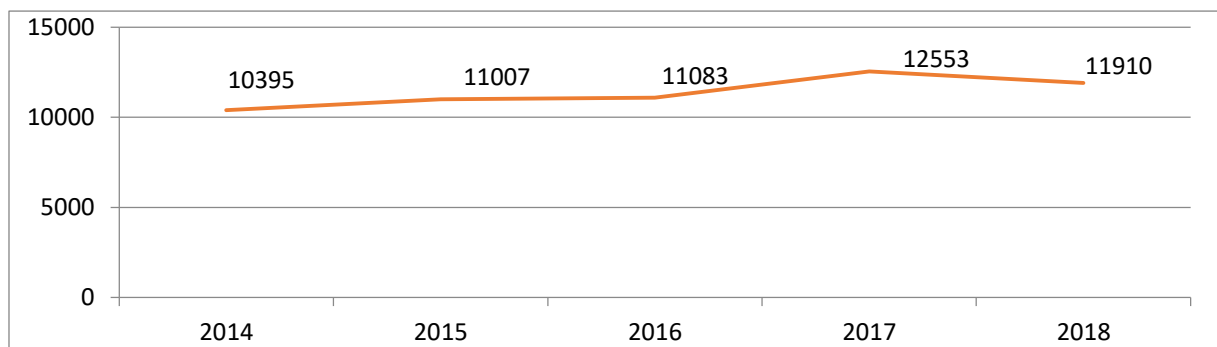
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS), Turystyczne obiekty noclegowe ogółem.

Rysunek 38. Turystyczne obiekty noclegowe ogółem, Wrocław

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Wprost proporcjonalnie do przyrostu liczby obiektów turystycznych we Wrocławiu w latach 2014-2018 zwiększeniu uległa liczba miejsc noclegowych w przedmiotowych obiektach. W 2014 r. odnotowano 10 395 miejsc, natomiast w roku 2018 - 11 910. Oznacza to wzrost liczby miejsc o 14,6%.

Rysunek 39. Miejsca noclegowe ogółem, Wrocław

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Uszczegółowiając kategorie obiektów na terenie Wrocławia w 2019 r. największa liczba miejsc noclegowych dostępna jest w obiektach skategoryzowanych jako 3-gwiazdkowe i 4-gwiazdkowe. Zgodnie z danymi GUS odnotowano kolejno 3 964 i 2 710 miejsc. W sumie na terenie Wrocławia dostępnych jest 1 546 miejsc w obiektach o najwyższej możliwej kategorii – w obiektach 5-gwiazdkowych. Warto zwrócić uwagę, że na analizowanym obszarze zwiększeniu uległa liczba miejsc w obiektach o najwyższych kategoriach 5,4 i 3 – gwiazdkowych, natomiast zmniejszyła się liczba miejsc w obiektach 2- gwiazdkowych. Na przestrzeni lat 2014-2019 nie zmieniła się liczba miejsc noclegowych w obiektach o najniższej kategorii (1-gwiazdkowych).

Tabela 16. Miejsca noclegowe ogółem, Wrocław

	kategorii *****	kategorii ****	kategorii ***	kategorii **	kategorii *	w trakcie kategoryzacji	Suma
2014	1 166	2 673	2 658	820	773	0	8 090
2015	1 164	2 677	3 201	791	770	0	8 603
2016	1 171	2 492	3 211	822	764	0	8 460
2017	1 547	2 056	3 168	814	882	0	8 467
2018	1 546	2 257	3 300	791	773	335	9 002
2019	1 546	2 710	3 964	788	773	323	10 104

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Poniższe tabele przedstawiają dynamikę zmian turystycznych obiektów noclegowych w podziale na kategorie oraz typ miejsc. We Wrocławiu zdecydowanie najwięcej (zarówno pod względem liczby obiektów, liczby pokoi, jak również liczby miejsc noclegowych) funkcjonuje hoteli 3 i 4-gwiazdkowych).

Tabela 17. Hotele we Wrocławiu

	kategorii *****	kategorii ****	kategorii ***	kategorii **	kategorii *	w trakcie kategoryzacji
2014	6	12	22	4	4	0
2015	6	12	23	4	4	0
2016	6	12	23	4	4	0
2017	7	10	22	4	4	0
2018	7	11	23	4	4	3
2019	7	13	27	4	4	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Tabela 18. Motele we Wrocławiu

	kategorii *****	kategorii ****	kategorii ***	kategorii **	kategorii *	w trakcie kategoryzacji
2014	0	0	1	0	0	0
2015	0	0	1	0	0	0
2016	0	0	1	0	0	0
2017	0	0	1	0	0	0
2018	0	0	1	0	0	0
2019	0	0	1	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Tabela 19. Pensjonaty we Wrocławiu

	kategorii *****	kategorii ****	kategorii ***	kategorii **	kategorii *	w trakcie kategoryzacji
2014	0	0	0	0	0	0
2015	0	0	0	0	0	0
2016	0	0	1	0	0	0
2017	0	0	1	0	0	0
2018	0	0	1	0	0	0
2019	0	0	1	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Tabela 20. Miejsca noclegowe w hotelach, Wrocław

	kategorii *****	kategorii ****	kategorii ***	kategorii **	kategorii *	w trakcie kategoryzacji
2014	1 166	2 673	2 613	820	773	0
2015	1 164	2 677	3 156	791	770	0
2016	1 171	2 492	3 154	822	764	0
2017	1 547	2 056	3 111	814	882	0
2018	1 546	2 257	3 243	791	773	335
2019	1 546	2 710	3 907	788	773	323

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Tabela 21. Miejsca noclegowe w motelach, Wrocław

	kategorii *****	kategorii ****	kategorii ***	kategorii **	kategorii *	w trakcie kategoryzacji
2014	0	0	45	0	0	0
2015	0	0	45	0	0	0
2016	0	0	45	0	0	0
2017	0	0	45	0	0	0
2018	0	0	45	0	0	0
2019	0	0	45	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Tabela 22. Miejsca noclegowe w pensjonatach, Wrocław

	kategorii *****	kategorii ****	kategorii ***	kategorii **	kategorii *	w trakcie kategoryzacji
2014	0	0	0	0	0	0
2015	0	0	0	0	0	0
2016	0	0	12	0	0	0
2017	0	0	12	0	0	0
2018	0	0	12	0	0	0
2019	0	0	12	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Tabela 23. Pokoje w hotelach, Wrocław

	kategorii *****	kategorii ****	kategorii ***	kategorii **	kategorii *	w trakcie kategoryzacji
2014	594	1 405	1 339	438	383	0
2015	593	1 403	1 591	420	382	0
2016	593	1 301	1 589	424	379	0
2017	782	1 087	1 563	420	419	0
2018	778	1 179	1 609	419	383	151
2019	782	1 457	1 934	419	383	151

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Tabela 24. Pokoje w motelach, Wrocław

	kategorii *****	kategorii ****	kategorii ***	kategorii **	kategorii *	w trakcie kategoryzacji
2014	0	0	25	0	0	0
2015	0	0	25	0	0	0
2016	0	0	25	0	0	0
2017	0	0	25	0	0	0
2018	0	0	25	0	0	0
2019	0	0	25	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

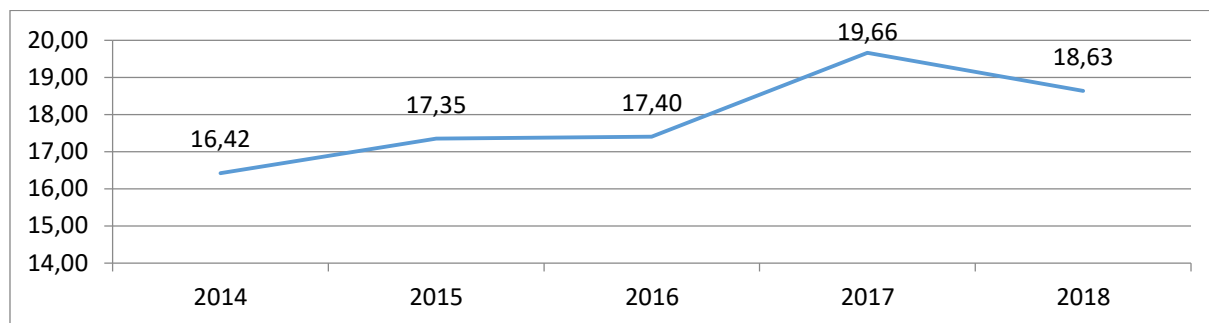
Tabela 25. Pokoje w pensjonatach, Wrocław

	kategorii *****	kategorii ****	kategorii ***	kategorii **	kategorii *	w trakcie kategoryzacji
2014	0	0	0	0	0	0
2015	0	0	0	0	0	0
2016	0	0	8	0	0	0
2017	0	0	8	0	0	0
2018	0	0	8	0	0	0
2019	0	0	8	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Progres związany z rozwojem turystyki na terenie Wrocławia obrazuje wskaźnik: miejsca noclegowe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Na analizowanym obszarze wskaźnik ten, w latach 2014-2018 oscylował na poziomie 16,42 – 19,66, z czego najwyższe wartości osiągnął w 2017 r. Zdecydowany trend wzrostowy odnotowano w latach 2014-2017, natomiast w 2018 r. wskaźnik ten osiągnął wartość niższą względem roku ubiegłego o 1,03.

Rysunek 40. Miejsca noclegowe na 1000 ludności, Wrocław

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

W celu oceny trendów związanych ze zmianami dotyczącymi bazy noclegowej we Wrocławiu, analizie poddana została charakterystyka zmian odnoszących się do turystycznych obiektów noclegowych we Wrocławiu w analogicznym okresie czasu w latach 2014-2019. Największa dynamika zmian charakteryzuje zmianę liczby miejsc noclegowych (wzrost o 35%). Liczba obiektów ogółem zwiększyła się w latach 2014-2019 o 34%, a obiektów całorocznych – o 33%.

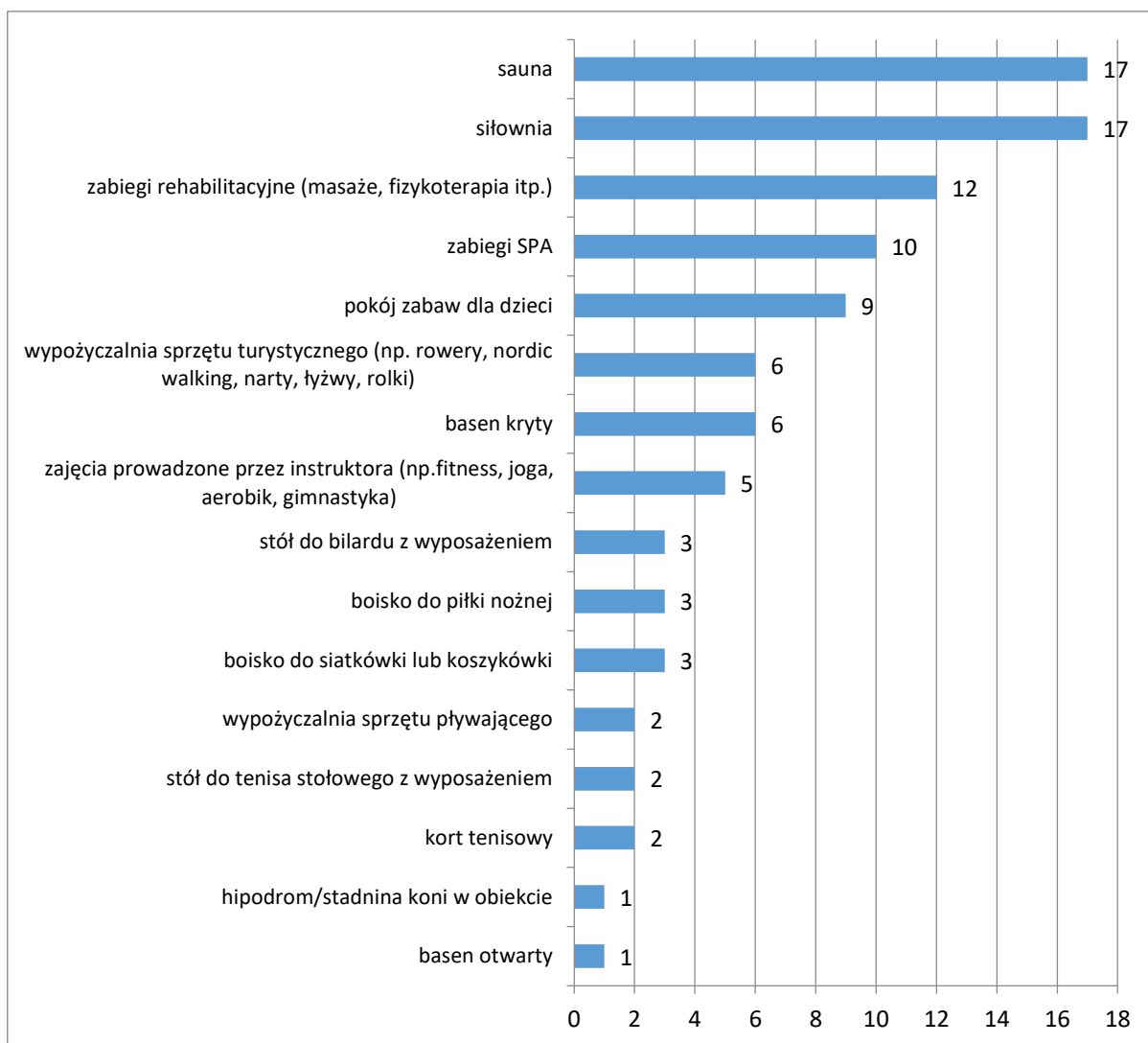
Tabela 26. Turystyczne obiekty noclegowe w lipcu ogółem, Wrocław

Turystyczne obiekty noclegowe w lipcu ogółem							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Zmiana
obiekty ogółem	76	77	83	82	93	102	34%
obiekty całoroczne	73	74	81	78	91	97	33%
miejsca noclegowe ogółem	10 395	11 007	11 083	12 553	11 910	14 001	35%
miejsca noclegowe całoroczne	9 885	10 497	10 683	10 921	11 620	12 557	27%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

4.1.2. Charakterystyka obiektów noclegowych we Wrocławiu

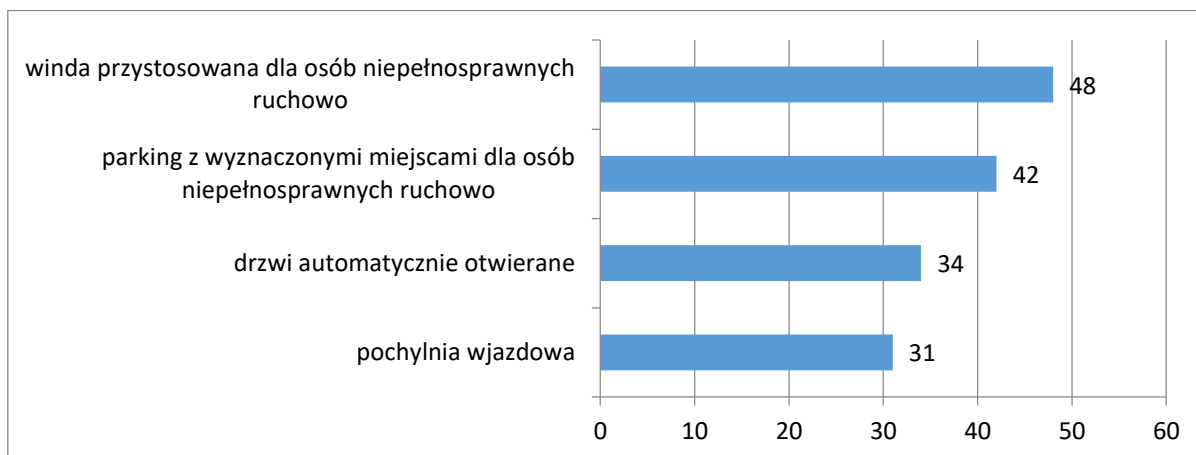
Analizie poddana została również charakterystyka obiektów noclegowych we Wrocławiu pod względem posiadanego zaplecza. W aspekcie zaplecza sportowo rekreacyjnego najwięcej obiektów umożliwia swoim klientom skorzystanie z sauny oraz siłowni (po 17 obiektów). W dalszej kolejności turystyczne obiekty noclegowe oferują zabiegi rehabilitacyjne (12) oraz zabiegi SPA (10). 9 obiektów posiada pokój zabaw dla dzieci, 6 – wypożyczalnię sprzętu turystycznego, a także kryty basen, a 5 obiektów może pochwalić się zajęciami prowadzonymi przez instruktora. Ponadto w analizowanych obiektach skorzystać można z takiego zaplecza jak: stół bilardowy, boiska, stół do tenisa stołowego, kortu tenisowego, hipodromu czy basenu na świeżym powietrzu.

Rysunek 41. Obiekty posiadające zaplecze sportowo – rekreacyjne, Wrocław

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Z kolei w przypadku obiektów wyposażonych w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo, 48 turystycznych obiektów noclegowych we Wrocławiu dysponuje windą przystosowaną dla osób niepełnosprawnych, a 42 – parkingiem z wyznaczonymi miejscami dla tychże osób. Ponadto 34 obiekty posiadają drzwi automatycznie otwierane, a 31 – pochylnie wjazdową.

Rysunek 42. Obiekty wyposażone w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo, Wrocław

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

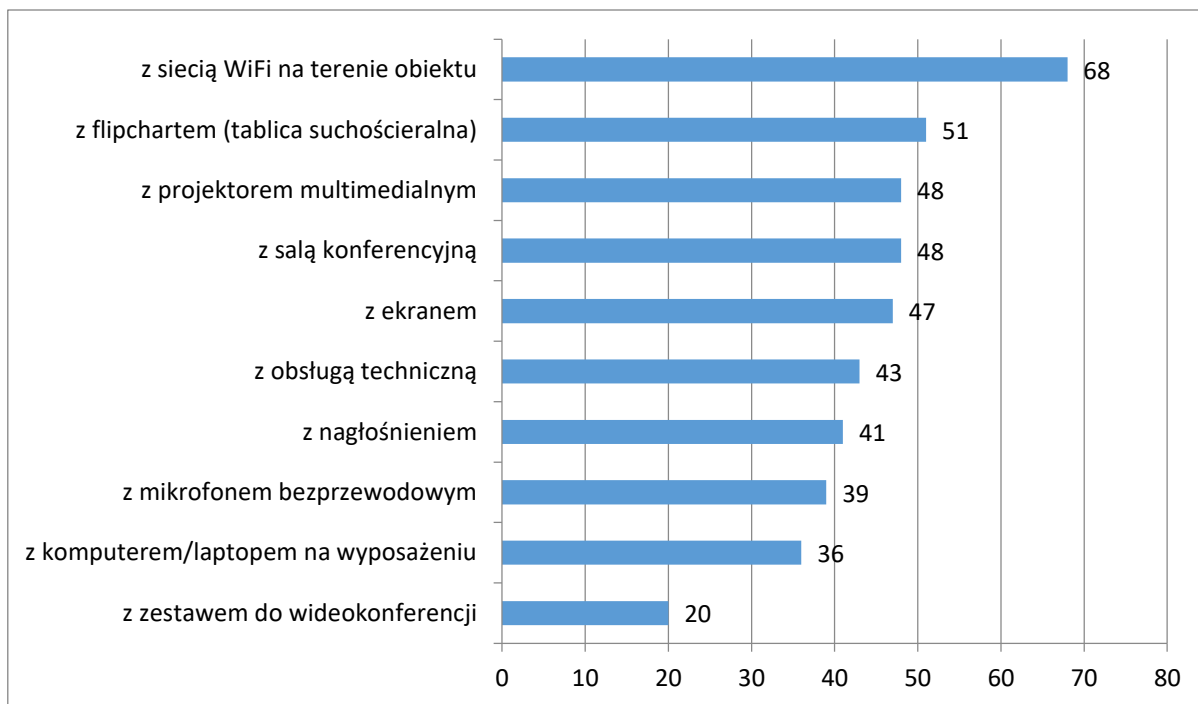
W zakresie zaplecza konferencyjnego, na terenie Wrocławia w turystycznych obiektach noclegowych dostępnych jest 186 sal konferencyjnych, w których dostępne jest 8 962 miejsc.

Tabela 27. Obiekty z zapleczem konferencyjnym, Wrocław

Liczba sal konferencyjnych	186
Liczba miejsc w salach konferencyjnych	8 962

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Ponadto 68 obiektów dysponuje siecią WiFi, 51 – flipchart. 48 obiektów posiada dostęp do sal konferencyjnych, w których dostępny jest projektor multimedialny. 47 obiektów posiada ekran, 43 – własną obsługę techniczną, 41 – nagłośnienie, 39 – mikrofon bezprzewodowy, 36 – komputer, a 20 – zestaw do wideokonferencji.

Rysunek 43. Obiekty z zapleczem konferencyjnym, Wrocław

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Spośród obiektów noclegowych zlokalizowanych we Wrocławiu aż 118 posiada własne zaplecze restauracyjne, z czego większość (55) – własne restauracje, a także bary i kawiarnie (38). Ponadto 14 obiektów posiada punkty gastronomiczne, a 11 – stołówki.

Tabela 28. Obiekty z zapleczem restauracyjnym, Wrocław

ogółem	118	
restauracje	55	47%
bary i kawiarnie	38	32%
punkty gastronomiczne	14	12%
stołówki	11	9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

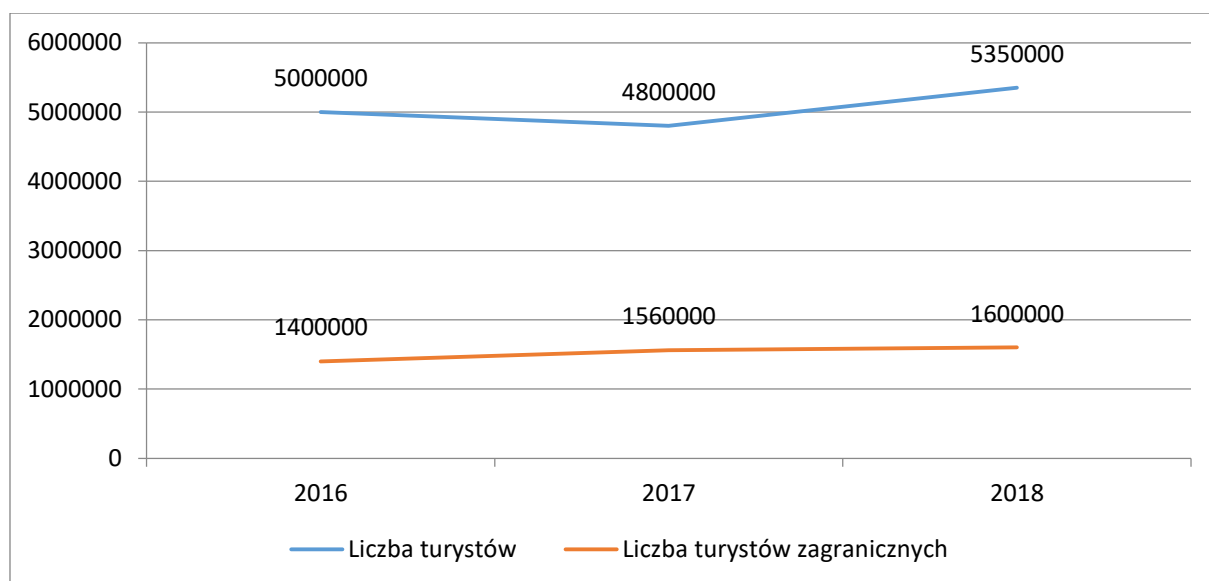
Tabela 29. Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych (rok poprzedni = 100), Wrocław

2014	2015	2016	2017	2018
106,4	106,2	101,8	102,2	106,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

4.1.3. Ruch turystyczny we Wrocławiu

Szacunkowa liczba turystów we Wrocławiu (zgodnie z badaniem ruchu turystycznego we Wrocławiu) w latach 2016-2018 kształtowała się na poziomie pomiędzy 4,8 mln a 5,35 mln, z czego największa liczba turystów odwiedziła Wrocław w 2018 r. Z kolei liczba turystów zagranicznych zwiększała się sukcesywnie z roku na rok z 1,4 mln w 2014 r. do 1,6 mln w roku 2018.

Rysunek 44. Szacunkowa liczba turystów odwiedzających Wrocław

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Badanie ruchu turystycznego we Wrocławiu” w latach 2016, 2017 i 2018.

Analizie poddana została również liczba turystów korzystających z bazy noclegowej we Wrocławiu w latach 2014-2018. Liczba turystów w ogółem, w analizowanym horyzoncie czasowym, zwiększyła się o 40% - z poziomu 916 706 osób do 1 281 556 odwiedzających. Liczba turystów zagranicznych uległa zwiększeniu o 33%. W 2018 r., wynajęto o 24% więcej pokoi w obiektach hotelowych względem roku 2014 (w przypadku turystów zagranicznych – wynajęto o 26% więcej pokoi). Ponadto, w 2018 r. liczba udzielonych noclegów była większa o blisko jedną trzecią (32%) niż w roku bazowym (w przypadku turystów zagranicznych liczba ta była większa o 28%).

Tabela 30. Turyści korzystający z bazy noclegowej we Wrocławiu

	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana
turyści (korzystający) ogółem	916 706	1 039 959	1 117 770	1 177 440	1 281 556	40%
turyści zagraniczni (korzystający) nierezydenci	290 976	291 991	354 346	383 351	386 983	33%
wynajęte pokoje ogółem w obiektach hotelowych	906 592	986 927	1 089 765	1 072 153	1 122 803	24%
wynajęte pokoje turystom zagranicznym (nierezydentom) w obiektach hotelowych	337 602	334 711	424 488	430 890	426 158	26%
udzielone noclegi ogółem	1 551 056	1 745 937	1 931 210	1 962 928	2 049 338	32%
udzielone noclegi turystom zagranicznym (nierezydentom)	547 306	548 734	698 382	728 047	701 906	28%

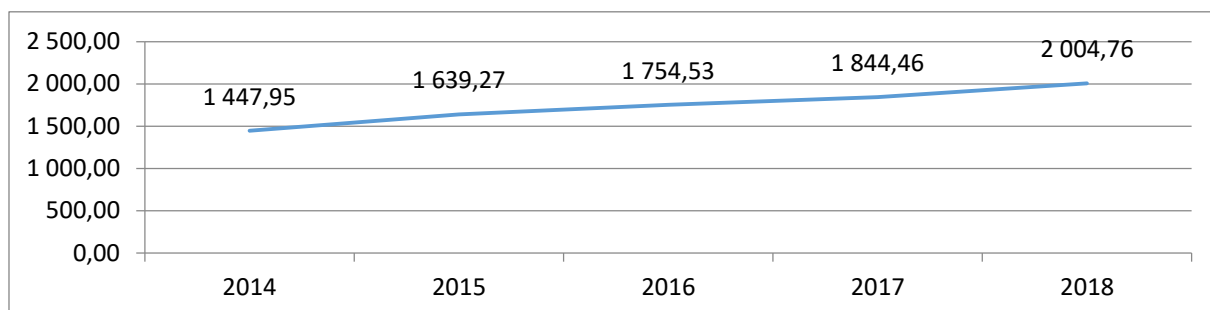
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Tabela 31. Charakterystyka ruchu turystycznego we Wrocławiu w latach 2014-2019 w podziale na typ miejsca zameldowania

	obiekty	miejsca noclegowe	turyści ogółem	turyści zagraniczni
ogółem	93	11910	1 281 556	386 983
Obiekty hotelowe ogółem	60	9 806	1 127 794	361 280
Hotele	52	8 945	b.d.	b.d.
Motele	1	45	b.d.	b.d.
Pensjonaty	1	12	b.d.	b.d.
inne obiekty hotelowe	6	804	b.d.	b.d.
Obiekty noclegowe krótkotrwałego zakwaterowania, kempingi i pola biwakowe ogółem	33	2104	b.d.	b.d.
Obiekty noclegowe krótkotrwałego zakwaterowania	33	1735	b.d.	b.d.
Schroniska młodzieżowe	1	36	b.d.	b.d.
Szkolne schroniska młodzieżowe	2	99	b.d.	b.d.
Ośrodki wczasowe	1	140	b.d.	b.d.
Ośrodki kolonijne	1	150	b.d.	b.d.
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	3	279	b.d.	b.d.
Hostele	18	1120	b.d.	b.d.
Pokoje gościnne	3	57	b.d.	b.d.
Pozostałe obiekty niesklasyfikowane pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne	4	223	b.d.	b.d.

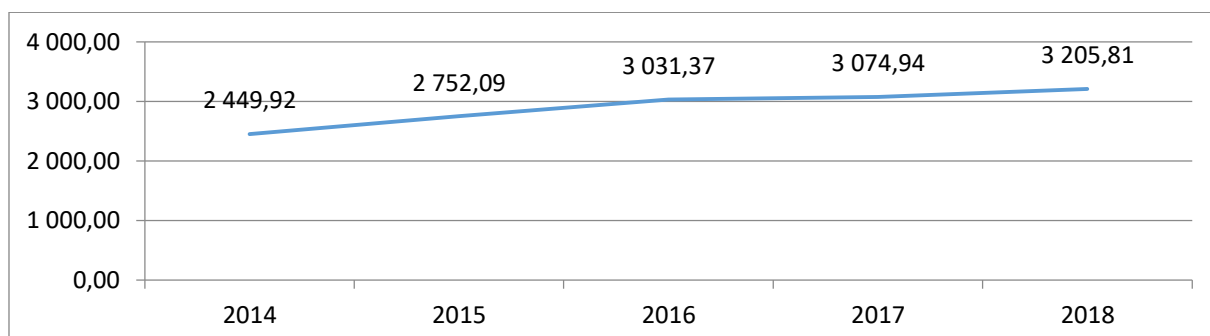
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

W latach 2014-2018 sukcesywnie zwiększała się wartość wskaźnika obrazującego zainteresowanie wśród turystów stolicą Dolnego Śląska, tj. turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności. W 2014 odnotowano wartość przedmiotowego wskaźnika na poziomie ok. 1,45 tys., natomiast w roku 2018 kształtował się on na poziomie przekraczającym 2 tys.

Rysunek 45. Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności, Wrocław
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Sukcesywnie wzrastał również wskaźnik dotyczący liczby udzielanych noclegów w relacji do liczby mieszkańców Wrocławia. Liczba udzielanych noclegów na 1000 ludności w 2014 r. kształtowała się na poziomie blisko 2,45 tys., natomiast w 2018 r. przekraczała 3,2 tys.

Rysunek 46. Udzielone noclegi na 1000 ludności, Wrocław
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

W latach 2014 – 2018 zwiększała się również liczba noclegów udzielonych turystom z zagranicznym (o 33%), z czego największy wzrost zainteresowania stolicą Dolnego Śląska odnotowano wśród obywateli Stanów Zjednoczonych, Ukrainy, Grecji oraz Kanady. Jednakże warto zwrócić uwagę, że zmniejszyła się liczba noclegów wśród turystów pochodzących z: Danii, Finlandii, Japonii, Łotwy, Norwegii oraz Rosji.

Tabela 32. Noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych według wybranych krajów, Wrocław

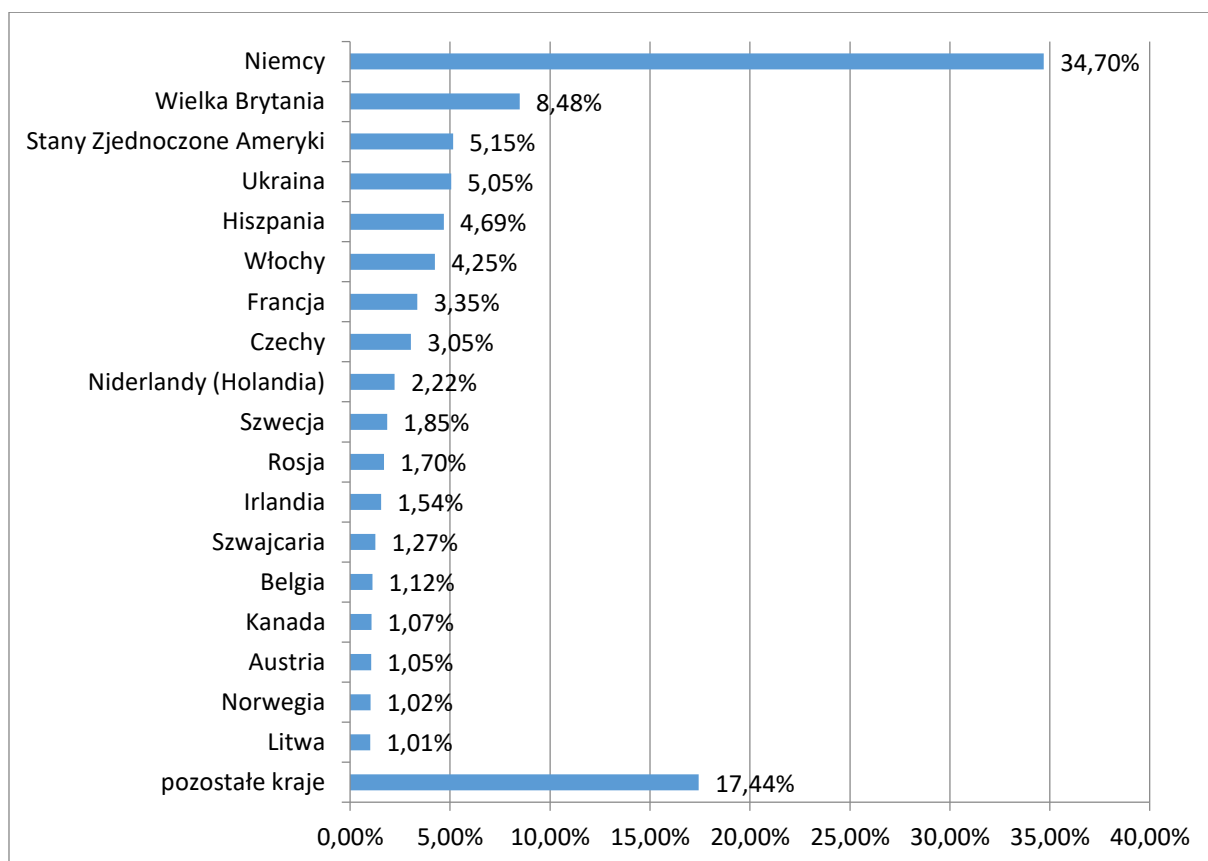
	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana
Ogółem	290 976	291 991	354 346	383 351	386 983	33%
Austria	3 662	4 699	5 932	4 043	4 069	11%
Belgia	4 015	4 179	4 509	4 183	4 330	8%
Białoruś	3 113	1 733	2 046	2 160	3 667	18%
Cypr	40	188	38	34	57	43%
Czechy	7 150	7 889	8 599	10 743	11 794	65%
Dania	3 007	2 835	3 124	2 883	2 755	-8%
Estonia	424	365	413	579	581	37%
Finlandia	2 703	3 206	2 862	3 560	2 642	-2%
Francja	12 323	12 583	12 586	12 817	12 982	5%
Grecja	1 003	1 165	1 909	2 267	2 344	134%
Hiszpania	16 637	14 313	16 667	19 925	18 136	9%
Irlandia	3 401	3 499	4 688	5 909	5 971	76%
Japonia	3 471	3 094	4 170	4 827	3 197	-8%
Kanada	1 778	1 434	1 665	1 881	4 125	132%
Litwa	1 887	2 036	2 189	4 700	3 892	106%
Luksemburg	391	241	329	319	450	15%
Łotwa	2 593	1 889	1 185	1 545	1 869	-28%
Malta	157	163	203	431	295	88%
Niderlandy (Holandia)	7 950	7 746	8 399	8 130	8 598	8%
Niemcy	117 209	119 602	155 467	146 091	134 264	15%
Norwegia	6 251	5 531	5 825	3 972	3 953	-37%
Portugalia	1 156	1 301	2 047	2 418	1 841	59%
Rosja	8 375	4 875	5 414	7 037	6 567	-22%
Słowacja	1 279	1 166	1 558	1 493	1 763	38%
Słowenia	550	615	898	652	708	29%
Stany Zjednoczone Ameryki	7 626	7 733	9 688	15 509	19 938	161%
Szwajcaria	3 326	3 784	3 977	3 919	4 907	48%
Szwecja	5 487	6 709	7 600	6 428	7 166	31%
Ukraina	7 896	10 409	13 631	20 381	19 555	148%
Węgry	1 823	1 721	2 248	1 925	1 943	7%

Wielka Brytania	22 403	23 159	27 389	30 081	32 812	46%
Włochy	13 039	13 304	14 492	17 530	16 430	26%
pozostałe kraje	18 851	18 825	22 599	34 979	43 382	130%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

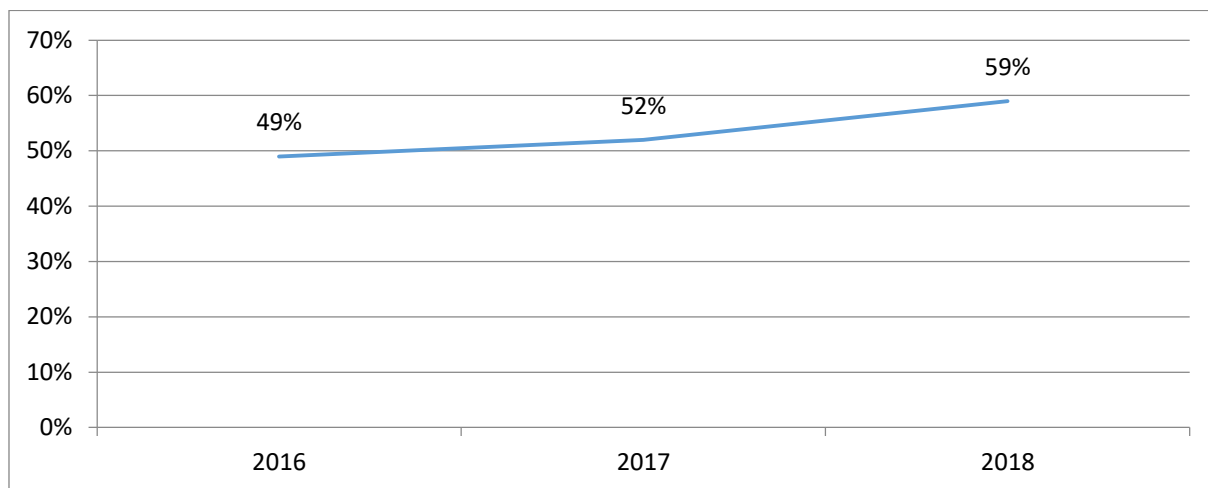
Warto podkreślić, że wśród osób odwiedzających Wrocław zdecydowaną większość w 2018 r. stanowili obywatele Niemiec (35%). W dalszej kolejności do dominujących grup turystów zaliczyć można Brytyjczyków, Amerykanów, Ukraińców, Hiszpanów, Włochów, Francuzów oraz Czechów. Pozostałe nacje nie przekroczyły 3% udziału wśród wszystkich turystów odwiedzających Wrocław.

Rysunek 47. Noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych według wybranych krajów, Wrocław

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Wśród mieszkańców stolicy Dolnego Śląska przeprowadzone zostały badania mające na celu analizę ruchu turystycznego we Wrocławiu. W latach 2016-2018 systematycznemu zwiększeniu ulegała liczba ankietowanych mieszkańców Wrocławia, którzy deklarowali udzielanie noclegów turystom. Podczas ostatniej edycji badania udzielanie noclegu zadeklarowało 59% respondentów.

Rysunek 48. Udział mieszkańców Wrocławia deklarujących udzielanie noclegu

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Badanie ruchu turystycznego we Wrocławiu” w latach 2016,2017 i 2018.

W latach 2016 - 2018 r. wrocławianie najczęściej gościli turystów jednorazowo w ciągu roku (38% -45%). W 2018 r. 28% badanych gościło turystów dwukrotnie, 18% - cztery razy i więcej, natomiast 12% - trzykrotnie.

Tabela 33. Częstotliwość przyjmowania turystów przez wrocławian

	2016	2017	2018
Raz	38%	45%	42%
Dwa razy	29%	23%	28%
Trzy razy	12%	12%	12%
Cztery razy i więcej	21%	20%	18%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Badanie ruchu turystycznego we Wrocławiu” w latach 2016,2017 i 2018.

Zdecydowanie najczęściej wrocławianie gościli 2 osoby (36% - 43%). Relatywnie wysoki wskaźnik odpowiedzi wrocławian uzyskały również wizyty 1 osoby oraz 3 i 4 osób.

Tabela 34. Liczba przyjmowanych gości, Wrocław

	2016	2017	2018
1 osoba	22%	21%	20%
2 osoby	42%	43%	36%
3 osoby	20%	19%	21%
4 osoby	11%	13%	20%
5 osób i więcej	5%	3%	4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Badanie ruchu turystycznego we Wrocławiu” w latach 2016,2017 i 2018.

Najczęściej do turystów odwiedzających Wrocław zaliczyć można członków rodziny osób zamieszkujących stolicę Dolnego Śląska, a także przyjaciół i znajomych. Zaledwie 1% turystów to osoby wynajmujące pokój, czy współpracownicy.

Tabela 35. Typ gości, Wrocław

	2016	2017	2018
Rodzina	58%	62%	60%
Przyjaciele, znajomi	42%	37%	37%
Osoby nieznane, wynajmujące pokój	1%	1%	1%
Współpracownicy	0,20%	1%	1%
Pielgrzymi/ członkowie wspólnoty religijnej	0,30%	0,30%	0%
Inne osoby	1%	0,10%	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Badanie ruchu turystycznego we Wrocławiu” w latach 2016,2017 i 2018.

Najczęściej turyści odwiedzali Wrocław na 2 noce. W dalszej kolejności znalazły się wizyty na 3 noce, 1 noc oraz 4 noce. W przypadku dłuższych pobytów uzyskane wskaźniki odpowiedzi zmniejszyły się proporcjonalnie do liczby udzielonych noclegów.

Tabela 36. Liczba nocy spędzonych we Wrocławiu

	2016	2017	2018
1 noc	18%	21%	15%
2 noce	36%	31%	37%
3 noce	19%	19%	22%
4 noce	10%	7%	13%
5 nocy	5%	5%	7%
6 nocy	2%	4%	2%
7 nocy	6%	6%	4%
8 nocy i więcej	4%	7%	2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Badanie ruchu turystycznego we Wrocławiu” w latach 2016,2017 i 2018.

Najczęściej turyści odwiedzali Wrocław w miesiącach wiosenno-letnich, od kwietnia do września.

Tabela 37. Miesiąc przypadający na wizytę we Wrocławiu

	2016	2017	2018
Styczeń	4%	5%	6%
Luty	6%	7%	5%
Marzec	7%	6%	9%
Kwiecień	8%	11%	11%
Maj	12%	12%	12%
Czerwiec	14%	13%	12%
Lipiec	18%	26%	16%
Sierpień	16%	16%	12%
Wrzesień	9%	4%	10%
Październik	6%	1%	9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Badanie ruchu turystycznego we Wrocławiu” w latach 2016,2017 i 2018.

W latach 2016 – 2018 zmniejszał się udział turystów odwiedzających Wrocław, pochodzących z innych miast w Polsce na rzecz turystów zagranicznych. W 2018 r. 28% osób odwiedzających wrocławian pochodziło spoza Polski.

Tabela 38. Pochodzenie turystów, Wrocław

	2016	2017	2018
Polska	77%	73%	72%
Inny kraj	23%	27%	28%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Badanie ruchu turystycznego we Wrocławiu” w latach 2016,2017 i 2018.

W 2018 r. najwięcej polskich turystów zamieszkiwało województwa: dolnośląskie (14%) oraz wielkopolskie (10%). Najmniejszy udział charakteryzował mieszkańców województw: warmińsko-mazurskiego (3%), pomorskiego (3%) oraz podkarpackiego (2%).

Tabela 39. Pochodzenie turystów krajowych, Wrocław

	2016	2017	2018
dolnośląskie	16%	16%	14%
mazowieckie	19%	11%	9%
wielkopolskie	11%	10%	10%
śląskie	7%	8%	7%
lubuskie	3%	7%	5%
opolskie	6%	6%	6%
łódzkie	10%	6%	7%
pomorskie	3%	6%	3%
zachodniopomorskie	7%	6%	6%
małopolskie	7%	5%	8%
kujawsko-pomorskie	1%	4%	5%
podkarpackie	3%	4%	2%
świętokrzyskie	2%	3%	4%
podlaskie	1%	3%	6%
lubelskie	2%	2%	4%
warmińsko-mazurskie	2%	2%	3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Badanie ruchu turystycznego we Wrocławiu” w latach 2016,2017 i 2018.

W przypadku turystów zagranicznych w 2018 r. najczęściej odwiedzających Wrocław pochodziło z Anglii (21%) oraz Niemiec (18%).

Tabela 40. Pochodzenie turystów zagranicznych, Wrocław

	2016	2017	2018
Niemcy	35%	19%	18%
Francja	10%	11%	8%
Anglia	20%	9%	21%
Kanada	5%	9%	-
Stany Zjednoczone	8%	5%	-
Szwecja	3%	5%	-
Ukraina	3%	5%	-
Włochy	2%	4%	-
Holandia	1%	4%	4%
Irlandia	-	-	8%
Dania	-	-	5%
Czechy	-	-	4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Badanie ruchu turystycznego we Wrocławiu” w latach 2016,2017 i 2018.

Podsumowanie:

- Baza noclegowa we Wrocławiu w 2018 roku wynosiła 93 obiektów noclegowych, tj. o 11 obiektów więcej, niż w roku 2017;
- W 2018 roku we Wrocławiu turystom udzielono 2 049 338 noclegów;

-
- W latach 2016-2018 szacunkowa łączna liczba turystów odwiedzających Wrocław wynosiła od 4,8 mln do 5,3 mln;
  - Liczba turystów zagranicznych odwiedzających Wrocław wzrosła z 1,4 mln w roku 2014 do 1,6 mln w roku 2018;
  - W 2018 roku największą liczbę noclegów we Wrocławiu udzielono turystom z Niemiec (134 264), Wielkiej Brytanii (32 812) oraz Stanów Zjednoczonych (19 938).
-

4.2. Miejscowości uzdrowiskowe

4.2.1. Informacje ogólne

Uzdrowiska zlokalizowane na Dolnym Śląsku cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem wśród turystów krajowych i zagranicznych, m.in. ze względu na niepowtarzalny mikroklimat²⁸. Turyści szczególnie chętnie korzystają z wód zdrojowych, które mają lecznicze właściwości i pomagają w leczeniu wielu dolegliwości. Główne ośrodki uzdrowiskowe na Dolnym Śląsku, to:

- Zespół Uzdrowisk Kłodzkich (Kudowa-Zdrój, Polanica-Zdrój, Duszniki-Zdrój);
- Lądek-Zdrój;
- Cieplice Śląskie-Zdrój;
- Świeradów-Zdrój i Czerniawa-Zdrój²⁹.

Dodatkowo w analizie uwzględniono także takie uzdrowiska jak: Szczawno-Zdrój, Przerzeczyn Zdrój, Długopole Zdrój.

Jednak ze względu na brak danych dotyczących takich uzdrowisk jak: Przerzeczyn Zdrój, Jedlina Zdrój i Długopole Zdrój, analizę wykonano dla takich regionów jak: gmina Niemcza, Bystrzyca Kłodzka, Jelenia Góra.

---

²⁸ <https://dolnyslask.travel/dolnoslaskie-uzdrowiska/>

²⁹ <https://dolnyslask.travel/dolnoslaskie-uzdrowiska/>

4.2.2. Baza noclegowa w miejscowościach uzdrowiskowych Dolnego Śląska

Zgodnie z raportem Głównego Urzędu Statystycznego pn.: *Turystyka w województwie dolnośląskim w 2017 r.* na terenie województwa dolnośląskiego w 2017 r. funkcjonowały 43 miejsca noclegowe w miejscowościach uzdrowiskowych, z czego najwięcej (7) w miejscowościach: Polanica-Zdrój oraz Szczawno-Zdrój. W analizowanych turystycznych obiektach noclegowych w 2017 r. dostępnych było 4 555 miejsc, z czego największy udział w obiektach uzdrowiskowych w relacji do wszystkich oferowanych miejsc noclegowych charakteryzował miejscowości: Szczawno-Zdrój (63%) oraz Lądek-Zdrój (34%).

Tabela 41. Zakłady uzdrowiskowe w 2017 r. na terenie Dolnego Śląska

	Obiekty	miejsca noclegowe	
		ogółem	udział w ogólnej liczbie oferowanych miejsc noclegowych w %
Kudowa-Zdrój	6	835	27,70%
Polanica-Zdrój	7	749	29,30%
Jelenia Góra	6	703	30,30%
Świeradów-Zdrój	5	621	21%
Szczawno-Zdrój	7	574	62,70%
Duszniki-Zdrój	4	445	24%
Lądek-Zdrój	4	403	34,20%
Jedlina-Zdrój	2	114	b.d.
Bystrzyca Kłodzka	2	110	9,30%
SUMA	43	4554	-

Źródło: Turystyka w województwie dolnośląskim w 2017 r. (GUS).

W związku z ograniczoną dostępnością danych zagregowanych do poziomu gmin, analizie poddane zostały dane statystyczne zagregowane przez Bank Danych Lokalnych (GUS) – w najniższych możliwych do oceny poziomach agregacji danych. Analizie poddana została baza noclegowa na terenie województwa dolnośląskiego w podziale na miejscowości statystyczne zaprezentowane w poniższych tabelach.

W latach 2014-2019 liczba noclegowych obiektów turystycznych uległa zwiększeniu na terenie prawie wszystkich miejscowości uzdrowiskowych zlokalizowanych na terenie Dolnego Śląska. Największy wzrost liczby przedmiotowych obiektów odnotowano na terenie miejscowości Duszniki-Zdrój (wzrost o 250%).

Tabela 42. Obiekty noclegowe, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Zmiana
Niemcza	0	1	2	2	2	2	n.d.
Duszniki-Zdrój	2	2	4	5	7	7	250%
Kudowa-Zdrój	10	10	11	10	10	10	0%
Polanica-Zdrój	11	10	13	14	15	15	36%
Bystrzyca Kłodzka	2	3	2	3	3	3	50%
Lądek-Zdrój	3	3	3	3	5	5	67%
Świeradów-Zdrój	17	18	18	16	19	18	6%
Jedlina-Zdrój	1	1	1	1	1	1	0%
Szczawno-Zdrój	3	4	4	4	5	5	67%
Jelenia Góra	10	13	12	12	15	11	10%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Najwięcej noclegowych obiektów turystycznych w miejscowościach uzdrowiskowych na terenie województwa dolnośląskiego odpowiadało charakterystyce: pozostałych turystycznych obiektów noclegowych (wg. podziału GUS). Ponadto, odnotowano relatywnie dużą liczbę hoteli i pensjonatów.

Tabela 43. Obiekty noclegowe w podziale na typ obiektów, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	Niemcza	Duszniki- Zdrój	Kudowa- Zdrój	Polanica- Zdrój	Bystrzyca Kłodzka	Lądek- Zdrój	Świeradów- Zdrój	Jedlina- Zdrój	Szczawno- Zdrój	Jelenia Góra
hotele	1	4	7	8	2	3	13	1	4	10
pensjonaty	1	3	3	7	1	2	5	0	1	1
inne obiekty hotelowe	1	2	3	4	4	4	5	0	1	5
domy wycieczkowe	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
schroniska	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
szkolne schroniska młodzieżowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
ośrodki wczasowe	0	4	6	1	4	0	6	0	0	0
ośrodki kolonijne	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
ośrodki szkoleniowo- wypoczynkowe	0	2	0	0	1	1	0	0	0	0
zespoły domków turystycznych	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
kempingi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
hostele	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0
zakłady uzdrowiskowe	0	4	6	7	2	3	5	2	7	6
pokoje gościnne/kwatery prywatne	0	1	11	3	1	7	9	0	4	3
kwatery agroturystyczne	0	0	0	0	2	1	3	1	0	0
pozostałe turystyczne obiekty noclegowe	0	0	0	0	49	14	50	48	0	0
SUMA	3	24	37	31	68	36	96	53	17	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Analizując dynamikę zmian liczby miejsc noclegowych w miejscowościach uzdrowiskowych można zaobserwować wzrost liczby miejsc na terenie większości analizowanych miejscowości, z czego największy odnotowano na terenie miejscowości Duszniki-Zdrój (o 385%). Jedynie w miejscowościach Kudowa-Zdrój oraz Jedlina-Zdrój odnotowano spadek liczby miejsc noclegowych w obiektach turystycznych w latach 2014-2019 (kolejno o 22% i 38%).

Tabela 44. Miejsca noclegowe, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Zmiana
Niemcza - obszar wiejski	1	66	110	110	113	214	n.d.
Duszniki-Zdrój	92	91	176	205	317	446	385%
Kudowa-Zdrój	1	1	1	997	1	947	-22%
	207	161	222		061		
Polanica-Zdrój	586	572	919	1	1	1	114%
				234	336	256	
Bystrzyca Kłodzka - obszar wiejski	160	194	160	183	183	206	29%
Lądek-Zdrój	196	204	230	238	459	451	130%
Świeradów-Zdrój	1	1	1	1	1	1	26%
	302	347	403	268	863	638	
Jedlina-Zdrój	81	50	50	50	50	50	-38%
Szczawno-Zdrój	168	190	206	215	271	262	56%
Jelenia Góra	1	1	1	1	1	1	6%
	029	125	124	194	384	089	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Tabela 45. Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych (rok poprzedni = 100), miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	2014	2015	2016	2017	2018
Niemcza - obszar wiejski	127,3	137,3	118,1	38,3	139,1
Duszniki-Zdrój	119,8	102,8	105,9	109,6	108,9
Kudowa-Zdrój	103,5	100,1	111,4	90,8	102,4
Polanica-Zdrój	97,5	98,5	140,4	116,3	104,8
Bystrzyca Kłodzka	101,4	102,6	135,1	97,5	86,2
Lądek-Zdrój (3)	79,1	120,5	136,3	101,9	100,9
Świeradów-Zdrój	97,3	110,6	110,8	93,2	118,0
Jedlina-Zdrój	156,7	81,3	109,0	124,8	99,3
Szczawno-Zdrój	95,7	90,8	110,9	103,3	105,6
Jelenia Góra	99,7	97,5	102,1	108,1	104,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

W podziale na typ obiektów największą liczbą miejsc noclegowych dysponowały hotele oraz zakłady uzdrowiskowe. Stosunkowo duża liczba miejsc noclegowych dostępna jest również w pensjonatach oraz innych obiektach hotelowych.

Tabela 46. Miejsca noclegowe w podziale na typ obiektu w 2018 roku, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	Niemcza	Duszniki -Zdrój	Kudowa -Zdrój	Polanica -Zdrój	Bystrzyca Kłodzka	Lądek- Zdrój	Świeradów -Zdrój	Jedlina- Zdrój	Szczawno -Zdrój	Jelenia Góra
hotele	66	308	801	901	156	353	1 490	50	234	969
pensjonaty	148	138	146	355	50	98	148	0	28	120
inne obiekty hotelowe	40	227	166	177	192	125	439	0	36	203
domy wycieczkowe	0	135	0	0	0	0	0	0	0	0
schroniska	0	0	0	0	45	0	0	0	0	0
szkolne młodzieżowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	84
ośrodki wczasowe	0	388	338	56	213	0	259	0	0	0
ośrodki kolonijne	0	280	0	0	0	0	0	0	0	0
ośrodki szkoleniowo- wypoczynkowe	0	148	0	0	50	111	0	0	0	0
zespoły domków turystycznych	0	0	40	90	0	0	0	0	0	0
kempingi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	46
hostele	0	0	0	0	44	49	0	60	0	0
zakłady uzdrowiskowe	0	444	841	735	110	241	561	110	548	707
pokoje gościnne/kwatery prywatne	0	25	276	68	12	147	130	0	115	37
kwatery agroturystyczne	0	0	0	0	49	14	50	48	0	0
pozostałe turystyczne obiekty noclegowe	0	0	0	16	0	0	175	0	0	0
SUMA	254	2 093	2 608	2 398	921	1 138	3 252	268	961	2 166

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

W zdecydowanej większości miejscowości uzdrowiskowych zwiększeniu uległa również liczba pokoi, gdzie największy wzrost liczebności pokoi w latach 2014-2019 również odnotowano w miejscowości Duszniki-Zdrój (o 439%). Analogicznie do liczby miejsc noclegowych regres związany z liczbą pokoi odnotowano wyłącznie w miejscowościach: Kudowa-Zdrój oraz Jedlina-Zdrój.

Tabela 47. Pokoje, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Zmiana
Niemcza - obszar wiejski	0	33	52	51	51	99	n.d.
Duszniki-Zdrój	36	36	68	87	123	194	439%
Kudowa-Zdrój	500	491	504	439	495	453	-9%
Polanica-Zdrój	281	268	439	582	636	606	116%
Bystrzyca Kłodzka - obszar wiejski	74	99	77	98	101	100	35%
Lądek-Zdrój	108	106	119	119	201	201	86%
Świeradów-Zdrój	617	654	677	652	925	823	33%
Jedlina-Zdrój	55	25	25	25	25	25	-55%
Szczawno-Zdrój	80	101	100	109	139	139	74%
Jelenia Góra	497	528	525	561	673	536	8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Tabela 48. Turystyczne obiekty noclegowe w lipcu, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Zmiana
Niemcza	1	2	3	2	3	3	200%
Duszniki-Zdrój	20	18	20	23	26	24	20%
Kudowa-Zdrój	35	38	43	39	42	37	6%
Polanica-Zdrój	27	25	33	36	37	32	19%
Bystrzyca Kłodzka	12	13	20	20	18	19	58%
Lądek-Zdrój	15	17	23	24	23	22	47%
Świeradów-Zdrój	41	40	47	44	49	48	17%
Jedlina-Zdrój	6	5	4	5	5	5	-17%
Szczawno-Zdrój	12	12	14	14	17	17	42%
Jelenia Góra	30	30	30	28	33	28	-7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

4.2.3. Charakterystyka obiektów noclegowych w miejscowościach uzdrowiskowych Dolnego Śląska

Największym zapleczem sportowo-rekreacyjnym wśród wszystkich miejscowości uzdrowiskowych na terenie województwa dolnośląskiego dysponowały obiekty zlokalizowane na terenie miejscowości: Świeradów-Zdrój (122) oraz Polanica-Zdrój (86) i Kudowa-Zdrój (72). Najczęściej turystyczne obiekty noclegowe dysponowały siłownią, sauną, zabiegami rehabilitacyjnymi i zabiegami SPA oraz pokojami zabaw dla dzieci.

Tabela 49. Obiekty posiadające zaplecze sportowo – rekreacyjne, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	Niemcza	Duszniki- Zdrój	Kudowa- Zdrój	Polanica- Zdrój	Bystrzyca Kłodzka	Lądek- Zdrój	Świeradów- Zdrój	Jedlina- Zdrój	Szczawno -Zdrój	Jelenia Góra
boisko do siatkówki lub koszykówki	0	5	3	4	3	1	4	0	1	2
boisko do piłki nożnej	0	0	2	3	1	0	1	0	1	2
kort tenisowy	0	0	1	2	0	1	1	0	0	1
basen kryty	1	2	6	5	1	4	8	0	0	3
basen otwarty	0	0	2	1	3	0	0	0	0	0
siłownia	1	5	5	9	4	5	10	0	2	7
sauna	1	9	8	9	4	7	14	1	4	8
solarium	0	0	2	0	0	2	1	0	0	2
zabiegi SPA	1	4	7	9	5	7	14	0	0	6
zabiegi rehabilitacyjne (masaże, fizykoterapia itp.)	0	5	9	11	5	9	18	2	8	7
zajęcia prowadzone przez instruktora (np. fitness, joga, aerobik, gimnastyka)	1	6	4	6	1	1	11	1	7	4
stół do bilardu z wyposażeniem	0	2	5	5	5	5	10	0	0	3
stół do tenisa stołowego z wyposażeniem	1	3	4	5	5	6	8	0	1	4
kręgle	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
mini golf	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
wypożyczalnia sprzętu pływającego	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
wypożyczalnia sprzętu turystycznego (np. rowery, nordic walking, narty, łyżwy, rolki)	1	7	4	7	5	3	9	2	1	5
pokój zabaw dla dzieci	1	10	9	8	4	4	12	0	0	3
hipodrom/stadnina koni w obiekcie	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1
Suma	8	60	72	86	46	55	122	8	25	58

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Najwięcej obiektów posiadających udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo zlokalizowanych jest na terenie miejscowości: Świeradów-Zdrój (44) oraz Polanica-Zdrój (43). Najczęściej noclegowe obiekty turystyczne posiadały windy przystosowane dla osób niepełnosprawnych ruchowo oraz parkingi z wyznaczonymi miejscami dla osób niepełnosprawnych ruchowo.

Tabela 50. Obiekty wyposażone w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	Niemcza	Duszniki-Zdrój	Kudowa-Zdrój	Polanica-Zdrój	Bystrzyca Kłodzka	Lądek-Zdrój	Świeradów w-Zdrój	Jedlina-Zdrój	Szczawno-Zdrój	Jelenia Góra
pochylnia wjazdowa	0	9	4	10	3	2	12	2	5	9
drzwi automatycznie otwierane	0	2	5	6	1	1	4	2	5	7
winda przystosowana dla osób niepełnosprawnych ruchowo	1	7	8	15	3	5	15	3	6	10
parking z wyznaczonymi miejscami dla osób niepełnosprawnych ruchowo	0	4	10	12	2	5	13	0	1	7
Suma	1	22	27	43	9	13	44	7	17	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Na terenie województwa dolnośląskiego 74 turystyczne obiekty noclegowe zlokalizowane w obrębie miejscowości uzdrowiskowych posiadały zaplecze konferencyjne (sale konferencyjne).

Tabela 51. Obiekty z zapleczem konferencyjnym, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	Niemcza	Duszniki-Zdrój	Kudowa-Zdrój	Polanica-Zdrój	Bystrzyca Kłodzka	Lądek-Zdrój	Świeradów-Zdrój	Jedlina-Zdrój	Szczawno-Zdrój	Jelenia Góra
z salą konferencyjną	1	8	11	13	8	8	8	1	5	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

W sumie w analizowanych miejscowościach dostępnych jest 127 sal konferencyjnych w obiektach noclegowych, które dysponują liczbą 6 341 miejsc.

Tabela 52. Obiekty z zapleczem konferencyjnym, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	Niemcza	Duszniki-Zdrój	Kudowa-Zdrój	Polanica-Zdrój	Bystrzyca Kłodzka	Lądek-Zdrój	Świeradów-Zdrój	Jedlina-Zdrój	Szczawno-Zdrój	Jelenia Góra
liczba sal konferencyjnych	2	22	17	20	9	12	15	1	6	23
liczba miejsc w salach konferencyjnych	80	875	965	1180	430	670	716	100	210	1115

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

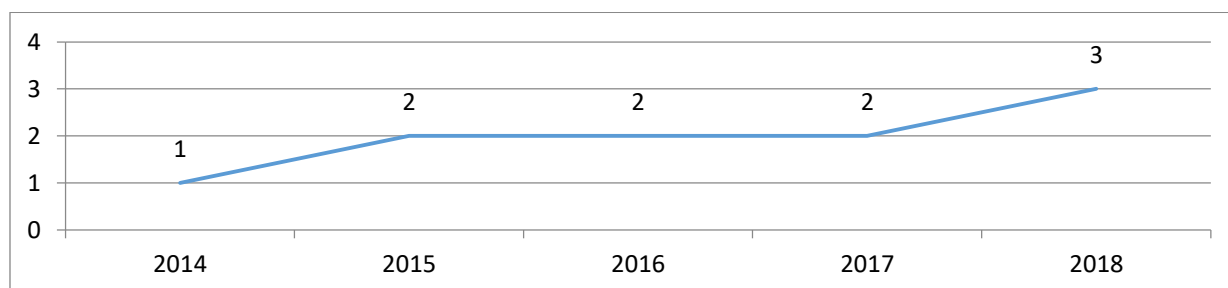
219 noclegowych obiektów turystycznych zlokalizowanych w miejscowościach uzdrowiskowych na terenie Dolnego Śląska posiada własne zaplecze restauracyjne, z czego zdecydowana większość posiada własne restauracje. Relatywnie duża liczba obiektów posiada również własne stołówki oraz bary i kawiarnie.

Tabela 53. Obiekty z zapleczem restauracyjnym, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	Niemcza	Duszniki-Zdrój	Kudowa-Zdrój	Polanica-Zdrój	Bystrzyca Kłodzka	Lądek-Zdrój	Świeradów-Zdrój	Jedlina-Zdrój	Szczawno-Zdrój	Jelenia Góra
ogółem	3	19	32	33	19	15	48	6	16	28
restauracje	2	6	7	10	4	8	19	2	7	9
bary i kawiarnie	1	2	9	6	8	7	12	0	4	7
stołówki	0	10	13	12	5	0	16	3	5	9
punkty gastronomiczne	0	1	3	5	2	0	1	1	0	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

W 2018 r. na terenie uzdrowisk zlokalizowanych na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowały 3 stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej. Na przestrzeni lat 2014-2018 liczba ta zwiększyła się o 200%.

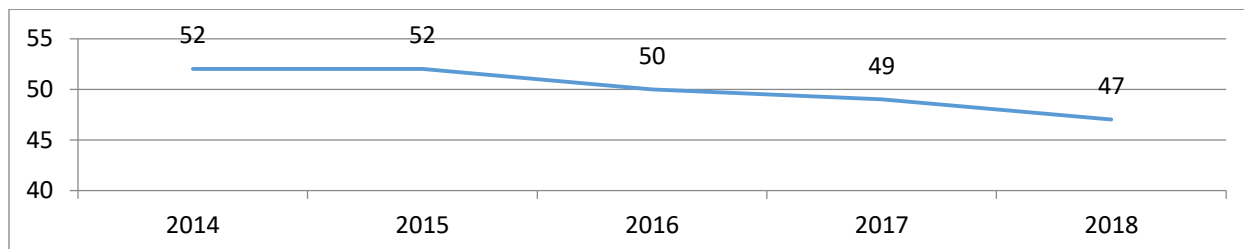

Rysunek 49. Stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Zmniejszeniu uległa liczba szpitali uzdrowiskowych i sanatoriów na terenie miejscowości uzdrowiskowych na Dolnym Śląsku w 2014 r. odnotowano 52 obiekty, natomiast w 2018 r. – 47.

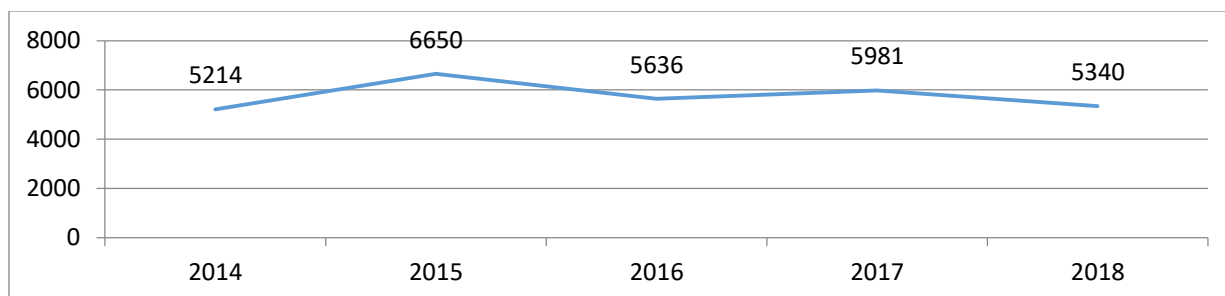

Rysunek 50. Szpitale uzdrowiskowe i sanatoria uzdrowiskowe, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

4.2.4. Ruch turystyczny w miejscowościach uzdrowiskowych Dolnego Śląska

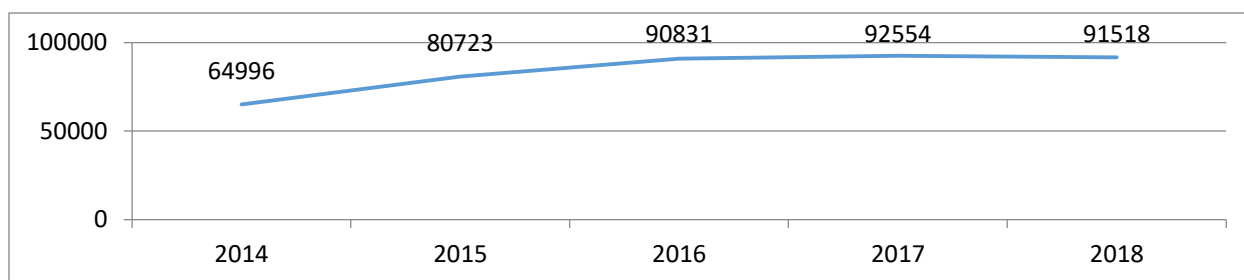
W latach 2014-2018 miejscowości uzdrowiskowe województwa dolnośląskiego odwiedziło pomiędzy 5 214 – 6 650 pacjentów/ kuracjuszy, z czego największą liczbę odnotowano w roku 6650.

Rysunek 51. pacjenci/kuracjusze leczeni stacjonarnie (Stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej), miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

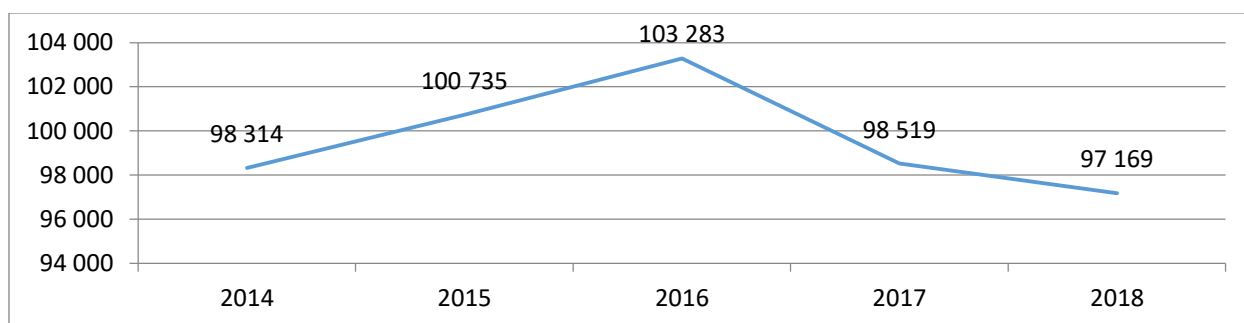
W stacjonarnych zakładach rehabilitacji leczniczej na terenie uzdrowisk województwa dolnośląskiego w latach 2014 – 2018 pacjenci spędzili łącznie pomiędzy 64 996 oraz 92 554 dni, z czego największą liczbę osobodni odnotowano w roku 2017.

Rysunek 52. Łączna liczba dni pobytu pacjentów (osobodni) (Stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej), miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

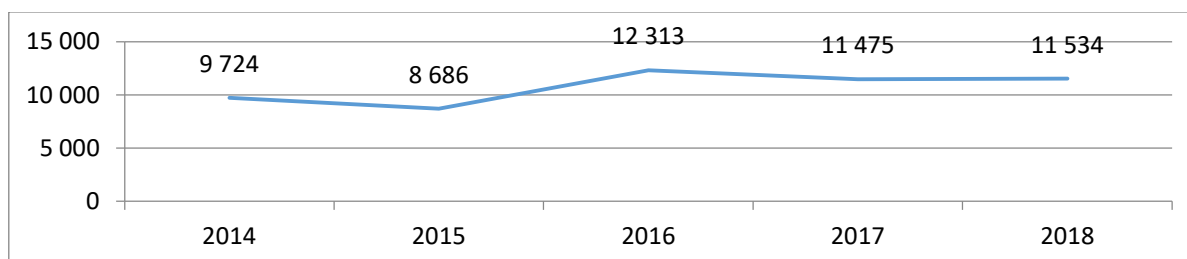
W latach 2014-2019 w szpitalach uzdrowiskowych i sanatoriach uzdrowiskowych zlokalizowanych na terenie województwa dolnośląskiego odnotowano pomiędzy 97 169 a 103 283 kuracjuszy. Warto zwrócić uwagę, iż od 2016 r. zauważalny jest trend spadkowy liczby pacjentów/ kuracjuszy w szpitalach uzdrowiskowych i sanatoriach uzdrowiskowych.

Rysunek 53. kuracjusze leczenia stacjonarnie (Szpitale uzdrowiskowe i sanatoria uzdrowiskowe), miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Wśród wszystkich kuracjuszy w szpitalach uzdrowiskowych i sanatoriach uzdrowiskowych w 2018 r. ponad 11,5 tys. pacjentów stanowili cudzoziemcy. W latach 2014-2018 liczba cudzoziemców - kuracjuszy oscylowała na poziomie pomiędzy 8 686 (2015 r.) a 12 313 (2016 r.).

Rysunek 54. kuracjusze leczenia stacjonarnie cudzoziemcy (Szpitale uzdrowiskowe i sanatoria uzdrowiskowe), miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Dodatkowo analizie poddano również noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych. Najwięcej zagranicznych turystów odwiedziło Jelenią Górę oraz Świeradów-Zdrój. Z kolei największy wzrost liczby turystów z zagranicy odnotowano na terenie Niemczy (o 324%). Zmniejszenie liczby cudzoziemców odnotowano w gminach: Duszniki-Zdrój, Kudowa-Zdrój oraz Szczawno-Zdrój.

Tabela 54. Noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych według wybranych krajów – ogółem, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana
Niemcza – obszar wiejski	138	222	868	642	585	324%
Duszniki-Zdrój	6 227	2 738	1 930	1 828	2 616	-58%
Kudowa-Zdrój	24 037	16 327	8 033	6 198	4 003	-83%
Polanica-Zdrój	4 150	2 092	5 367	5 661	7 502	81%
Bystrzyca Kłodzka	426	331	537	568	459	8%
Lądek-Zdrój	1 458	1 848	1 012	1 948	2 011	38%
Świeradów-Zdrój	15 040	17 554	20 097	19 919	24 363	62%
Jedlina-Zdrój	103	78	71	59	178	73%
Szczawno-Zdrój	2 232	2 694	3 211	5 373	2 033	-9%
Jelenia Góra	19 541	19 437	26 025	25 050	25 622	31%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

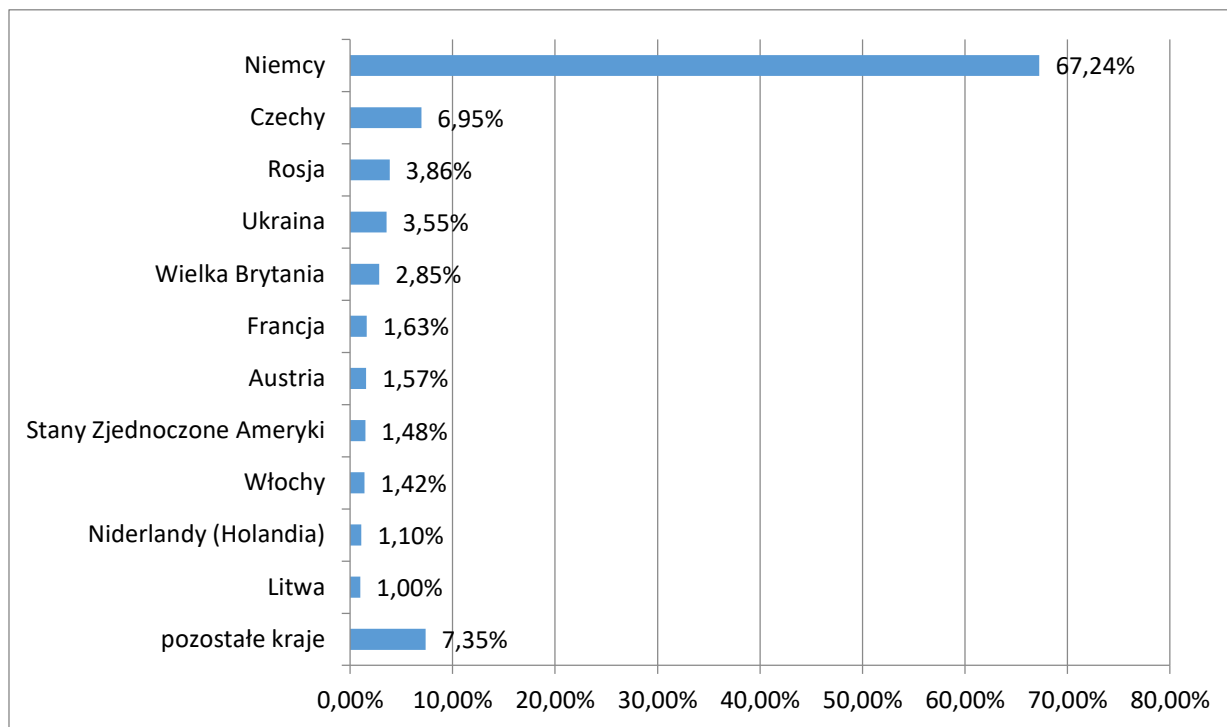
Tabela 55. Noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych według wybranych krajów – w podziale na miejsce pochodzenia, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

	Niemcza	Duszniki- Zdrój	Kudowa- Zdrój	Polanica- Zdrój	Bystrzyca Kłodzka	Lądek- Zdrój	Świeradów- Zdrój	Jedlina- Zdrój	Szczawno- Zdrój	Jelenia Góra	SUMA
Austria	0	10	10	75	3	742	29	7	10	202	1 088
Belgia	12	2	8	68	0	6	126	2	13	210	447
Białoruś	5	9	240	52	1	6	20	0	20	60	413
Czechy	61	138	1 088	1 147	227	456	618	31	86	969	4 821
Dania	2	3	9	39	0	2	102	1	5	234	397
Estonia	0	6	2	0	1	0	5	0	2	22	38
Finlandia	0	4	2	6	0	0	1	0	0	50	63
Francja	67	17	33	194	0	5	85	2	146	585	1 134
Grecja	0	0	11	6	0	0	2	0	2	11	32
Hiszpania	6	15	25	151	26	10	78	4	21	278	614
Irlandia	2	2	5	8	1	0	7	0	5	75	105
Japonia	0	1	3	2	0	4	2	2	17	16	47
Kanada	4	5	17	18	0	4	13	2	6	34	103
Litwa	3	80	100	170	3	20	73	1	22	220	692
Luksemburg	0	0	0	8	0	0	2	0	3	5	18
Łotwa	0	2	3	9	1	0	0	0	6	175	196
Malta	0	0	4	2	0	0	0	0	0	7	13
Niderlandy (Holandia)	4	5	34	125	6	18	80	6	30	458	766
Niemcy	256	498	1 254	3 427	140	469	22 253	72	1 021	17 258	46 648
Norwegia	0	7	7	25	5	10	8	0	3	42	107
Portugalia	0	0	6	9	1	11	0	0	2	8	37
Rosja	2	1 507	723	109	3	17	54	1	24	236	2 676
Słowacja	0	13	11	29	6	1	20	0	22	47	149
Słowenia	0	0	1	1	0	4	4	0	5	15	30
Stany Zjednoczone	59	22	27	257	0	29	109	1	22	503	1 029

Ameryki											
Szwajcaria	28	1	7	57	5	11	26	2	47	150	334
Szwecja	0	14	9	27	5	2	11	3	26	95	192
Ukraina	12	132	41	486	0	55	269	27	60	1 379	2 461
Węgry	5	6	5	17	6	6	2	0	10	54	111
Wielka Brytania	25	70	45	380	4	67	161	5	272	946	1 975
Włochy	21	10	27	206	5	30	82	3	28	570	982
pozostałe kraje	11	37	246	392	10	26	121	6	97	708	1 654

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

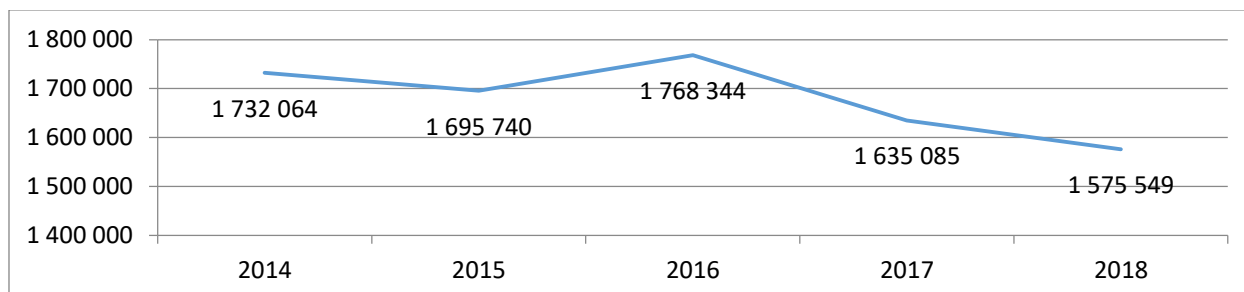
Zdecydowaną większość cudzoziemców odwiedzających miejscowości uzdrowiskowe Dolnego Śląska stanowili obywatele Niemiec (ponad 67%). Relatywnie wysoki udział wśród wszystkich nacji charakteryzował również obywateli Czech (7%), Rosji (4%), Ukrainy (4%) oraz Wielkiej Brytanii (3%).

Rysunek 55. Udział noclegów udzielonych turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych według wybranych krajów - w podziale na miejsce pochodzenia, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

W szpitalach uzdrowiskowych i sanatoriach uzdrowiskowych na terenie uzdrowisk województwa dolnośląskiego w latach 2014 – 2018 pacjenci spędzili łącznie pomiędzy 1 575 549 oraz 1 768 344 dni, z czego największą liczbę osobodni odnotowano w roku 2016.

Rysunek 56. Łączna liczba dni pobytu kuracjuszy/pacjentów (osobodni) (Szpitale uzdrowiskowe i sanatoria uzdrowiskowe), miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS).

Podsumowanie:

- W 2017 r. funkcjonowały 43 miejsca noclegowe w miejscowościach uzdrowiskowych, z czego najwięcej (7) w miejscowościach: Polanica-Zdrój oraz Szczawno-Zdrój;
- W latach 2014-2018 największy wzrost liczby obiektów noclegowych odnotowano na terenie miejscowości Duszniki Zdrój (wzrost o 250%);
- W 2019 roku największa liczba miejsc noclegowych dostępna była w miejscowościach uzdrowiskowych Świeradów-Zdrój (1 638) oraz Polanica-Zdrój (1 256).

4.3. Park Narodowy Gór Stołowych

Park Narodowy Gór Stołowych to jedno z najbardziej popularnych atrakcji turystycznych Dolnego Śląska. Park położony jest na granicy z Czechami a teren chroniony zajmuje około 63m²³⁰. W Parku Narodowym Gór Stołowych znajdują się m.in. skalne labirynty Szczelińca Wielkiego i Błędných Skał. Ze względu na unikatowe walory turystyczne, liczba turystów Parku zwiększyła się w ostatnich latach. Biorąc pod uwagę sprzedaż biletów wstępu na Strzeliniec Wielki i Błędne Skały, w 2017 r., odnotowano 850 000 turystów w tym regionie. Jest to wzrost o 41% w stosunku do roku 2016³¹.

Powołując się na opracowania dr Mateusza Rogowskiego „System monitoringu ruchu turystycznego w Parku Narodowym Gór Stołowych – założenia i wybrane wyniki”, *ruch turystyczny odznacza się silną koncentracją czasową i przestrzenną*³² w okresie od 16 września 2016 r. do 31 sierpnia 2017 r. odnotowano 858 346 wejść do Parku Narodowego Gór Stołowych oraz na Szczeliniec Wielki i Błędne skały. Należy jednak podkreślić, że największą liczbę turystów odnotowano w okresie od maja do sierpnia 2017 r. (78% wejść w całym analizowanym okresie). Ruch turystyczny w Górach Stołowych jest silnie skorelowany z sytuacją pogodową oraz oferowanymi sezonowymi atrakcjami turystycznymi.

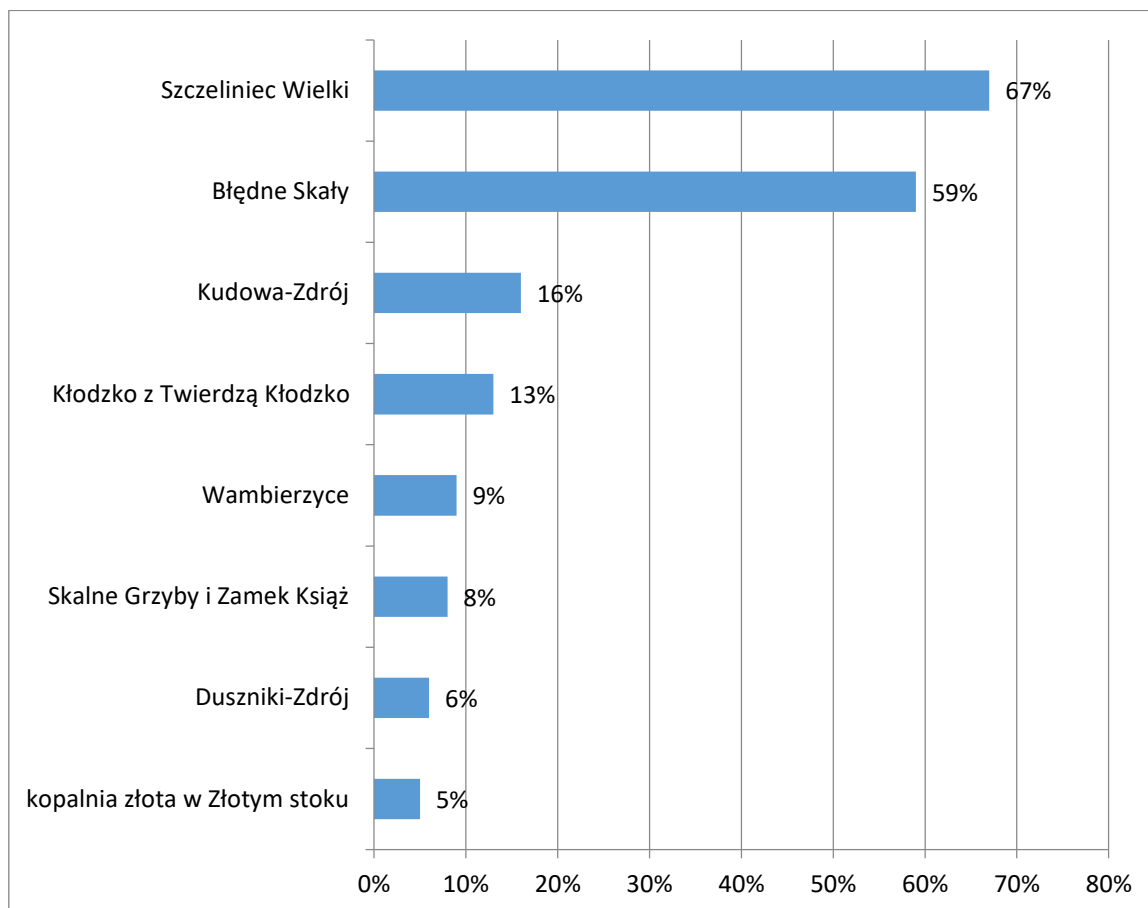
---

³⁰ <http://www.umwd.dolnyslask.pl/turystyka/dla-turysty/agroturystyka-i-ekoturystyka/ekoturystyka/parki-narodowe/gor-stolowych/>

³¹ M. Rogowski, A. Żyto, Co turysta kulturowy robi w parku narodowym? Motywy i preferencje turystów kulturowych w Parku Narodowym Gór Stołowych, Turystyka Kulturowe, s. 64.

³² M. Rogowski, System monitoringu ruchu turystycznego w Parku Narodowym Gór Stołowych – założenia i wybrane wyniki, s. 5.

Na poniższym rysunku przedstawiono szczegółową miesięczną liczbę wejść. Należy wskazać, że 48% turystów stanowią osoby odwiedzające region po raz pierwszy, a 37% regularnie przyjeżdża do parku³³. Jako miejsce noclegu turyści wybierają najczęściej Kudowę-Zdrój (41%), Karlowie (12%), Polanicy-Zdrój (9%) i Radkowie (8%)³⁴. Najczęściej odwiedzane miejsca w parku przedstawione zostały na poniższym rysunku.

Rysunek 57. Najczęściej odwiedzane miejsca w Parku Narodowym Góry Stołowych

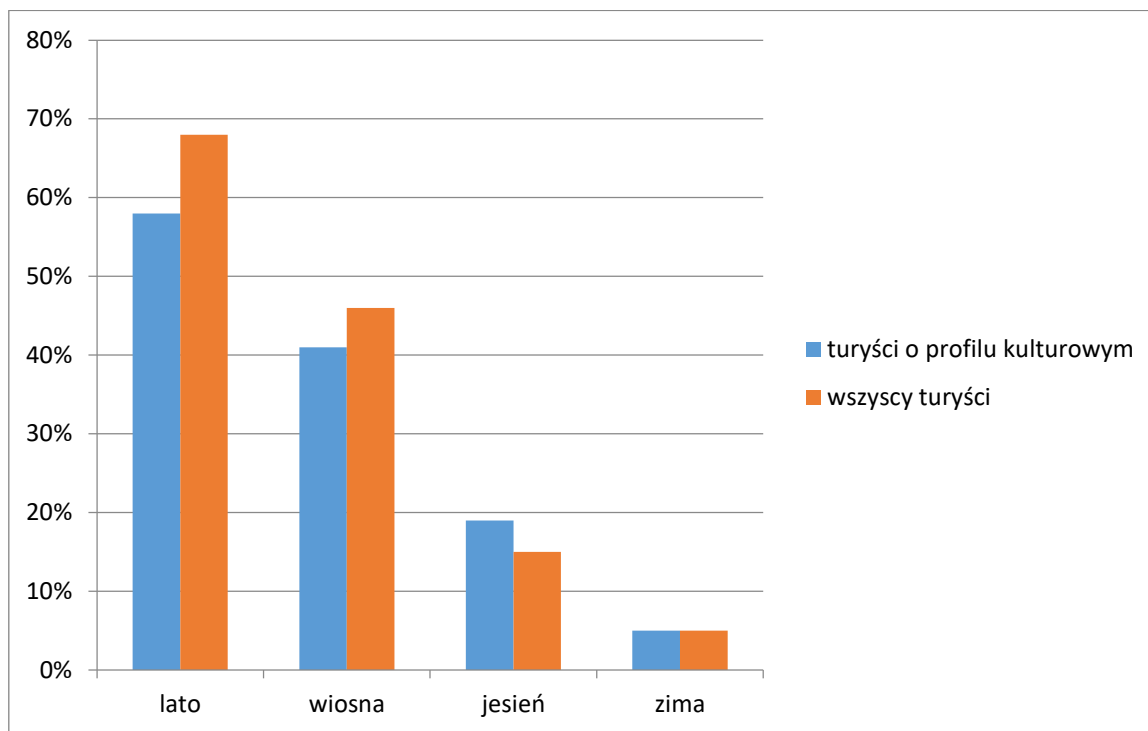
Źródło: M. Rogowski, A. Żyto, Co turysta kulturowy robi w parku narodowym? Motywy i preferencje turystów kulturowych w Parku Narodowym Góry Stołowych, Turystyka Kulturowe, s. 67.

³³ M. Rogowski, A. Żyto, Co turysta kulturowy robi w parku narodowym? Motywy i preferencje turystów kulturowych w Parku Narodowym Góry Stołowych, Turystyka Kulturowe, s. 66.

³⁴ M. Rogowski, A. Żyto, Co turysta kulturowy robi w parku narodowym? Motywy i preferencje turystów kulturowych w Parku Narodowym Góry Stołowych, Turystyka Kulturowe, s. 67.

Park Narodowy najczęściej odwiedzany jest przez turystów z takich województw jak: wielkopolskie (15%), śląskie (15%) i dolnośląskie (12%)³⁵. Ponad 90% turystów decyduje się na ten kierunek ze względu na chęć poznania i podziwiania obiektów zabytkowych w okolicy³⁶. Dodatkowo, na poniższym rysunku przedstawiono preferowane pory roku przez turystów o profilu kulturowym i pozostałych respondentów.

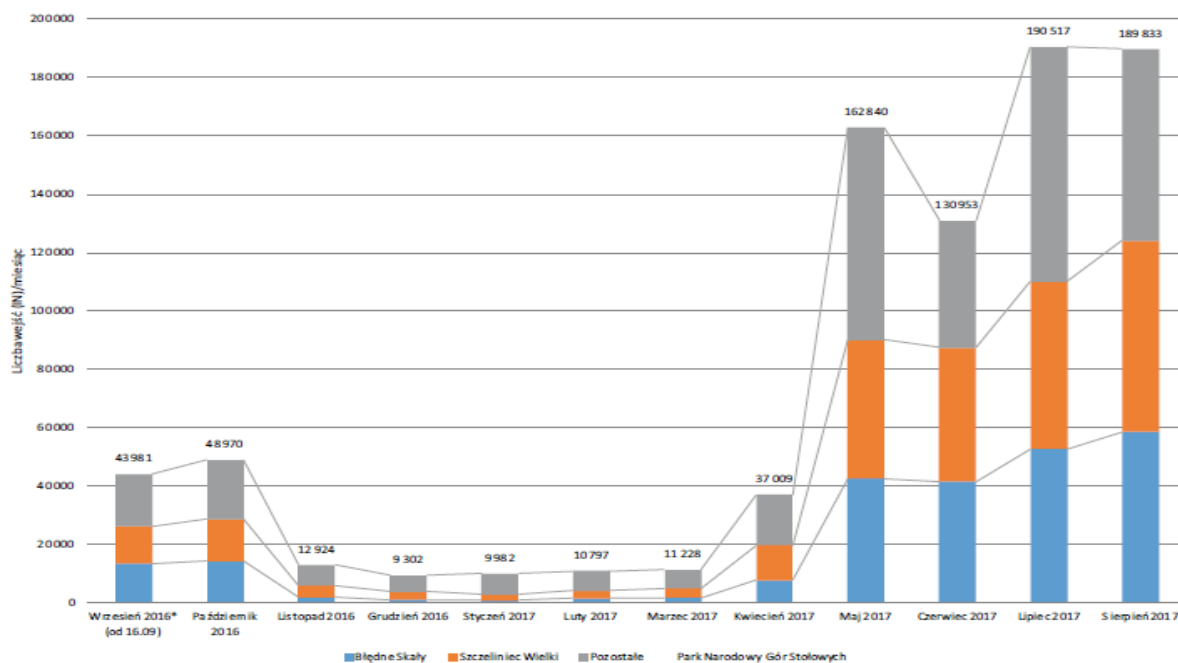
Rysunek 58. Preferowane pory roku przez turystów o profilu kulturowym i pozostałych respondentów

Źródło: M. Rogowski, A. Żyto, *Co turysta kulturowy robi w parku narodowym? Motywy i preferencje turystów kulturowych w Parku Narodowym Gór Stołowych, Turystyka Kulturowe, s. 68.*

W kontekście pomiarów liczby odwiedzających Park Narodowy Gór Stołowych w poszczególnych miesiącach roku zauważyć należy, że zdecydowana większość turystów decyduje się na wizytę w okresie letnim i okołoletnim, tj. od maja do sierpnia. Miesiące przypadające na okres wakacyjny w szkołach (lipiec oraz sierpień) cechowały się najwyższą liczbą odwiedzin turystów.

³⁵ M. Rogowski, A. Żyto, *Co turysta kulturowy robi w parku narodowym? Motywy i preferencje turystów kulturowych w Parku Narodowym Gór Stołowych, Turystyka Kulturowe, s. 67.*

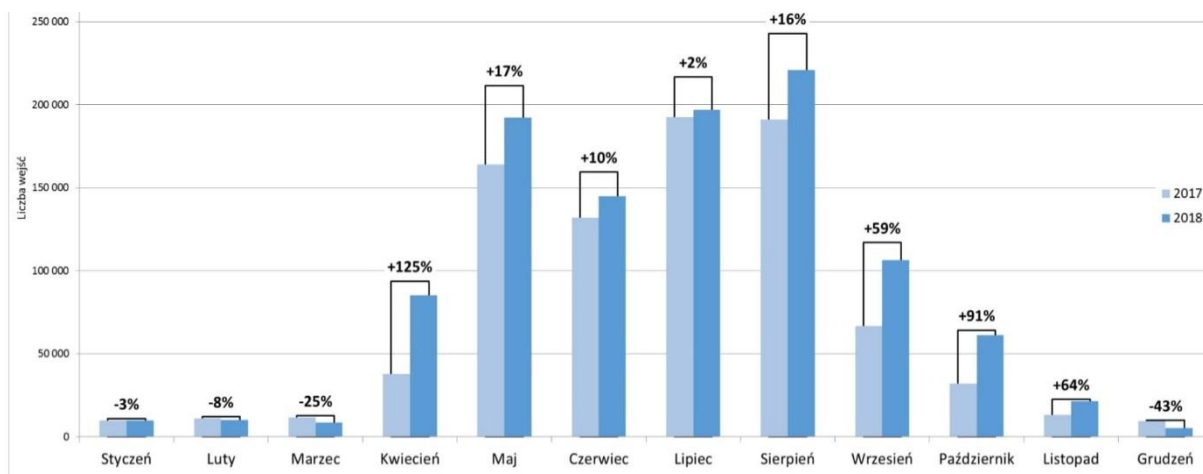
³⁶ M. Rogowski, A. Żyto, *Co turysta kulturowy robi w parku narodowym? Motywy i preferencje turystów kulturowych w Parku Narodowym Gór Stołowych, Turystyka Kulturowe, s. 68.*

Rysunek 59. Miesięczna liczba wejść do Parku Narodowego Gór Stołowych oraz na Szczeliniec Wielki i Błędne skały od 16 września 2016 r. do 31 sierpnia 2017 r.

Źródło: M. Rogowski, System monitoringu ruchu turystycznego w Parku Narodowym Gór Stołowych – założenia i wybrane wyniki, s. 5.

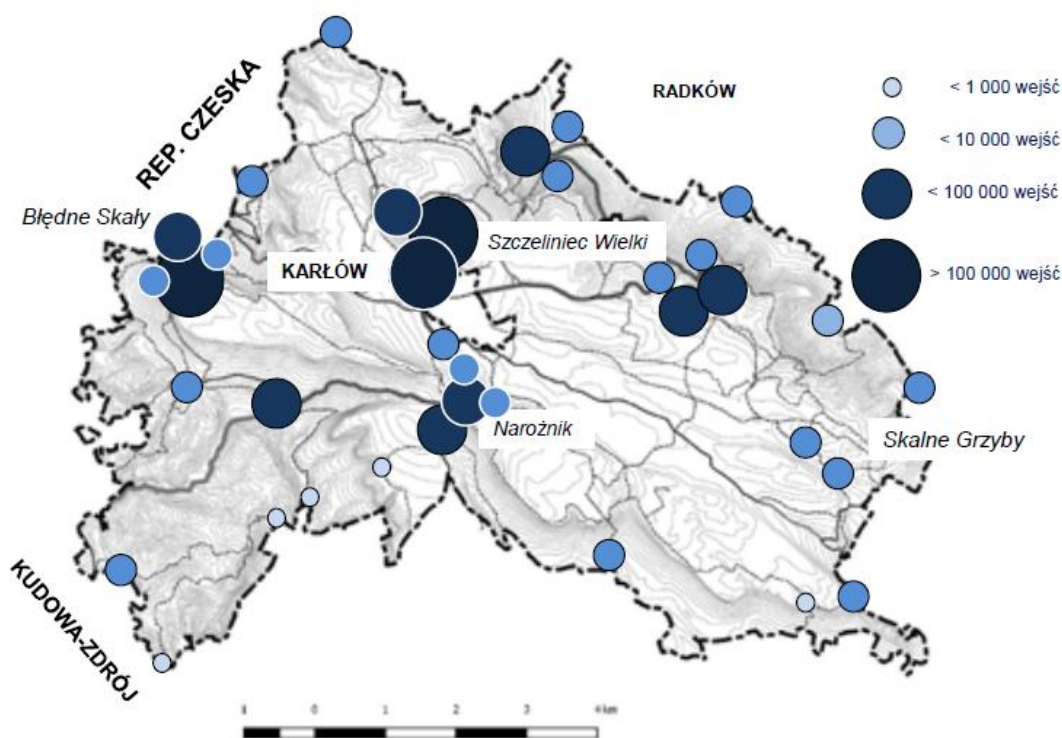
Ponadto, w kolejnych latach zauważyć można trend zwykły w kontekście liczby odwiedzin turystów w Parku Narodowym Gór Stołowych we wskazanych wyżej miesiącach. Jak wynika z danych, w maju 2018 roku odnotowano 17% wzrost liczby turystów względem roku 2016, w czerwcu wzrost wyniósł 10%, w lipcu odnotowane wartości były porównywalne a wzrost w 2018 roku równy był 2%, zaś w sierpniu 2018 roku liczba odwiedzin wzrosła o 16%.

Rysunek 60. Liczba odwiedzin w poszczególnych miesiącach w 2017 i 2018 roku

Źródło: M. Rogowski, Czasoprzestrzenny rozkład ruchu turystycznego w Parku Narodowym Gór Stołowych, s. 8.

W analizowanym okresie odnotowano także większą liczbę wejść do parku w okolicach tzw. „długich weekendów”, gdzie ruch turystyczny jest wyraźnie większy niż w pozostałych okresach³⁷. Na poniższym rysunku przedstawiono liczbę wejść do Parku Narodowego Gór Stołowych w okresie od 16 września 2016 r. do 31 sierpnia 2017 r. Podkreślić należy, że największa liczba turystów odnotowana została 18 lipca (14 722), 1 maja (13 148) i 2 maja (13 092) oraz 14 sierpnia (12 241)³⁸.

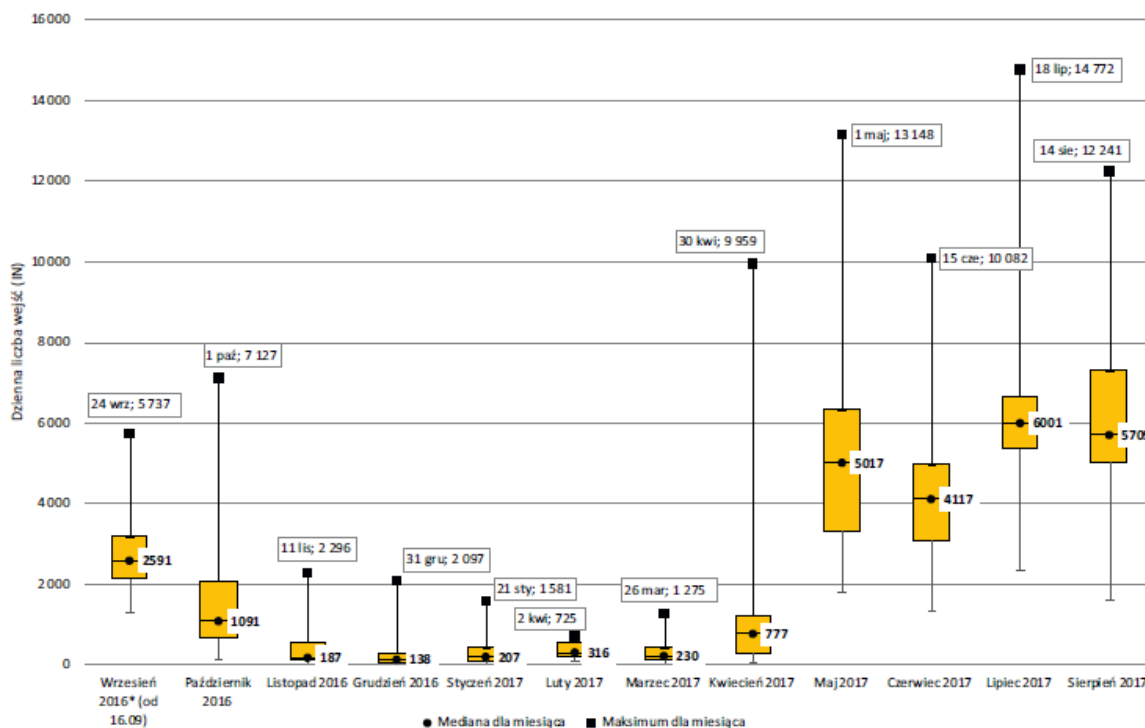

Rysunek 61. Liczba wejść do Parku Narodowego Gór Stołowych w okresie od 16 września do 31 sierpnia
 Źródło: M. Rogowski, System monitoringu ruchu turystycznego w Parku Narodowym Gór Stołowych – założenia i wybrane wyniki, s. 6.

Monitoring dziennego wejścia do Parku Narodowego Gór Stołowych w okresie od 16 września 2016 r. do 31 sierpnia 2017 r. przedstawiony został na poniższym rysunku. O sezonie turystycznym należy mówić w przypadku miesięcy od maja do sierpnia, gdzie mediana dziennych przejść przekracza 1000 osób.

³⁷ M. Rogowski, System monitoringu ruchu turystycznego w Parku Narodowym Gór Stołowych – założenia i wybrane wyniki, s. 5.

³⁸ M. Rogowski, System monitoringu ruchu turystycznego w Parku Narodowym Gór Stołowych – założenia i wybrane wyniki, s. 5.

Rysunek 62. Dzielne wejścia do Parku Narodowego Górze Stołowe w okresie od 16 września 2016 r. do 31 sierpnia 2017 r.

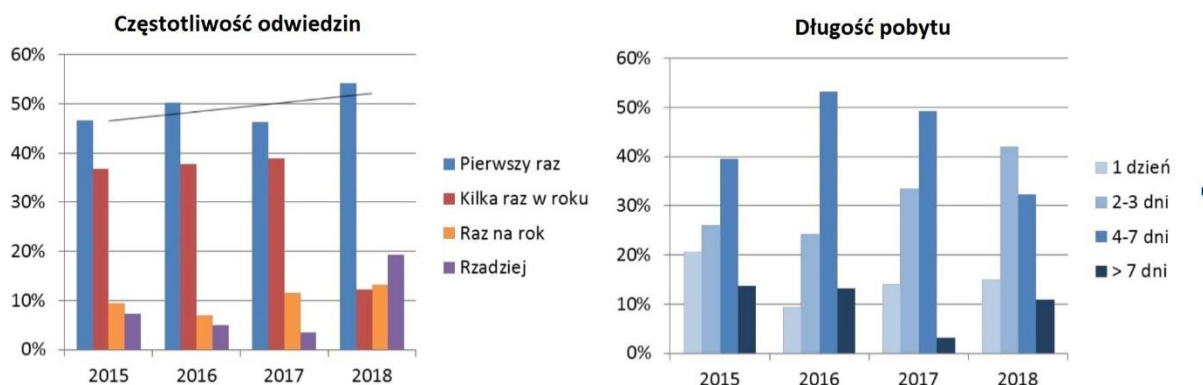
Źródło: M. Rogowski, System monitoringu ruchu turystycznego w Parku Narodowym Górze Stołowe – założenia i wybrane wyniki, s. 7.

Za główne cele odwiedzin na terenie Parku Narodowego Górze Stołowe na przestrzeni lat 2015-2018 roku uznać należy³⁹:

1. Wypoczynek, stanowiący główny cel zdecydowanej większości turystów odwiedzających Park;
2. Motywy geoturystyczne;
3. Turystyka aktywna/kwalifikowana;
4. Poznanie i podziwianie przyrody ożywionej.

Ponad połowa turystów odwiedzających Park Narodowy Górze Stołowe w 2018 roku odwiedziła ten teren po raz pierwszy, choć częstotliwość odwiedzin 10% turystów jest znacznie większa, gdyż na teren Parku przyjeżdżali oni nawet kilkakrotnie w ciągu roku. Średni czas pobytu turystów określić zaś można na poziomie 2-3 dni, choć długość pobytu istotnego odsetka odwiedzających wynosiła do tygodnia.

³⁹ M. Rogowski, Czasoprzestrzenny rozkład ruchu turystycznego w Parku Narodowym Górze Stołowe.

Rysunek 63. Częstotliwość i długość pobytu turystów na terenie Parku Narodowego Gór Stołowych
 Źródło: M. Rogowski, Czasoprzestrzenny rozkład ruchu turystycznego w Parku Narodowym Gór Stołowych.

W kontekście preferencji turystów w zakresie noclegów, obiekty bazy noclegowej Gór Stołowych, z których zdecydowanie najczęściej korzystali turyści odwiedzający ten teren w 2018 roku stanowiły kwatery prywatne, hotele oraz pensjonaty. Z innych obiektów, takich jak schronisko bądź ośrodek wypoczynkowy, korzystano rzadko. Największy odsetek udzielonych noclegów (37%) przypadła na Kudowę Zdrój, 17% noclegów udzielono w Karłowie, zaś 13% w Polanicy-Zdroju. Udzielone noclegi w pozostałych miejscowościach nie przekroczyły 10% wszystkich noclegów, z których skorzystali turyści odwiedzający Góry Stołowe⁴⁰.

Wśród zidentyfikowanych słabości turystyki w rejonie Parku Narodowego Gór Stołowych wymienić zaś należy przede wszystkim słabo rozwiniętą komunikację (choć sytuacja w kontekście transportu poprawiła się w roku 2018, gdyż w roku 2017 problem ten był częściej wskazywany), niezadowalający stan dróg, relatywnie wysokie ceny biletów wstępu na terenie Parku, niedostosowana do oczekiwań turystów oferta gastronomiczna i liczba dostępnych parkingów, problemy zauważono również w przypadku estetyki otoczenia oraz oznakowania szlaków turystycznych⁴¹.

⁴⁰ M. Rogowski, Czasoprzestrzenny rozkład ruchu turystycznego w Parku Narodowym Gór Stołowych

⁴¹ Ibidem.

Podsumowanie:

- W 2017 roku najczęściej odwiedzanymi miejscami w Parku Narodowym Gór Stołowych były:
  - Szczeliniec Wielki (67%);
  - Błędne Skały (59%);
  - Kudowa-Zdrój (16%).
- W 2017 roku Park Narodowy najczęściej odwiedzany był przez turystów z województw:
  - wielkopolskiego (15%);
  - śląskiego (15%);
  - dolnośląskiego (12%).

---

5. Wnioski z badań ilościowych i jakościowych ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku

5.1. Lata 2014-2018

Na przestrzeni lat 2014-2018 na terenie Dolnego Śląska turystom udzielono 15 085 358 noclegów.

Liczba noclegów udzielonych turystom w 2018 roku wynosiła 3 654 787.

W 2018 roku udzielono o 332 391 noclegów więcej, niż rok wcześniej.

W 2018 roku liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym wyniosła 696 726, w związku z czym turyści zagraniczni w 2018 roku stanowili 19% wszystkich turystów w województwie, zaś na przestrzeni lat 2014-2018 odnotowano wzrost ich liczby równy 36%.

Powołując się na wyniki badania PAPI z turystami przeprowadzonego na terenie województwa dolnośląskiego, w 2019 roku zdecydowaną większość turystów jednodniowych stanowili turyści krajowi (97,67%). Pozostały udział (2,33%) przypadł na jednodniowych

turystów zagranicznych (wśród których znaleźli się Czesi i Niemcy – ich udział wśród tej grupy był jednakowy, tj. odnotowano tę samą liczbę turystów z Niemiec, jak i z Czech). Warto zauważyć, że taka struktura pochodzenia wynika w dużej mierze z charakteru przyjazdu, tj. jednodniowego pobytu. W przypadku turystów przybywających na badany teren na okres dłuższy niż jeden dzień odnotowano większą liczbę narodowości.

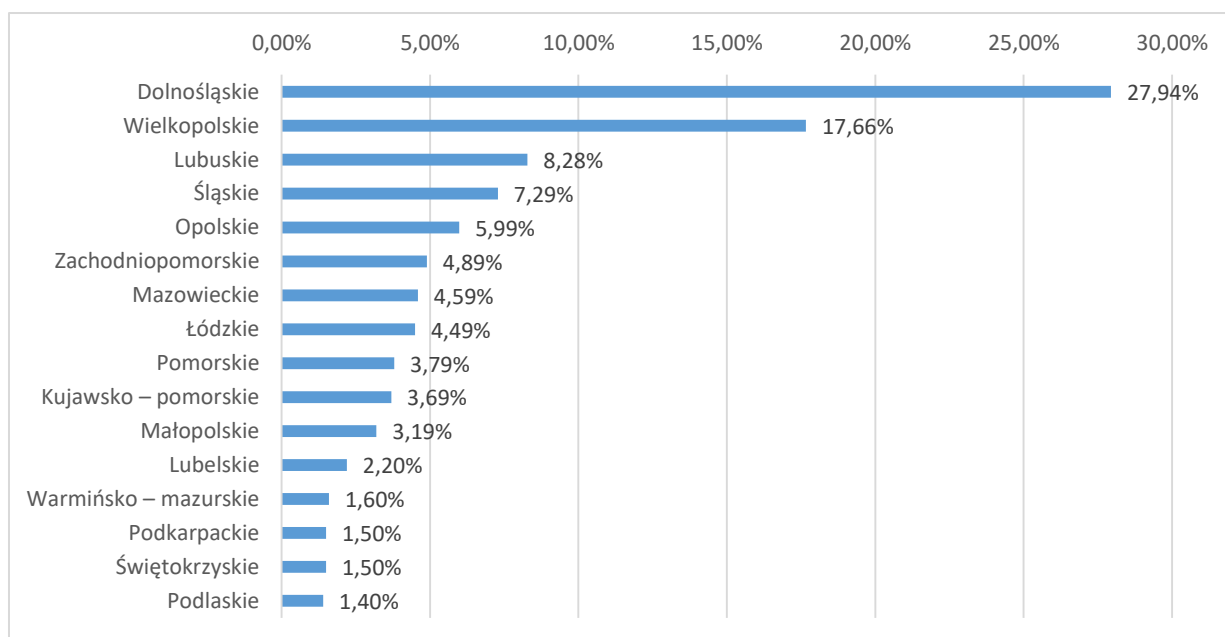

Rysunek 64. Udział turystów jednodniowych wg kraju pochodzenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wśród turystów zagranicznych odwiedzających Dolny Śląsk w roku 2018 największą grupę stanowili Niemcy (271 215 osób) oraz turyści z Ukrainy (56 715 osób) i Wielkiej Brytanii (41 528 osób).

Biorąc pod uwagę wyniki badania PAPI przeprowadzonego wśród turystów w 2019 roku, największy udział przypadł na turystów zamieszkujących woj. dolnośląskie (niemal 28%). Na drugim miejscu w poniższym zestawieniu uplasowali się turyści z wielkopolski, których udział również był stosunkowo wysoki (17,66%). Na trzecim miejscu względem ww. udziału znaleźli się turyści z woj. lubuskiego, lecz w tym przypadku udział był już niższy i wyniósł 8,28%. Trzecie i czwarte miejsce przypadło kolejno na woj. śląskie i opolskie (7,29% oraz 5,99%). Najmniejszy udział turystów odnotowano z kolei w przypadku mieszkańców woj. podlaskiego (1,4%).

Rysunek 65. Miejsce zamieszkania turystów krajowych przebywających na Dolnym Śląsku
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

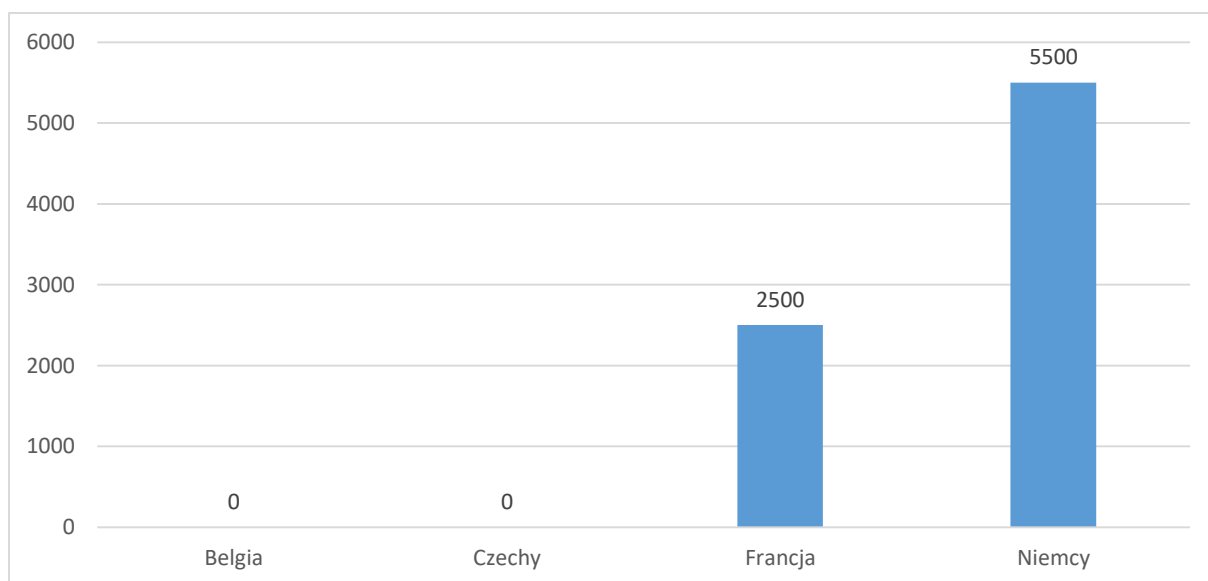
Główny cel przyjazdu turystów uczestniczących w zrealizowanym badaniu w 2019 roku stanowił urlop/wypoczynek (69%), zwiedzanie muzeów (37%) oraz rozrywka hobby (12%). Turyści odwiedzający Wrocław wskazali głównie zwiedzanie zabytków/muzeów (16%), zakupy (15%) oraz wizytę u znajomych bądź rodziny (10%).

Średnie wydatki turystów jednodniowych w 2019 roku wyniosły 388,85 zł. Zaznaczyć jednak należy, że jest to średnia wartość wyliczona ze wskazań respondentów badania z turystami na terenie woj. dolnośląskiego, a przedziały wskazywane przez badanych były mocno zróżnicowane i mieściły się w przedziałach od 100 zł do 3 500 zł.

Średnia kwota wydatków ponoszonych przez turystów w 2019 roku wynosiła 1 482 złote. Potencjalni turyści szacowali kwotę, którą planują wydać na terenie województwa dolnośląskiego na porównywalnym poziomie, tj. 1 436 zł.

Biorąc pod uwagę średnie wydatki wskazywane przez ogół turystów zagranicznych (na podstawie badania ankietowego za rok 2019) ponoszone na potrzeby pobytu na Dolnym Śląsku, najwięcej środków planowali wydać turyści niemieccy (średnio 5,5 tys. zł). Na drugim miejscu znaleźli się turyści z Francji, wśród których średni poziom wydatków wyniósł 2,5 tys. zł. Pozostali turyści zagraniczni (z Czech i Belgii) nie potrafili wskazać ile zamierzają wydać, bądź ze względu na krótki pobyt (jednodniowy) nie zamierzali wydać żadnych środków.

Rysunek 66. Średnie wydatki turystów zagranicznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W 2019 roku turyści odwiedzający województwo dolnośląskie korzystali głównie z takich atrakcji, jak wycieczki piesze na dolnośląskich szlakach (odpowiedź tę wskazało 61% respondentów) oraz zwiedzanie zabytków województwa (45%). 25% respondentów korzysta z takich produktów regionalnych jak kuchnia regionalna oraz pamiątki, zaś 22% badanych wskazało piesze wycieczki górskie. 14% korzysta z usług SPA/Wellness, zaś 15% uczestniczy w wycieczkach rowerowych.

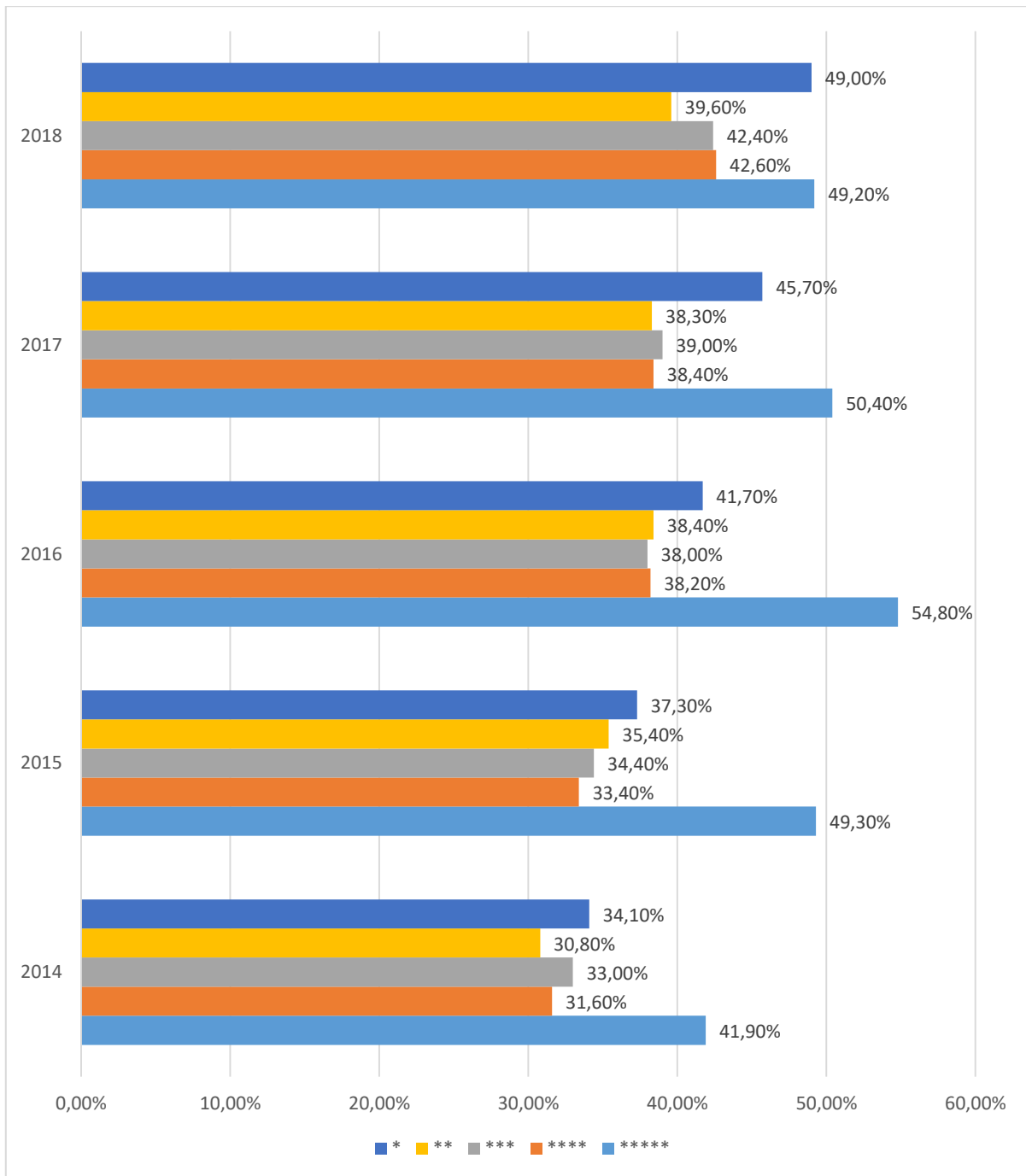
Średnia długość pobytu turystów na terenie województwa dolnośląskiego, wskazana przez zdecydowaną większość respondentów, wynosiła od trzech do pięciu dni.

Na terenie województwa dolnośląskiego na przestrzeni lat 2014-2018 o 19% wzrosła liczba obiektów hotelowych, zaś o 22% wzrosła liczba obiektów krótkiego zakwaterowania (w tym hosteli).

W 2018 roku na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 9 obiektów hotelowych pięciogwiazdkowych, 36 obiektów czterogwiazdkowych, 134 obiekty trzygwiazdkowe, 42 obiekty dwugwiazdkowe i 20 obiektów jednogwiazdkowych.

Na przestrzeni ostatnich lat nie odnotowano znacznych zmian w strukturze hoteli wybieranych przez turystów na terenie Dolnego Śląska (przy czym zaznaczyć należy, że prezentowane dane dotyczą ogółu wykorzystania miejsc w hotelach, tj. z uwzględnieniem również osób innych niż turyści). Biorąc pod uwagę najaktualniejsze dane (2018 r.) największym wykorzystaniem cieszyły się miejsca noclegowe w hotelach jedno

i pięciogwiazdkowych (poziom wykorzystania miejsc noclegowych wyniósł niemal połowę w obu przypadkach). Stosunkowo najniższy poziom wykorzystania miejsc odnotowano z kolei w obiektach czterogwiazdkowych (niecałe 40%).

Rysunek 67. Wykorzystanie miejsc noclegowych w hotelach – w podziale na klasy obiektu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W 2019 roku ocena oferty turystycznej Dolnego Śląska wśród turystów jest zdecydowanie wysoka. W skali od -3 do 3 średnia ocen poszczególnych aspektów oferty turystycznej województwa prezentuje się następująco:

- Transport lokalny: 2
- Baza noclegowa: 2
- Baza gastronomiczna: 2,3
- Obiekty rozrywkowe: 2
- Obiekty sportowo-rekreacyjne: 2
- Usługi przewodników: 2,3
- Imprezy kulturalne: 2
- Atrakcje i walory turystyczne: 2
- Atmosfera: 2
- Gościnność: 2
- Bezpieczeństwo: 2

W 2019 roku zdecydowana większość uczestników badania wskazała, że odwiedzi województwo dolnośląskie w przyszłości (46,7% odpowiedzi „zdecydowanie tak” i 51,1% odpowiedzi „raczej tak”). Zadowolenie z oferty turystycznej regionu potwierdza również fakt, że ponad 98% zapytanych turystów poleciłoby swojej rodzinie i znajomym wyjazd na Dolny Śląsk.

5.2. Liczba turystów w 2019 r.

Liczba turystów w 2019 r. – metodologia obliczeń zgodna z badaniami ruchu turystycznego przeprowadzonymi we Wrocławiu.

Dane składowe :

- a. Osoby nocujące w hotelach (prognoza)**
- b. Osoby nocujące w mieszkaniach prywatnych**
- c. Osoby nocujące w hostelach i apartamentach**
- d. Osoby odwiedzające Wrocław bez noclegu**

a)

Oficjalne dane z GUS, sporządzone na podstawie sprawozdań KT-1, KT-2 obowiązkowo składanych przez hotele i inne obiekty hotelowe mówią, że w okresie od stycznia do października 2019 r. (najaktualniejsze dane) zarejestrowano 1 999 047 osób nocujących w hotelach na terenie Dolnego Śląska.

W analogicznym okresie roku 2018 zarejestrowano 1 976 696 nocujących w hotelach. Oznacza to wzrost nocujących w roku 2019 o ~1,13 % w stosunku do poprzedzającego roku.

Całkowita liczba osób nocujących w hotelach na Dolnym Śląsku w roku 2018 wyniosła 2 364 533 osób. Zachowując współczynnik wzrostu na poziomie z okresu styczeń-październik 2019, czyli ~1,13% można prognozować całkowitą liczbę turystów nocujących na Dolnym Śląsku w roku 2019 na 2 391 252 osób

b)

badania przeprowadzone na reprezentatywnej dorosłych mieszkańców Wrocławia przez firmę Beeline na potrzeby zbadania ruchu turystycznego wykazały, że 42% mieszkańców przyjmuje w swoich mieszkaniach gości. Celem zapewnienia zbieżności podejścia metodologicznego oraz ze względu na fakt przeprowadzenia tego badania w mieście wojewódzkim, do obliczeń przyjęto tę samą wartość (42%). Na podstawie oficjalnych danych dotyczących liczby mieszkańców Dolnego Śląska (grupę ograniczono do przedziału wiekowego 20-79 lat), która wynosi wg danych GUS 2 555 478 osób, liczebność grupy przyjmujących gości określono na ~ 1 073 301 mieszkańców Dolnego Śląska.

Uwzględniono częstotliwość przyjmowania gości - struktura pochodzi z ww. badania (38% przyjęło gości raz, 29% dwa razy, 12% trzy razy, 21% cztery razy lub więcej. W przypadku tej ostatniej grupy przyjęto wartość liczbową 4). Wzięto również pod uwagę dane z obecnie przeprowadzonego badania ankietowego z turystami, tj. liczbę osób przyjezdnych (10% - jedna osoba, 24% - dwie, 27% - trzy, 18% - cztery, 21% - pięć lub więcej, dla ostatniej grupy przyjęto wartość 5). Średnia liczba odwiedzających to 3,16.

Na podstawie równania, gdzie n-liczba mieszkańców Dolnego Śląska przyjmująca gości, policzono szacowaną liczbę gości $x = 3,16 \cdot (0,10 \cdot n + 0,24 \cdot 2n + 0,27 \cdot 3n + 0,18 \cdot 4n + 0,21 \cdot 5n)$, która wynosi **7 325 923** odwiedzających.

c)

Zgodnie z wynikami przeprowadzonego obecnie badania ankietowego, 32,7% turystów nocowało w obiektach innych niż mieszkanie znajomych/hotel/. W hotelach z kolei, wg wskazań respondentów, nocowało 28% badanych turystów. Potwierdza to, że liczba noclegów w hotelach (dane GUS) oraz liczba noclegów w pozostałych obiektach (dane z badania telefonicznego) są na zbliżonym poziomie.

Wykorzystując informacje z GUS na temat osób nocujących w hotelach oraz z badania PAPI odsetek nocujących w obiektach innych niż mieszkanie znajomych/hotel na poziomie 32,7%, oszacowano, że w tego typu miejscach nocuje ok. 2 792 641 turystów.

d)

Aktualne badanie PAPI z turystami dostarczyło informacji na temat odsetka osób przyjeżdżających na teren Dolnego Śląska na jeden dzień bez noclegu – 29,51%

Wykorzystując powyższe informacje na temat liczby turystów nocujących na Dolnym Śląsku – 3 433 246 i wiedząc, że stanowią oni 70,49% wszystkich turystów, obliczono liczbę osób odwiedzających Wrocław bez noclegu – ok. 1 206 276 osób.

Podsumowanie:

Osoby nocujące w hotelach (prognoza) - 2 391 252

Osoby nocujące w mieszkaniach prywatnych - 7 325 923 osób

Osoby nocujące w hostelach i apartamentach – 2 792 641 osób

Osoby odwiedzające Wrocław bez noclegu – 5 237 121 osób

SUMA = 17 746 937 turystów w 2019 r.

Przyjmując analogiczną metodologię, liczba turystów w 2018 r. wynosiła **16 472 007**, co oznacza, że wzrost w stosunku 2018/2019 r. wyniósł **7,74% (1 274 930 osób)**.

Powyższe obliczenia, w zestawieniu z wynikami badania ankietowego, umożliwiają estymację szeregu kolejnych wartości. Warto w tym zakresie wymienić **liczebność przyjeżdżających na Dolny Śląsk turystów krajowych i zagranicznych**. Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami ankietowymi z obiektami zbiorowego zakwaterowania, średni udział turystów krajowych wyniósł w 2019 r. 78%, a turystów zagranicznych 22%. Odnosząc te proporcje do obliczonej liczby turystów można szacować, że w 2019 r. Dolny Śląsk odwiedziło **13,8 mln turystów krajowych i 3,9 mln turystów zagranicznych**.

Kolejną wartością możliwą do oszacowania jest **liczebność przyjeżdżających na Dolny Śląsk turystów jednodniowych krajowych i zagranicznych**. W tym celu wykorzystać należy: oszacowaną liczbę turystów ogółem w 2019 r., udział turystów krajowych i zagranicznych, udział turystów jednodniowych w ogóle turystów. Biorąc pod uwagę ww. wskaźniki można oszacować, że w 2019 r. na teren Dolnego Śląska przyjechało **3 668 292 jednodniowych turystów krajowych i 1 034 646 jednodniowych turystów zagranicznych**.

Tabela 56. Szacowana liczba turystów krajowych w 2019 r. w podziale na województwa

Województwo	Szacowana liczba turystów w 2019 r.
Dolnośląskie	4 958 494
Wielkopolskie	3 134 109
Lubuskie	1 469 446
Śląskie	1 293 752
Opolskie	1 063 042
Zachodniopomorskie	867 825
Mazowieckie	814 584
Łódzkie	796 837
Pomorskie	672 609
Kujawsko-pomorskie	654 862
Małopolskie	566 127
Lubelskie	390 433
Warmińsko-mazurskie	283 951
Podkarpackie	266 204
Świętokrzyskie	266 204
Podlaskie	248 457

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Poniżej przedstawiono estymację liczby turystów zagranicznych w 2019 r. w podziale na ich kraje pochodzenia, co pozwala poznać kierunki skąd przybyli turyści zagraniczni w 2019 r. W tym przypadku posłużyliśmy się danymi z GUS (ze względu na ich pełniejszy zakres (całoroczny pomiar w obiektach noclegowych, niż aktualnie przeprowadzone punktowe, jednorazowe badanie ankietowe), które zostały estymowane (z uwzględnieniem dynamiki z ostatnich lat) na 2019 r. W poniższym zestawieniu dokonano tym obliczeń w zakresie

dynamiki r/r, średniorocznej dynamiki w okresie 2012-2018 oraz przedstawione zostały spodziewane, estymowane liczebności dla 15 głównych (wg udziału w ogóle turystów zagranicznych) krajów pochodzenia turystów.

Tabela 57. Dynamika zmian (r/r oraz średnioroczna dynamika z okresu 2012-2018) oraz estymowana liczba turystów zagranicznych w województwie dolnośląskim w 2019 r. w podziale na kraje pochodzenia – 15 głównych krajów pochodzenia turystów zagranicznych

	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	Średnior oczna dynamik a	Estymo wana liczba turystów w 2019 r.
Niemcy	-0,04%	18,04%	2,54%	23,18%	-2,19%	0,84%	7,06%	290 369
Ukraina	22,96%	-5,18%	6,73%	30,91%	48,85%	23,54%	21,30%	71 004
Wielka Brytania	5,12%	14,28%	4,26%	22,63%	11,32%	10,44%	11,34%	63 147
Czechy	-19,09%	4,26%	6,13%	10,41%	33,79%	30,04%	10,92%	46 064
USA	4,43%	9,14%	15,21%	21,30%	44,62%	25,49%	20,03%	32 084
Włochy	-1,18%	-1,95%	4,20%	10,35%	21,58%	-5,12%	4,65%	27 270
Litwa	2,25%	48,66%	12,76%	25,44%	38,64%	-8,79%	19,83%	24 998
Hiszpania	-6,64%	19,97%	-12,83%	22,55%	16,61%	-5,58%	5,68%	23 518
Francja	0,82%	-2,36%	5,46%	4,55%	8,34%	1,07%	2,98%	22 029
Niderlandy (Holandia)	-5,30%	10,01%	0,50%	11,93%	-0,83%	0,78%	2,85%	18 260
Rosja	-31,40%	-14,68%	-57,01%	-12,84%	23,68%	-1,00%	-15,54%	16 500
Białoruś	2,56%	45,43%	-23,14%	-8,44%	27,53%	22,28%	11,04%	15 133
Szwecja	-8,23%	-3,35%	22,27%	9,22%	-11,87%	15,04%	3,85%	13 571
Łotwa	-33,14%	2,12%	2,56%	6,03%	24,16%	33,27%	5,83%	10 300
Dania	3,52%	4,57%	4,75%	12,31%	-3,86%	5,09%	4,40%	8 601

Źródło: Opracowanie własne

6. Źródła danych

- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030;
- Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego 2020;
- Strategia Rozwoju Dolnośląskiego Klastra Turystyki do roku 2020;
- turystyka w województwie dolnośląskim w latach 2015-2017, B. Bal-Domańska, S. Banaszak, I. Ładysz, D. Smoczyńska, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Dolnośląski Ośrodek Badań Regionalnych, Wrocław 2018; Aktualizacja Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego, M. Ragus, J. Debis, M. Wasiluk, R. Konewecka, M. Kamińska, M. Steckiewicz, K. Czerniawska, POLSKA AGENCJA ROZWOJU TURYSTYKI SA, Warszawa 2009;
- Badanie ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku w ujęciu powiatowym i subregionalnym wg Aktualizacji Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego, dr K. Tkocz-Wolny, A. Kempa, K. Piosek, M. Sosnowska, Z. Wolny, Grupa Biostat, kwiecień 2015;
- Turystyka w województwie dolnośląskim w 2018 r. Informacje sygnałowe, Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2019;
- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego;
- Dane Urzędu Statystycznego we Wrocławiu;
- Wydawnictwa i broszury Polskiej Organizacji Turystycznej dotyczące produktów turystycznych województwa dolnośląskiego oraz turystów zagranicznych;
- Dane Dolnośląskiej Organizacji Turystycznej dotyczące szlaków oraz zabytków województwa dolnośląskiego;
- Program Rozwoju Turystyki do 2020 roku, MINISTERSTWO SPORTU I TURYSTYKI, Warszawa, sierpień 2015;
- Pomiar funkcji turystycznej obszarów za pomocą wskaźników funkcji turystycznej na przykładzie państw europejskich, A. R. Szromek, Studia Ekonomiczne/Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, nr 132 Zastosowania metod matematycznych w ekonomii i zarządzaniu, 2013;

- Co turysta kulturowy robi w parku narodowym? Motywy i preferencje turystów kulturowych w Parku Narodowym Gór Stołowych, M. Rogowski, A. Żyto, Turystyka Kulturowe, Nr 4/2018 (lipiec-sierpień 2018);
- System monitoringu ruchu turystycznego w Parku Narodowym Gór Stołowych – założenia i wybrane wyniki, M. Rogowski, Studia i Materiały CEPL w Rogowie, R. 19. Zeszyt 52 / 3 / 2017;
- Czasoprzestrzenny rozkład ruchu turystycznego w Parku Narodowym Gór Stołowych, M. Rogowski, w: Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki. Turystyka przyrodnicza i uwarunkowania jej rozwoju Z. Młynarczyk, A. Zajadacz, (red.), Turystyka i Rekreacja – Studia i Prace, 18, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2016.

Wykorzystane źródła internetowe dotyczące turystyki Dolnego Śląska:

- <https://zarabiajnaturystyce.pl/regiony/turystyka-w-regionie/>
[data dostępu: 18.11.2019 r.]
- <http://www.umwd.dolnyslask.pl/turystyka/dla-turysty/turystyka-weekendowa/>
[data dostępu: 18.11.2019 r.]
- <http://www.umwd.dolnyslask.pl/turystyka>
[data dostępu: 18.11.2019 r.]
- <http://www.szlaki.sgpm.krakow.pl/category/wojewodztwo/dolnoslaskie/>
[data dostępu: 18.11.2019 r.]
- <http://dot.org.pl/dzialalnosc/>
[data dostępu: 18.11.2019 r.]
- <http://www.turystykadolnyslask.pl/atrakcje-turystyczne/28>
[data dostępu: 18.11.2019 r.]
- <https://dolnyslask.travel/dolnoslaskie-uzdrowiska/>
[data dostępu: 18.11.2019 r.]

7. Spis rysunków

Rysunek 1. Charakter podróży do województwa dolnośląskiego	17
Rysunek 2. Liczba udzielonych noclegów turystom krajowym na tle województw Polski w roku 2018	18
Rysunek 3. Liczba udzielonych turystom noclegów w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w roku 2018 – porównanie	21
Rysunek 4. Liczba udzielonych turystom zagranicznym noclegów w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w roku 2018 – porównanie	24
Rysunek 5. Kraje pochodzenia turystów zagranicznych odwiedzających województwo dolnośląskie w 2018 roku	25
Rysunek 6. Proszę oszacować, jaki udział spośród ogółu zatrzymujących się u Państwa turystów od 2014 r. stanowili turyści zagraniczni?	26
Rysunek 7. Ile razy odwiedzał(a) Pan(i) woj. dolnośląskie w charakterze turysty w okresie od 2014 r.?	27
Rysunek 8. Jaki charakter ma Pana/Pani obecny wyjazd?	27
Rysunek 9. Kto jest organizatorem Pana/Pani obecnego wyjazdu?	28
Rysunek 10. W jakim sezonie zwykle odwiedza Pan/Pani województwo dolnośląskie?	29
Rysunek 11. Jakie jest szacunkowe obłożenie Pana/Pani obiektu w poszczególnych sezonach?	29
Rysunek 12. Ile razy odwiedzał(a) Pan(i) woj. dolnośląskie w charakterze turysty w okresie od 2014 r.?	31
Rysunek 13. Jakiego rodzaju podróż planuje Pan/Pani na Dolny Śląsk?	32
Rysunek 14. Czy chciałby/ałaby Pan/Pani w przyszłości powtórzyć wyjazd na Dolny Śląsk? ..	33
Rysunek 15. Czy poleci Pan/Pani wyjazd na Dolny Śląsk swojej rodzinie/znajomym?	34
Rysunek 16. Proszę określić ogólny stan swojego zadowolenia z pobytu na terenie woj. dolnośląskiego w zakresie wymienionych poniżej obszarów (w skali od -3 do 3, gdzie -3 oznacza ocenę najgorszą a 3 – najlepszą)	35
Rysunek 17. Jaki jest przewidywany, łączny czas Pana/Pani pobytu na terenie woj. dolnośląskiego? -w rozumieniu liczby noclegów	39
Rysunek 18. Ile wynosił średni czas Pana/Pani pobytu na terenie woj. dolnośląskiego? - w rozumieniu liczby noclegów	40

Rysunek 19. Czy zna Pan/Pani przewidywaną kwotę, którą szacuje Pan/Pani wydać podczas pobytu na Dolnym Śląsku? (wliczając cenę noclegu).....	41
Rysunek 20. Ile wynosi szacunkowy wydatek, który ponosi w ciągu doby pojedynczy turysta na usługi oferowane przez Państwa? – do 100 zł	42
Rysunek 21. Ile wynosi szacunkowy wydatek, który ponosi w ciągu doby pojedynczy turysta na usługi oferowane przez Państwa? – od 101 zł do 150 zł.....	43
Rysunek 22. Ile wynosi szacunkowy wydatek, który ponosi w ciągu doby pojedynczy turysta na usługi oferowane przez Państwa? – od 151 zł do 200 zł.....	43
Rysunek 23. Ile wynosi szacunkowy wydatek, który ponosi w ciągu doby pojedynczy turysta na usługi oferowane przez Państwa? – od 201 zł do 300 zł.....	44
Rysunek 24. Ile wynosi szacunkowy wydatek, który ponosi w ciągu doby pojedynczy turysta na usługi oferowane przez Państwa? – Powyżej 300 zł	44
Rysunek 25. Liczba obiektów w bazie noclegowej w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w roku 2018 - porównanie	47
Rysunek 26. Liczba dostępnych miejsc noclegowych w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w roku 2018 - porównanie.....	49
Rysunek 27. Wskaźnik funkcji turystycznej Baretje’a–Deferta w 2018 r.	50
Rysunek 28. Liczba wynajętych pokoi w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w roku 2018 - porównanie	52
Rysunek 29. W jakim miejscu jest Pan/Pani zakwaterowany/a?.....	57
Rysunek 30. Proszę wskazać usługi i produkty turystyczne, z których zamierza Pan/Pani skorzystać podczas aktualnego pobytu w województwie dolnośląskim – turyści przebywający w województwie	66
Rysunek 31. Proszę wskazać usługi i produkty turystyczne, z których zamierza Pan/Pani skorzystać podczas aktualnego pobytu w województwie dolnośląskim – potencjalni turyści	67
Rysunek 32. Jakie są Pana/Pani zdaniem mocne strony oferty turystycznej Dolnego Śląska?	69
Rysunek 33. Z jakich źródeł korzysta Pan/Pani, aby zdobyć informacje na temat walorów turystycznych Dolnego Śląska?	70
Rysunek 34. Biorąc pod uwagę poszczególne sezony, jakie grupy turystów najczęściej korzystają z usług Państwa obiektu?.....	72
Rysunek 35. Proszę o scharakteryzowanie grupy wyjazdowej	73

Rysunek 36. Proszę o scharakteryzowanie grupy wyjazdowej – liczebność osób w danych grupach.....	73
Rysunek 37. Dochody z tytułu turystyki – dane GUS, woj. dolnośląskie.....	75
Rysunek 38. Turystyczne obiekty noclegowe ogółem, Wrocław	76
Rysunek 39. Miejsca noclegowe ogółem, Wrocław	77
Rysunek 40. Miejsca noclegowe na 1000 ludności, Wrocław.....	81
Rysunek 41. Obiekty posiadające zaplecze sportowo – rekreacyjne, Wrocław	82
Rysunek 42. Obiekty wyposażone w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo, Wrocław	83
Rysunek 43. Obiekty z zapleczem konferencyjnym, Wrocław	84
Rysunek 44. Szacunkowa liczba turystów odwiedzających Wrocław	85
Rysunek 45. Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności, Wrocław	87
Rysunek 46. Udzielone noclegi na 1000 ludności, Wrocław	87
Rysunek 47. Noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych według wybranych krajów, Wrocław	89
Rysunek 48. Udział mieszkańców Wrocławia deklarujących udzielanie noclegu	90
Rysunek 49. Stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska.....	104
Rysunek 50. Szpitale uzdrowiskowe i sanatoria uzdrowiskowe, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska.....	105
Rysunek 51. pacjenci/kuracjusze leczeni stacjonarnie (Stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej), miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska	105
Rysunek 52. Łączna liczba dni pobytu pacjentów (osobodni) (Stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej), miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska	106
Rysunek 53. kuracjusze leczeni stacjonarnie (Szpitale uzdrowiskowe i sanatoria uzdrowiskowe), miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska	106
Rysunek 54. kuracjusze leczeni stacjonarnie cudzoziemcy (Szpitale uzdrowiskowe i sanatoria uzdrowiskowe), miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska	106
Rysunek 55. Udział noclegów udzielonych turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych według wybranych krajów - w podziale na miejsce pochodzenia, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska.....	110

Rysunek 56. Łączna liczba dni pobytu kuracjuszy/pacjentów (osobodni) (Szpitale uzdrowiskowe i sanatoria uzdrowiskowe), miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska	110
Rysunek 57. Najczęściej odwiedzane miejsca w Parku Narodowym Gór Stołowych	112
Rysunek 58. Preferowane pory roku przez turystów o profilu kulturowym i pozostałych respondentów	113
Rysunek 59. Miesięczna liczba wejść do Parku Narodowego Gór Stołowych oraz na Szczeliniec Wielki i Błędne skały od 16 września 2016 r. do 31 sierpnia 2017 r.	114
Rysunek 60. Liczba odwiedzin w poszczególnych miesiącach w 2017 i 2018 roku	114
Rysunek 61. Liczba wejść do Parku Narodowego Gór Stołowych w okresie od 16 września do 31 sierpnia	115
Rysunek 62. Dzielne wejścia do Parku Narodowego Gór Stołowych w okresie od 16 września 2016 r. do 31 sierpnia 2017 r.	116
Rysunek 63. Częstość i długość pobytu turystów na terenie Parku Narodowego Gór Stołowych	117
Rysunek 64. Udział turystów jednodniowych wg kraju pochodzenia	119
Rysunek 65. Miejsce zamieszkania turystów krajowych przebywających na Dolnym Śląsku	120
Rysunek 66. Średnie wydatki turystów zagranicznych	121
Rysunek 67. Wykorzystanie miejsc noclegowych w hotelach – w podziale na klasy obiektu	122

8. Spis tabel

Tabela 1. Wskaźniki potencjału turystycznego – województwo dolnośląskie i Polska.....	15
Tabela 2. Liczba udzielonych turystom noclegów na terenie województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018.....	19
Tabela 3. Liczba udzielonych turystom noclegów w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018.....	19
Tabela 4. Liczba udzielonych turystom zagranicznym noclegów na terenie województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018.....	22
Tabela 5. Liczba udzielonych turystom zagranicznym noclegów w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018.....	22
Tabela 6. Jak jest szacunkowe obłożenie Pana/Pani obiektu w poszczególnych sezonach? – w podziale na powiaty.....	30
Tabela 7. Jak ocenia Pan/i poziom usługi jaki spodziewał(a) się Pan(i) otrzymać oraz poziom faktycznie otrzymanej usługi podczas swojego pobytu?.....	37
Tabela 8. Liczba obiektów w bazie noclegowej w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018.....	46
Tabela 9. Liczba dostępnych miejsc noclegowych w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018.....	48
Tabela 10. Liczba wynajętych pokoi w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018.....	51
Tabela 11. Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018 (rok poprzedni = 100).....	53
Tabela 12. Liczba obiektów wg kategorii w bazie noclegowej w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2018.....	55
Tabela 13. Wybrane szlaki turystyczne województwa dolnośląskiego.....	60
Tabela 14. Atrakcje turystyczne województwa dolnośląskiego.....	61
Tabela 15. Turystyczne obiekty noclegowe ogółem.....	76
Tabela 16. Miejsca noclegowe ogółem, Wrocław.....	78
Tabela 17. Hotele we Wrocławiu.....	78
Tabela 18. Motele we Wrocławiu.....	79
Tabela 19. Pensjonaty we Wrocławiu.....	79

Tabela 20. Miejsca noclegowe w hotelach, Wrocław	79
Tabela 21. Miejsca noclegowe w motelach, Wrocław	79
Tabela 22. Miejsca noclegowe w pensjonatach, Wrocław	80
Tabela 23. Pokoje w hotelach, Wrocław	80
Tabela 24. Pokoje w motelach, Wrocław	80
Tabela 25. Pokoje w pensjonatach, Wrocław	80
Tabela 26. Turystyczne obiekty noclegowe w lipcu ogółem, Wrocław	81
Tabela 27. Obiekty z zapleczem konferencyjnym, Wrocław.....	83
Tabela 28. Obiekty z zapleczem restauracyjnym, Wrocław.....	84
Tabela 29. Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych (rok poprzedni = 100), Wrocław	84
Tabela 30. Turyści korzystający z bazy noclegowej we Wrocławiu.....	86
Tabela 31. Charakterystyka ruchu turystycznego we Wrocławiu w latach 2014-2019 w podziale na typ miejsca zameldowania.....	86
Tabela 32. Noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych według wybranych krajów, Wrocław	88
Tabela 33. Częstotliwość przyjmowania turystów przez wrocławian.....	90
Tabela 34. Liczba przyjmowanych gości, Wrocław	91
Tabela 35. Typ gości, Wrocław	91
Tabela 36. Liczba nocy spędzonych we Wrocławiu	91
Tabela 37. Miesiąc przypadający na wizytę we Wrocławiu	92
Tabela 38. Pochodzenie turystów, Wrocław.....	92
Tabela 39. Pochodzenie turystów krajowych, Wrocław	93
Tabela 40. Pochodzenie turystów zagranicznych, Wrocław	93
Tabela 41. Zakłady uzdrowiskowe w 2017 r. na terenie Dolnego Śląska.....	95
Tabela 42. Obiekty noclegowe, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska.....	96
Tabela 43. Obiekty noclegowe w podziale na typ obiektów, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska.....	97
Tabela 44. Miejsca noclegowe, miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska	98
Tabela 45. Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych (rok poprzedni = 100), miejscowości uzdrowiskowe z terenu Dolnego Śląska	98

Tabela 46. Miejsca noclegowe w podziale na typ obiektu w 2018 roku, miejscowości uzdrowskie z terenu Dolnego Śląska	99
Tabela 47. Pokoje, miejscowości uzdrowskie z terenu Dolnego Śląska	100
Tabela 48. Turystyczne obiekty noclegowe w lipcu, miejscowości uzdrowskie z terenu Dolnego Śląska	100
Tabela 49. Obiekty posiadające zaplecze sportowo – rekreacyjne, miejscowości uzdrowskie z terenu Dolnego Śląska	101
Tabela 50. Obiekty wyposażone w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo, miejscowości uzdrowskie z terenu Dolnego Śląska	102
Tabela 51. Obiekty z zapleczem konferencyjnym, miejscowości uzdrowskie z terenu Dolnego Śląska	102
Tabela 52. Obiekty z zapleczem konferencyjnym, miejscowości uzdrowskie z terenu Dolnego Śląska	104
Tabela 53. Obiekty z zapleczem restauracyjnym, miejscowości uzdrowskie z terenu Dolnego Śląska	104
Tabela 54. Noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych według wybranych krajów – ogółem, miejscowości uzdrowskie z terenu Dolnego Śląska.....	107
Tabela 55. Noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych według wybranych krajów – w podziale na miejsce pochodzenia, miejscowości uzdrowskie z terenu Dolnego Śląska	108
Tabela 56. Szacowana liczba turystów krajowych w 2019 r. w podziale na województwa ..	126
Tabela 57. Dynamika zmian (r/r oraz średnioroczna dynamika z okresu 2012-2018) oraz estymowana liczba turystów zagranicznych w województwie dolnośląskim w 2019 r. w podziale na kraje pochodzenia – 15 głównych krajów pochodzenia turystów zagranicznych	127

9. Aneks 1. Wzory narzędzi badawczych

10. Wzór kwestionariusza PAPI - turyści krajowi i zagraniczni

<p>Dzień dobry,</p> <p>Nazywam się .... i jestem pracownikiem firmy EU-Consult sp. z o.o., która na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego we Wrocławiu realizuje badanie pn. „Opracowanie koncepcji metodologicznej oraz wykonanie badań ilościowych i jakościowych ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku w układzie powiatowym”. Uzyskane informacje pomogą w rozpoznaniu wielkości ruchu turystycznego w okresie od 2014 r. oraz umożliwią analizę stopnia zadowolenia z oferty turystycznej województwa. Uprzejmie proszę więc o wzięcie udziału w ankiecie. Badanie ma charakter anonimowy, a wyniki przedstawione zostaną w formie zbiorczych zestawień.</p>	
1. Ile razy odwiedzał(a) Pan(i) woj. dolnośląskie w charakterze turysty w okresie od 2014 r.? (proszę wskazać jedną odpowiedź)	
a) Raz b) Dwa razy c) Kilka razy d) Kilkanaście razy e) Przyjeżdżam stale od lat (przyjazd minimum coroczny, wykraczający poza przyjęty okres, tj. 2014 r.)	
2. W jakim sezonie zwykle odwiedza Pan/Pani województwo dolnośląskie? (proszę wskazać jedną odpowiedź)	
a) Wiosenny b) Letni c) Jesienny d) Zimowy	
3. Jaki charakter ma Pana/Pani obecny wyjazd? (proszę wskazać jedną odpowiedź)	
a) Wyjazd indywidualny b) Wyjazd grupowy	
4. Proszę o scharakteryzowanie grupy wyjazdowej	
Grupa	Liczba osób
Rodzina	
Znajomi	
Współpracownicy	
Inne, jakie? (.....)	
5. Kto jest organizatorem Pana/Pani obecnego wyjazdu? (proszę wskazać jedną odpowiedź)	
a) Wyjazd organizowany indywidualnie b) Biuro podróży c) Zakład pracy	

<ul style="list-style-type: none"> d) Szkoła/uczelnia e) Instytucja społeczna f) Organizacja (jaka?)..... g) Inna, proszę podać jaka?.....
<p>6. Jaki jest przewidywany, łączny czas Pana/Pani pobytu na terenie woj. dolnośląskiego? - w rozumieniu liczby noclegów (proszę wskazać jedną odpowiedź)</p>
<ul style="list-style-type: none"> a) 0 (brak noclegów) b) 1 nocleg c) 2 noclegi d) 3-5 noclegów e) 6-7 noclegów f) Powyżej 7 noclegów (ile?).....
<p>7. W jakim miejscu jest Pan/Pani zakwaterowany/a? (proszę wskazać jedną odpowiedź)</p>
<ul style="list-style-type: none"> a) Mieszkanie znajomych, krewnych b) Hotel, motel, zajazd, pensjonat c) Domek letniskowy d) Schronisko, dom wycieczkowy e) Ośrodek wypoczynkowy f) Uzdrowisko/sanatorium g) Mieszkanie prywatne/apartament h) Gospodarstwo eko/agroturystyczne i) Kemping, pole biwakowe/namiotowe, bungalow j) Inne, jakie? (.....)
<p>8. Co zdecydowało o wyborze Dolnego Śląska jako celu podróży? (pytanie otwarte)</p> <p>.....</p>
<p>9. Jakie środki transportu wykorzystuje Pan/Pani podczas podróży do/po Dolnym Śląsku? (możliwość wyboru kilku odpowiedzi)</p>
<ul style="list-style-type: none"> a) Rower b) Samochód (jakiego rodzaju, tzn. prywatny, służbowy, wypożyczony/carsharing)..... c) Kolej d) Autobus kursowy np. PKS, przewoźnicy prywatni e) Autokar f) Samolot g) Inne (jakie?).....
<p>10. Czy zna Pan/Pani przewidywaną kwotę, którą szacuje Pan/Pani wydać podczas pobytu na Dolnym Śląsku? (wliczając cenę noclegu) (proszę wskazać jedną odpowiedź)</p>
<ul style="list-style-type: none"> a) Tak (jaka to kwota?)..... b) Nie
<p>11. Proszę określić ogólny stan swojego zadowolenia z pobytu na terenie woj.</p>

dolnośląskiego w zakresie wymienionych poniżej obszarów (proszę dokonać oceny w skali od -3 do 3, gdzie -3 – oznacza ocenę najgorszą, a 3 – najlepszą)

Obszar	Ocena						
	-3	-2	-1	0	1	2	3
Koszty pobytu	-3	-2	-1	0	1	2	3
Jakość obsługi turystycznej	-3	-2	-1	0	1	2	3
Satysfakcja poznawcza	-3	-2	-1	0	1	2	3
Bezpieczeństwo	-3	-2	-1	0	1	2	3
Gościnność	-3	-2	-1	0	1	2	3
Możliwość wypoczynku	-3	-2	-1	0	1	2	3
Dostępność podstawowych dóbr	-3	-2	-1	0	1	2	3
Łatwość dojazdu	-3	-2	-1	0	1	2	3
Jakość atrakcji turystycznych	-3	-2	-1	0	1	2	3

12. Jak ocenia Pan/Pani poziom usługi jaki spodziewał/a się Pan/Pani otrzymać oraz poziom faktycznie otrzymanej usługi w miejscu, gdzie aktualnie Pan(i) wypoczywa(ocenę proszę dokonać w skali -3 do 3, gdzie -3 – oznacza ocenę najgorszą, a 3 – najlepszą)

12.1 Czy korzysta Pan(i) z transportu lokalnego w miejscu pobytu?

- a) Tak
b) Nie (proszę przejść do kolejnego podpunktu)

	Poziom OTRZYMANEJ usługi?							SPODZIEWANY poziom usługi?						
<i>Dostępność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Cena</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Jakość</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3

12.2 Czy korzysta Pan(i) z bazy noclegowej w miejscu pobytu?

- a) Tak
b) Nie (proszę przejść do kolejnego podpunktu)

	Poziom OTRZYMANEJ usługi?							SPODZIEWANY poziom usługi?						
<i>Dostępność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Cena</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Jakość</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3

12.3 Czy korzysta Pan(i) z bazy gastronomicznej w miejscu pobytu?

- a) Tak
b) Nie (proszę przejść do kolejnego podpunktu)

	Poziom OTRZYMANEJ usługi?							SPODZIEWANY poziom usługi?						
--	---------------------------	--	--	--	--	--	--	----------------------------	--	--	--	--	--	--

<i>Dostępność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Cena</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Jakość</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3

12.4 Czy korzysta Pan(i) z obiektów rozrywkowych w miejscu pobytu?

- a) Tak
b) Nie (proszę przejść do kolejnego podpunktu)

	Poziom OTRZYMANEJ usługi?							SPODZIEWANY poziom usługi?						
<i>Dostępność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Cena</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Jakość</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3

12.5 Czy korzysta Pan(i) z obiektów (urządzeń) sportowo - rekreacyjnych w miejscu pobytu?

- a) Tak
b) Nie (proszę przejść do kolejnego podpunktu)

	Poziom OTRZYMANEJ usługi?							SPODZIEWANY poziom usługi?						
<i>Dostępność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Cena</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Jakość</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3

12.6 Czy korzysta Pan(i) z usług przewodników w miejscu pobytu?

- a) Tak
b) Nie (proszę przejść do kolejnego podpunktu)

	Poziom OTRZYMANEJ usługi?							SPODZIEWANY poziom usługi?						
<i>Dostępność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Cena</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Jakość</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3

12.7 Czy uczestniczy Pan(i) w imprezach kulturalnych w miejscu pobytu?

- a) Tak
b) Nie (proszę przejść do kolejnego podpunktu)

	Poziom OTRZYMANEJ usługi?							SPODZIEWANY poziom usługi?						
<i>Ilość</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Atrakcyjność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3

12.8 Jak ocenia Pan/Pani atrakcje i walory turystyczne województwa?

	Poziom OTRZYMANEJ usługi?							SPODZIEWANY poziom usługi?						
<i>Ilość</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Cena</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3

12.9 Jak ocenia Pan/Pani oznakowanie turystyczne na terenie województwa?

	Poziom ZASTANEJ infrastruktury?							SPODZIEWANY poziom infrastruktury?						
<i>Czytelność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3

12.10 Jak ocenia Pan/Pani atmosferę turystyczną na terenie województwa?

	Poziom OTRZYMANEJ usługi?							SPODZIEWANY poziom usługi?						
--	---------------------------	--	--	--	--	--	--	----------------------------	--	--	--	--	--	--

<i>Gościnność i otwartość mieszkańców</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
---	----	----	----	---	---	---	---	----	----	----	---	---	---	---

12.11 Czy korzysta Pan/Pani z informacji turystycznej w miejscu pobytu

	Poziom OTRZYMANEJ usługi?							SPODZIEWANY poziom usługi?						
<i>Jakość obsługi</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Dostępność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3	-3	-2	-1	0	1	2	3

13. Proszę wskazać usługi i produkty turystyczne, z których zamierza Pan/Pani skorzystać podczas aktualnego pobytu w województwie dolnośląskim (możliwość wskazania kilku odpowiedzi):

- a) Wycieczki piesze
- b) Wycieczki piesze w górach
- c) Wycieczki rowerowe
- d) Wypożyczalnia rowerów
- e) Kajakarstwo
- f) Wypożyczalnia sprzętu wodnego
- g) Wypożyczalnia sprzętu narciarskiego
- h) Zorganizowane wyjazdy na narty
- i) Wspinaczka w górach
- j) Jeździectwo konne
- k) Myślistwo
- l) Wędkarstwo
- m) Zwiedzanie zabytków
- n) Korzystanie z oferty uzdrowiskowej
- o) SPA/Wellness
- p) Zorganizowane imprezy
- q) Zorganizowane podróże tematyczne, językowe
- r) Zorganizowane zwiedzanie miejsc kultu duchowego
- s) Konferencje/Kongresy
- t) Agroturystyka
- u) Ekoturystyka
- v) Pamiątki
- w) Kuchnia regionalna
- x) Inne (jakie?)....

14. Czy poleci Pan/Pani wyjazd na Dolny Śląsk swojej rodzinie/znajomym?

- a) Zdecydowanie tak
- b) Raczej tak
- c) Raczej nie (dlaczego?)....
- d) Zdecydowanie nie (dlaczego?)....

15. Czy chciałby/ałaby Pan/Pani w przyszłości powtórzyć wyjazd na Dolny Śląsk?
<ul style="list-style-type: none"> a) Zdecydowanie tak b) Raczej tak c) Raczej nie (dlaczego?).... d) Zdecydowanie nie (dlaczego?)....
16. Jakie atrakcje turystyczne odwiedził/a Pan/Pani (bądź planuje odwiedzić) w trakcie aktualnego wyjazdu? (możliwość wskazania kilku odpowiedzi)
Odpowiedź na podstawie karty atrakcji, będącej załącznikiem do ankiety
17. Ile razy odwiedzał(a) Pan(i) WROCŁAW w charakterze turysty w okresie od 2014 r.? (proszę wskazać jedną odpowiedź)
<ul style="list-style-type: none"> a) Raz b) Dwa razy c) Kilka razy d) Kilkanaście razy e) Przyjeżdżam stale (przyjazd minimum coroczny, wykraczający poza przyjęty okres, tj. 2014 r.) f) Nie odwiedziłem/ał Wrocławia w tym czasie (przejdźcie do metryczki)
18. Jakiego charakteru były to podróże? (możliwość wskazania kilku odpowiedzi)
<ul style="list-style-type: none"> a) Urlop/wypoczynek b) Udział w imprezie kulturalnej c) Udział w imprezie sportowej d) Rozrywka/hobby e) Zwiedzanie zabytków/muzeów f) Wizyta u rodziny/znajomych g) Wyjazd służbowy h) Udział w konferencji/szkoleniu/seminarium i) Poznanie walorów przyrody j) Odwiedzenie miejsc kultu religijnego k) Pobył w uzdrowisku/sanatorium l) Zakupy m) Charakter tranzytowy n) Inne (jakie?).....
19. Ile wynosił średni czas Pana/Pani pobytu we Wrocławiu? (pod względem liczby noclegów) (proszę wskazać jedną odpowiedź)
<ul style="list-style-type: none"> a) 0 (brak noclegów) b) 1 nocleg c) 2 noclegi d) 3-5 noclegów e) 6-7 noclegów f) Powyżej 7 noclegów (ile?).....
20. Kto był (w większości przypadków) organizatorem Pana/Pani wyjazdów do Wrocławia?

(proszę wskazać jedną odpowiedź)

- a) Indywidualnie organizowałem/am wyjazd
- b) Biuro podróży
- c) Zakład pracy
- d) Szkoła/uczelnia
- e) Instytucja społeczna
- f) Organizacja (jaka?)....
- g) Inne (jakie?).....

21. W jakim celu przybywał/a Pan/Pani do Wrocławia? (proszę wskazać jedną odpowiedź)

- a) Był bezpośrednim celem mojej podróży
- b) Był jednym z punktów zaplanowanej wcześniej podróży
- c) Był jednym z punktów postoju podczas dalszej podróży (dokąd?).....
- d) Byłem zmuszony zostać we Wrocławiu ze względu na sytuację losową podczas dalszej podróży (np. awaria samochodu)
- e) Nie pamiętam

22. Proszę wskazać usługi i produkty turystyczne, z których korzystał/a Pan/Pani podczas podróży do Wrocławia: (możliwość wskazania kilku odpowiedzi)

- a) Wycieczki piesze
- b) Wycieczki rowerowe
- c) Wypożyczalnia rowerów
- d) Kajakarstwo
- e) Wypożyczalnia sprzętu wodnego
- f) Wypożyczalnia sprzętu narciarskiego
- g) Zwiedzanie zabytków
- h) SPA/Wellness
- i) Zorganizowane imprezy
- j) Zorganizowane podróże tematyczne, językowe
- k) Zorganizowane zwiedzanie miejsc kultu duchowego
- l) Konferencje/Kongresy
- m) Ekoturystyka
- n) Pamiątki
- o) Kuchnia regionalna
- p) Inne (jakie?)....

23. Jakie środki transportu wykorzystywał Pan/Pani podczas podróży do/po Wrocławiu? (możliwość wyboru kilku odpowiedzi)

- a) Rower
- b) Samochód (jakiego rodzaju, tzn. prywatny, służbowy, wypożyczony/carsharing).....
- c) Kolej
- d) Autobus kursowy np. PKS, przewoźnicy prywatni
- e) Autokar

- f) Samolot
g) Inne (jakie?).....

24. Czy jest Pan/Pani zadowolony/a z pobytu/pobytów we Wrocławiu? (proszę wskazać jedną odpowiedź)

- a) W ogóle nie zadowolony
b) Raczej nie zadowolony
c) Ani tak ani nie
d) Raczej zadowolony
e) Bardzo zadowolony
f) Nie wiem

25. Jak ocenia Pan/Pani swój poziom zadowolenia z pobytu/pobytów we Wrocławiu w podziale na poniższe elementy? (proszę dokonać oceny w skali od 1 do 5, gdzie 1 – oznacza ocenę najgorszą, a 5– najlepszą)

Obszar	Ocena					Ważność						
	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
imprezy kulturalne	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
Rozrywka	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
życzliwość mieszkańców	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
gościnność mieszkańców	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
atmosfera miasta	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
dojazd do miasta	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
transport publiczny w mieście	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
łatwość poruszania się w mieście	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
oznakowanie atrakcji turystycznych	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
dostępność bankomatów	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
informacja turystyczna	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
jakość obsługi	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
Gastronomia	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
baza noclegowa	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5

26. Co w Pana/Pani opinii w głównej mierze przyciąga turystów do Wrocławia? (pytanie otwarte)

.....

27. Co na Panu/Pani wywarło największe wrażenia, podczas pobytu/pobytów we Wrocławiu? (pytanie otwarte)

.....

Metryczka

M1. Powiat w którym przeprowadzony został wywiad (wypełnia ankieter)

- 1) Karpacz - powiat jeleniogórski
- 2) Kowary - powiat jeleniogórski
- 3) Szklarska Poręba - powiat jeleniogórski
- 4) Świeradów-Zdrój - powiat lubański
- 5) Mirsk - powiat lwówecki
- 6) Jelenia Góra - Miasto na prawach powiatu: Jelenia Góra
- 7) Krośnice - powiat milicki
- 8) Milicz - powiat milicki
- 9) Oborniki Śląskie - powiat trzebnicki
- 10) Złotoryja - powiat złotoryjski
- 11) Legnica - Miasto na prawach powiatu: Legnica
- 12) Marcinowice - powiat świdnicki
- 13) Kobierzyce - powiat wrocławski
- 14) Sobótka - powiat wrocławski
- 15) Oleśnica - powiat oleśnicki
- 16) Oława - powiat oławski
- 17) Kąty Wrocławskie - powiat wrocławski
- 18) Świebodzice - powiat świdnicki
- 19) Szczawno-Zdrój - powiat wałbrzyski
- 20) Duszniki-Zdrój - powiat kłodzki
- 21) Kłodzko - powiat kłodzki
- 22) Kudowa-Zdrój - powiat kłodzki
- 23) Polanica-Zdrój - powiat kłodzki
- 24) Bystrzyca Kłodzka - powiat kłodzki
- 25) Bolesławiec - powiat bolesławiecki
- 26) Zgorzelec - powiat zgorzelecki
- 27) Lubin - powiat lubiński
- 28) Lubań - powiat lubański
- 29) Lwówek Śląski - powiat lwówecki
- 30) Zgorzelec - powiat zgorzelecki
- 31) Bogatynia - powiat zgorzelecki
- 32) Głogów - powiat głogowski
- 33) Brzeg Dolny - powiat wołowski
- 34) Dzierżoniów - powiat dzierżoniowski
- 35) Świdnica - powiat świdnicki
- 36) Ząbkowice Śląskie - powiat ząbkowicki
- 37) Wrocław - Miasto na prawach powiatu: Wrocław
- 38) Góra - powiat górski
- 39) Jawor - powiat jaworski
- 40) Kamienna Góra - powiat kamiennogórski
- 41) Chojnów - powiat legnicki
- 42) Chocianów - powiat polkowicki
- 43) Strzelin - powiat strzeliński
- 44) Środa Wielkopolska - powiat średzki

45) Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu: Wałbrzych
M2. Miejsce zamieszkania respondenta - kraj
<ul style="list-style-type: none"> a) Polska b) Zagranica (proszę wskazać kraj)..... (przejdźcie do pytania M4)
M3. Miejsce zamieszkania respondenta - województwo
<ul style="list-style-type: none"> a) Dolnośląskie b) Kujawsko – pomorskie c) Lubelskie d) Lubuskie e) Łódzkie f) Małopolskie g) Mazowieckie h) Opolskie i) Podkarpackie j) Podlaskie k) Pomorskie l) Śląskie m) Świętokrzyskie n) Warmińsko – mazurskie o) Wielkopolskie p) Zachodniopomorskie
M4. Miejsce zamieszkania respondenta – wielkość miejscowości
<ul style="list-style-type: none"> a) Do 20 000 mieszkańców b) 20 000 – 49 999 mieszkańców c) 50 000 – 74 999 mieszkańców d) 75 000 – 99 999 mieszkańców e) 100 000 – 150 000 mieszkańców f) Powyżej 150 000 mieszkańców
M5. Płeć respondenta
<ul style="list-style-type: none"> a) Kobieta b) Mężczyzna
M6. Wiek respondenta
<ul style="list-style-type: none"> a) 18 – 34 lata b) 35 – 49 lat c) 50 – 64 lata d) 65 lat i więcej
M7. Status ekonomiczny respondenta
<ul style="list-style-type: none"> a) Uczeń/student b) Osoba zatrudniona na umowę o pracę c) Osoba zatrudniona na umowie cywilno – prawnej, np. zlecenie

<ul style="list-style-type: none"> d) Samozatrudniony e) Pracodawca f) Rolnik g) Emeryt/rencista h) Osoba bezrobotna
M8. Wykształcenie respondenta
<ul style="list-style-type: none"> a) Podstawowe/gimnazjalne b) Zasadnicze zawodowe c) Średnie ogólnokształcące d) Średnie zawodowe e) Policealne f) Wyższe
M9. Liczba osób w gospodarstwie domowym respondenta
<ul style="list-style-type: none"> a) Jedna osoba b) Dwie osoby c) Trzy osoby d) Cztery osoby e) Pięć osób f) Powyżej 5 osób
M10. Wysokość dochodów w przeliczeniu na jedną osobę w gospodarstwie domowym respondenta
<ul style="list-style-type: none"> a) Do 500 zł b) 501 – 999 zł c) 1000 – 1500 zł d) 1501 – 2500 zł e) Powyżej 2500 zł f) Odmowa odpowiedzi

Załącznik 1 do kwestionariusza PAPI – lista atrakcji

Atrakcje:

- Agatowe Pole w Płóczkach Górnych
- Arboretum w Wojsławicach
- Baszta Kowalska w Złotoryi
- Bory Dolnośląskie
- Centrum Nauki i Sztuki Stara Kopalnia w Wałbrzychu
- Cmentarz Żołnierzy II Armii Wojska Polskiego w Zgorzelcu
- Dawna Huta Szkła w Szklarskiej Porębie
- Dawna osada targowa – Sobótka
- Dolina Baryczy
- Dolina Pałaców i Ogrodów
- Dom Jakuba Bohme w Zgorzelcu

- Domy przysłupowe na Górnych Łużycach
- Domy Tkaczy w Chełmsku Śląskim
- Drewniany kościół w Trzebicku
- Dworzec Główny we Wrocławiu
- Dwór w Międzylesiu
- Europejskie Centrum Ceramiki Unikatowej w Wałbrzychu
- Fabryka bombek w Krośnicach
- Głaz Homera w okolicach Brzegu Dolnego
- Gmach Główny Uniwersytetu
- Góra Ślęza
- Górnicza osada w Leszczynie
- Góry Bardzkie i przełom Nysy Kłodzkiej
- Hala Stulecia we Wrocławiu
- Huta Julia w Piechowicach
- Hydropolis
- Jaskinie i kamieniołomy w Wojcieszowie
- Jezioro Leśniańskie i Jezioro Złotnickie w okolicach miejscowości Leśna
- Kamienice mieszczkańskie na Rynku Głównym
- Kamienny wiadukt kolejowy w Bolesławcu
- Kaplica Czaszek w Cermnej
- Karkonoski Park Narodowy
- Klasztor Cystersów w Henrykowie
- Kolej wąskotorowa w Krośnicach
- Kolejkowo we Wrocławiu
- Kompleks Pałacowy w Oleśnicy Małej
- Kompleks RIESE
- Kopalnia Uranu w Kowarach
- Kopalnia Złota w Złotoryi
- Kopalnia Złota w Złotym Stoku
- Kościół barokowy w Dusznikach Zdrój
- Kościół gotycki w Bystrzycy Kłodzkiej
- Kościół Jana Chrzciciela i Katarzyny Aleksandryjskiej w Świerzawie
- Kościół Łaski w Miliczu
- Kościół Nawiedzenia NMP w Wambierzycach
- Kościół Pokoju w Jaworze
- Kościół Pokoju w Świdnicy
- Kościół św. Trójcy w Żórawinie
- Kościół w Starym Węglińcu
- Kościół Wniebowzięcia NMP i Kościół św. Mikołaja w Bolesławcu
- Krajobrazowy Park Południowy
- Krajobrazowy Park Szczytnicki
- Kryty Most nad Białą Łądecką

- Krzywa Wieża w Ząbkowicach Śląskich
- Książański Park Krajobrazowy
- Łysa Góra
- Masyw Ślęży
- Miasteczko Western City w Ściegnach
- Międzynarodowe Sanktuarium św. Jadwigi Śląskiej w Trzebnicy
- Międzynarodowy Ośrodek Narciarstwa Biegowego w Jakuszykach
- Most Grunwaldzki
- Muzeum Ceramiki w Bolesławcu
- Muzeum Dawnego Kupiectwa w Świdnicy
- Muzeum Górnictwa w Bogatyni
- Muzeum Górnictwa w Nowej Rudzie
- Muzeum Historyczne
- Muzeum Motoryzacji w Ślęzie
- Muzeum Narodowe
- Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju
- Muzeum Przemysłu i Kolejnictwa na Śląsku w Jaworzynie Śląskiej
- Muzeum Przyrodnicze
- Muzeum Sportu Zimowego w Karpaczu
- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Czerwonej Wody
- Ogród Botaniczny
- Ogród Japoński
- Ogród Zoologiczny we Wrocławiu
- Opactwo Cystersów w Krzeszowie
- Opactwo Cystersów w Lubiążu
- Opera Wrocławska
- Ostrów Piaskowy
- Ostrów Tumski
- Ośrodek narciarski - Czarna Góra
- Ośrodek narciarski - Karpacz
- Ośrodek narciarski - Rzeczka-Sokolec
- Ośrodek narciarski - Szklarska Poręba
- Ośrodek narciarski - Zieleniec
- Ośrodek Sportów Lotniczych w Mirosławicach
- Ośrodek sportów zimowych w Karpaczu
- Ośrodek sportów zimowych w Szklarskiej Porębie
- Ośrodek sportów zimowych w Świeradowie
- Pałac Marianny Orańskiej w Kamieńcu Ząbkowickim
- Pałac w Bagnie
- Pałac w Krobielowicach
- Pałac w Krzyżowej
- Pałac w Lasowie

- Pałac w Miliczu
- Pałac w Zgorzelcu (obecnie MDK)
- Panorama Raławicka
- Park Krajobrazowy „Chełmy”
- Park Krajobrazowy Doliny Bobru
- Park Krajobrazowy Doliny Bystrzycy
- Park Krajobrazowy Gór Sowich
- Park Krajobrazowy Łuk Możakowa
- Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich
- Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska w Kowarach
- Park Narodowy Gór Stołowych
- Park Pokoju w Nadolicach Wielkich
- Park Zdrojowy w Jeleniej Górze
- Pocysterski klasztor SS Boromeuszek w Trzebnicy
- Podziemny Kompleks Osówka
- Pozostałości grodziska średniowiecznego w Parku Złotnickim
- Pozostałości kopalni piaskowca w Łaziskach
- Pozostałości średniowiecznych zabudowań w Głogowie
- Przemkowski Park Krajobrazowy
- Ratusz i rynek we Wrocławiu
- Rezerwat „Muszkowicki Las Bukowy” w okolicach Ząbkowic Śląskich
- Rezerwat „Skałki Stołeczkie” w okolicach Ząbkowic Śląskich
- Rezerwat Archeologiczny w Będkowicach
- Rezerwat Błędne Skały
- Rezerwat jodeł – „Jodłowce” niedaleko Obornik
- Rezerwat Krokusów w Piechowicach
- Rezerwat Przyrody „Grodzisko Ryczyńskie”
- Rezerwat Przyrody „Kanigóra”
- Rezerwat Przyrody „Leśna woda”
- Rezerwat Przyrody „Łacha Jelcz”
- Rezerwat Przyrody „Zwierzyniec”
- Rezerwat przyrody bagiennej – Topielisko koło Dusznik Zdrój
- Rezerwat Szczeliniec
- Rezerwat Wodospad „Wilczki” w Międzygórzu
- Ruiny Zamku Cisy
- Rynek w Jeleniej Górze
- Sanatorium Wielka Pieniawa w Polanicy Zdrój
- Skansen parowozów w Jaworzynie Śląskiej
- Skarb Średzki
- Solna Jama na zboczach Czerńca
- Spływy Pontonowe Ski Raft
- Stalag VIIIA – obóz jeńców wojennych w Zgorzelcu

- Stawy Milickie Centrum Edukacyjno-Turystyczne
- Ścieżka Skalnej Rzeźby z Kartowa
- Ślęzański Park Krajobrazowy
- Śnieżka
- Świątynia Wang w Karpaczu
- Twierdza Kłodzko
- Twierdza Srebrnogórska
- Twierdza w Głogów
- Uzdrowisko Cieplice w Jeleniej Górze
- Uzdrowisko i Park Zdrojowy w Szczawnie Zdroju
- Uzdrowisko Kudowa Zdrój
- Uzdrowisko Lądek Zdrój
- Uzdrowisko w Jedlinie Zdroju
- Uzdrowisko w Obornikach Śląskich
- Uzdrowisko w Świeradowie Zdroju
- Uzdrowisko w Trzebnicy
- Wiadukt Kolejowy nad Bobrem
- Wieża na Górze Świętej Anny
- Wieża rycerska w Siedlęcinie
- Wieża widokowa na Górze Wszystkich Świętych
- Winna Góra („Kocia Góra”) w okolicach Trzebnicy
- Wodospad Kamieńczyk w Szklarskiej Porębie
- Wodospad Szklarki w Piechowicach
- Wrocławski Węzeł Wodny
- Wzgórza Orlickie
- Zabytki architektoniczne w Niemczy (m.in. baszta, mury, kościół św. Piotra i Pawła)
- Zabytki Dzierżoniowa (m.in. mury obronne, kamienice, ratusz)
- Zagroda turystyczna Ślęzański Młyn
- Zamek Bolków
- Zamek Chojnik w Jeleniej Górze
- Zamek Czocho we wsi Czocho
- Zamek Grodno w Zagórzcu Śląskim
- Zamek Grodziec
- Zamek Książ w Wałbrzychu
- Zamek Książąt Oleśnickich w Oleśnicy
- Zamek Międzyzylesie
- Zamek Piastów Śląskich w Legnicy
- Zamek w Kliczkowie
- Zamek w Oławie
- Zamek w Wołowie
- Zamek w Żmigrodzie
- Zamek Wojnowice

- Zapora na Bobrze
- Zatoka gondoli we Wrocławiu
- Zbiornik Mietkowski
- Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy Park Słowiński – Szprotawa
- Bazylika św. Jadwigi w Trzebnicy
- Dom Zdrojowy w Świeradowie Zdroju
- Western City
- Opactwo Cystersów w Henrykowie
- Kościół Wang w Karpaczu
- Bazylika w Wambierzycach
- Dom Zdrojowy w Łądku Zdroju
- Wodospad Wilczki
- Pałac Brunów Lwówek Śląski
- Pałac w Łomnicy
- Pałac w Wojanowie
- Pałac Staniszków
- Pałac Pakoszków
- Zamek Topacz
- Zamek Leśnica
- Uroczysko Siedmiu Stawów
- Pałac Jugowice
- Zamek na Skale Hotel
- Pałac w Kamieniu Ząbkowickim
- Pałac Żelazno
- Zamek Rajska
- Inne (jakie?).....

Szlaki:

- Dolnośląski Szlak Piwa i Wina,
- Dolnośląski Szlak św. Jakuba,
- Europejski Szlak Zamków i Pałaców
- Główny Szlak Sudecki im. Mieczysława Orłowicza,
- Szlak Cysterski,
- Szlak Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej,
- Szlak Dolnośląskich Zamków i Pałaców,
- Szlak Historii i Tradycji Przemysłowej,
- Szlak Historycznych Parków i Ogrodów Borów Dolnośląskich,
- Szlak kulinarny „Smaki Dolnego Śląska”
- Szlak Marianny Orańskiej,
- Szlak Obiektów Dziedzictwa Techniki Przemysłowej,

- Szlak Sanktuariów i Ośrodków Pielgrzymkowych,
- Szlak Tajemniczych podziemi
- Szlak Zamków Piastowskich
- Inny szlak (jaki?).....

11. Wzór kwestionariusza CATI – potencjalni turyści

<p>Dzień dobry,</p> <p>Nazywam się .... I jestem pracownikiem firmy EU-Consult sp. z o.o., która na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego we Wrocławiu realizuje badanie pn. „Opracowanie koncepcji metodologicznej oraz wykonanie badań ilościowych i jakościowych ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku w układzie powiatowym”. Uzyskane informacje pomogą w rozpoznaniu wielkości ruchu turystycznego w okresie od 2014 r. oraz umożliwią analizę stopnia zadowolenia z oferty turystycznej województwa. Uprzejmie proszę więc o wzięcie udziału w ankiecie. Badanie ma charakter anonimowy, a wyniki przedstawione zostaną w formie zbiorczych zestawień.</p>
<p>Pytanie filtrujące - Czy planuje Pan/Pani podróż w rejon Dolnego Śląska (lub jest zainteresowany/a jej odbyciem)?</p>
<p>a) Tak</p> <p>b) Nie (koniec wywiadu)</p>
<p>1. Ile razy odwiedzał(a) Pan(i) woj. dolnośląskie w charakterze turysty w okresie od 2014 r.? (proszę wskazać jedną odpowiedź)</p>
<p>a) Raz</p> <p>b) Dwa razy</p> <p>c) Kilka razy</p> <p>d) Kilkanaście razy</p> <p>e) Przyjeżdżam stale (przyjazd minimum coroczny, wykraczający poza przyjęty okres, tj. 2014 r.)</p> <p>f) Nie odwiedziłem tego województwa we wskazanym okresie (przejdźcie do pytania 10)</p>
<p>2. Kto był organizatorem Pana/Pani wyjazdu/wyjazdów? (proszę wskazać jedną odpowiedź)</p>
<p>a) Wyjazd organizowany indywidualnie</p> <p>b) Biuro podróży</p> <p>c) Zakład pracy</p> <p>d) Szkoła/uczelnia</p> <p>e) Instytucja społeczna</p> <p>f) Organizacja (jaka?).....</p> <p>g) Inna, proszę podać jaka?.....</p>
<p>3. Proszę wymienić jakie miejscowości na Dolnym Śląsku Pan/Pani odwiedził/a w tym czasie: (pytanie otwarte)</p>
<p>.....</p>
<p>4. Ile wynosił średni czas Pana/Pani pobytu na Dolnym Śląsku? (pod względem liczby noclegów) (proszę wskazać jedną odpowiedź)</p>
<p>a) 0 (brak noclegów)</p>

- b) 1 nocleg
- c) 2 noclegi
- d) 3-5 noclegów
- e) 6-7 noclegów
- f) Powyżej 7 noclegów (ile?).....

5. W jakim miejscu był Pan/Pani najczęściej zakwaterowany/a? (proszę wskazać jedną odpowiedź)

- a) Mieszkanie znajomych, krewnych
- b) Hotel, motel, zajazd, pensjonat
- c) Domek letniskowy
- d) Schronisko, dom wycieczkowy
- e) Ośrodek wypoczynkowy
- f) Uzdrowisko/sanatorium
- g) Mieszkanie prywatne/apartament
- h) Gospodarstwo eko/agroturystyczne
- i) Kemping, pole biwakowe/namietowe, bungalow
- j) Inne, jakie? (.....)

6. Jakie środki transportu wykorzystywał Pan/Pani podczas podróży do/po Dolnym Śląsku? (możliwość wyboru kilku odpowiedzi)

- a) Rower
- b) Samochód (jakiego rodzaju, tzn. prywatny, służbowy, wypożyczony/carsharing).....
- c) Kolej
- d) Autobus kursowy np. PKS, przewoźnicy prywatni
- e) Autokar
- f) Samolot
- g) Inne (jakie?).....

7. Czy potrafi Pan/Pani oszacować średnią kwotę, którą wydawał/a Pan/Pani każdorazowo podczas pobytu/pobytów na Dolnym Śląsku (proszę wskazać jedną odpowiedź)

- a) Tak (jaka to kwota?).....
- b) Nie

8. Jakie są Pana/Pani zdaniem mocne strony oferty turystycznej Dolnego Śląska? (możliwość wyboru kilku odpowiedzi)

- a) Walory przyrodnicze
- b) Jakość bazy noclegowej
- c) Jakość bazy gastronomicznej
- d) Bogata oferta kulturalna
- e) Reklama Dolnego Śląska
- f) Przygotowanie szlaków turystycznych
- g) Przystępne ceny usług turystycznych

- h) Ranga imprez masowych/wydarzeń sportowych
- i) Gościnność i życzliwość mieszkańców
- j) Regionalna kuchnia
- k) Ciekawe atrakcje turystyczne
- l) Inne (jakie?)

9. Jakie są Pana/Pani zdaniem słabe strony oferty turystycznej Dolnego Śląska? (możliwość wyboru kilku odpowiedzi)

- a) Zanedbana przyroda
- b) Jakość bazy noclegowej
- c) Jakość bazy gastronomicznej
- d) Niewielka oferta kulturalna
- e) Słabe przygotowanie szlaków turystycznych
- f) Wysokie ceny usług turystycznych
- g) Niska ranga imprez masowych/wydarzeń sportowych
- h) Niegościnność mieszkańców/brak bezpieczeństwa
- i) Inne (jakie?).....

10. Jakiego rodzaju podróż planuje Pan/Pani na Dolny Śląsk? (możliwość wyboru kilku odpowiedzi)

- a) Urlop/wypoczynek
- b) Udział w imprezie kulturalnej
- c) Udział w imprezie sportowej
- d) Rozrywka/hobby
- e) Zwiedzanie zabytków/muzeów
- f) Wizyta u rodziny/znajomych
- g) Wyjazd służbowy
- h) Udział w konferencji/szkoleniu/seminarium
- i) Poznanie walorów przyrody
- j) Odwiedzenie miejsc kultu religijnego
- k) Pobyt w uzdrowisku/sanatorium
- l) Zakupy
- m) Charakter tranzytowy
- n) Aktywne spędzanie czasu (rower, narty, kajaki itp.)
- o) Inne (jakie?).....

11. Proszę wskazać usługi i produkty turystyczne, z których zamierza Pan/Pani skorzystać podczas pobytu w województwie dolnośląskim (możliwość wskazania kilku odpowiedzi):

- a) Wycieczki piesze
- b) Wycieczki piesze w górach
- c) Wycieczki rowerowe
- d) Wypożyczalnia rowerów
- e) Kajakarstwo
- f) Wypożyczalnia sprzętu wodnego

- g) Wypożyczalnia sprzętu narciarskiego
- h) Zorganizowane wyjazdy na narty
- i) Wspinaczka w górach
- j) Jeździectwo konne
- k) Myślistwo
- l) Wędkarstwo
- m) Zwiedzanie zabytków
- n) Korzystanie z oferty uzdrowiskowej
- o) SPA/Wellness
- p) Zorganizowane imprezy
- q) Zorganizowane podróże tematyczne, językowe
- r) Zorganizowane zwiedzanie miejsc kultu duchowego
- s) Konferencje/Kongresy
- t) Agroturystyka
- u) Ekoturystyka
- v) Pamiątki
- w) Kuchnia regionalna
- x) Inne (jakie?)....

**12. W jakie miejsca planuje się Pan(i) udać podczas najbliższej podróży na Dolny Śląsk?
(pytanie otwarte – proszę wskazać miasta/powiaty bądź atrakcje turystyczne)**

.....

13. Z jakich źródeł korzysta Pan/Pani, aby zdobyć informacje na temat walorów turystycznych Dolnego Śląska?

- a) Książki
- b) Czasopisma/prasa
- c) Facebook
- d) Instagram
- e) Strona www (jaka?).....
- f) Radio
- g) Telewizja
- h) Targi i giełdy turystyczne
- i) Foldery/ulotki
- j) Katalogi biur podróży
- k) Punkty Informacji Turystycznej
- l) Rodzina/znajomi
- m) Własne doświadczenia
- n) Szkoła
- o) Inne (jakie?).....

14. Proszę podać, które atrakcje turystyczne Dolnego Śląska miał/a już Pan/Pani okazję

odwiedzić, a które atrakcje są Panu/Pani znajome, mimo iż ich do tej pory Pan/Pani nie odwiedził/a:

Odwiedzone atrakcje:.....

Znajome atrakcje:.....

15. Ile razy odwiedzał(a) Pan(i) WROCŁAW w charakterze turysty w okresie od 2014 r.? (proszę wskazać jedną odpowiedź)

- a) Raz
- b) Dwa razy
- c) Kilka razy
- d) Kilkanaście razy
- e) Przyjeżdżam stale (przyjazd minimum coroczny, wykraczający poza przyjęty okres, tj. 2014 r.)
- f) Nie odwiedziłem/ał Wrocławia w tym czasie (przejsięcie do metryczki)

16. Jakiego charakteru były to podróże? (możliwość wskazania kilku odpowiedzi)

- a) Urlop/wypoczynek
- b) Udział w imprezie kulturalnej
- c) Udział w imprezie sportowej
- d) Rozrywka/hobby
- e) Zwiedzanie zabytków/muzeów
- f) Wizyta u rodziny/znajomych
- g) Wyjazd służbowy
- h) Udział w konferencji/szkoleniu/seminarium
- i) Poznanie walorów przyrody
- j) Odwiedzenie miejsc kultu religijnego
- k) Pobyt w uzdrowisku/sanatorium
- l) Zakupy
- m) Charakter tranzytowy
- n) Inne (jakie?).....

18. Ile wynosił średni czas Pana/Pani pobytu we Wrocławiu? (pod względem liczby noclegów) (proszę wskazać jedną odpowiedź)

- g) 0 (brak noclegów)
- h) 1 nocleg
- i) 2 noclegi
- j) 3-5 noclegów
- k) 6-7 noclegów
- l) Powyżej 7 noclegów (ile?).....

19. Kto był (w większości przypadków) organizatorem Pana/Pani wyjazdów do Wrocławia? (proszę wskazać jedną odpowiedź)

- a) Indywidualnie organizowałem/am wyjazd
- b) Biuro podróży
- c) Zakład pracy

- d) Szkoła/uczelnia
- e) Instytucja społeczna
- f) Organizacja (jaka?)....
- g) Inne (jakie?).....

20. W jakim celu przybywał/a Pan/Pani do Wrocławia? (proszę wskazać jedną odpowiedź)

- a) Był bezpośrednim celem mojej podróży
- b) Był jednym z punktów zaplanowanej wcześniej podróży
- c) Był jednym z punktów postoju podczas dalszej podróży (dokąd?).....
- d) Byłem zmuszony zostać we Wrocławiu ze względu na sytuację losową podczas dalszej podróży (np. awaria samochodu)
- e) Nie pamiętam

21. Proszę wskazać usługi i produkty turystyczne, z których korzystał/a Pan/Pani podczas podróży do Wrocławia: (możliwość wskazania kilku odpowiedzi)

- a) Wycieczki piesze
- b) Wycieczki rowerowe
- c) Wypożyczalnia rowerów
- d) Kajakarstwo
- e) Wypożyczalnia sprzętu wodnego
- f) Wypożyczalnia sprzętu narciarskiego
- g) Zwiedzanie zabytków
- h) SPA/Wellness
- i) Zorganizowane imprezy
- j) Zorganizowane podróże tematyczne, językowe
- k) Zorganizowane zwiedzanie miejsc kultu duchowego
- l) Konferencje/Kongresy
- m) Ekoturystyka
- n) Pamiątki
- o) Kuchnia regionalna
- p) Inne (jakie?)....

22. Jakie środki transportu wykorzystywał Pan/Pani podczas podróży do/po Wrocławiu? (możliwość wyboru kilku odpowiedzi)

- a) Rower
- b) Samochód (jakiego rodzaju, tzn. prywatny, służbowy, wypożyczony/carsharing).....
- c) Kolej
- d) Autobus kursowy np. PKS, przewoźnicy prywatni
- e) Autokar
- f) Samolot
- g) Inne (jakie?).....

23. Czy jest Pan/Pani zadowolony/a z pobytu/pobytów we Wrocławiu? (proszę wskazać jedną odpowiedź)

- a) W ogóle nie zadowolony
- b) Raczej nie zadowolony
- c) Ani tak ani nie
- d) Raczej zadowolony
- e) Bardzo zadowolony
- f) Nie wiem

24. Jak ocenia Pan/Pani swój poziom zadowolenia z pobytu/pobytów we Wrocławiu w podziale na poniższe elementy? (proszę dokonać oceny w skali od 1 do 5, gdzie 1 – oznacza ocenę najgorszą, a 5– najlepszą)

Obszar	Ocena					Ważność						
	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
impresje kulturalne	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
Rozrywka	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
życzliwość mieszkańców	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
gościnność mieszkańców	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
atmosfera miasta	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
dojazd do miasta	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
transport publiczny w mieście	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
łatwość poruszania się w mieście	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
oznakowanie atrakcji turystycznych	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
dostępność bankomatów	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
informacja turystyczna	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
jakość obsługi	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
Gastronomia	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
baza noclegowa	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5

25. Co w Pana/Pani opinii w głównej mierze przyciąga turystów do Wrocławia? (pytanie otwarte)

.....

26. Co na Panu/Pani wywarło największe wrażenia, podczas pobytu/pobytów we Wrocławiu? (pytanie otwarte)

.....

Metryczka

M1. Jaki (szacunkowo) procent wszystkich Pana(i) wydatków od 2014 r. stanowią wydatki związane z turystyką i wypoczynkiem

- a) Brak takich wydatków

- b) Do 15%
- c) 16-30%
- d) 31-45%
- e) 46% i więcej

M2. Miejsce zamieszkania respondenta - województwo

- a) Dolnośląskie
- b) Kujawsko – pomorskie
- c) Lubelskie
- d) Lubuskie
- e) Łódzkie
- f) Małopolskie
- g) Mazowieckie
- h) Opolskie
- i) Podkarpackie
- j) Podlaskie
- k) Pomorskie
- l) Śląskie
- m) Świętokrzyskie
- n) Warmińsko – mazurskie
- o) Wielkopolskie
- p) Zachodniopomorskie

M3. Miejsce zamieszkania respondenta – wielkość miejscowości

- a) Do 20 000 mieszkańców
- b) 20 000 – 49 999 mieszkańców
- c) 50 000 – 74 999 mieszkańców
- d) 75 000 – 99 999 mieszkańców
- e) 100 000 – 150 000 mieszkańców
- f) Powyżej 150 000 mieszkańców

M4. Płeć respondenta

- a) Kobieta
- b) Mężczyzna

M5. Wiek respondenta

- a) 18 – 34 lata
- b) 35 – 49 lat
- c) 50 – 64 lata
- d) 65 lat i więcej

M6. Status ekonomiczny respondenta

- a) Uczeń/student
- b) Osoba zatrudniona na umowę o pracę
- c) Osoba zatrudniona na umowie cywilno – prawnej, np. zlecenie
- d) Samozatrudniony

- e) Pracodawca
- f) Rolnik
- g) Emeryt/rencista
- h) Osoba bezrobotna

M7. Wykształcenie respondenta

- a) Podstawowe/gimnazjalne
- b) Zasadnicze zawodowe
- c) Średnie ogólnokształcące
- d) Średnie zawodowe
- e) Policealne
- f) Wyższe

M8. Liczba osób w gospodarstwie domowym respondenta

- a) Jedna osoba
- b) Dwie osoby
- c) Trzy osoby
- d) Cztery osoby
- e) Pięć osób
- f) Powyżej 5 osób

M9. Wysokość dochodów w przeliczeniu na jedną osobę w gospodarstwie domowym respondenta

- a) Do 500 zł
- b) 501 – 999 zł
- c) 1000 – 1500 zł
- d) 1501 – 2500 zł
- e) Powyżej 2500 zł
- f) Odmowa odpowiedzi

12. Wzór kwestionariusza CAWI - przedstawiciele obiektów zbiorowego zakwaterowania

<p>Dzień dobry,</p> <p>Nasza firma EU-Consult sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego we Wrocławiu realizuje badanie pn. „Opracowanie koncepcji metodologicznej oraz wykonanie badań ilościowych i jakościowych ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku w układzie powiatowym”. Uzyskane informacje pomogą w rozpoznaniu wielkości ruchu turystycznego w okresie od 2014 r. oraz umożliwią analizę stopnia zadowolenia z oferty turystycznej województwa. Uprzejmie proszę więc o wzięcie udziału w ankiecie. Badanie ma charakter anonimowy, a wyniki przedstawione zostaną w formie zbiorczych zestawień.</p>	
<p>1. Proszę oszacować, jaki udział spośród ogółu zatrzymujących się u Państwa turystów od 2014 r. stanowili turyści zagraniczni? (proszę wskazać jedną odpowiedź)</p>	
<p>a) Do 10%</p> <p>b) 11% – 20%</p> <p>c) 21% – 30%</p> <p>d) 31% - 40%</p> <p>e) 41% – 50%</p> <p>f) 51% - 60%</p> <p>g) Powyżej 60%</p> <p>h) W ogóle nie zatrzymują się u nas turyści zagraniczni (przejdź do pytania 3)</p>	
<p>2. Jakiej narodowości byli (w większości przypadków) zatrzymujący się u Państwa od 2014 r. turyści zagraniczni? (proszę wskazać do 3 narodowości – pytanie otwarte)</p> <p>.....</p>	
<p>3. Biorąc pod uwagę ogół zatrzymujących się u Państwa od 2014 r. turystów (zarówno krajowych, jak i zagranicznych) w jakim przedziale wiekowym najczęściej się znajdowali? (proszę wskazać jedną odpowiedź)</p>	
<p>a) Do 25 lat</p> <p>b) Od 26 do 35 lat</p> <p>c) Od 36 do 45 lat</p> <p>d) Od 46 do 55 lat</p> <p>e) Powyżej 55 lat</p>	
<p>4. Biorąc pod uwagę poszczególne sezony, jakie grupy turystów najczęściej korzystają z usług Państwa obiektu? (proszę wskazać jedną odpowiedź w ramach każdego sezonu)</p>	
Grupy docelowe – sezon wiosenny	

a) Rodziny z dziećmi
b) Emeryci
c) Studenci
d) Osoby podróżujące w sprawach służbowych
e) Wycieczki szkolne
f) Pary
g) Wycieczki zorganizowane
h) Kibice sportowi
i) Turyści zagraniczni
j) Inne (jakie?).....
Grupy docelowe – sezon letni
a) Rodziny z dziećmi
b) Emeryci
c) Studenci
d) Osoby podróżujące w sprawach służbowych
e) Wycieczki szkolne
f) Pary
g) Wycieczki zorganizowane
h) Kibice sportowi
i) Turyści zagraniczni
j) Inne (jakie?).....
Grupy docelowe – sezon jesienny
a) Rodziny z dziećmi
b) Emeryci
c) Studenci
d) Osoby podróżujące w sprawach służbowych
e) Wycieczki szkolne
f) Pary
g) Wycieczki zorganizowane
h) Kibice sportowi
i) Turyści zagraniczni

j) Inne (jakie?).....							
Grupy docelowe – sezon zimowy							
a) Rodziny z dziećmi							
b) Emeryci							
c) Studenci							
d) Osoby podróżujące w sprawach służbowych							
e) Wycieczki szkolne							
f) Pary							
g) Wycieczki zorganizowane							
h) Kibice sportowi							
i) Turyści zagraniczni							
j) Inne (jakie?).....							
<p>5. Jak ocenia Pan/Pani poszczególne elementy oferty turystycznej miejscowości, w której zlokalizowany jest Pana/Pani obiekt? (w skali od -3 do 3, gdzie -3 oznacza ocenę najgorszą, a 3 najlepszą)</p>							
Transport lokalny							
<i>Dostępność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Cena</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Jakość</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
Baza noclegowa							
<i>Dostępność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Cena</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Jakość</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
Baza gastronomiczna							
<i>Dostępność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Cena</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Jakość</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
Obiekty rozrywkowe							
<i>Dostępność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Cena</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Jakość</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
Obiekty (urządzenia) sportowo – rekreacyjne							
<i>Dostępność</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Cena</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>Jakość</i>	-3	-2	-1	0	1	2	3

Usługi przewodnickie							
Dostępność	-3	-2	-1	0	1	2	3
Cena	-3	-2	-1	0	1	2	3
Jakość	-3	-2	-1	0	1	2	3
Imprezy kulturalne/wydarzenia							
Ilość	-3	-2	-1	0	1	2	3
Atrakcyjność	-3	-2	-1	0	1	2	3
Atrakcje i walory turystyczne							
Ilość	-3	-2	-1	0	1	2	3
Cena	-3	-2	-1	0	1	2	3
Oznakowanie turystyczne							
Czytelność	-3	-2	-1	0	1	2	3
Atmosfera w miejscowości							
Gościnność i otwartość mieszkańców	-3	-2	-1	0	1	2	3
Informacja turystyczna							
Jakość obsługi	-3	-2	-1	0	1	2	3
Dostępność	-3	-2	-1	0	1	2	3
<p>6. Jakie jest szacunkowe obłożenie Pana/Pani obiektu w poszczególnych sezonach? (przy czym 100% oznacza brak wolnych miejsc przez cały sezon, a 0% - brak turystów) – ocenę proszę przeprowadzić mając na uwadze okres od 2014 r.</p>							
Sezon	Wiosenny	Letni	Jesienny	Zimowy			
Obłożenie							
<p>7. Ile wynosi szacunkowy wydatek, który ponosi w ciągu doby pojedynczy turysta na usługi oferowane przez Państwa? (proszę wskazać jedną odpowiedź)</p>							
<p>a) Do 100zł b) Od 101zł do 150zł c) Od 151zł do 200zł d) Od 201zł do 300zł e) Powyżej 300zł f) Odmowa odpowiedzi</p>							
Metryczka							
M1. Lokalizacja reprezentowanego obiektu							
<p>1) Karpacz - powiat jeleniogórski 2) Kowary - powiat jeleniogórski 3) Szklarska Poręba - powiat jeleniogórski 4) Świeradów-Zdrój - powiat lubański 5) Mirsk - powiat lwówecki</p>							

- 6) Jelenia Góra - Miasto na prawach powiatu: Jelenia Góra
- 7) Krośnice - powiat milicki
- 8) Milicz - powiat milicki
- 9) Oborniki Śląskie - powiat trzebnicki
- 10) Złotoryja - powiat złotoryjski
- 11) Legnica - Miasto na prawach powiatu: Legnica
- 12) Marcinowice - powiat świdnicki
- 13) Kobierzyce - powiat wrocławski
- 14) Sobótka - powiat wrocławski
- 15) Oleśnica - powiat oleśnicki
- 16) Oława - powiat oławski
- 17) Kąty Wrocławskie - powiat wrocławski
- 18) Świebodzice - powiat świdnicki
- 19) Szczawno-Zdrój - powiat wałbrzyski
- 20) Duszniki-Zdrój - powiat kłodzki
- 21) Kłodzko - powiat kłodzki
- 22) Kudowa-Zdrój - powiat kłodzki
- 23) Polanica-Zdrój - powiat kłodzki
- 24) Bystrzyca Kłodzka - powiat kłodzki
- 25) Bolesławiec - powiat bolesławiecki
- 26) Zgorzelec - powiat zgorzelecki
- 27) Lubin - powiat lubiński
- 28) Lubań - powiat lubański
- 29) Lwówek Śląski - powiat lwówecki
- 30) Zgorzelec - powiat zgorzelecki
- 31) Bogatynia - powiat zgorzelecki
- 32) Głogów - powiat głogowski
- 33) Brzeg Dolny - powiat wołowski
- 34) Dzierżoniów - powiat dzierżoniowski
- 35) Świdnica - powiat świdnicki
- 36) Ząbkowice Śląskie - powiat ząbkowicki
- 37) Wrocław - Miasto na prawach powiatu: Wrocław
- 38) Góra - powiat górowski
- 39) Jawor - powiat jaworski
- 40) Kamienna Góra - powiat kamiennogórski
- 41) Chojnów - powiat legnicki
- 42) Chocianów - powiat polkowicki
- 43) Strzelin - powiat strzeliński
- 44) Środa Wielkopolska - powiat średzki
- a) Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu: Wałbrzych

M2. Typ reprezentowanego obiektu

- a) Hotel, motel, pensjonat
- b) Domek letniskowy

- c) Schronisko, dom wycieczkowy
- d) Ośrodek wypoczynkowy
- e) Uzdrawisko/sanatorium
- f) Mieszkanie prywatne/apartament
- g) Gospodarstwo agroturystyczne
- h) Kemping, pole biwakowe, bungalow
- i) Inne (jakie?)

M3. Liczba miejsc noclegowych w reprezentowanym obiekcie

.....

M4. Liczba osób zatrudnionych w reprezentowanym obiekcie

- a) 0 - nie zatrudniam pracowników
- b) Od 1 do 5 pracowników
- c) Od 6 do 9 pracowników
- d) Od 10 do 49 pracowników
- e) 50 i więcej pracowników

M5. Usługi dodatkowe oferowane przez reprezentowany obiekt

- a) Wycieczki piesze
- b) Wycieczki piesze w górach
- c) Wycieczki rowerowe
- d) Wypożyczalnia rowerów
- e) Kajakarstwo
- f) Wypożyczalnia sprzętu wodnego
- g) Wypożyczalnia sprzętu narciarskiego
- h) Zorganizowane wyjazdy na narty
- i) Wspinaczka w górach
- j) Jeździectwo konne
- k) Myślistwo
- l) Wędkarstwo
- m) Usługi animatora turystyki
- n) SPA
- o) Wellness
- p) Med-tours
- q) Organizacja imprez
- r) Organizacja podróży tematycznych, językowych
- s) Organizacja zwiedzania miejsc kultu duchowego
- t) Organizacja konferencji, kongresów
- u) Organizacja Podróży służbowych
- v) Wyjazdy motywacyjne dla pracowników
- w) Agroturystyka
- x) Ekoturystyka

- y) Pamiątkarstwo
- z) Kuchnia regionalna
- aa) Przewóz osób
- bb) Inne (jakie?).....

13. Wzór scenariusza wywiadu IDI - przedstawiciele biur podróży oraz kluczowych podmiotów wspierających turystykę województwa dolnośląskiego

<p>Dzień dobry,</p> <p>Nazywam się .... Jestem pracownikiem firmy EU-Consult sp. z o.o., która na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego we Wrocławiu realizuje badanie pn. „Opracowanie koncepcji metodologicznej oraz wykonanie badań ilościowych i jakościowych ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku w układzie powiatowym”. Uzyskane informacje pomogą w rozpoznaniu wielkości ruchu turystycznego w okresie od 2014 r. oraz umożliwią analizę stopnia zadowolenia z oferty turystycznej województwa. Uprzejmie proszę więc o wzięcie udziału w badaniu i szczerze odpowiedzi.</p>
<p>1. Proszę nakreślić czym zajmuje się reprezentowana przez Pana/Panią instytucja/przedsiębiorstwo. W szczególności proszę zwrócić uwagę na powiązanie prowadzonej działalności ze sferą turystyki Dolnego Śląska.</p>
<p>2. Biorąc pod uwagę wielkość ruchu turystycznego (przyjazdowego) od 2014 r. do obecnego momentu, jak ocenia Pan/Pani poziom wykorzystywania przez Dolny Śląsk swojego potencjału turystycznego? Czy można w tym zakresie wymienić czynniki które mają wpływ na właściwe wykorzystanie tego potencjału oraz przeciwnie – czynniki, które hamują to zjawisko?</p>
<p>3. Czy w obliczu przedstawionych dotychczas informacji potrafi Pan/Pani wskazać konkretne powiaty z terenu Dolnego Śląska, które właściwie wykorzystują swój potencjał? Czy analogicznie można wskazać subregiony, które nie poprawiły swojej atrakcyjności (mierzonej przede wszystkim wielkością ruchu turystycznego)? Z czego wynika takie zjawisko?</p>
<p>4. Co Pana/Pani zdaniem stanowi główną barierę w zwiększeniu ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku? Czy bariera ta jest stosunkowo nowa, czy wręcz przeciwnie – region zmaga się z nią od dawna?</p>
<p>5. Czy oferta turystyczna Dolnego Śląska powinna Pana/Pani zdaniem koncentrować się wokół konkretnego obszaru usług turystycznych? Jeśli tak, jakich? (np. aktywna, uzdrowiskowa, biznesowa, sakralna)</p>
<p>6. Czy ruch turystyczny na terenie Dolnego Śląska ma charakter sezonowy? Jeśli tak, kiedy obserwuje się wzmożony ruch turystyczny? Jakich obszarów/powiatów dotyczy? Co na to wpływa? Czy sezonowość ruchu turystycznego „odbija” się na zmianach w wielkości zatrudnienia w obiektach których działalność związana jest z obsługą turystyczną?</p>
<p>7. Czy Pana/Pani zdaniem turystyka może w przyszłości odgrywać większą niż obecnie rolę w kształtowaniu gospodarki regionalnej? Dlaczego?</p>
<p>8. Czy Pana/Pani zdaniem obecne wpływy z tytułu turystyki stanowią istotny element budżetu lokalnych jednostek samorządu terytorialnego? Czy jakieś</p>

powiaty się w tym zakresie wyróżniają?
9. Jakie działania Pana/Pani zdaniem powinny zostać wdrożone, aby w przyszłości zwiększyć wpływy z tego tytułu do JST?
10. Czy są jakieś tematy, których nie poruszyliśmy w trakcie rozmowy, a chciałby/ałaby Pan/Pani dodać?